Kunnallisvaliokunnan mietintö N:o 1 kunnallisen lainsäädännön uudistamista tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta.

Eduskunta on pöytäkirjanotteen mukana huhtikuun 27 päivältä 1917 Kunnallisvaliokuntaan valmistelevaa käsittelyä varten lähettänyt edustaja Anton Huotarin y. m. eduskuntaesityksen N:o 13.

Kun Suomen kansalaisille 1906 vuoden valtiopäiväjärjestyksellä vakuutettiin yleinen ja yhtäläinen valtiollinen äänioikeus, kävi entistäkin räikeämmäksi se epäkohta, että laajoilta kansankerroksilta toisella valtiolliseen elämään verrattavalla yhteiskuntaelämän alalla, nimittäin kunnallisella, melkein kokonaan puuttui vaikutusvalta.

Jo 1907 vuoden valtiopäivillä tehtiin Eduskunnassa kunnallisen lainsäädännön uudistamisesta eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia, joita silloin ei kuitenkaan ehditty loppuun käsitellä. Hallitus, myöntäen tämän lainsäädännön uudistamisen tarpeellisuuden, asetti saman vuoden toukokuun 3 päivänä komitean kunnallista äänioikeutta, vaalikelpoisuutta ja vaalitapaa koskevia säännöksiä tarkastamaan ja antamaan niistä mietinnön ja ehdotuksen, minkä ohessa komitea, kun kunnalliset verotusolotkin hallituksen mielestä olivat saatettavat ajanmukaisemmalle kannalle, sai toimekseen laatia ehdotuksen niistäkin. Komitea, katsoen kunnallisten äänioikeusolojen ensi sijassa kaipaavan uudistamista ja senvuoksi käsitellen ainoastaan kunnallisen äänioikeuden, vaalikelpoisuuden ja vaalitavan uudistamista, sai mietintönsä valmiiksi 1908 vuoden helmikuulla.

Vuoden 1908 ensimäisillä valtiopäivillä oli asia edellämainitun komitean mietinnön pohjalle laadittujen eduskuntaesitysten perusteella uudestaan käsittelyn alaisena, ja valmistikin kunnallisvaliokunta Eduskunnalle mietinnön asiasta. Valtiopäiväin hajoittamisen takia ei asia Eduskunnassa kuitenkaan ehtinyt tulla käsitellyksi.

Saman vuoden toisilla valtiopäivillä, joilla asia niinikään eduskuntaesitysten johdosta jälleen tuli esille, hyväksyttiin ehdotukset maalaiskuntain kunnallisasetukseksi, kaupunkien kunnallisasetukseksi ja asetukseksi kunnallisista vaaleista. Näiden asetusehdotusten kautta, jotka kuitenkin ovat jääneet vahvistamatta, olisivat kunnalliset äänioikeusolot tulleet entisestään melkoisesti laajennetuiksi, äänioikeus kun ulotettiin kaikille 21 vuotta täyttäneille kunnanjäsenille, sukupuoleen katsomatta; ollen asetusehdotuksissa kuitenkin erinäisiä äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden rajoituksia kuin myös valtuuston päätäntövaltaa sikäli supistettu, että tärkeimpäin asiain päättäminen kuului n. s. lisävaltuutetuille, ja että päätökset erinäisistä asioista olivat alistettavat kuvernöörin tai Senaatin Talousosaston vahvistettaviksi.

Puheena olevaa eduskuntaesitystä käsitellessään Valiokunta on katsonut kunnallisen äänioikeuden ja vaalitavan kipeimmin kaipaavan viipymätöntä ja perinpohjaista uudistamista, koska voimassa olevan kunnallisen lainsäädännön perusteella kunnallisten asiain hoito on keskittynyt pääasiassa varakkaan luokan käsiin. Tästä on ollut seurauksena, että varattomain yhteiskunnan jäsenten edut eivät ole tulleet riittävästi huomioonotetuiksi, mistä taas on johtunut, että sangen suurta tyytymättömyyttä on tässä suhteessa ollut huomattavissa. Tämän takia on kunnallisen lainsäädännön alalla uudistusten tarve käynyt välttämättömäksi, ja epäkohdat kunnallisella alalla ovat saatavat poistetuiksi siten, että lainsäädännön kautta varattomatkin kunnanjäsenet perinpohjaisella äänioikeusolojen uudistuksella oikeutetaan ottamaan osaa kunnallisten asiain hoitoon. Viipymä-

töntä uudistusta vaatisivat myös verotusta koskevat säännökset, mutta asian laajakantoisuuden takia ja sen vuoksi, ettei tarpeellisia esitöitä ole suoritettu, täytyy ne tällä kertaa jättää käsittelemättä.

Voimassa olevain, kunnallisesta hallinnosta annettujen asetusten mukaan on kunnallinen äänioikeus ainoastaan kunnan veroa maksavilla jäsenillä. Äänioikeuden käyttämiseen nähden taas noudatetaan veroäyrilukuun perustuvaa varallisuusasteikkoa, tosin niin rajoitettuna että kuntakokouksessa maalla yksi voi äänestää korkeintaan viidennellätoistaosalla äänestykseen osaaottavien yhteenlasketusta ääniluvusta, ja että korkein äänimäärä kaupungissa äänestäjällä on viisikolmatta. Mutta äänioikeutta kokonaan vailla ovat, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, naimisissa olevat naiset, puhumattakaan erinäisistä varattomuus- y. m. syistä äänioikeudesta osattomina olevista kunnanjäsenistä. Sen ohessa noudatetaan maalaiskunnissa manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevissa asioissa manttaaliin perustuvaa ääniasteikkoa.

Tällaiset äänioikeusolot eivät ole sopusoinnussa kansan oikeustajunnan kanssa. Valiokunnan mielestä ei sillä käsityksellä ole mitään oikeutusta, että yhden tai toisen kunnanjäsenen suurempi tai pienempi varallisuus saisi määrätä hänen osanotto-oikeutensa kunnan asiain päättämiseen ja hoitoon. Veronmaksuun perustuvat äänioikeusrajoitukset ovat sitäkin vähemmän paikallaan, koska kunnan varoja ei hankita yksin tuloveroilla, vaan myös tuloa tuottavain laitosten ja oikeuksien kautta ja siinä taas tuloveroa maksavilla ei ole sen suurempaa osuutta kuin kunnan muillakaan jäsenillä. Niinikään on oikeudenmukaista, että naiset kunnallisen äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden suhteen ovat saatettavat yhdenvertaisiksi miespuolisten kansalaisten kanssa.

Äänioikeus-ikärajan suhteen on Valiokunta hyväksynyt eduskuntaesityksessä siitä olevan määräyksen, että äänioikeus on oleva niillä kunnanjäsenillä, jotka ennen vaalivuoden alkua ovat täyttäneet 20 vuotta, koska henkilö jo

15-vuotiaana on oikeutettu hallitsemaan, mitä hän itse ansaitsee, ja 16-vuotiaana on velvollinen suorittamaan henkilöllistä veroa sekä 18-vuotiaana on rikosoikeudellisesti täysin vastuunalainen teoistaan. Sitäpaitsi on vielä huomioonotettava, että vaalien tapahtuessa vuosittain vasta syksyllä, valitsijoista useimmat silloin jo ovat 21 vuotta täyttäneitä.

Vaalikelpoisuuteen nähden on Valiokunta asettunut sille kannalle, että se kunnan toimiin on oleva jokaisella kunnanjäsenellä, joka on oikeutettu toimihenkilöitä valitsemaan, kuitenkin niin rajoitettuna että valitun täytyy olla kunnassa asuva ja itseään ja omaisuuttaan hallitseva sekä kansalaisluottamusta nauttiva. Sitävastoin Valiokunta ei ole katsonut olevan syytä vaalikelpoisuutta millään muulla tavoin rajoittaa.

Voimassa olevain kunnallisasetusten mukaan käyttävät kunnanjäsenet päätösvaltaansa maalla ja pienemmissä kaupungeissa joko valitsemainsa valtuutettujen kautta tai välittömästi ottamalla osaa kunnallisten asiain käsittelyyn ja ratkaisemiseen, maalla kuntakokouksissa ja kaupungeissa raastuvankokouksissa. Kun näihin kokouksiin, ehdotetun yleisen äänioikeuden tultua käytäntöön, voisi monasti ottaa osaa tuhatmäärin kansalaisia, tulisi asiain käsittely niissä käymään pitkälliseksi ja hankalaksi. Tämän vuoksi Valiokunta, kuten jo vuoden 1908 Eduskuntakin, on hyväksynyt esitysehdotuksessa olevan määräyksen, että kunnallista päätäntövaltaa on käytettävä valtuuston kautta. Kunnallisten asiain päätösvallan siirtäminen valtuustolle ei tule laimentamaan kunnallisten asiain harrastusta, koska vuosittain uudistuvien vaalien kautta kunnan äänivaltaisilla jäsenillä on tilaisuus käyttää äänioikeuttaan, ja on Valiokunta kunnalliselämän vilkastuttamiseksi myös katsonut olevan perusteltua syytä muuttaa kunnanvaltuutettujen ja muiden tärkeimpäin kunnan viranomaisten toimikauden kolmesta kahdeksi vuodeksi. Ja sovelluttamalla kunnan viranomaisten vaaleihin suhteellista vaalitapaa tulee kunnallisessa elämässä vähemmistöjenkin vaikutus yhteisten asiain hoitoon oikeu-

denmukaisesti turvatuksi. Eräistä laissa mainituista kysymyksistä päätettäessä on ratkaisu tapahtuva kansanäänestyksellä, jolla niinikään on ratkaistava vähintään viidennentoistaosan kunnanjäsenistä esittämä vaatimus kunnan valtuuston jonkun päätöksen tarkoitustaan vastaamattomana kumoamisesta.

Koska kuitenkin erinäisissä asetuksissa, joita ehdotus kaupunkien kunnallislaiksi ei tulisi muuttamaan, kaupunkien eräiden virkamiesten vaaleihin nähden on säädetty, että ne ovat toimitettavat raastuvankokouksessa, on ollut välttämätöntä, että sanottuun lakiin otetaan sellaisia määräyksiä, jotka tekevät raastuvankokousten pitämisen mainitunlaisia asioita varten edelleen mahdolliseksi.

Kunnallinen itsehallinto-oikeus edellyttää, että kunta, valtion viranomaisista riippumatta, saa määrätä ja hoitaa talous- ja järjestysasiansa, mikäli ne yleisen lain mukaan eivät kuulu muun viranomaisen toimialaan. Tästä syystä Valiokunta on hyväksynyt sen esitysehdotuksessa olevan periaatteen, että valtuuston päätöksiä ei ole alistettava kuvernöörin tai Senaatin Talousosaston vahvistettaviksi. Laissa erittäin määrätyissä tapauksissa on niistä mainituille viranomaisille ainoastaan ilmoitettava.

Kuten edellä jo on huomautettu, on suhteellinen vaalitapa välttämättömänä edellytyksenä sellaiselle valtuuston kokoonpanolle, että siinä tulevat oikeassa suhteessa edustetuiksi erilaiset kuntalaisten keskuudessa vallitsevat mielipiteet ja pyrinnöt. Sanotun vaalitavan käytäntöön ottamista Valiokunta ei ole epäillyt, kun kansa valtiollisten vaalien kautta jo on melkoisesti perehtynyt tällaiseen vaalitapaan. Kun suhteellisen vaalitavan käytäntöön ottaminen Lapin kihlakunnan laajoissa ja harvaanasutuissa kunnissa kuitenkin voisi käydä hankalaksi, ei sitä olisi määrättävä siellä pakolliseksi, vaan olisi jätettävä mainituille kunnille valta siitä itse päättää.

Vaalitapaa koskevissa säännöksissä on Valiokunta asettunut pääasiassa samalle kannalle kuin Eduskunta 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksymässään asetusehdotuksessa kunnallisista vaaleista; ja on Valiokunta kunnallista vaalilakia käsitellessään käyttänyt asiantuntijana lehtori Onni Hallsténia.

Edellä lausutun lisäksi tahtoo Valiokunta esittää muutamia perusteluja erityisiin lakiehdotusten yksityiskohtaisiin määräyksiin sekä esitykseen tehtyihin muutoksiin, mikäli ne eivät ole ainoastaan kielellistä laatua.

A. Maalaiskuntain kunnallislaki.

1 §. Maalaiskunnan muodostaa jokainen maaseurakunta, jolla on oma alue, eli siis kukin emä- ja kappeliseurakunta, mutta ei niiden alueella oleva joku kirkkoyhdyskunta tai kirkollisessa suhteessa toiseen seurakuntaan kuuluva talo tai kyläkunta, jotka kunnallishallinnollisessa suhteessa kuuluvat siihen kuntaan, minkä alueella ne ovat. Seurakunta-käsitteen pysyttämistä osoittamaan kuntaa on katsottu välttämättömäksi, koska kunnat ovat seurakunnista muodostuneet ja edelleenkin muodostuvat, kunnes ehkä tapahtuva valtion ja
2 §. kirkon eroaminen toisistaan siinä tekee muutoksen.

Määräys, että kahdella tai useammalla maalaiskunnalla voi olla yhteinen kunnallishallinto, on poikkeus 1 §:ssä olevasta säännöstä, että kullakin kunnalla tulee olla oma kunnallishallintonsa. Jottei kuntain eroaminen yhteisestä kunnallishallinnosta aiheuttaisi liian äkkinäistä muutosta kuntain yhteisiin asioihin ja niiden hoitoon, on katsottu välttämättömäksi, että kysymys kuntain eroamisesta voidaan ottaa ratkaistavaksi aikaisintaan vasta vuoden kuluttua siitä kuin se nostettiin. Kun tuollainen eroaminen tai yhtyminen on kunnille laajakantoinen kysymys, on katsottu, että sitä ei voida jättää kuntain valtuustojen päätettäväksi, vaan että

sen tulee tapahtua kansanäänestyksen kautta. Samasta syystä on myös johtunut määräys, että näin syntyneen eroamis- tai yhtymispäätöksen allekirjoittaminen on tapahtuva toisin kuin kuntain muiden yhteisten päätösten tarkistaminen ja allekirjoittaminen.

Nykyään voimassa olevan asetuksen mukaan kunnallishallinnosta maalla valtuutetuille ei valita varajäseniä, vaan kun valtuutettu toimikauden aikana eroaa, toimitetaan täydennysvaali. Suhteellista vaalitapaa noudatettaessa kävisi tämä kuitenkin hankalaksi ja siinä tapauksessa, että valittavana olisi vain yksi, mahdottomaksikin. Tästä syystä ja kun Valiokunta sitäpaitsi on asettunut sille kannalle, että valtuutetun tulee, satunnaisenkin esteen hänelle sattuessa, kutsua varajäsen tilalleen, on varajäseniä samalla valittava kunnallisessa vaalilaissa säädetty määrä. 6 §.

Selvyyden vuoksi on tähän pykälään lisätty määräys, että tilintarkastajain vaali myös on toimitettava välittömillä ja suhteellisilla vaaleilla muualla paitsi Lapin kihlakunnassa. Määräyksellä, että vaalioikeutta ei saa käyttää valtamiehen kautta, kuten nykyisin, on tahdottu estää kunnassa asumattomien tai muuten sen asioista välittämättömäin kunnanjäsenten vaikutusvaltaa vaaleissa. 7 §.

Valtuutettujen toimikauden muuttaminen kahdeksi vuodeksi on aiheutunut siitä, että kun valtuutettuja eroaa vuosittain puolet, vilkastuttaa se kunnalliselämää, koska vähemmistötkin siten aina kerralla saavat enemmän edustajia valtuustoon, ja mahdollisesti epäonnistunut valtuusto myös voidaan pikemmin uudistaa. 8 §.

Siihen nähden, että valtuutetuiksi, varallisuudesta riippumattomain äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden vallitessa, tulee valituksi vähävaraisiakin henkilöitä, on Valiokunta katsonut oikeudenmukaiseksi, että valtuutetut saavat ajanhukastaan palkkiota ja matkakuluistaan kohtuullisen korvauksen, varsinkin kun valtuuston kokouksia, kaikkien kunnanasiain siirryttyä sen ratkaistaviksi, tulee niin usein, että työstään elävän henkilön muutoin olisi mahdoton valtuutetun toimeen ryhtyä. 12 §.

14 §. Kun valtuuston puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi valittu voisi kieltäytyä toimeen ryhtymästä ennenkuin vaalista ehkä tehty valitus on tullut ratkaistuksi, on paikallaan nimenomainen määräys siitä, että valitun tulee hoitaa tointa, kunnes toinen mahdollisesti on tullut valituksi ja toimeen ryhtynyt.

16 §. Voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaan kunnalla ei ole ollut oikeutta lopullisesti päättää tässä pykälässä mainituista asioista, vaan on päätökset niistä olleet alistettavat osaksi kuvernöörin, osaksi Senaatin Talousosaston vahvistettaviksi. Yleisissä perusteluissa jo huomautetusta kunnallisen itsehallinto-oikeuden laajentamisperiaatteesta on johtunut, että päätöksille näissäkään suhteissa tuollainen vahvistus ei ole tarpeen.

17 §. Kunnan päättämille uhkasakkomääräyksille on nykyisen kunnallisasetuksen mukaan ollut hankittava kuvernöörin hyväksyminen. Tätäkään edellä huomautetusta syystä ei enää ole katsottu asiaan kuuluvaksi. Jottei kuitenkaan uhkasakkoja aiheettomasti määrättäisi on katsottu välttämättömäksi, että niiden tarpeellisuudesta kaksikolmannesta valtuuston saapuvilla olevista jäsenistä on samaa mieltä. Siihen nähden, että Eduskunnan hyväksymä, hallituksen vahvistusta odottava kieltolaki edellyttää kuntain puolelta erityistä valvontaa, on Valiokunnassa pykälään lisätty raittiuden edistäminen.

25 ja 26 §. Näissä pykälissä olevat määräykset on Valiokunta jakanut siten, että samaan pykälään ovat tulleet kaikki päätöksen tekoa äänestyksineen käsittävät määräykset, ja toiseen pykälään taas säännökset vaaleista, jotka ovat toimitettavat suhteellista vaalitapaa käyttäen ainoastaan siinä tapauksessa, että vähintään neljännes valtuuston jäsenistä sitä vaatii, koska tällaisen vaalitavan käyttämisestä ei olisi mitään hyötyä, jollei melkoinen vähemmistö siihen ottaisi osaa. — Vaalit on Valiokunta katsonut aina olevan toimitettavat suljetuilla lipuilla syystä, että valitsijat siten voivat vapaammin äänestää.

27 §. Siihen nähden, että valtuuston kokouksen ja asiain käsittelyn johtaminen vaatii puheenjohtajan huomion kokonaan,

on Valiokunta katsonut välttämättömäksi, että eri henkilö valtuuston kokouksissa maallakin tekee pöytäkirjan. Valtuuston jättäessä pöytäkirjan tarkistamisen johonkin toiseen tilaisuuteen, mikä useinkin on välttämätöntä syystä, että kokouksessa voi olla paljon asioita, joista pöytäkirjaa ei voida lopulliseen muotoon heti valmistaa, on Valiokunta, väärinkäsityksen välttämiseksi, pykälään pannut nimenomaisen määräyksen siitä, että tarkistajain myös on pöytäkirja allekirjoitettava.

Selvyyden vuoksi on Valiokunta katsonut tarpeelliseksi, **31 §.** että eri pykälässä säädetään, miten kunnalliset ilmoitukset saatetaan kuntalaisten tietoon; ja on Valiokunta, pitäen kuulutusten kirkossa julistamista enää tarkoitustaan vastaamattomana, katsonut sen paraiten tapahtuvan jo nyt tavallisella, kunnantalossa tai muussa valtuuston määrättävässä, soveliaassa paikassa olevalla tauluilmoituksella. Siihen nähden kuitenkin, että jo on yleisenä tapana kunnalliset kuulutukset julkaista myös sanomalehdissä, on Valiokunta jättänyt kunnille tilaisuuden tuota ilmoittamistapaa tauluilmoituksen lisäksi käyttää.

Koska on pienempiä kuntia, joissa vakinaista kunnan- **51 §.** kirjuria ei katsottaisi tarvittavan, ei sen ottamista ole määrätty pakolliseksi.

Valittamisesta johtuvain kustannusten supistamiseksi on **76 §.** Valiokunta pitänyt tarpeellisena sen lisäämääräyksen lakiin ottamista, että kuvernöörin päätökseen muutosta haettaessa valituksen myös saa jättää kuvernöörinvirastoon.

Selvyyden vuoksi on Valiokunta lakiehdotukseen lisännyt **77 §.** määräyksen, että hallintoviranomainen voi tehdyn valituksen johdosta tutkia ainoastaan onko valituksenalainen päätös lakiin perustuva, mutta ei sen tarkoituksenmukaisuutta.

Kun esitysehdotuksesta puuttui säännös siitä, miten so- **81 §.** vinto-oikeus, joka ratkaisisi eroavain kuntain taloudellista laatua olevat riitakysymykset, olisi kokoonpantava, on Valiokunta pykälää tässä suhteessa täydentänyt.

Lisäykset lakiehdotuksen loppukappaleeseen, jonka Va- **88 §.** liokunta on katsonut sopivammaksi ottaa eri pykälänä, ovat

johtuneet siitä, että on tahdottu kumota kaikki tämän lain kanssa ristiriidassa olevat lakisäännökset; ja kun verotusta koskeva luku voimassa olevassa kunnallisasetuksessa vielä jää voimaan, on ollut tarpeen määrätä, että sen mukaan kuntakokouksessa käsiteltäviksi määrätyt asiat tämän lain voimaanastuttua ovat kunnanvaltuuston päätettävät.

B. Kaupunkien kunnallislaki.

Sellaisia muutoksia, jotka ovat samoja kuin maalaiskuntain kunnallislakiehdotuksen perusteluissa selostetut, enää lähemmin koskettelematta, huomauttaa Valiokunta ainoastaan seuraavaa:

IV luku. Kunink. vakuutuskirjassa porvaristolle ja kaupungeille 23 päivältä helmikuuta 1789 vakuutetaan näille m. m. järkähtämätön oikeus ehdottaa pormestareita ja valita raatimiehiä sekä ottaa itsellensä alempia virkamiehiä. Keis. asetuksessa 8 päivältä joulukuuta 1873 on sittemmin säädetty, että tämä oikeus on kuuluva kaupunkikuntain kaikille raastuvankokouksissa äänivaltaisille jäsenille; ja 6 päivänä elokuuta 1889 annetun keis. asetuksen mukaan on pormestarin, raatimiehen ja maistraatinsihteerin virkojen täyttämistä varten kaupungeissa pidettävissä vaaleissa noudatettava niitä säännöksiä, jotka vaalitapaan ja järjestykseen nähden ovat voimassa vaalioikeutta ja äänivaltaa yleisessä raastuvankokouksessa käytettäessä. Valiokunnan mielestä ei näitä raastuvankokouksien tehtäviä voida siirtää kapunginvaltuustolle edellämainittuja erioikeuksia perustuslain mukaisessa järjestyksessä muuttamatta. Kun kaikki säännökset raastuvankokousten pitämisen tavasta ja järjestyksestä, äänioikeuden käyttämisestä niissä ja muusta sellaisesta löytyvät kunnallishallinnosta kaupungissa 8 päivänä joulukuuta 1873 annetussa asetuksessa, jonka uusi ehdotettu kaupunkien kunnallislaki tulisi kumoamaan, on ollut välttämätöntä säilyttää laissa erityinen luku raastuvankokouksista, jossa huomioonottamalla, mitä voimassa olevat lait ja asetukset siitä sisältävät, säädetään, miten raastuvankokouksia pormestarin,

raatimiehen ja maistraatinsihteerin vaaleja varten pidetään, kutka tämän lakiehdotuksen mukaisesti ovat niissä äänioikeutettuja, miten raastuvankokoukseen on kutsuttava sekä millä tavalla siinä tehty pöytäkirja tarkistetaan.

C. *Laki kansanäänestyksestä.*

Kun ei ole kysymys siitä onko valtuuston tekemä päätös lakiin perustuva, vaan siitä, onko päätös kunnalle edullisena tarkoitustaan vastaava, voidaan päätös saada kumotuksi kansanäänestyksellä.

Kansanäänestyksen saamisen helpottamiseksi on Valiokunta alentanut vaatijain lukumäärää. Samalla on Valiokunta pitänyt välttämättömänä lisätä määräajan, jonka kuluessa vaatimus kansanäänestyksestä voidaan tehdä, kuin myös määräyksen siitä, miten ja kelle viranomaiselle se on esitettävä. 1 §.

D. *Kunnallinen vaalilaki.*

Kuten jo yleisissä perusteluissa on mainittu, on Valiokunta suhteellisen vaalitavan käyttämisestä pääasiassa asettunut samalle kannalle kuin Eduskunta 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä. Eduskuntaesitykseen tehdyt muutokset kohdistuvat siihen, että vaaliliittojen teko eri valitsijayhdistysten kesken käy mahdolliseksi. Tämä tapahtuu n. s. itsetoimivasti siten, että vaaliliittoon yhtyvät valitsijayhdistykset asettavat ehdokaslistalleen ensimäiseksi saman nimen.

Lakiehdotukseen sisältyvän vaalitavan selvittämiseksi on Valiokunta pitänyt sopivana liittää tähän seuraavat edellämainittujen valtiopäiväin Suuren valiokunnan mietinnössä olleet esimerkit:

I esimerkki.

Ainoastaan yksinäisiä äänityhmiä. Yhteisiä ehdokkaita ei ole.

On valittava 16 valtuutettua, jota vaalia varten on esitetty kolme ehdokaslistaa:

I. a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m.
II: n, o, p, r, s, t, u, v.
III: x, y, z, ä, ö.

Näiden listojen puolesta on järjestyksessä annettu seuraavat määrät hyväksyttyjä vaalilippuja:

1,200 900 500,

jotka siis ovat äänityhmien äänimäärät (32 § 1 mom.).

Kun toimitetaan 33 §:ssä säädetty jako, saadaan seuraavat osamäärät:

I	II	III
1,200	900	500
600	450	250
400	300	166.7
300	225	125
240	180	100
200	150	
171.4	128.6	
150	112.5	
133.3		
120		
109.1		
100		

Nämä osamäärät kirjoitetaan sarjaan suuruutensa mukaan, suurimmasta alkaen, minkä jälkeen tämän sarjan alusta on erotettava järjestyksessä kuusitoista ensimäistä osamäärää. Nämä ovat järjestyksessä:

1,200	(I)
900	(II)
600	(I)
500	(III)
450	(II)
400	(I)
300	(I)
300	(II)
250	(III)
240	(I)
225	(II)
200	(I)
180	(II)
171.4	(I)
166.7	(III)
150	(I)

Sulkumerkkien väliin on merkitty, minkä ääniryhmän osamääristä kukin osamäärä on otettu ja on silloin arpa määränryt sekä seitsemännen että kuudennentoista paikan ääniryhmälle I. Kuten näkyy, kuuluu täten erotetuista osamääristä 8 ryhmään I, 5 ryhmään II ja 3 ryhmään III.

Valtuutetuiksi siis tulevat (34 §):

I: a, b, c, d, e, f, g, h.
II: n, o, p, r, s.
III: x, y, z.

ja heidän varajäsenikseen (40 §):

I: i, k, l.
II: t, u.
III: ä.

II esimerkki.

Ainoastaan yksinäisiä ääniryhmiä, joilla on yhteisiä ehdokkaita.

On valittava 16 valtuutettua, ja vaalia varten on esitetty neljä ehdokaslistaa,

I: a, b, c, d, e, f, g, h, k, m, o, v.
II: d, l, c.
III: n, c, p, r, e, i, x, t, u, v.
IV: x, c, z, n, y, ö.

Ääniryhmien äänimäärät (32 §) ovat:

1,200 510 600 500,

joten osamäärät ovat

I	II	III	IV
1,200	510	600	500
600	255	300	250
400	170	200	166,7
300		150	125
240		120	100
200		100	
171,4			
150			
133,3			
120			

Saadaan seuraava osamääräsarja (33 § 2 mom.):

1,200	(I)
600	(III)
600	(I)
510	(II)
500	(IV)
400	(I)
300	(III)
300	(I)
255	(II)
250	(IV)
240	(I)
200	(I)
200	(III)
171.4	(I)

170	(II)
166.7	(IV)
150	(III)
150	(I)
133.3	(I)
125	(IV)

Arpa on ratkaissut yhtäsuurien osamäärien järjestyksen (33 § 2 mom.).

Valituksi tulevat

I: a, b, c, d, e, f, g.
II: d, l, c.
III: n, c, p.
IV: x, c, z.

Kahdesta tahi useammasta ehdokaslistasta ovat valitut: c (I, II, III ja IV lista) ja d (I ja II lista). Koska c on kolmantena nimenä listoissa I ja II ja toisena listoissa III ja IV, on hän luettava valituksi siitä jälkimäiseen ryhmään kuuluvasta ääniryhmästä, jonka äänimäärä on suurempi, eli ääniryhmän III puolesta (37 §). Muut ääniryhmät, joiden puolesta hän myöskin tuli valituksi, saavat uuden ehdokkaan hänen sijaansa. Tämä on suurimmassa ääniryhmässä (I) h. Lähinnä suurimmalla ääniryhmällä (II) ei ole enää ehdokkaita, joten uusi valtuutettu on otettava siitä ääniryhmästä, jonka osamäärä lähinnä olisi ollut erotettava, (39 §) eli ääniryhmästä III, joten valituksi tulee r. Ääniryhmästä IV olisi lähinnä n, mutta koska hän jo on valittu, astuu sijaan y (38 §). Koska d on neljäntenä nimenä I:ssä ja ensimäisenä II:ssa, on hän kasottava valituksi II:sta, ja hänen sijaansa astuu I:ssä ehdokas k.

Valituksi ovat siis tulleet:

I: a, b, e, f, g, h, k.
II: d, l.
III: n, c, p, r.
IV: x, z, y.

Varajäsenet ovat:

I: m, o, v.
II: ei ole.
III: i, t.
IV: ö.

III esimerkki.

Vaaliliitto ja yhteisiä ehdokkaita.

On valittava 16 valtuutettua ja vaalia varten on esitetty viisi ehdokaslistaa:

I: a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l.
II: a, m, b.
III: a, c, h, i, k, l.
IV: n, c, p, r, e, x, t, v, y.
V: x, c, z, n, v, y, ö.

ja saavat ne seuraavat äänimäärät (32 §, 1 mom.):

500 300 400 800 600.

Listat I, II ja III muodostavat yhdistetyn ääniryhmän (32 §, 2 mom.), jonka äänimäärä on 1,200. Osamäärät ovat:

Vaaliliitto	IV	V
1,200	800	600
600	400	300
400	266.7	200
300	200	150
240	160	100
200	133.3	
171.4	114.3	
150		
133.3		
120		

Saadaan seuraava osamääräsarja (33 §, 2 mom.).

1,200	(Liit.)
800	(IV)
600	(V)
600	(Liit.)
400	(IV)
400	(Liit.)
300	(V)
300	(Liit.)
266.7	(IV)
240	(Liit.)
200	(Liit.)
200	(V)
200	(IV)
171.4	(Liit.)
160	(IV)
150	(Liit.)
150	(V)
133.3	(Liit.)
133.3	(IV)
120	(Liit.)

Siis tulee valituksi vaaliliiton puolesta 8, listasta IV 5 ja listasta V 3 valtuutettua, jos arpa olisi määrännyt kuudennentoista paikan liitolle (34 §). Vaaliliiton puolesta on ensimäisenä valittu a, ja muut 7 paikkaa on jaettava liittyneiden ääniryhmien kesken niiden äänimäärien mukaan (36 §). Osamäärät ovat:

I	II	III
500	300	400
250	150	200
166.7	100	133.3
125		100
100		

ja osamääräsarja:

500	(I)
400	(III)
300	(II)
250	(I)
200	(III)
166.7	(I)
150	(II)
133.3	(III)
125	(I)

Siis tulevat valituiksi eri ääniryhmien puolesta:

I: a, b, c, d.
II: m, b.
III: c, h.
IV: n, c, p, r, e.
V: x, c, z.

Useampien ääniryhmien valitsemia ovat b (I ja II) ja c (I, III, IV ja V). Ehdokas b on toisena nimenä listassa I ja kolmantena listassa II. Hän on siis luettava listan I puolesta valituksi, ja listan II puolesta on valittava uusi valtuutettu. Mutta koska sillä ei enää ole ehdokkaita, on tämä otettava siitä vaaliliittoon kuuluvasta ehdokaslistasta, jonka osamäärä (133.3) olisi lähinnä ollut erotettava (39 §), eli listasta III. Paikkaan astuu siis i. Koska ehdokkaan c:n nimi on kolmantena listassa I, mutta toisena listoissa III, IV ja V, on hän katsottava valituksi siitä viimeksi mainituista ääniryhmistä, jonka äänimäärä on suurin, eli siis ääniryhmästä IV, ja muut saavat uuden ehdokkaan hänen sijalleen (37 §). Tyhjäksi jääneitä paikkoja täytettäessä on ensin huomioon otettava ääniryhmä V, sitten I ja viimeksi III (38 §:n 2 mom.), jolloin paikkaan astuu ryhmässä V ehdokas v, koska n jo on valittu, ryhmässä I ehdokas f, koska e jo on valittu, ja ryhmässä III ehdokas k, koska i jo on valittu.

Valtuutetuiksi siis tulevat:

I: a, b, d, f.
II: m.
III: h, i, k.
IV: n, c, p, r, e.
V: x, z, v.

ja heidän varajäsenikseen:

I: g, l.
II: ei ole.
III: l.
IV: t, y.
V: y.

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, saa Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi Eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaan saatettavaksi seuraavat lakiehdotukset:

Maalaiskuntain kunnallislaki.

1 LUKU.

Yleisiä säännöksiä.

1 §.

Maalaiskunta on kukin maaseurakunta, jolla on oma alue *(poist.)*.

Kunnan jäsenten tulee tämän lain mukaan ja *(poist,)* lain muuten määräämissä *rajoissa* hoitaa *kunnan* yhteiset *talous- ja järjestys*asiat, mikäli ne voimassa olevien lakien tai asetusten mukaan eivät *kuulu* julkisen viranomaisen *toimialaan*.

2 §.

Jos *kahdella tai* useammalla maalaiskunnalla on yhteinen kunnallishallinto, pysyköön se edelleenkin sillänsä niin kauvan kuin *kunnat* siitä sopivat.

Jos joku niistä tahtoo erota, *meneteltäköön niinkuin 81 §:ssä siitä sanotaan.*

Jos useampia samaan kihlakuntaan kuuluvia maa*lais*kuntia haluaa yhtyä yhteiseen kunnallishallintoon, olkoon se luvallista, jos *(poist.)* kunnanjäsenten enemmistö *kussakin kunnassa erikseen* sitä kansanäänestyksessä puoltaa.

Tämänlaisesta *kuntain* eroamisesta tai yhtymisestä on läänin kuvernöörille *lähetet*tävä kirjallinen ilmoitus, jonka *(poist.)* kuntain valtuutetut allekirjoittavat kokouksessa, *mikä* on pidettävä *(poist.)* kolmenkymmenen päivän kulu*essa* siitä *(poist.) lukien* kuin päätös tehtiin.

Yhteiseen kunnallishallintoon yhtyneiden kuntain valtuutettujen ensimäisen yhteisen kokouksen kutsuu kokoon

ja kokouspaikan määrää sen kunnan valtuuston puheenjohtaja, jonka puolelta yhtymiskysymys on pantu alkuun.

Maa*lais*- ja kaupunki*kuntaa* älköön yhdistettäkö yhteiseen kunnallishallintoon. Milloin kuitenkin yhte*ys* näiden kesken yhdessä tai toisessa suhteessa katsotaan olevan aikaansaatava, olkoon *(poist.)* kunnilla valta yhteisessä edustajakokouksessa siitä päättää.

Missä poikkeustapauksissa *maalais*kunta voidaan erityisiä tarkoituksia varten jakaa piireihin, jotka *suhteessa tai toisessa* ovat riippumattom*ia* kunnan yhteisestä hallinnosta, siitä säädetään muualla.

3 §.

Maalaiskunnan jäsen on jokainen:

jolla kunnassa on asunto ja kotipaikka;

joka siellä omistaa tai viljelee maata tahi hallitsee muuta kiinteätä omaisuutta; taikka

joka siellä harjoittaa elinkeinoa, liikettä tahi ammattia.

4 §.

Maalaiskunta käyttää päättämisvaltaansa *(poist.)* kunnanvaltuus*ton* ja *(poist.)* kansanäänestyksen kautta.

Toimeenpano ja hallinto on kunnallislautakunnan ja muiden sitä varten valittujen lautakuntain, hallituskuntain tahi henkilöiden tehtävä, *(poist.)* niinkuin tässä *laissa* tahi muualla tarkemmin säädetään.

5 §.

*Maalais*kunnan yhteistä omaisuutta, olkoonpa se tuloa kiinteästä omaisuudesta, liikkuvaa pääomaa tahi *jokin* tuloa tuottava oikeus, samoin*kuin* valtion kunnalle myöntämiä varoja, on, jollei jonkin tapauksen varalta ole toisin säädetty, pidettävä varoina, joilla kunnan yhteisiä menoja suoritetaan, ja hoidettava niinkuin tässä jälempänä sanotaan.

Niihin menoihin, joihin varoja edellä mainittujen lisäksi tarvitaan kunnan yhteiseksi hyödyksi tahi sen erityisiin tarpeisiin, määrätköön kunta veroja kannettavaksi voimassaolevain tai vastaisuudessa säädettävien perusteiden mukaan.

2 LUKU.

Kunnanvaltuustosta.

6 §.

Kunnanvaltuutettuja valitaan *maalais*kunnassa, jonka väkiluku henkikirjan mukaan on: *(poist.)*.

	1,000 tahi vähemmän,	.....	12
enemmän kuin	1,000, vaan ei yli 2,000,	.....	14
„ „	2,000, „ „ „ 4,000,	.....	18
„ „	4,000, „ „ „ 6,000,	.....	22
„ „	6,000, „ „ „ 8,000,	.....	26
„ „	8,000, „ „ „ 10,000,	.....	30
„ „	10,000, „ „ „ 15,000,	.....	34
„ „	15,000, „ „ „ 20,000,	.....	38
„ „	20,000,	.....	42

Kunnanvaltuutettujen varajäseniä valitaan niin monta kuin *kunnallisessa vaalilaissa* säädetään.

7 §.

Kunnanvaltuutetut *ja tilintarkastajat* valitaan välittömillä ja suhteellisilla vaaleilla.

Lapin kihlakuntaan kuuluvat *maalais*kunnat käyttäköot kuitenkin enemmistövaaleja, ellei kunta, ennenkuin tämä laki astuu voimaan, ole päättänyt suhteellista vaalitapaa käytettävä*ksi*. Jos kunta myöhemmin tahtoo ottaa käytäntöön suhteellisen vaalitavan tai siirtyä takaisin enemmistövaaleihin, olkoon *se (poist.)* kansanäänestyksellä ratkaistava.

Vaaleissa on kaikilla vaalioikeutetuilla yhtäläinen äänioikeus.

Älköön vaalioikeutta valtamiehen kautta käytettäkö.

Vaa*leista ja niiden* toimittamisesta säädetään *tarkemmin kunnallisessa vaalilaissa.*

8 §.

Kunnanvaltuutetut ja varajäsenet valitaan *kahdeksi* vuodeksi.

Valituista eroaa vuosittain puolet siinä järjestyksessä kuin kunnallisessa vaalilaissa on säädetty.

Enemmistövaalitapaa käytettäessä päättyy valtuutettujen toimikausi *kahden* vuoden kuluttua *(poist.)*.

Jos valtuuston jäsen kuolee, muuttaa pois taikka muun laillisen tai valtuuston hyväksymän syyn takia eroaa ennen toimi*kaute*nsa loppumista, astuu varajäsen hänen sijaansa, kuten *kunnallisessa vaalilaissa* on säädetty, tai, jos kunnassa käytetään enemmistövaalitapaa, samasta vaalipiiristä valittu varajäsen; ja on tämä toimessa sen ajan, mikä eronneella olisi ollut jälellä.

9 §.

Oikeus valita kunnanvaltuutettuja ja tilintarkastajia sekä ottaa osaa yleiseen kansanäänestykseen on jokaisella *maalais*kunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuo*den alkua* on täyttänyt kaksikymmentä vuotta ja joka viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa on kun*nassa* hengillekirjoitettu.

Niiden Venäjän valtakunnan alamaisten, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, kunnallisten oikeuksien suhteen noudatetaan, mitä siitä erittäin säädet*tään*.

10 §.

Vaalikelpoinen kunnanvaltuutetuksi on jokainen *kunnassa asuva henkilö,* joka on oikeutettu *(poist.)* valtuutettuja valitsemaan.

Kuitenkaan älköön valtuutetuksi valittako henkilöä, joka on holhouksen alainen, eikä sitäkään, joka oikeuden lainvoimaisen päätöksen mukaan on kansalaisluottamusta vailla.

Mitä vaalikelpoisuudesta kunnanvaltuutetun toimeen on sanottu, olkoon voimassa myös muihin kunnallisiin luottamustoimiin nähden, joista ei ole erittäin säädetty.

11 § (14 §:n 1 ja 2 m.).

Kunnanvaltuutetuksi valittu älköön kieltäytykö *toimeen ryhtymästä,* ellei hän ole täyttänyt kuuttakymmentä vuotta.

Joka *kahtena* lähinnä edellisenä vuotena on toiminut kunnanvaltuutettuna taikka kunnallislautakunnan puheenjohta-

jana tai jäsenenä tahi muun senlaatuisen, kunnan asiain toimeenpanoa ja hallintoa varten asetetun hallituskunnan puheenjohtajana, on kuitenkin oikeutettu *kahden* seuraavan vuoden kuluessa nauttimaan vapautta kunnanvaltuutetun toimesta.

Jos valittu *näistä syistä* kieltäytyy, astuu varajäsen hänen sijaansa.

Jos kieltäytymisen perusteeksi ilmoitetaan kivulloisuus taikka sivili-, sotilas- tahi kirkollisvirka tai -palvelus, perheolot taikka jokin muu syy, tutkikoon kunnanvaltuusto ilmoitetun esteen.

Jos kieltäytyminen hyväksytään, astuu varajäsen eroavan sijaan.

12 § (14 §:n 3 m.).

Kunnanvaltuutetut saavat korvausta menetetystä työajasta *kunnan*valtuuston harkinnan mukaan, *kuitenkin* vähintään viisi markkaa päivältä *(poist.) ja* niin että palkkio kaikille valtuutetuille on samansuuruinen. Jos matka valtuutetun kotoa kokouspaikalle on viiden tai useamman kilometrin pituinen, saa hän sitäpaitsi korkeintaan yhden hevosen kyytirahan edestakaisin taikka, jos rautatietä tahi höyrylaivaa saattaa matkalla käyttää, *kohtuullisen korvauksen* matkakustannuksista.

13 § (15 §).

Kunnanvaltuutetut valitsevat vuosittain keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Näihin toimiin älköön *kuitenkaan* valittako kruununvoutia, nimismiestä, poliisihenkilöä eikä ulosottoapulaista.

Älköön valittu kieltäytykö, ellei hän lähinnä edellisenä vuotena ole ollut samassa toimessa.

Jos puheenjohtaja tahi varapuheenjohtaja kuolee, muuttaa pois tahi muun laillisen syyn takia eroaa ennen toimi*kautensa* loppumista, valittakoon toinen henkilö hänen sijaansa jälellä olevaksi ajaksi.

Toimitetusta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalista antakoon valtuusto kuvernöörille kirjallisen ilmoituksen.

Kunnanvaltuuston asiana on puheenjohtajan palkkion määrääminen.

14 § (16 §).

Jos tehdään valitus *kunnanvaltuuston* puheenjohtajan tahi varapuheenjohtajan vaalista tahi siitä, että niistä toimista kieltäytymistä ei ole hyväksytty, hoitakoon valittu kuitenkin tointa kunnes valitus on lopullisesti ratkaistu ja, jos uusi vaali määrätään toimitettavaksi, toinen on valittu ja voipi toimeensa ryhtyä.

15 § (11 § ja 86 § muutettuna).

Kunnanvaltuuston on keskusteltava ja päätettävä seuraavista asioista, nimittäin:

1) kansakoulujen ja muiden sivistyslaitosten perustamisesta, varattomain lasten koulunkäynnin avustamisesta sekä kansansivistyksen edistämisestä;

2) elinkeinojen kohottamisesta ja ammattitaidon edistämisestä;

3) niistä toimenpiteistä, joita siveellisyyden, *raittiuden* sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi ehkä katsotaan tarpeellisiksi;

4) kunnallisesta terveyden- ja sairaanhoidosta sekä kätilötoimesta;

5) työttömiksi, työkyvyttömiksi ja muutoin turvattomiksi joutuneitten avustamisesta;

6) lasten huoltamisesta ja suojeluksesta;

7) tuotantolaitosten perustamisesta ja jo perustettujen ottamisesta kunnan haltuun;

8) työttömyysrahastojen perustamisesta;

9) köyhäinasianajotoimesta;

10) kunnallisten ammattientarkastajain asettamisesta;

11) työnvälitystoimistojen perustamisesta;

12) asunto-oloja koskevista kysymyksistä;

13) kunnan rakennuksista ja laitoksista;

14) laina- ja apumakasiinien sekä senlaatuisia tarkoituksia varten aijottujen rahastojen perustamisesta ja hallinnosta;

15) yleisten varranttia antamaan oikeutettujen talletusmakasiinien perustamisesta;

16) metsästyksestä ja otuksenpyynnistä sekä kalastuksesta, niin myös vahinkoeläinten hävittämistä tarkoittavista toimenpiteistä;

17) tulipalon ja kulovalkean estämisestä ja ehkäisemisestä sekä paloapuyhdistysten perustamisesta;

18) *kunnan meno- ja tuloarvion vahvistamisesta;*

19) varojen hankkimisesta kunnan yhteisiin tarpeisiin taksoittamalla tahi lainan ottamisella sekä kunnan rahastojen ja muun yhteisen omaisuuden hallinnosta ynnä tilinpäästön antamisesta;

20) kuntain edustajain kokoukseen lähetettävien edustajain sekä kunnallislautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten vaalista;

21) *kunnan* keskus- ja vaali- sekä taksoitus- ja tutkijalautakun*nan* ynnä sellaisten lautakuntien, hallituskuntien ja henkilöiden valitsemisesta, joita kunnallislautakunnan lisäksi ehkä katsotaan tarpeelliseksi toimeenpanoa ja hallintoa varten;

22) *kunnallishallinnossa noudatettavain ohje- ja johtosääntöjen vahvistamisesta;*

23) kuntain välisestä yhteistoiminnasta; sekä

24) muista asioista, jotka saattavat kuulua kunnan yhteiseen toimialaan.

Kunnanvaltuusto voi sitäpaitsi neuvotella ja antaa lausuntoja *(poist.)* asioista, joita kuvernööri tahi muut viranomaiset *(poist.)* valtuustolle *siinä tarkoituksessa* lähettävät.

Ne asiat, jotka erinäisten lakien tahi asetusten mukaan ovat olleet kuntakokouksen käsiteltäviä, tulevat tämän lain voimaanastuttua kunnanvaltuuston käsiteltäviksi.

16 § (12 §).

Kunnanvaltuustolla on oikeus, jos se havaitsee syytä olevan:

1) lainan ottamiseen kunnalle pitemmäksikin ajaksi kuin seuraavan tilivuoden kuluessa maksettavaksi;

2) sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myymiseen, panttaamiseen tahi vaihtamiseen, joka lahjan, testamentin tahi muun laillisen saannon kautta on tullut kunnan omaksi; sekä

3) kiinteän omaisuuden ostamiseen *kunnalle.*

17 § (13 §).

Jos kunnanvaltuusto päättää hyväksyä sääntöjä siveellisyyden, *raittiuden,* yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tahi terveydenhoidon edistämiseksi kunnassa, olkoon sillä myös oikeus *näiden* sääntöjen rikkomisesta määrätä sopivia uhkasakkoja, ei kuitenkaan viittäkymmentä markkaa suurempia. *Sellaisen päätöksen tekoon vaaditaan kuitenkin, että* kaksikolmannesta valtuuston *saapuvilla olevista jäsenistä* sitä kannattaa.

Jos valtuusto katsoo sellaisen uhkasakon riittämättömäksi, pyydettäköön kihlakunnanoikeutta sitä korottamaan.

Tällaiset säännöt ja uhkasakkomääräykset ovat ilmoitettavat kuvernöörille ja saatettavat yleisön tie*toon* samalla tavalla kuin muutkin kunnalliset tiedonannot.

18 § (17 §).

Kunnanvaltuuston kokou*kset* o*vat* pidettävä*t* kunnantalossa tahi muussa valtuuston määrä*ttäv*ässä, soveliaassa paikassa.

Kokoukset ovat julkisia.

Kuitenkin voi valtuusto erityisellä päätöksellä, johon vähintään neljäviidennestä saapuvilla olevista valtuuston jäsenistä yhtyy, julistaa jonkun asian käsiteltäväksi suljetussa istunnossa.

19 § (18 §).

Kunnanvaltuutetut kutsuu kokoukseen puheenjohtaja.

Kutsumuksessa tulee olla ilmoitus kokouksen ajasta ja paikasta ynnä kokouksessa käsiteltäviksi tulevista asioista; *ja on* kutsumus *tiedoksi*pantava kunnantaloon tahi muuhun valtuuston määräämään soveliaaseen paikkaan sekä ilmoitettava valtuutetuille muulla valtuuston määrättävällä tavalla.

Jos jäävi tahi muu syy estää puheenjohtajaa antamasta kutsumusta, *(poist.)* antakoon sen varapuheenjohtaja tahi, jos hänelläkin on este, kunnallislautakunnan puheenjohtaja.

Valtuuston kokous pidetään aikaisintaan neljäntenätoista päivänä lukien sen päivän *aam*usta, jona kutsumus on *tiedoksi*pantu, mutta jos asia on tavallista kiireellisempi eikä koske uutta verotusta tahi veron korotusta, saa sen ottaa käsiteltäväksi aikaisintaan kahdeksantena päivänä kutsumuksen *tiedoksi*panosta.

20 § (19 §).

*Kunnan*valtuuston kokouksia on pidettävä niin usein kuin asianhaarat vaativat, mutta ainakin neljä kertaa vuodessa *(poist.)* seuraavina aikoina:

huhtikuussa, jolloin päätetään *kunnallislautakunnan ja muiden hallintokuntain edellisen vuoden hallinnosta antamasta kertomuksesta ja tilinteosta sekä tilintarkastajain* sen johdosta antamasta lausunnosta;

kesäkuussa, jolloin valitaan jäsenet keskuslautakuntaan ja vaalilautakuntiin kunnan yleisiä vaaleja ja kansanäänestystä varten;

syyskuussa, jolloin valitaan *kunnallislautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet ja varajäsenet sekä* jäsenet taksoitus- ja tutkijalautakuntiin ynnä virka*ilijat (poist.) muihin vuoden lopussa avoimiksi tuleviin kunnan toimiin;* ja

marras- tai joulukuussa kunnan meno- ja tuloarvion *vahvistamista* varten tulevaksi vuodeksi.

21 § (20 §).

Jos virkamies taikka yksityinen henkilö tahtoo *kunnan*valtuuston kokoonkutsuttavaksi ilmoittamaansa asiaa varten, anokoon sitä kirjallisesti *valtuuston* puheenjohtajalta, jonka tulee tutkia anomus. Jos hän anomuksen hylkää, antakoon, jos vaaditaan, kirjallisesti päätöksensä perust*elu*ineen ja samalla myös semmoisen *valitus*osoituksen *(poist.)*, kuin 73 §:ssä sanotaan.

22 § (21 §).

Kunnanvaltuusto älköön asiaa käsiteltäväksi ottako älköönkä päätöstä tehkö, ellei vähintään kaksikolmannesta valtuutettujen koko lukumäärästä ole saapuvilla.

23 § (22 §).

Jos *kunnan*valtuuston kokouksessa jotakin asiaa ei saada määräpäivänä loppuun käsitellyksi, esittäköön puheenjohtaja ennen kokouksen loppumista päätettäväksi toisen päivän asian käsittelyn jatkamista varten. Siitä ei tarvitse erittäin ilmoittaa.

24 § (23 §).

Puheenjohtajan tulee *kunnan*valtuuston kokouksessa esitellä asiat ja johtaa keskustelua sekä katsoa, ettei muita kuin ilmoitettuja asioita päätetä.

Jos *(poist.)* nostetaan kysymys jostakin uudesta asiasta, älköön sitä *(poist.)* ratkaistako, ennenkuin uudessa kokouksessa, edelläkäyneen ilmoittamisen jälkeen.

Puheenjohtaja pitäköön kokouksessa myös huolta järjestyksestä ja saakoon, varoitettuansa, toimittaa pois kuuntelijan, joka käyttäytyy sopimattomasti. Jos syntyy semmoinen epäjärjestys, jota *puheenjohtaja* ei voi ehkäistä, hajoittakoon *hän* kokouksen.

Jos puheenjohtaja on poissa, astuu hänen sijaansa varapuheenjohtaja. Jos viimemainittukin on poissa, valitsee valtuusto *keskuudestaan* siksi kerraksi puheenjohtajan.

Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tahi kutsumuksen saanut varajäsen ilman pätevää estettä jää tulematta kokoukseen, taikka ilman sellaista syytä lähtee kesken pois, maksakoon kunnan yleiseen kassaan sakkoa, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja kymmenen sekä jäsen viisi markkaa. Jos kokous läsnäolevien vähälukuisuuden vuoksi jää pitämättä tahi on *kesken* lopetettava, olkoon sakko poissaoleville kaksinkertainen.

Kunnanvaltuuston kokouksissa pitää kunnallislautakunnan puheenjohtajan tahi sen, jonka lautakunta siihen keskuudestaan valitsee, olla saapuvilla antamassa valtuustolle tarpeellisia tietoja; ja on hänellä oikeus ottaa osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin, ellei hän myös ole valtuu*ston jäsen*.

*Kunnallis*lautakunnan puheenjohtajan tahi hänen sijaisensa poissaolo ei estä asioita käsittelemästä eikä päätöksiä tekemästä.

25 § (24 §:n 1 m. ja 25 §).

Sittenkuin asiasta on kunnanvaltuuston kokouksessa keskusteltu ja puheenjohtaja julistanut keskustelun päättyneeksi, tehköön hän semmoisen äänestysesityksen, että vastaus „jaa" taikka „ei" ilmaisee valtuuston päätöksen.

Kun vastaus on annettu, ilmoittakoon puheenjohtaja, mikä hänen käsityksensä mukaan on tullut päätökseksi, ja vahvistakoon sen, ellei muuta äänestystä vaadita, vasaranlyönnillä. Jos äänestystä vaaditaan, toimitettakoon se julkisesti ja nimenhuudolla.

Se mielipide, jonka puolesta enimmät äänet on annettu, tulkoon valtuuston päätökseksi, *paitsi milloin päätöksen tekoon tämän lain mukaan vaaditaan määräenemmistö.*

Äänten jakautuessa tasan, *(poist.) tulee* se mielipide *päätökseksi,* johon puheenjohtaja yhtyy.

Kun äänestyksen tulos on saatu selville, julistakoon puheenjohtaja päätöksen.

26 § (24 §:n 2 ja 3 m.).

Kunnanvaltuuston sekä kunnallislautakunnan, taksoituslautakunnan ynnä muiden kunnallisten hallituskuntain toimitettavat vaalit, jos valittavia on kaksi tai useampia, tapahtukoot suhteellista vaalitapaa noudattamalla, jos neljännes vaaliin osaa ottavista sitä vaatii.

Jos yksi on valittava tai milloin enemmistövaalitapaa muuten käytetään, ratkaisee vaalin yksinkertainen äänten enemmistö.

Vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

27 § (26 §).

*Kunnan*valtuuston kokouks*issa* kirjoittaa pöytäkirjan puheenjohtaja*n (poist.)* johdolla valtuuston sitä varten valitsema henkilö.

Pöytäkirja on, milloin se käy päinsä, heti tarkistettava.

Valtuusto *voi kuitenkin* anta*a puheenjohtajan ja* vähintään kahden aina kerraksi sitä varten valitun jäsenen toimeksi pöytäkirjan tarkistamisen valtuuston määrättävänä päivänä.

Pöytäkirjan allekirjoitta*vat* puheenjohtaja *ja pöytäkirjantekijä* sekä, *tarkistuksen heti tapahtuessa,* vähintään kaksi valtuu*ston jäsentä ja muutoin tarkistajat. (poist.)*

Jos tarkistajista yksi tahi useammat kieltäytyvät pöytäkirjaa allekirjoittamasta, väittäen ettei se sisällöltään vastaa sitä, mitä valtuuston kokouksessa on tapahtunut, merkitköön puheenjohtaja sen pöytäkirjaan ja lykätköön pöytäkirjan tarkistamisen valtuuston seuraavaan kokoukseen.

Tarkistettu pöytäkirja on *sitten edeltäpäin* ilmoitettuna päivänä valtuuston kokoushuoneessa julkiluettava.

Sillä, joka on ollut valtuuston kokouksessa käsiteltyä asiaa päättämässä, olkoon oikeus heti tai viimeistään pöytäkirjaa tarkistettaessa ilmoittaa vastalause tehtyä päätöstä vastaan. Jos vastalauseen tekijä tahtoo saada vastalauseensa perusteltuna pöytäkirjaan liitetyksi, antakoon sen kirjallisesti pöytäkirjantekijälle viimeistään pöytäkirjan julkilukemispäivänä ennen sen julkilukemista.

28 § (27 §).

Jos kunnanvaltuuston päätös koskee jotakin henkilöä yksityisesti, on se todistettavasti annettava hänelle tiedoksi kokouksen pöytäkirjanotteella, johon on liitettävä osoitus, miten päätökseen haetaan muutosta.

(poist.) Tiedonannon toimitt*ajan* tulee *pöytäkirjan*otteeseen merkitä*(poist.) antopäivän määrä* sekä nimensä, *ammattin*sa ja kotipaikkansa.

29 § (28 §).

Jos kunnanvaltuuston päätöksen kiireellinen täytäntöönpano havaitaan jossakin tapauksessa tarpeelliseksi, on se päätöksessä nimenomaan mainittava, ja silloin älköön täytäntöönpanoa estäkö se, ettei päätös ole saanut lain voimaa, ellei muutoksen hakeminen sen kautta kävisi hyödyttömäksi tahi kuvernööri, huomatessaan päätöksen lainvastaiseksi, näe olevan syytä täytäntöönpanemista kieltää.

30 § (29 §).

Puheenjohtaja pitäköön huolta siitä, että valtuuston päätökset pöytäkirjasta joutuisasti kirjoitetaan ja toimitetaan

kunnallislautakunnan tahi niiden viranomaisten ja henkilöiden tiedoksi, joiden asiana *päätösten* täytäntöönpano on. *Lähetettävät toimituskirjat, joista pöytäkirjantekijä pitää huolta, allekirjoittaa puheenjohtaja.*

31 §.

Kunnalliset tiedonannot saatetaan kuntalaisten tiedoksi kunnantalossa tai muussa valtuuston määrättävässä, soveliaassa paikassa julkaistavalla tauluilmoituksella.

Kunnanvaltuusto päättäköön, ovatko kunnalliset tiedonannot saatettavat muullakin tavoin kuntalaisten tiedoksi.

3 LUKU.

Kuntain edustajain kokouksista.

32 § (30 §).

Semmoiset asiat, jotka lain mukaan voidaan ottaa kunnanvaltuuston kokouksessa käsiteltäviksi, ovat seuraavissa tapauksissa käsiteltävät ja ratkaistavat kuntain edustajain kokouksessa tässä jälempänä säädetyllä tavalla, nimittäin:

1) kun asia on katsottava yhteiseksi eri kunnille tahi niiden osille;

2) kun eri kunnat ovat keskenään sopineet, että yhteisesti neuvottelevat ja päättävät asiasta; sekä

3) kun kuvernööri on lykännyt asian kuntain edustajain kokoukseen lausunnon antamista varten.

33 § (31 §).

Kuntain edustajain kokous pidetään paikassa ja aikana, joista kunnanvaltuustot ovat keskenään sopineet, tahi jotka kuvernööri, *valtuustojen* ollessa eri mieltä, ilmoituksen *siitä* saatuaan on määrännyt.

34 § (32 §).

Kunnanvaltuuston kokouksessa, joka pidetään vähintään seitsemää päivää ennen määrättyä kuntain edustajain ko-

kousta, tulee valtuuston kunnan vaalikelpoisista jäsenistä valita edustajia yhteiseen kokoukseen niin monta, että niiden lukumäärä on kuudennes valtuuston jäsenten luvusta. Milloin näiden lukumäärä ei ole jaollinen kuudella, on edustajain lukua lisättävä yhdellä.

Samalla kertaa on myös valittava varaedustajia, joita pitää olla vähintäänkin kolmannes edustajain lukumäärästä.

Näin toimitetusta edustajain ja varaedustajain vaalista ei saa valitusta erikseen tehdä.

35 § (33 §).

Edustajain ja varaedustajain vaalista on eri kuntien valtuustojen pöytäkirjanotteilla hyvissä ajoin annettava tieto edustettujen kuntien yhteiselle toimikunnalle, jos sellainen on olemassa, mutta muussa tapauksessa sen kunnan valtuuston puheenjohtajalle, jonka piirissä kuntain edustajain kokous pidetään; ja olkoot nämä pöytäkirjanotteet siten valituille valtakirjoina.

36 § (34 §).

Jos edustaja tahi kutsumuksen saanut varaedustaja ilman laillista estettä jää kuntain edustajain kokoukseen *saapumatta*, maksakoon *edustamansa kunnan* yleiseen kassaan sakkoa neljäkymmentä markkaa. Sama olkoon laki, jos edustaja ei voi näyttää, että hän, laillisen esteen sattuessa, on ajoissa kutsunut varaedustajan kokoukseen, taikka jos edustaja ilman laillista syytä lähtee kokouksesta kesken pois.

Sakottamisesta päättää sen kunnan valtuusto, jonka kassaan sakko on maksettava.

37 § (35 §).

(poist.) Kuntain edustajain kokouksen avaa edustettujen kuntien yhteisen toimikunnan määräämä henkilö tai sen kunnan valtuuston puheenjohtaja, jonka piirissä yhteinen kokous pidetään; ja siinä on puheenjohtajana se, jonka edustajat keskuudestaan valitsevat.

Kokous on päätöksenvoipa, kun vähintään kolmeneljännestä siihen valituista edustajista on *(poist.)* saapuvilla.

(poist.) Kullakin edustajalla on yksi ääni ja päätökseksi tulee se mielipide, jota useammat äänet kannattavat, mutta äänten mennessä tasan se mielipide, johon puheenjohtaja yhtyy.

Vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

38 § (36 § ja 37 §).

Kuntain edustajain kokouksessa kirjoittaa pöytäkirjan puheenjohtajan *johdolla (poist.)* se, jonka *kokous* siihen valitsee.

Pöytäkirja, jossa tulee olla mainittuna kaikki kokouksessa saapuvilla olevat sekä siitä poisjääneet edustajat, tarkistetaan heti ja sen allekirjoittavat *kokouksen* puheenjohtaja, *pöytäkirjantekijä* sekä, jollei kokous ole toisin määrännyt, yksi edustaja kustakin kunnasta, ja sitä on asiakirjoineen säilytettävä sen kunnan valtuuston puheenjohtajan luona, jonka piirissä yhteinen kokous on pidetty.

Neljäntoista päivän kuluessa *kokouksen jälkeen* on pöytäkirjasta lähetettävä oikeaksi todistettu jäljennös kullekin kokouksessa edustetulle kunnalle, asianomaisen valtuuston puheenjohtajan toimesta viipymättä *kuntalaisten tietoon saatettavaksi kuten kunnalliset tiedonannot.*

Lähetettävät toimituskirjat, joista pöytäkirjantekijä pitää huolta, allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja.

39 § (38 §).

Kuntain edustajain kokouksen päätös saatetaan täytäntöön, niinkuin kokous tämän *lain säännösten* mukaisesti on määrännyt, jollei jossakin erityisessä laissa tahi asetuksessa ole toisin säädetty.

Jos kunnat *päättävät määräajaksi jättää pöytäkirjanteon tai jonkun muun tehtävän jonkun tai joidenkin henkilöiden tai toimikuntien toimeksi,* olkoon se sallittu, ja saakoot kunnat siten valitsemilleen henkilöille ja toimikunnille hyväksyä ohjesääntöjä.

40 § (39 §).

Palkan *ja matkakustannusten korvauksen kuntain yhteiseen kokoukseen valitulle edustajalle määrää ja suorittaa edustajan valinnut kunta.*

Muut *(poist.)* kokouksesta johtuvat kustannukset suoritetaan kokouksen päätöksen mukaan.

41 § (40 §).

Jos kuvernööri pyytää kuntain edustajain kokoukselta lausuntoa jostakin asiasta, määrätköön myös kokouksen pitämisen ajan ja paikan ja antakoon siitä kunnille tiedon niin a*joissa,* että edustajat ennätetään siihen valita tässä luvussa sanotulla tavalla, jos asianomaiset kunnat katsovat kuvernöörin esittämän asian antavan aihetta yhteisen kokouksen pitämiseen.

Jos kunnilla, joita asia koskee, on yhteinen toimikunta, joka on saanut toimekseen edustajain kokousten kokoonkutsumisen ja valmistelun, ilmoitta*koon* kuvernööri asian tälle toimikunnalle, ja se sopikoon kuntien kanssa kokouksen pidosta.

42 § (41 §).

Muuten olkoon kuntain edustajain kokoukseen nähden soveltuvilta kohdin noudatettava, mitä tässä *laissa* on säädetty kunnanvaltuuston kokouksesta ja muista siihen kuuluvista asianhaaroista.

4 LUKU.

Kunnallislautakunnasta.

43 § (42 §).

Kussakin maalaiskunnassa pitää olla kunnallislautakunta, joka tässä laissa olevain säännösten ja niiden määräysten mukaan, joita kunnanvaltuusto tahi muu viranomainen laillisesti voipi noudatettaviksi *antaa,* pitää hallintoa kunnassa, valvoo sen yhteisiä etuja sekä panee täytäntöön valtuuston päätökset ja määräykset.

*Kunnan*valtuusto jakaa, kunnallislautakunnan asiana olevaan hallintoon nähden, kunnan piireihin, joista jokainen on lautakunnan jonkun jäsenen valvonnan alaisen*a*.

44 § (55 § sekä 56 §:n 1 ja 3 m.).

Kunnallislautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä kunnanvaltuuston päätöksen mukaan vähintään *neljä* jäsentä, jotka kaikki valtuusto valitsee kunnan vaalikelpoisten joukosta *(poist.)* ja samalla heille tarpeellisen määrä*n* varajäseniä.

Näihin toimiin älköön *kuitenkaan valittako tuomaria, kruunun*voutia, nimismiestä, poliisihenkilöä tai ulosottoapulais*ta*, ei myöskään kunnallislautakunnan tai muun kunnan hallintoa varten asetetun hallituskunnan virka- tai palvelusmiestä, joka on velvollinen toimestaan tekemään tiliä. *(poist.)* Virka- ja palvelusmiestä älköön vastoin tahtoaan velvoitettako ottamaan vastaan tointa kunnallislautakunnassa.

45 § (56 §:n 2 m.).

Kunnallislautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten vaali toimitetaan kahdeksi vuodeksi. Lautakunnan jäsenistä eroaa ensimäisen vuoden lopussa puolet ja toisen vuoden lopussa toinen puoli siinä järjestyksessä kuin kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

(poist.) Valitun kieltäytymisoikeudesta ja eroamisesta olkoon voimassa, mitä kunnanvaltuutetuista siinä suhteessa tämän lain 8, 11 ja 13 §:ssä on säädetty.

46 § (57 §).

Jos kunnallislautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tahi jäsen on valittu kunnanvaltuuston puheenjohtajaksi tahi varapuheenjohtajaksi, tulee hänen luopua lautakunnasta.

47 § (58 §).

Toimitetusta kunnallislautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalista *lähettä*köön *kunnan*valtuusto kuvernöörille kirjallisen ilmoituksen.

48 § (60 §).

Kunnallislautakunta kokoontuu niinä aikoina ja siinä paikassa kuin se itse määrää, mutta muutoin aina milloin puheenjohtaja katsoo tarpeelliseksi tahi lautakunnan jäsenten enemmistö tekee siitä puheenjohtajalle esityksen.

Kokouksen kutsuu kokoon puheenjohtaja lautakunnan päättämällä soveliaalla tavalla.

49 § (61 §).

Jos *kunnallislautakunnan* puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja jäävin tahi muun pätevän syyn takia ovat estetyt saapumasta määrättyyn kokoukseen tahi osaa ottamasta jonkin asian käsittelyyn, tulee lautakunnan valita omista jäsenistään joku toinen siksi kertaa puhetta johtamaan.

Semmoisessa tapauksessa, *kuin* myös silloin, kun jäsenelle on sattunut este, tulee sen, joka siten on estetty, kutsua varajäsen kokoukseen.

50 § (62 §).

Mitä tulee kunnallislautakunnan päätöksenteko-oikeuteen, puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenen tahi kutsutun varajäsenen kokouksesta poissaoloon, kuin myös äänestysesityksen tekemisen ja päätöksen tekemisen järjestykseen, on soveltuvilta kohdin noudatettava, mitä *22, 24, ja 25 §:ssä* kunnanvaltuustosta on säädetty, *kuitenkin niin että kokouksessa esitetyt asiat voidaan kohta ratkaista.*

Kunnallislautakunnan päätös, kun se koskee *jotakin* henkilöä yksityisesti, on annettava tiedoksi niinkuin 28 §:ssä *kunnanvaltuuston päätöksestä* on säädetty. *(poist.)* Muussa tapauksessa on päätös, milloin lautakunta asian laatuun nähden harkitsee tarpeelliseksi siitä kuntalaisille ilmoittaa taikka jotta päätös saisi lainvoiman, saatettava kuntalaisten tiedoksi *niinkuin muut kunnalliset tiedonannot.*

51 § (63 §).

Kunnallislautakunnan kokouksissa *kirjoittaa pöytäkirjan puheenjohtajan johdolla kunnankirjuri, jos semmoinen on, mutta muutoin lautakunnan ottama henkilö.*

Puheenjohtaja pitää *(poist.)* huolta kirjeenvaihdosta, kirjoittaa kirjekonseptit, asiapäiväkirjat ja luettelot antamistansa todistuksista, vastaanottaa lautakunnalle osoitetut kirjoitukset ja esitykset, katsoo että tilikirjain pito käy säännöllisesti, hoitaa lautakunnan asiakirjoja ja laatii niistä luettelot, *käyttäen toimessaan apuna kirjuria, jos sellainen on.*

Puheenjohtaja saa toimestaan palkkaa kunnanvaltuuston päättämän määrän.

52 § (64 §).

Pöytäkirja *(poist.)* on heti tahi viimeistään seuraavassa lautakunnan kokouksessa tarkistettava.

Lautakunta *voi kuitenkin antaa puheenjohtajan ja vähintään kahden aina kerraksi sitä varten valitun jäsenen toimeksi pöytäkirjan tarkistamisen lautakunnan määrättävänä päivänä.*

Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja pöytäkirjantekijä sekä, tarkistuksen heti tapahtuessa, kaksi lautakunnan jäsentä ja muutoin pöytäkirjan tarkistajat.

Lähetettävät toimituskirjat, joista pöytäkirjantekijä pitää huolta, allekirjoittaa puheenjohtaja.

53 § (65 §).

Kunnallislautakunnan puheenjohtaja antaa niiden tietojen nojalla, joita hänellä on ollut tilaisuus saada kunnassa asuvien kuntalaisten tilasta ja oloista, tarvittaessa täysivaraisuuden- tahi köyhyydentodistuksia; ja on sellainen todistus lautakunnan sinetillä vahvistettava.

54 § (66 §).

Kunnan rahain ja muiden varain sekä muun kunnallisen hallinnon hoidosta vastaavat kunnallislautakunnan puheenjohtaja ja jäsenet yleisen lain mukaan.

55 § (54 §).

Avuksensa saapi kunnallislautakunta, milloin kunnanvaltuusto katsoo sen tarpeelliseksi, ottaa *kirjurin*, erityisen rahastonhoitajan sekä katsastajia ja muita *toimi*henkilöitä.

Satunnaisiin tarpeisiin ja kiireellisissä tapauksissa saakoon kunnallislautakunta kuitenkin ottaa tarvittavia apulaisia, mutta olkoon velvollinen ilmoittamaan *siitä* lähinnä seuraavan kunnanvaltuuston kokouksen harkittavaksi.

Mainitut *toimihenkilöt ja* apulaiset, jotka palkataan kunnanvaltuuston harkinnan mukaan, toimivat kunnallislautakunnan vastuulla ja sen antamain määräysten mukaan.

56 § (43 §).

Kunnallislautakunnan tulee valmistella ne asiat, jotka kunnanvaltuusto tahi sen puheenjohtaja sitä varten lautakunnalle jättää tahi jotka lautakunta valtuuston käsiteltäviksi lykkää; se antakoon myös vaadittuja mietintöjä kuntaa koskevista asioista.

57 § (44 §).

Kunnallislautakunnan on pidettävä huolta kunnan *köyhäin*hoidosta ja jäsentensä kautta, kunkin piirissänsä, pidettävä silmällä apua tarvitsevia, ellei kunta ole uskonut sitä tointa erityiselle *köyhäin*hoitohallitukselle.

58 § (45 §).

Kunnallislautakunnan asia*na* on, ellei valtuusto ole asettanut erityistä terveyslautakuntaa, valvoa yleistä terveydentilaa kunnassa kuin myös, mitä tulee terveyden- ja sairaanhoitoon sekä sen yhteydessä oleviin, niinkuin rokotusta, kätilöitä, kulku- ja tarttumatauteja ihmisissä ja kotieläimissä ynnä muuta sellaista koskeviin asioihin, noudattaa, mitä niistä erikseen säädetään.

Kunnallislautakunnan tulee erittäin pitää huolta siitä, että semmoiselle henkilölle, joka on joutunut mielenvikaan, hankitaan soveliasta hoitoa, ja että ne köyhät, jotka ovat tulleet mielenvikaan tahi muuten sairaiksi, kunnan kustannuksella saavat tarpeellista hoitoa ja huolenpitoa.

Samoin tulee lautakunnan valvoa, että sokeille, kuuromykille ja viallisille henkilöille, jotka eivät voi itseänsä hoitaa

ja joilla ei ole sukulaisia heistä huolta pitämässä, toimitetaan tarpeellista hoitoa ja, mikäli mahdollista, tarpeenmukaista opetusta.

59 § (46 §).

Kunnallislautakunnan velvollisuuksista, mikäli ne koskevat holhoustointa ja sen kanssa yhteydessä olevia asioita, on erikseen säädetty.

60 § (47 §).

Kunnallislautakunnan tulee sekä kokonaisuudessaan että jäsentensä kautta, itsekunkin piirissään, valvoa järjestystä kunnan alueella ja estää ilkivaltaa ja yleisen lain tahi vahvistettujen järjestyssääntöjen rikkomista sekä sitä varten vaatia apua ja tukea sellaisilta henkilöiltä, jotka 55 §:n mukaan sitä varten on asetettu, tahi muilta kunnan jäseniltä siinä järjestyksessä ja sillä tavalla kuin kunnanvaltuusto saattaa määrätä.

Mainittuja tehtäviä toimittaessaan tulee lautakunnan myös saada tarpeellista apua paikkakunnan järjestysviranomaisilta samoinkuin lautakuntakin puolestaan on velvollinen toimimaan yhdessä näiden kanssa, milloin järjestysvalta yksinään ei voi ehkäistä ilkivaltaa tahi epäjärjestystä.

61 § (48 §).

Kunnallislautakunnan tulee jäsentensä kautta, kunkin piirinsä puolesta, olla saapuvilla kunnassa pidettävässä henkikirjoituksessa ja katsoa että, jos tehdään todellisuudesta poikkeavia ilmoituksia, ne tulevat oikaistuiksi.

Lautakunnan tulee myöskin olla viranomaisille avullisena tilastollisten tietojen kokoamisessa niiden määräysten ja kaavakkeiden mukaan, joita asianomaiset lautakunnalle ovat antaneet tahi vasta antavat.

62 § (49 §).

Kunnallislautakunta pitää lähinnä huolta kunnan yhteisen, niin kiinteän kuin irtaimenkin omaisuuden hoidosta ja hallinnosta, josta omaisuudesta lautakunnan on pidettävä

tarkkoja luetteloja; ja tulee lautakunnan *tässä* toimessaan erittäin katsoa, ettei kunnan maaomaisuutta päästetä rappeutumaan, sekä että sen huoneita ja rakennuksia kelvollisesti rakennetaan ja pidetään kunnossa, kuin myös että kunnan makasiineja ja muita laitoksia, kassoja, rahastoja, lahjoituksia ynnä muita rahoja ja varoja asianmukaisesti ja niistä voimassa olevain määräysten mukaisesti hoidetaan ja käytetään.

63 § (50 §).

Kunnallislautakunta hoitaa myös kunnan raha-asioita ja suorittaa oikeassa järjestyksessä määrättyjä tai myönnettyjä, kunnalta meneviä maksuja, jollei erityisessä laissa tai asetuksessa ole toisin säädetty.

Kunnan yhteisiin tarpeisiin määrättyjen rahojen maksunpanossa ja kannossa sekä tilinteossa on lautakunnan vaarinottaminen, mitä siitä nykyään on voimassa tai vastaisuudessa säädetään.

Niistä sakoista, joita kunnallisviranomainen on poissaolosta määrännyt, tulee kunnallislautakunnan tehdä yksityiskohtainen luettelo, jonka mukaan lautakunnan sitten tulee kantaa sakot ja tehdä niistä tili.

64 § (51 § ja 52 §).

Ne erityiset, 4 §:ssä mainitut lautakunnat, hallituskunnat tai henkilöt, joita kunnanvaltuusto on asettanut kaikenlaisia toimeenpano- tai hallintotoimia varten, ovat lähinnä kunnallislautakunnan katsannon ja tarkastuksen alaisia, ja niiden tulee sitä varten *vuosittain* ennen helmikuun 15 päivää kunnallislautakunnalle antaa hallinnostansa viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta kertomukset, jotka ovat laadittavat valtuuston antamain määräysten mukaan.

Jos kunnallislautakunta huomaa, että *nämä* lautakunnat, hallituskunnat tai henkilöt jättävät velvollisuutensa täyttämättä tahi ovat saattaneet itsensä syypäiksi virheisiin, laiminlyöntiin tai huolimattomuuteen, ilmoittakoon lautakunta asian kunnanvaltuustolle, jollei ojennusta muuten voida saada aikaan.

65 § (53 §).

Toimestansa tulee kunnallislautakunnan *vuosittain* ennen maaliskuun 15 päivää antaa kunnanvaltuustolle kertomus viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta, valtuuston tarkempain *määräysten* mukaan.

66 § (59 §).

Asianomaisen papin ja lääkärin oikeudesta erityisiä kysymyksiä käsiteltäessä ottaa osaa kunnallislautakunnan tahi muun kunnallista tarkoitusta varten asetetun hallituskunnan toimintaan olkoon voimassa, mitä siitä muualla on säädetty.

67 §.

Se, joka kunnassa asuu tai oleskelee, olkoon velvollinen saapumaan kunnallislautakunnan eteen, kun hänen kuulustamistansa järjestysasioissa tai asioissa, joista hän on velvollinen lautakunnalle tekemään tiliä, pidetään tarpeellisena ja hän kunnallislautakunnan jäsenen tahi jonkun muun, lautakunnan siihen määräämän henkilön kautta on todistajain läsnä ollessa vähintäänkin neljää päivää ennen saanut kutsumuksen.

Jos *näin kutsuttu* jää tulematta eikä näytä laillista estettä, maksakoon kunnan yleiseen kassaan sakkoa kolme markkaa ja olkoon kuuden markan sakon uhalla velvollinen uutena määräpäivänä tulemaan saapuville.

Jos niskoittelevalle on tästä lautakunnan päätöksestä todistettavasti annettu tieto eikä hän sittenkään ole saapunut, anokoon lautakunta paikkakunnan nimismieheltä virka-apua poisjääneen noutamiseen.

5 LUKU.

Manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevain asiain käsittelemisestä.

68 § (74 §).

Semmoisiin *(poist.)* asioihin, jotka koskevat ainoastaan manttaaliin pantua maata tai sellaisia tiloja ja laitoksia, jotka

on manttaaliin pantu olemaan osallisina erityisissä yleisissä rasituksissa, älköön kunnanvaltuusto puuttuko, vaan jääköot ne niiden kuntalaisten kokouksissa käsiteltäviksi, jotka semmoisia maita, tiloja tai laitoksia omistavat tai hallitsevat.

Äänivalta on maan haltijalla, olkoonpa maa kruunun, yleisen laitoksen tahi yksityisen henkilön oma, jollei omistaja asu kunnassa ja ole itselleen pidättänyt äänivaltaa sekä ilmoittanut sitä ääniluetteloon merkittäväksi.

Jos sellainen asia koskee yksinomaan jossakin kunnan osassa olevaa maata ja laitoksia, niin ottakoot sen käsittelyyn osaa ainoastaan ne, jotka siinä piirissä sellaista maata tai laitoksia hallitsevat.

69 § (75 §).

Kokouksen, josta 68 §:ssä säädetään, kutsuu ja avaa kunnanvaltuuston puheenjohtaja, ja siinä johtaa asiain käsittelyä se, jonka osanottajat keskuudestaan valitsevat, elleivät he valitse määräajaksi puheenjohtajaa näitä kokouksia kokoonkutsumaan ja asiain käsittelyä niissä johtamaan.

Kullakin kokoukseen oikeutetulla on yhtäläinen äänioikeus ja älköön äänioikeutta valtamiehen kautta käytettäkö.

70 § (76 §).

Tässä luvussa mainittuihin kokouksiin nähden olkoon muuten soveltuvilta kohdin noudatettavana, mitä kunnanvaltuustosta ja kuntain edustajain kokouksesta on säädetty.

6 LUKU.

Ilmoittamisesta ja valituksesta.

71 § (68 §).

Kunnanvaltuuston tai kansanäänestyksen kautta syntyneestä päätöksestä on tieto *toimitet*tava Senaatin Talousosastolle, kun päätös koskee sellaisen kiinteän omaisuuden tahi oikeuden myymistä, panttaamista tahi vaihtamista, joka lah-

jan tahi testamentin kautta on tullut kunnan omaksi ja on määrätty käytettäväksi sen yhteiseksi hyödyksi jotakin erityistä tarkoitusta varten, niin myös kun se koskee sellaista välipuhetta tahi sopimusta, joka vaikuttaisi sen oikeuden muuttamista tahi supistamista, mikä kunnalla on sellaiseen kiinteistöön tahi etuun.

Senaatin Talousosastolle *toimitettava tieto lähetettäköön läänin* kuvernöörin *kautta. (poist.)*

72 § (69 §).

Kuvernöörille on ilmoitettava sellaisista asioista tehdyt kunnanvaltuuston päätökset, jotka tässä laissa erittäin määrätään. *(poist.)*.

73 § (70 §).

Joka ei tyydy *kunnanvaltuuston, kunnallislautakunnan tai tutkijalautakunnan taikka tämän lain 21 §:ssä säädetyssä tapauksessa kunnanvaltuuston puheenjohtajan antamaan päätökseen,* saapi siitä tehdä kirjallisen valituksen, joka ynnä valituksenalainen päätös on valittajan itsensä tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen annettava *läänin* kuvernöör*invirastoon*, muualta kolmenkymmenen, mutta Ahvenanmaalta ja Lapinmaasta neljänkymmenenviiden päivän kuluessa; *ja* luetaan *tämä aika:*

1) jos päätös on julkiluettu 27 §:ssä sanotussa järjestyksessä taikka *tiedoksi*pantu 38 §:n 3 momentissa ja 50 §:ssä säädetyllä tavalla, siitä päivästä, jona sellainen julkilukeminen taikka *tiedoksi*pano on tapahtunut;

2) jos kunnanvaltuuston tahi kunnallislautakunnan päätös koskee jotakin henkilöä yksityisesti sekä 21 §:ssä mainitussa tapauksessa tiedonantopäivästä, tätä päivää kuitenkaan lukuunottamatta, sekä

3) kun valitus koskee tutkijalautakunnan päätöstä, siitä päivästä, jona se julistettiin.

Jos valittaja laiminlyö, mitä tässä on määrätty, olkoon puhevaltansa päätöstä vastaan menettänyt.

74 § (71 §).

Kun asianomaisia määrätään valituksen johdosta kuulusteltaviksi, lähettäköön kuvernööri niin pian kuin siinkin asiakirjat kunnanvaltuuston, kunnallislautakunnan tahi tutkijalautakunnan puheenjohtajalle, aina sen mukaan onko valtuusto tai mikä mainituista viranomaisista milloinkin päätöksen tehnyt, ja puheenjohtajan tulee kuvernöörin asettaman kohtuullisen määräajan kuluessa lähettää kuvernöörille asianomaisen selitys tahi lausunto.

Jos asianomaisia määrätään kuulusteltaviksi kuntain edustajain kokouksen päätöksestä tehdyn valituksen johdosta, kutsukoon kokouksen puheenjohtaja asianomaiset edustajat kokoontumaan siihen paikkaan ja sinä aikana, kuin hän määrää, vaadittua selitystä antamaan. Sellainen kutsumus on toimitettava *tiedoksi*panolla eri kunnissa *31* §:ssä säädetyllä tavalla.

Sittenkuin kuvernööri on ratkaissut asian, on päätös asianmukaisessa järjestyksessä toimitettava valittajalle ja siitä kirjoitettava päätökseen todistus, jota paitsi jäljennös päätöksestä on annettava sille edellä mainituista puheenjohtajista, jolle asia kuuluu, ja samalla siihen merkittävä, milloin valittaja on saanut päätöksen, sekä niinikään, milloin jäljennös on annettu mainitulle puheenjohtajalle; ja on päätös sitten viipymättä esitettävä kunnanvaltuuston tahi asianomaisten kunnallisviranomaisten kokouksessa ja pidettävä silloin kuntalaisten tahi asianomaisen viranomaisen tietoon saatettuna.

75 § (72 §).

Jos valitus tehdään siitä, ettei päätös ole laillisessa järjestyksessä syntynyt tahi että se on ristiriidassa yleisen lain tai asetu*sten* kanssa tahi muuten menee päättäjäin toimivaltaa ulommaksi, saapi kuvernööri, jos näkee olevan syytä, kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Jos valitus perustuu siihen, että jonkun yksityisen oikeu*tta* on päätöks*ellä* louka*ttu*, ja valitus hyväksytään, olkoon oikaisu sille eduksi, joka valitti, mutta jääköön päätös muutoin voimaan, jollei se ole ristiriidassa yleisen lain tahi

asetusten kanssa, jolloin kuvernööri määrätköön päätöksen kokonansakin kumotuksi.

76 § (73 §).

Kuvernöörin päätökseen saapi, *mikäli* erityis*ten* asiain varalta ei ole nimenomaan toisin säädetty, hakea muutosta Senaatin Talousosastossa ennen kello kahtatoista kuudentenakymmenentenä päivänä päätöksen tiedoksiantamisesta lukien, tiedonsaantipäivää *(poist.)* lukuunottamatta; ja olkoon silloin noudatettava, mitä muutoksen hakemisesta yleensä on säädetty, *kuitenkin niin että valituksen myös saa valitusajan kuluessa jättää läänin kuvernöörinvirastoon sieltä perille toimitettavaksi.*

77 §.

Sellaiset tässä luvussa mainitut valitukset, jotka kohdistuvat kunnanvaltuuston tekemiin päätöksiin, ottakoon tässä laissa tarkoitettu ylempi viranomainen tutkittaviksi ja ratkaistaviksi ainoastaan siltä osalta, mikä koskee päätöksen laillisuutta.

Valtuuston päätösten tarkoituksenmukaisuus, paitsi valtuustossa toimitettuja vaaleja ja valtuuston sisäistä työjärjestystä koskevissa asioissa, voidaan alistaa kansanäänestyksellä ratkaistavaksi sillä tavoin kuin laissa kansanäänestyksestä säädetään.

7 LUKU.

Erityisiä säännöksiä.

78 § (77 §:n 1 mom.).

Kauppala, jolla on oma hallitus, olkoon *eri* kuntana *(poist.)* tahi yh*teisessä kunnallishallinnossa* sen maalaiskunnan kanssa, jonka piirissä kauppala on.

Jos kysymys nostetaan maalaiskunnan kanssa yhdessä olevan kauppalan muodostamisesta eri kunnaksi, tulee kuvernöörin kuulustaa kauppalaa ja sitä maalaiskuntaa, jossa kauppala on, sekä alistaa asia Senaatin Talousosaston tutkit-

tavaksi. Siihen asti, kun asiasta lopullisesti määrätään, jäävät olot *ennalleen. (poist.)*

79 § (77 §:n 2 m.).

Kauppalan yhteisten asiain hoidosta olkoon soveltuvilta kohdin noudatettavana, mitä kaupunkien kunnallislaissa säädetään, kuitenkin niin että, jos kauppala ei ole eri kuntana, kauppalanvaltuusto älköön määrätkö kauppalan asukkailta kannettavaksi sen lisäksi, mitä he kunnan yhteisiin menoihin suorittavat, tuloveroa, mikäli kauppalalla voimassa olevain määräysten mukaan on oikeus sen kantamiseen, enempää kuin kaksi prosenttia maksuvelvollisten verotettavista tuloista viimeisen taksoituksen mukaan.

80 § (78 §).

Jos joku kunnan osa on kansakoulu- tai köyhäinhoitoasioita taikka muuta yleistä tarkoitusta varten erinäisten asetusten nojalla erotettu eri piiriksi, käsiteltäköön sen asiat piirin yhteisissä kokouksissa. *Niissä* piirin jäsenet ovat oikeutetut käyttämään äänivaltaa niiden perusteiden mukaan, joilla kunnanvaltuutettuja valitaan.

Tällaiset kokoukset kutsuu ja avaa ensi kerralla kunnanvaltuuston puheenjohtaja tahi se, jonka valtuusto siihen määrää, ja niissä johtaa puhetta se, jonka piirin jäsenet keskuudestaan vähintään yhdeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi siihen toimeen valitsevat. Älköön näin valittu puheenjohtaja tästä toimestansa erotko, ennenkuin uusi puheenjohtaja on hänen sijaansa valittu.

Jos piirin erityisiä tarpeita varten kannettava vero, yhteenlaskettuna kunnan yleisen tuloveron kanssa, nousee yli kolmen prosentin maksuvelvollisten verotuksenalaisista tuloista viimeisen taksoituksen mukaan, on veron kantamista koskeva ehdotus otettava käsiteltäväksi kahdessa perättäin seuraavassa kokouksessa ja katsottava hyväksytyksi, jos jälkimäisessä kokouksessa, josta erikseen on ilmoitettava, vähintään kaksi kolmannesta läsnäolevista sitä kannattaa.

Muutoin olkoon soveltuvilta kohdin noudatettavana, mitä kunnanvaltuuston kokouksista on säädetty.

81 § (79 §).

Jos kahdella tahi useammalla maa*lais*kunnalla on yhteinen kunnallishallinto ja *(poist.)* asia koskee ainoastaan yhden *kunnan* oikeutta, ottakoot sen asian käsittelyyn osaa *ainoastaan sen kunnan valtuutetut.*

Jos kysymys nostetaan *kunnan* eroamisesta yhteisestä kunnallishallinnosta, otettakoon asia ratkaistavaksi kansanäänestyksellä, kuten *tämän lain* 2 §:ssä sanotaan, *kuitenkin* aikaisintaan yhden vuoden kuluttua siitä, kun kysymys nostettiin.

Jos kansanäänestyksen tulos kustakin *kunnasta* erikseen osoittaa, että *kunnat joko kaikki* tai joku niistä haluaa erota yhteisestä kunnallishallinnosta, pantakoon päätös toimeen *ja siitä lähetettäköön läänin kuvernöörille tämän lain 2 §:ssä mainitunlainen ilmoitus.*

Eroavain kuntain yhteiset taloudelliset asiat, ellei niistä voida sopia, ratkaistakoon sovinto-oikeudessa, johon kukin yhteisessä kunnallishallinnossa ollut kunta valitsee kaksi jäsentä ja nämä lisäksi puheenjohtajan.

Jos sovinto-oikeuden puheenjohtajasta ei voida sopia, pyydettäköön kihlakunnanoikeutta se määräämään.

Milloin kaksi tai useampia itsenäisellä kunnallishallinnolla varustettuja kuntia haluaa yhtyä yhteiseen kunnallishallintoon, meneteltäköön siten kuin *tämän lain* 2 §:ssä säädetään.

82 § (80 §).

Jos sen lisäksi, mitä 55 §:ssä säädetään, havaitaan tarvittavan eri apu- tahi virkamiehiä kunnallishallintoa tahi kunnan yhteisiä tarpeita varten, olkoon kunnanvaltuuston vallassa päättää, onko ja millä ehdoilla sellaisia henkilöitä kunnan kustannuksella palvelukseen otettava, ja tulee valtuuston myöskin vahvistaa näin otetuille tarpeen vaatiessa johtosäännöt.

83 § (81 §).

Kunnanvaltuuston sekä kunnallislautakunnan ja valtuuston valitsemain erityisten hallituskuntain puheenjohtajain tulee säilyttää pöytäkirjat asiakirjoineen ja liitteineen ynnä niistä tehdyt luettelot sillä tavalla ja siinä paikassa, kuin val-

tuusto määrää, ja pitää niitä kuntalaisten saatavilla sekä toimesta erotessansa jättää ne seuraajillensa.

Jos kunnan jäsen pyytää oikeaksi todistettua jäljennöstä sellaisista asiakirjoista tahi otetta mainittujen viranomaisten kokouksissa tehdyistä pöytäkirjoista, älköön sitä kiellettäkö.

Valitusasioissa toimituskirja on annettava joutuisasti ja ainakin ennenkuin kunkin tapauksen varalta säädetty määräaika on puoleksi kulunut.

Lunastusta on *asiakirjoista* suoritettava sen verran kuin valtuusto on määrännyt.

Lunastusta älköön kuitenkaan otettako niistä asiakirjoista, jotka annetaan kunnan yhteisiä tarpeita varten tai asianomaisille virkamiehille tahi yleisille asiamiehille, älköönkä silloinkaan, kun kunnanvaltuuston tahi kunnallislautakunnan päätös on pöytäkirjanotteella tiedoksi annettava yksityiselle henkilölle, jota päätös koskee.

84 § (82 §).

Missä määrin kirjoitukset ja hakemukset, jotka annetaan kunnanvaltuustolle tahi kunnallislautakunnalle, sekä nii*den antamat* toimituskirjat ovat leimasuostunnasta vapautetut ja missä määrin sanotut viranomaiset kunnan asioita koskevassa kirjevaihdossa nauttivat vapautusta postimaksuista, siitä säädetään muualla.

85 § (83 §).

Ne sakot, joita kunnanvaltuusto tahi valtuuston valitsemat lautakunnat tämän lain nojalla poissaolosta määräävät, menevät kunnan yleiseen kassaan ja ulosotetaan, ellei niitä hyvällä makseta, sillä tavoin kuin kunnallisveroista on säädetty.

Niihin sakkoihin, joihin joku muuten tämän lain nojalla annettujen järjestyssääntöjen ja määräysten rikkomisen tähden voipi olla vikapää, tuomitsee yleinen oikeus.

86 § (84 §).

(poist.) Jo*ka* loukkaa kunnallisviranomaisten puheenjohtajaa, varapuheenjohtajaa, jäsentä, varajäsentä tai valittua pöytäkirjantekijää tai muuta kunnan virkamiestä hänen toi-

messaan, (poist.) olkoon sellaisen edesvastauksen alainen kuin yleisessä laissa on säädetty sitä vastaan tehdystä rikoksesta, joka on valittu tahi määrätty julkista virka-asiaa toimittamaan tahi muuta yleistä tointa hoitamaan.

87 § (85 §).

Syytteet kunnallisviranomaisia sekä kunnan palvelukseen asetettuja hallituskuntia ja henkilöitä vastaan käsitellään yleisessä oikeudessa. Jos kunnallisessa luottamustoimessa tahi palveluksessa oleva on tässä toimessaan tavattu varojen hukkaamisesta, vilpillisyydestä tahi muusta epärehellisyydestä, on kunnanvaltuustolla oikeus pidättää hänet virantoimittamisesta, *mutta on asia viipy*mättä jätettävä tuomioistuimen käsiteltäväksi ja siitä ilmoitus tehtävä läänin kuvernöörille.

(86 § *poist.*).

88 §.

Tämä*n* lai*n* *(poist.)* kautta kumotaan maalaiskuntain kunnallishallinnosta kesäkuu*n* 15 päivänä 1898 annetun asetuksen 1, 2, 3, 4, 5, 7 ja 8 luku ja *saman* asetuksen 83 §:n 2 momentti *sekä kaikki muut tämän lain kanssa ristiriidassa olevat säännökset; ollen edellämainitun asetuksen 6 luvussa kuntakokouksessa käsiteltäviksi määrätyt asiat tämän lain voimaanastuttua kunnanvaltuuston keskusteltavat ja päätettävät.*

Tämä laki astuu voimaan .....kuun ....päivänä 19....

Kuitenkin pysyvät kaikki ne määrättyinä aikoina tapahtuvat kunnalliset vaalit ja toimitukset, joihin edellä mainitun asetuksen mukaan on ryhdyttävä, kunnanvaltuutettujen *(poist.)* vaalia lukuunottamatta, voimassa senkin jälkeen, *kun tämä laki* on tullut noudatettavaksi, *aina siihen saakka* kunnes yhtäläiset, tämän lain mukaan suoritettavat vaalit ja toimitukset astuvat voimaan.

Kunnanvaltuutettujen vaali on kuitenkin ensi kerta toimitettava 19.. vuoden kuluessa; ja *on* siinä noudatettava, mitä tässä laissa sekä *kunnallisessa vaalilaissa* säädetään.

Kaupunkien kunnallislaki.

1 LUKU.

Yleisiä säännöksiä.

1 §.

Kukin kaupunki siihen kuuluvine alueineen on *(poist.)* eri kunta, jonka jäsenten tulee tämän lain mukaan ja *(poist.)* la*in* muuten määräämissä *rajoissa* hoitaa yhteiset *talous-* ja *järjestys*asiansa, mikäli ne voimassa olevain lakien tai asetusten mukaan eivät *kuulu* julkisen viranomaisen *toimialaan.*

2 §.

Kaupunki- ja maalaiskuntaa älköön yhdistettäkö yhteiseen kunnallishallintoon.

Milloin kuitenkin yhte*ys näiden kesken suhteessa tai toisessa* katsotaan olevan aikaansaatava, olkoon *(poist.)* kunnilla oikeus *siitä* päättää, samoinkuin asettaa tarvittaessa yhteisiä toimikuntia ja hyväksyä niille ohjesääntöjä.

Sama oikeus olkoon kaupunkikunnilla keskenään.

3 §.

Kaupunkikunnan jäsen on jokainen:

jolla kaupungissa taikka sen alueella on asunto ja kotipaikka; taikka

joka siellä harjoittaa elinkeinoa, liikettä tahi ammattia.

4 §.

Kaupunkikunta käyttää päättämisvaltaansa *(poist.)* kaupunginvaltuu*ston, raastuvankokouksen ja (poist.)* kansanäänestyksen kautta.

Toimeenpano ja hallinto on, maistraatin valvonnalla, rahatoimikamarin ja *muiden* lautakuntain, hallituskuntain tai henkilöiden tehtävä, jotka kaupunginvaltuusto sitä varten valitsee.

5 §.

Kaupungin yhteistä omaisuutta, olkoonpa se tuloa kiinteästä omaisuudesta, liikkuvaa pääomaa tahi jokin tuloa tuottava oikeus, samoin*kuin* valtion kaupungille myöntämiä varoja, on, jollei jonkin tapauksen varalta ole toisin säädetty, pidettävä varoina, joilla kaupungin yhteisiä menoja suoritetaan, ja hoidettava niinkuin tässä jälempänä mainitaan.

Omaisuutta, joka on jonkun erityisen kaupunkilaisluokan oma, on hoidettava ja käytettävä siitä voimassa olevain sään*nöst*en mukaan.

Niihin menoihin, joita 1 momentissa mainittujen varojen lisäksi tarvitaan kaupungin yhteiseksi hyödyksi tahi sen erityisiin tarpeisiin, määrättäköön veroja kannettavaksi nykyään voimassaolevain tai vast'edes säädettävien perusteiden mukaan.

6 §.

Tämä laki ei *(poist.)* muuta niitä kunnallisia oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka perustuslaissa taikka erioikeuksissa, joilla on perustuslain voima, ovat eriksensä joillekuille kaupunkikunnan jäsenille määrätyt; jota vastoin kaikki muut kunnalliset oikeudet ja velvollisuudet, jotka tähän saakka ovat kuuluneet porvaristolle ja talonomistajille yhdessä taikka erikseen, tästälähin tulevat kaikkien kaupunkikunnan jäsenten yhteisiksi.

2 LUKU.

Kaupunginvaltuustosta.

7 §.

Valtuutettuja valitaan kaupungissa, jonka väkiluku on:

(poist.) 2,000 tai vähemmän, ... 16

enemmän	kuin	2,000,	vaan	ei	yli	6,000,	.....	24
„	„	6,000,	„	„	„	10,000,	.....	30
„	„	10,000,	„	„	„	20,000,	.....	36
„	„	20,000,	„	„	„	50,000,	.....	42
„	„	50,000,	„	„	„	100,000,	.....	48
„	„	100,000,	„	„	„	150,000,	.....	54
„	„	150,000,	.....					60

Valtuutettujen varajäseniä valitaan niin monta kuin *kunnallisessa vaalilaissa* säädetään.

8 §.

Kaupunginvaltuutetut *ja tilintarkastajat* valitaan välittömillä ja suhteellisilla vaaleilla *(poist.)*.

Vaaleissa on kaikilla vaalioikeutetuilla yhtäläinen äänioikeus.

Älköön äänioikeutta valtamiehen kautta käytettäkö.

Vaaleista ja niiden toimittamisesta säädetään tarkemmin kunnallisessa vaalilaissa.

9 §.

Kaupunginvaltuutetut ja varajäsenet valitaan *kahdeksi* vuodeksi.

(Poist.) Valituista eroaa *(poist.)* vuo*sittain puolet (poist.)* siinä järjestyksessä kuin *kunnallisessa vaalilaissa* on säädetty.

Jos valtuuston jäsen kuolee, muuttaa pois taikka muun laillisen tai valtuuston hyväksymän syyn takia eroaa ennen toimi*kaute*nsa loppumista, astuu varajäsen hänen sijaansa, kuten *kunnallisessa vaalilaissa* on säädetty; ja on tämä toimessa sen ajan, mikä eronneella olisi ollut jälellä.

10 §.

Oikeus *kaupungissa* valita valtuutettuja ja tilintarkastajia sekä ottaa osaa *raastuvankokoukseen ja* kansanäänestykseen on jokaisella *kaupunki*kunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuo*den alkua* on täyttänyt kaksikymmentä vuotta sekä

on viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa *kaupungissa* hengillekirjoitettu.

Niiden Venäjän valtakunnan alamaisten, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, kunnallisten oikeuksien suhteen noudatetaan, mitä siitä *(poist.)* erittäin säädet*ään.*

11 §.

Vaalikelpoinen kaupunginvaltuutetuksi sekä muihin kunnallisiin luottamustoimiin on jokainen *kaupungissa asuva henkilö,* joka on oikeutettu *(poist.)* valtuutettuja valitsemaan.

Kuitenkaan älköön valtuutetuksi valittako henkilöä, joka on holhouksen alainen, eikä sitäkään, joka oikeuden lainvoimaisen päätöksen mukaan on kansalaisluottamusta vailla.

Näihin toimiin älköön *myöskään* valittako kuvernööriä, lääninsihteeriä, lääninkamreeria, varalääninsihteeriä, varalääninkamreeria, maistraatin jäsentä, maistraatin ja poliisikamarin virka- tai palvelusmiestä, yleistä syyttäjää, kaupungin rahatoimilaitoksen tai muuta sellaista virka- tai palvelusmiestä, joka on toimestansa tilintekovelvollinen.

12 § (13 §:n 1 ja 2 m.).

Kaupunginvaltuutetuksi valittu älköön kieltäytykö *toimeen ryhtymästä,* ellei hän ole täyttänyt kuuttakymmentä vuotta.

Joka *kahtena* lähinnä edellisenä vuotena on toiminut valtuutettuna tahi jonkin kaupungin asiain toimeenpanoa ja hallintoa varten asetetun hallituskunnan puheenjohtajana, on kuitenkin oikeutettu *kahden* seuraavan vuoden kuluessa nauttimaan vapautta *valtuutetun* toimesta.

Jos valittu näistä syistä kieltäytyy, astuu varajäsen hänen sijaansa.

Jos kieltäytymisen perusteeksi ilmoitetaan kivulloisuus taikka sivili-, sotilas- tahi kirkollisvirka tai- palvelus, perheolot tahi jokin muu syy, tutkikoon kaupunginvaltuusto ilmoitetun esteen.

Jos kieltäytyminen hyväksytään, astuu varajäsen eroavan sijaan.

13 § (13 §:n 3 m.).

Kaupunginvaltuutetut saavat korvausta vähintään kuusi markkaa kokoukselta, kuitenkin niin että palkkio kaikille valtuutetuille on sama.

14 §.

Kaupunginvaltuusto valitsee vuosittain puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan keskuudestaan. Älköön valittu kieltäytykö, ellei hän kahtena lähinnä edellisenä vuotena ole ollut samassa toimessa.

Toimitetusta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalista antakoon valtuusto maistraatin kautta kuvernöörille kirjallisen ilmoituksen.

15 §.

Kaupunginvaltuuston kokoukset ovat julkisia.

Kuitenkin voi valtuusto erityisellä päätöksellä, johon vähintään neljäviidennestä saapuvilla olevista valtuuston jäsenistä yhtyy, julistaa jonkun asian käsiteltäväksi suljetussa istunnossa.

16 §.

Kaupunginvaltuuston tulee kokoontua puheenjohtajan kutsumuksesta, milloin hän sen katsoo asiain käsittelemistä varten tarpeelliseksi, taikka kun vähintään neljännes valtuutetuista tahi kuvernöörr tai maistraatti sitä häneltä pyytää.

17 §.

Kutsumus kaupunginvaltuuston kokoukseen on valtuuston määrä*ttävällä* tavalla julkaistava ja valtuutetuille ilmoitettava.

Kutsumuksessa tulee olla ilmoitus kokouksen ajasta ja paikasta ynnä kokouksessa käsiteltäviksi tulevista asioista.

Kutsumus sellaiseen kokoukseen, jossa valitaan jäseniä kaupungin taksoitus- ja tutkijalautakuntaan sekä määrätään taksoituslautakunnan jäsenten luku, tai *vahvi*stetaan kaupungin meno- ja tuloarvio seuraavaa vuotta varten, tai tutki-

taan kaupungin tilintarkastajain antamaa kertomusta, on annettava vähintään neljätoista päivää ennen kokousta. Kutsumus kaikkiin muihin valtuuston kokouksiin voidaan antaa viimeistään kokouksen edellisenä päivänä.

Kokousten ajasta on kirjallinen ilmoitus kaupungin maistraatille ja rahatoimikamarin puheenjohtajalle annettava.

18 § (12 §).

Kaupunginvaltuustolla on oikeus, jos se havaitsee syytä olevan:

1) kunnalle lainan ottamiseen pitemmäksikin ajaksi kuin seuraavan tilivuoden kuluessa maksettavaksi;

2) sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myymiseen, panttaamiseen tahi vaihtamiseen, joka lahjan, testamentin tahi muun laillisen saannon kautta on tullut kunnan omaksi; ja

3) kiinteän omaisuuden ostamiseen *kunnalle*.

19 § (18 §).

Kaupunginvaltuusto älköön asiaa käsiteltäväksi ottako älköönkä päätöstä tehkö, ellei vähintään kaksi kolmannesta valtuutettujen koko lukumäärästä ole saapuvilla.

Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsen tahi kutsumuksen saanut varajäsen ilman pätevää estettä jää kokoukseen tulematta, taikka ilman sellaista syytä lähtee kesken pois, maksakoon kaupunginkassaan sakkoa, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja kaksitoista sekä jäsen kuusi markkaa. Jos kokous läsnäolevien vähälukuisuuden vuoksi jää pitämättä tahi on *kesken* lopetettava, olkoon sakko poissaoleville kaksinkertainen.

20 § (19 §).

Kaupunginvaltuuston kokouksissa saakoon kukin valtuutettu tehdä ehdotuksia kaupungin yhteisistä asioista; mutta mitä näin ehdotellaan, älköön kuitenkaan otettako kohta ratkaistavaksi, vaan on asia jätettävä rahatoimikamarin tai valtuuston asettaman muun toimikunnan selvitettäväksi, johon asia laatunsa puolesta kuuluu, taikka myös erityisesti valitun valmistusvaliokunnan pohdittavaksi.

21 § (20 §).

Maistraatin ja rahatoimikamarin puheenjohtajat taikka, jos heille sattuu este, se jäsenistä, jonka maistraatti tai rahatoimikamari on siihen määrännyt, ovat velvolliset olemaan saapuvilla kaupunginvaltuuston kokouksissa antamassa tarpeellisia tietoja; ja on heillä oikeus ottaa osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin. Heidän poissaolonsa ei estä keskustelemasta eikä päätöksiä tekemästä.

22 § (21 §).

Sittenkun asiasta on valtuuston kokouksessa keskusteltu ja puheenjohtaja julistanut keskustelun päättyneeksi, tehköön hän semmoisen äänestysesityksen, että vastaus „jaa" taikka „ei" ilmaisee valtuuston päätöksen.

Kun vastaus on annettu, ilmoittakoon puheenjohtaja, mikä hänen käsityksensä mukaan on tullut päätökseksi, ja vahvistakoon sen, ellei muuta äänestystä vaadita, vasaranlyönnillä.

Jos äänestystä vaaditaan, toimitettakoon se julkisesti ja nimenhuudolla.

Päätöksen määrää yksinkertainen äänten enemmistö.

Jos avonaisessa äänestyksessä yhtä monta ääntä kumpaakin mielipidettä puoltaa, pidettäköön päätöksenä se mielipide, jota puheenjohtaja kannattaa.

Kaupunginvaltuuston toimitettavat vaalit, jos valittavia on kaksi tai useampia, tapahtukoot suhteellista vaalitapaa noudattamalla, jos neljännes valtuuston jäsenistä sitä vaatii.

Jos yksi on valittava tai milloin enemmistö-vaalitapaa käytetään, ratkaisee vaalin yksinkertainen äänten enemmistö ja äänten mennessä tasan *(poist.)* arpa.

23 § (22 §:n 2 ja 3 m. ja 24 §:n 2 lause).

Kaupunginvaltuuston kokouksissa kirjoittaa pöytäkirjan puheenjohtajan *johdolla* valtuuston sitä varten valitsema *sihteeri.*

Pöytäkirja on heti tahi lähinnä seuraavassa valtuuston kokouksessa tarkistettava.

Valtuusto voi kuitenkin antaa puheenjohtajan ja vähintään kahden aina kerraksi sitä varten valitun valtuutetun toimeksi pöytäkirjan tarkistamisen valtuuston määrättävänä päivänä.

Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri sekä, tarkistuksen myöhemmin tapahtuessa, myös tarkistajat.

Jos tarkistajista yksi tahi useammat kieltäytyvät pöytäkirjaa allekirjoittamasta, väittäen ettei se sisällöltään vastaa sitä, mitä valtuuston kokouksessa on tapahtunut, merkitköön puheenjohtaja sen pöytäkirjaan ja lykätköön pöytäkirjan tarkistamisen valtuuston seuraavaan kokoukseen.

Tarkistettu pöytäkirja on sitten edeltäpäin ilmoitettuna päivänä julkiluettava.

Jokaisella kaupunkikunnan jäsenellä, joka sitä tahtoo, on *oikeus saada oikeaksi todistettu ote* valtuustonkokouksen pöytäkirjasta *(poist.)*

24 § (23 §).

Sillä, joka on ollut valtuuston kokouksessa käsiteltyä asiaa päättämässä, olkoon oikeus heti ilmoittaa vastalause tehtyä päätöstä vastaan. Jos vastalauseen tekijä tahtoo saada vastalauseensa perusteltuna pöytäkirjaan liitetyksi, antakoon sen kirjallisesti pöytäkirjantekijälle viimeistään pöytäkirjan julkilukemispäivänä ennen sen julkilukemista.

25 § (24 §:n 1 lause ja 22 §:n 3 m.).

Kaupunginvaltuuston päätös ratkaistussa asiassa on niin pian, kuin se on tarkistettu, maistraatille kirjallisesti ilmoitettava. *(poist.)*

Lähetettävät toimituskirjat, joista sihteeri pitää huolta, allekirjoittaa puheenjohtaja.

26 § (25 §).

Kaupunginvaltuutetuilla on oikeus maistraatilta saada niitä asiakirjoja ja tietoja, joita he tarpeellisiksi katsovat.

27 § (26 §).

Kaupunginvaltuusto saakoon, milloin tarpeelliseksi havaitsee, asettaa erityisiä valiokuntia asioita valmistamaan.

28 § (27 §).

Puheenjohtaja pitäköön kaupunginvaltuuston kokouksissa huolta järjestyksestä ja saakoon, varoitettuansa, toimittaa pois kuuntelijan, joka käyttäytyy sopimattomasti.

Jos valtuuston kokouksessa syntyy semmoinen epäjärjestys, jota *puheenjohtaja* ei voi ehkäistä, hajoittakoon *hän* kokouksen.

3 LUKU.

Maistraatista.

29 § (28 §).

Maistraatin tulee *(poist.)* pitää silmällä kaupungin yhteistä omaisuutta, tuloja, etuja ja oikeuksia sekä valvoa, että erinäisiä tarkoituksia varten asetetut lautakunnat, hallituskunnat tai henkilöt, joiden asiana toimeenpano on, panevat täytäntöön kaupunginvaltuuston *(poist.)* tekemät päätökset.

Jos maistraatti havaitsee, että joku kaupunginvaltuuston tekemä päätös on lakia ja voimassa olevia asetuksia vastaan, taikka että ilmoittaminen on laiminlyöty, milloin sen olisi pitänyt tapahtua, olkoon velvollinen kieltämään apunsa tämmöisen päätöksen toimeenpanemiseen.

Sellaisessa tapauksessa tulee maistraatin kirjallisesti ilmoittaa kaupunginvaltuustolle, ettei päätöstä käy toimeenpaneminen, esiintuoden myöskin syyt siihen.

Valtuustolla on valta semmoisesta kiellosta valittaa siinä järjestyksessä, joka on säädetty muutoksen hakemisesta maistraatin päätöksiin.

30 § (29 §).

Maistraatti saa tehdä kaupunginvaltuustolle ehdotuksia kaupungin yhteisistä asioista.

31 § (30 §).

Esitykset ja lausunnot, joita kaupunginvaltuusto tai eri tarkoituksia varten asetetut toimikunnat ylemmälle virastolle antavat, ovat maistraatin kautta lähetettävät.

32 § (31 §).

Maistraatin kokoonpanosta, velvollisuuksista ja tehtävistä julkisena viranomaisena sekä tuomioistuimena talous- ja järjestysasioissa kuin myös muiden virka- ja palvelusmiesten asettamisesta kaupungin ja kunnallishallinnon tarpeita varten olkoon voimassa, mitä siitä erikseen on säädetty.

33 § (32 §).

Kaupungissa, jossa ei ole maistraattia, olkoot kaikki ne tehtävät, jotka sanottu viranomainen tämän lain kautta on saanut toimeksensa, semmoiseen kaupunkiin erityisesti asetetun hallituksen hoidettavina.

4 LUKU.

Raastuvankokouksesta.

34 § (33 §).

Raastuvankokous pidetään pormestarin, raatimiehen ja maistraatinsihteerin vaaleja varten.

Sellaisen kokouksen *pitää maistraatti* pormestarin tai hänen sijaisensa puheen*johdolla.*

35 § (34 §).

Vaalioikeus raastuvankokouksissa on niillä kunnan jäsenillä, jotka ovat oikeutetut ottamaan osaa kaupunginvaltuutettujen vaaliin.

Kaikilla vaalioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Älköön vaalioikeutta valtamiehen kautta käytettäkö.

36 § (35 §).

Raastuvankokouksen ääniluettelona käytetään *kunnallisessa vaalilaissa* mainittua vaaliluetteloa.

Vaali toimitetaan suljetulla lipulla. Äänten jakaantuessa tasan ratkaisee arpa.

37 § (36 §).

Raastuvankokouksen kutsuu maistraatti.

Kutsumuksen, joka on annettava vähintään neljätoista päivää ennen ja ilmoitettava kaupungin ilmoitusten julkaisemisesta säädetyllä tavalla, tulee sisältää tieto siitä, mitä varten kokous pidetään.

38 § (37 §).

Ennenkuin raastuvankokous päätetään, ilmoittakoon maistraatti ajan, milloin kokouksessa *teh*ty pöytäkirja tulee julkisesti tarkistettavaksi. Tarkistukseen ei tarvita muuta kutsumusta.

5 LUKU.

Ilmoittamisesta (poist.) ja valituksesta.

39 § (38 §).

Senaatin Talousosastoon ovat ilmoitettavat sellaiset kansanäänestyksellä syntyneet ja kaupunginvaltuuston tekemät päätökset, jotka koskevat:

1) semmoisen kaupungille kuuluvan kiinteän omaisuuden myymistä, panttaamista tai vaihtamista, joka lahjan tai testamentin kautta on joutunut sen omaksi ja on määrätty erinäiseen, kaupungin yhteistä hyötyä tarkoittavaan tarpeeseen, kuin myös välipuhetta tai sovintoa, joka vaikuttaisi kunnalla sellaiseen kiinteään omaisuuteen olevan oikeuden muuttamista tahi supistamista; *(poist.)* ja

2) ehdotuksia uusiin tai lisättyihin maksuihin yleisestä liikkeestä, niinkuin tie-, silta- satama- ja lauttarahoihin y. m.

Sellaiset ilmoitukset ovat maistraatin kautta lähetettävät läänin kuvernöörinvirastoon, jonka tulee ne toimittaa Senaatin Talousosastoon.

40 § (39 § ja 40 §).

Kuvernöörille on ilmoitettava ne päätökset, jotka koskevat yleisiä määräyksiä siveellisyyden, *raittiuden*, terveyden-

hoidon sekä järjestyksen ja turvallisuuden edistämisestä kaupungissa.

Päätös, joka on kuvernöörille ilmoitettava, lähetetään maistraatin kautta.

41 §.

(poist.) Joka ei tyydy kaupunginvaltuuston tekemään päätökseen, ***hänellä*** on oikeus, jos hän luulee voivansa todeksi näyttää, että päätös loukkaa hänen yksityistä oikeuttansa, tahi ettei sitä ole tehty laillisessa järjestyksessä, tahi että se sotii yleistä lakia tai asetuksia vastaan, taikka että valtuusto muulla tavoin on mennyt toimivaltaansa ulommaksi, hakea siihen muutosta valituksella.

Valitus ynnä valituksenalainen päätös on joko valittajan itsensä tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen jätettävä läänin kuvernöörinvirastoon kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja sai päätöksestä tiedon, sitä päivää kuitenkaan lukuunottamatta; ja tulee valittajan samalla valitukseen liittää todistus päivästä, jona päätös hänelle tiedoksi annettiin, sekä myös neljäntoista päivän kuluessa valitusajan päättymisen jälkeen maistraatille jättää todistus valituksen tekemisestä.

Jos valittaja laiminlyö jotakin tästä, saatettakoon päätös panna täytäntöön.

Valittajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä sinä päivänä, jona se 23 §:n mukaan julkiluetaan.

42 §.

Jos siitä valitetaan, ettei päätös ole laillisessa järjestyksessä tehty taikka että se on ristiriidassa yleisen lain tai asetusten kanssa taikka muuten menee kaupunginvaltuuston toimintavaltaa ulommaksi, saapi kuvernööri, jos näkee syytä olevan valituksen hyväksymiseen, kieltää päätöksen toimeenpanon.

Jos valitus perustuu siihen, että valittajan yksityinen oikeus on päätöksellä tullut loukatuksi, ja semmoinen valitus hyväksytään, olkoon oikaisu sille eduksi, joka on valittanut, mutta muutoin pysyy päätös voimassa, ellei sen havaita ole-

van ristiriidassa yleisen lain tai asetusten kanssa, jolloin kuvernööri määrätköön päätöksen kokonansakin kumotuksi.

43 §.

Jos joku tahtoo valittaa toimitetusta raatimiehen- tahi maistraatinsihteerinvaalista, tehköön sen kirjallisella valituksella, joka viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun vaalitoimituksesta tehty pöytäkirja tarkistettiin, sitä päivää lukuunottamatta, on läänin kuvernööri*n virastoon* jätettävä.

Valituksista pormestarinvaalista on erikseen säädetty.

44 §.

Kuvernöörin päätökseen saapi hakea muutosta Senaatin Talousosastossa viimeistään ennen kello kahtatoista kolmantenakymmenentenä päivänä tiedoksisaamisesta, sitä päivää kuitenkaan lukuunottamatta; *ja noudatettakoon siinä, mitä sellaisesta muutoksen hakemisesta yleensä on säädetty, kuitenkin niin että valituksen myös saa valitusajan kuluessa jättää läänin kuvernöörinvirastoon sieltä perille toimitettavaksi.*

45 §.

Sellaiset tässä luvussa mainitut valitukset, jotka kohdistuvat kaupunginvaltuuston tekemiin päätöksiin, ottakoon tässä laissa tarkoitettu ylempi viranomainen tutkittaviksi ja ratkaistaviksi ainoastaan siltä osalta, mikä koskee päätöksen laillisuutta.

Valtuuston päätöksen tarkoituksenmukaisuus, paitsi valtuustossa toimitettavia vaaleja ja valtuuston sisäistä työjärjestystä koskevissa asioissa, voidaan alistaa kansanäänestyksellä ratkaistavaksi sillä tavoin kuin laissa kansanäänestyksestä säädetään.

6 LUKU.

Erityisiä säännöksiä.

46 § (45 §).

Niiden toimi- ja johtokuntain, jotka osaksi yleisten lakien tahi asetusten perusteella, osaksi jollekulle kaupungille

annettujen erinäisten sääntöjen johdosta hoitavat *(poist.)* kunnallishallintoon kuuluvia asioita, tulee jatkaa siten määrättyä toimintaansa, kunnes ne muutokset, jotka saatetaan tarpeellisiksi havaita, asianmukaisessa järjestyksessä aikaansaadaan. Kuitenkin tulee kaupunginvaltuuston asettaa nämä toimi- ja johtokunnat, ja ovat ne hallintonsa puolesta maistraatin lähimmän valvonnan alaisina.

47 § (46 §).

Syyte kaupunginvaltuutettuja tahi niitä viranomaisia vastaan, jotka valtuusto on asettanut, tehdään yleisessä oikeudessa.

48 §.

Tämä*n* lai*n* *(poist.)* kautta kumotaan kunnallishallinnosta kaupungissa joulukuu*n* 8 päivänä 1873 annetus asetuksen 1, 2, 3, 4 ja 6 luku sekä osittain muuttava asetus elokuu*n* 15 päivältä 1883, mikäli se koskee edellämainittuja lukuja, ja samoin osittain muuttava asetus joulukuun 15 päivältä 1897 *sekä kaikki muut tämän lain kanssa ristiriidassa olevat säännökset; ollen ensinmainitun asetuksen 5 luvussa raastuvankokouksessa käsiteltäviksi määrätyt asiat tämän lain voimaanastuttua kaupunginvaltuuston keskusteltavat ja päätettävät.*

Tämä laki astuu voimaan .....kuu*n* .... päivänä 19....

Kuitenkin pysyvät kaikki ne määrättyinä aikoina tapahtuvat kunnalliset vaalit ja toimitukset, joihin nyt noudatettavan, kunnallishallintoa kaupungissa koskevan asetuksen mukaan on ryhdyttävä, kaupunginvaltuutettujen vaalia lukuunottamatta, voimassa senkin jälkeen, kun tämä laki on tullut noudatettavaksi, *aina siihen saakka* kunnes yhtäläiset, tämän lain mukaan suoritettavat vaalit ja toimitukset astuvat voimaan.

Kaupunginvaltuutettujen vaali on kuitenkin ensi kerta toimitettava vuoden 19.... kuluessa; ja *on* siinä noudatettava, mitä tässä laissa sekä *kunnallisessa vaalilaissa* säädetään.

Laki kansanäänestyksestä.

1 §.

Jos vähintään *viidestoista osa* kunnan kaikista äänivaltaisista jäsenistä kolmenkymmenen *päivän kuluessa siitä kuin valtuuston päätös on julkiluettu, valtuuston puheenjohtajalle osoitetulla kirjallisella esityksellä* vaatii sen kumoamista, on päätöksen kumoaminen tai voimassa pysyttäminen alistettava kansanäänestyksellä ratkaistavaksi.

Yleinen kansanäänestys on niinikään toimitettava milloin maalaiskuntain kunnallislain 2 §:n *2 ja 3* momentissa ja saman lain 7 §:*n 2 momentissa* mainitut asiat ovat ratkaistavat.

2 §.

Äänestys toimitetaan äänestysalueittain, ja on kunnallisia vaaleja varten asetettu vaalilautakunta velvollinen toimittamaan sen kunnanvaltuuston antamien ohjeiden mukaan.

Äänestys on toimitettava ainoastaan lain määräämänä vapaapäivänä, alkaen kello 8 aamulla ja jatkuen *(poist.)* kello 9:ään illalla.

Toimitushuoneeseen on äänestyslautakunnan toimesta hankittava äänestyslippuja, joihin on painettu sanat „jaa" ja „ei", kuin myöskin *kuoria* äänestyslipun sisäänsulkemista varten.

Äänestyslautakunta pitäköön myös huolen siitä, että äänestys on salainen, ja noudatettakoon tässä kohden *kunnallisen vaalilain* määräyksiä.

3 §.

Äänestysluettelosta on voimassa, mitä 5 §:ssä vaaliluettelosta on säädetty.

4 §.

Äänestys saa tapahtua ainoastaan myöntävän ja hylkäävän ehdotuksen välillä ja siten, että *(poist.)* äänestyslipussa äänestäjä pyyhkii toisen siinä olevan sanan ylitse.

5 §.

Kun äänestäjä tahtoo käyttää äänestysoikeuttaan, pyytäköön äänestyslautakunnalta äänestyslipun; pyyhkiköön toisen siinä olevan sanan ylitse; taittakoon lippunsa ja sulkekoon sen kuoreen; vieköön sen leimattavaksi ja senjälkeen pankoon sen vaaliuurnaan.

Äänestyslautakunta merkitsee luetteloon, että äänestäjä *on* äänest*ysoikeuttaan käyttänyt.*

6 §.

Äänestystoimituksen keskeyttämisestä, uudestaan alkamisesta, päättymisestä, äänestyslippujen laskemisesta, pöytäkirjasta ja lippujen kuoreen sulkemisesta sekä keskuslautakunnalle lähettämisestä noudatettakoon, mitä *kunnallisessa vaalilaissa* siinä suhteessa on sanottu.

7 §.

Keskuslautakuntana on kunnallisia vaaleja varten asetettu keskuslautakunta ja kokoontuu se heti, kun jonkun äänestysalueen äänestysliput ovat sille saapuneet, menetellen kuten *kunnallisen vaalilain* 30 §:ssä säädetään.

8 §.

Jos äänestäjä on lippuunsa merkinnyt nimikirjoituksensa tai jonkun muun asiaan kuulumattoman merkin tai toista siinä olevaa sanaa ei ole pyyhkinyt ylitse tai lippu on leimaamaton, on sellainen lippu mitätön.

9 §.

Sittenkuin keskuslautakunta on kaikki sille saapuneet äänestysliput jakanut jaa- ja ei-ryhmiin, laskekoon se ne ja merkitköön kumpaisenkin ryhmän luvun pöytäkirjaan sekä

lähettäköön pöytäkirjan asianmukaisesti allekirjoitettuna kunnanvaltuustolle.

10 §.

Päätöksenä pidetään sitä ehdotusta, jonka hyväksi yksinkertainen äänten enemmistö on annettu.

Päätös on saatettava kuntalaisten tiedoksi sillä tavalla kuin muutkin kunnalliset tiedonannot.

11 §.

Kansanäänestyksellä syntyneestä päätöksestä ei ole valitusoikeutta.

Kunnallinen vaalilaki.

1 LUKU.

Äänestysalueista ja vaaliviranomaisista.

1 §.

Maalaiskuntain kunnallislain 7 §:ssä ja kaupunkien kunnallislain 8 §:ssä säädetty valtuutettujen *ja tilintarkastajain* vaali on alotettava 3 päivänä joulukuuta ja loppuun toimitettava samana tai, jos valtuusto niin määrää, seuraavana päivänä.

2 §.

Kunta on yhtenä vaalipiirinä, ja jakakoon valtuusto sen äänestysalueisiin samojen perusteiden mukaan kuin valtiopäiville toimitettavaa edustajain vaalia varten. Tätä jakoa noudatettakoon, vaikka päätöksestä olisikin valitettu, kunnes valituksen johdosta annettu päätös on saanut lain voiman.

3 §.

Vaalia toimittamaan valitsee valtuusto joka *toinen* vuosi kesäkuussa kunnan vaalikelpoisista henkilöistä keskuslautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja ja neljä jäsentä ynnä neljä varajäsentä, sekä, jos kunta on jaettu äänestysalueisiin, erikseen kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja ja kaksi jäsentä ynnä kolme varajäsentä, ja kestää heidän toimikautensa kunnes uudet lautakunnat on valittu.

Jos keskuslautakunnan tahi vaalilautakunnan puheenjohtaja, jäsen tai varajäsen kuolee tahi poismuuton tai muun laillisen syyn tähden eroaa ennen toimikautensa päättymistä, on täydennysvaali toimitettava.

4 §.

Jos Lapin kihlakuntaan kuuluvassa kunnassa käytetään enemmistövaaleja, tulee kunnanvaltuuston jakaa kunta niin moneen vaalipiiriin, että niiden lukumäärä on vähintäänkin kolmannes valtuutettujen koko lukumäärästä.

Jokainen vaalipiiri valitsee *kahdeksi* vuodeksi kerrallaan niin monta valtuutettua ja varajäsentä kuin kunnanvaltuusto kuhunkin vaalipiiriin kuuluvain vaalioikeutettujen luvun perusteella on määrännyt.

Tilintarkastajain vaalia varten pidettäköön kunta yhtenä vaalipiirinä.

2 LUKU.

Vaaliluettelosta.

5 §.

Vaaliluettelon kullekin äänestysalueelle tehköön alueen vaalilautakunta syyskuun kuluessa. Vaaliluetteloon on otettava sen vuoden henkikirjan mukaan kaikki ne äänestysalueella asuvat kunnan jäsenet, jotka ennen kuluvan vuoden alkua ovat täyttäneet kaksikymmentä vuotta. Jos sellainen syy on tietty, jonka vuoksi jollakulla luetteloon merkityllä henkilöllä ei ole vaalioikeutta, on se merkittävä luetteloon hänen nimensä kohdalle. Vaalilautakunta allekirjoittakoon vaaliluettelon.

Kaupungissa tehköön maistraatti tarpeellisen vaaliluettelon kullekin äänestysalueelle.

Asianomainen papisto ja seurakuntain johtajat sekä kruununnimismies ja kaupunginviskaali ovat velvolliset antamaan vaalilautakunnalle tarpeelliset tiedot.

6 §.

Vaaliluettelon pitää lokakuun 1 päivästä alkaen saman kuun 15 päivän loppuun asti olla, asianmukaisella valvonnalla, tarkastettavaksi esille pantuna sopivassa paikassa

äänestysalueella, mistä on tieto annettava siinä järjestyksessä kuin kunnallisista ilmoituksista on määrätty.

7 §.

Jos joku äänioikeutettu kunnan jäsen on jätetty pois vaaliluettelosta ja *(poist.)* tahtoo pyytää oikaisua, tehköön sen kirjallisesti tai suullisesti vaalilautakunnan kokouksessa 2 päivänä marraskuuta tai antakoon sen kirjallisesti sitä ennen vaalilautakunnan puheenjohtajalle. Jos joku arvelee, että toinen henkilö oikeudettomasti on vaaliluetteloon otettu, ja tahtoo pyytää oikaisua, on oikaisuvaatimus tehtävä kirjallisesti viimeistään lokakuun 20 päivänä vaalilautakunnan puheenjohtajalle.

Jos kirjoitus sisältää vaatimuksen, että joku vaaliluetteloon otettu on siitä poistettava, antakoon puheenjohtaja viimeistään lokakuun 24 päivänä hänelle siitä tiedon, ilmoittaen että hänellä on tilaisuus osotetussa paikassa ottaa selkoa kirjoituksesta ja viimeistään lokakuun kuluessa antaa vaalilautakunnalle kirjallinen selityksensä.

Sellainen tiedonanto jätetään kuoressa, johon vastaanottajan nimi ja asuinpaikka on merkitty, postin kautta toimitettavaksi; kuitenkin on vaalilautakunnalla valta toimittaa se hänelle muullakin tavoin. Tiedonanto on sitä paitsi *tiedoksi*pantava sopivaan paikkaan maalla valtuuston kokoushuoneeseen ja kaupungissa raatihuoneeseen.

Vaaliluetteloa vastaan tehdyt muistutukset esitellään ja ratkaistaan vaalilautakunnan kokouksessa marraskuun 2 päivänä.

Joka ei tyydy vaalilautakunnan ratkaisuun, hakekoon ennen marraskuun 15 päivää siihen muutosta *läänin* kuvernööriltä, jonka tulee viipymättä käsitellä asia ja antaa päätöksestään tieto vaalilautakunnalle, ja toimittakoon lautakunta päätöksestä tiedonannon *tiedoksi*panolla kuten 3 momentissa on säädetty.

Kuvernöörin päätökseen saa hakea muutosta Senaatin Talousosastossa viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluessa *kuvernöörin* päätöksen antopäivästä, sitä päivää kumminkaan

lukuunottamatta; *ja noudatettakoon siinä, mitä sellaisesta muutoksen hakemisesta yleensä on säädetty, kuitenkin niin että valituksen myös saa valitusajan kuluessa jättää läänin kuvernöörinvirastoon sieltä perille toimitettavaksi.*

Senaatin Talousosasto toimituttaa kuvernöörin kautta vaalilautakunnalle asiasta antamansa päätöksen.

8 §.

Ellei vaatimusta vaaliluettelon muuttamisesta ole säädetyn ajan kuluessa vaalilautakunnalle annettu, merkitköön tämä luetteloon todistuksen siitä, että luettelo on lainvoimainen.

Jos muutosta on vaadittu, tulee lautakunnan, sittenkun sen vaatimuksen johdosta antama päätös on saanut lain voiman taikka lopullinen päätös tehtyihin valituksiin on vaalilautakunnalle saapunut, merkitä vaaliluetteloon mainituista päätöksistä johtuvat oikaisut, minkä jälkeen luetteloon on kirjoitettava todistus, että sitä näin oikaistuna on vaalissa noudatettava. Ja älköön vaalin toimittamista estäkö taikka sen kumoamista aiheuttako se seikka, ettei lopullista päätöstä vaaliluettelon oikaisemisesta tehtyyn vaatimukseen ole ennen vaalipäivää ehditty antaa tai vaalilautakunnan tietoon saattaa.

3 LUKU.

Valitsijayhdistyksistä.

9 §.

Kun muutamat vaalipiirin vaalioikeutetuista allekirjoittamallaan asiakirjalla ovat sopineet määrätyssä vaalissa äänestämään yhtä tai useampaa kirjoituksissa mainittua henkilöä, on sellainen valitsijayhdistys oikeutettu keskuslautakunnalta pyytämään yhdistyksen ehdokaslistan julkaisemista sekä sen ottamista siihen vaalilippuun, jota vaalissa on käytettävä. Asiakirjan allekirjoittajia tulee olla vähin-

tään niin monta kuin kunnassa on valtuutettuja, älköönkä sama henkilö allekirjoittako useampaa kuin yhden sellaisen asiakirjan.

10 §.

Asiakirja, jolla valitsijayhdistys perustetaan, olkoon päivätty ja sisältäköön valtuutuksen yhdelle yhdistyksen jäsenelle olemaan sen asiamiehenä sekä ehdokaslistan, jossa saa olla enintään niin monta nimeä kuin vaalissa on valittava valtuutettuja ynnä kolmannes viimemainitusta luvusta, ja on ehdokkaitten nimi sekä ammatti tahi toimi selvästi mainittava.

11 §.

Pyyntö valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta tulee asiamiehen kirjallisesti jättää keskuslautakunnalle viimeistään 5 päivänä marraskuuta ennen kello kahtatoista päivällä. Hakemukseen on liitettävä asiakirja, jolla valitsijayhdistys on perustettu. Hakemuksessa tulee asiamiehen vakuuttaa että ne henkilöt, joiden nimet ovat allekirjoituksina sanotussa asiakirjassa, ovat kunnassa vaalioikeutetut ja että he omakätisesti ovat sen allekirjoittaneet.

4 LUKU.

Keskuslautakunnan valmistavista toimenpiteistä vaalia varten sekä vaalilipuista.

12 §.

Keskuslautakunta antakoon hyvissä ajoin tiedoksi, kuka vastaanottaa asiakirjat sekä milloin ja missä se tapahtuu. Ilmoitus on julkaistava sillä tavalla kuin muista kunna*llisista* ilmoituksista on määrätty, sekä *tiedoksi*panolla keskuslautakunnan kokoushuoneessa.

Keskuslautakunta kokoontuu ainakin marraskuun 5 ja 12 *päivinä* sekä vielä vaalin jälkeisenä päivänä.

13 §.

Marraskuun 5 päivänä keskuslautakunta tarkastaa ne hakemukset, jotka valitsijayhdistysten puolesta ovat jätetyt, ja saattaa ne vaalioikeutettujen tietoon sillä tavalla kuin muut kunna*lliset* ilmoitukset sekä sitäpaitsi *tiedoksi*panolla keskuslautakunnan kokoushuoneessa. Jos havaitaan, ettei hakemus ole asianmukaisesti tehty tai valitsijayhdistys laillisesti perustettu, annettakoon asiamiehelle tieto, ettei hakemukseen ole suostuttu, ja ilmoitettakoon samalla hylkäämisen syyt. Asiamiehellä on kuitenkin oikeus vielä seitsemän päivän kuluessa sen jälkeen oikaista ne kohdat, jotka aiheuttivat hakemuksen hylkäämisen.

Marraskuun 12 päivänä tarkastetaan ne muutokset, jotka asiamies 1 momentissa mainitun oikeuden nojalla on tehnyt.

Tämän jälkeen laaditaan vaalissa käytettävä vaalilippu, joka on saatettava vaalioikeutettujen tietoon, samalla tavoin kuin 1 momentissa säädetään sekä sitäpaitsi *tiedoksi*panolla kunkin äänestysalueen vaalihuoneustossa. Sellaisia vaalilippuja, keskuslautakunnan toimesta kelpaamattomiksi leimattuina, annettakoon myös, mikäli mahdollista, jokaisen valitsijayhdistyksen asiamiehelle yhtä monta kappaletta, kuin siinä asiakirjassa, jolla valitsijayhdistys on perustettu, on allekirjoittajia.

Vaalien jälkeisenä päivänä alotetaan äänten laskeminen, joka on niin pian kuin mahdollista loppuun saatettava.

14 §.

Vaalilippuun otetaan laillisesti perustettujen valitsijayhdistysten ehdokaslistat siinä järjestyksessä, kuin ne ovat jätetyt, kukin varustettuna järjestysnumerollaan sekä erotettuina toisistaan selvillä viivoilla.

Vaalilipussa ei saa olla mitään muuta kuin yhteinen otsakirjoitus, josta käy selville, mitä vaalia varten vaalilippu on laadittu, sekä kaikki ehdokaslistat järjestysnumeroineen.

15 §.

Keskuslautakunta monistuttakoon sen jälkeen joutuisasti vaalilipun ja lähettäköön vaalilippuja kunkin äänestysalueen

vaalilautakunnalle tarpeellisen määrän, kuoressa, johon on merkittävä tieto niiden luvusta.

5 LUKU.

Vaaleista.

16 §.

Vaalitoimitus alkaa kullakin äänestysalueella vaalipäivänä kello yhdeksän aamulla sekä jatkuu kello kahdeksaan illalla tai kauemminkin, jos vaalilautakunta katsoo sen tarpeelliseksi, keskeytyen kerran päivässä enintään kahden tunnin väliajaksi, vaalilautakunnan määräyksen mukaan.

Työnantajan tulee järjestää työnsä niin, etteivät hänen palveluksessaan olevat henkilöt tule estetyiksi käyttämästä vaalioikeuttaan.

17 §.

Äänestysalueen vaalilautakunnan asiana on ryhtyä kaikkiin vaalien toimittamista varten tarpeellisiin toimiin sekä valvoa, että vaalihuoneustossa on nähtävänä riittävä määrä vaalilipun jäljennöksiä.

Erittäin tulee siitä olla huolta pidetty, ettei kukaan saa vaalilippua, ennenkuin hän on havaittu vaalioikeutetuksi, sekä että valitsija saattaa täysin säilyttämällä vaalisalaisuuden vaalilippuunsa merkitä, miten hän äänestää, ja että tätä varten tarpeelliset apuneuvot ovat saatavissa.

Vaalilautakunta katsokoon myöskin, että kyllin tilava paikka vaalihuoneen vieressä on tarjona niille valitsijoille, jotka odottavat vuoroansa vaalihuoneeseen päästääkseen, ja että tämä paikka suljetaan kellonlyömällä, jolloin vaalitoimitus on ilmoitettu illalla keskeytettävän tahi lakkautettavan. Milloin toimitus päivällä keskeytetään, suljetaan odotuspaikka, jos vaalilautakunta sen tarpeelliseksi katsoo.

18 §.

Älköön vaalihuoneustossa taikka sen vieressä pidettäkö puheita, älköönkä painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia julkipantako tahi valitsijoille jaettako.

19 §.

Vaalitoimituksessa tulee äänestysalueen vaalilautakunnan puheenjohtajan, juuri ennen äänestyksen alkua, näyttää läsnäolijoille, että vaaliuurna on tyhjä, sekä sitten avata se kuori, jossa lautakunnalle lähetetyt vaaliliput ovat.

20 §.

Valitsija, joka haluaa vaalioikeuttansa käyttää, ilmoittautukoon äänestysalueen vaalilautakunnalle saadakseen vaalilipun.

21 §.

Vaalissa merkitköön valitsija viivalla sen ehdokaslistan, jota hän tahtoo äänestää. *(poist.)*.

Äänestäjällä ei ole oikeutta *millään tavalla muuttaa vaalilippuun otettua* ehdokaslistaa, jota hän äänestää.

22 §.

Tehtyään äänestysmerkin vaalilippuunsa viköön valitsija sen kokoontaitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi ja pankoon leimatun vaalilipun vaaliuurnaan.

23 §.

Sittenkuin valitsija on pannut vaalilipun uurnaan, merkittäköön vaaliluetteloon, että hän on käyttänyt vaalioikeuttansa.

24 §.

Milloin vaalitoimitus keskeytetään, on vaaliuurna suljettava vaalilautakunnan puheenjohtajan ja vähintään yhden jäsenen sinetillä sekä pantava varmaan talteen. Kun toimitusta sitten jatketaan, tulee lautakunnan ennen sinettien poistamista tarkastaa, että ne ovat ehjät.

Kaikilla niillä valitsijoilla, jotka ovat tulleet saapuville ennen vaalitoimituksen keskeyttämiseen tai äänestyksen lo-

pettamiseen määrättyä kellonlyömää, olkoon oikeus antaa äänensä, ennenkuin toimitus keskeytetään tai äänestys julistetaan päättyneeksi.

25 §.

Niinpian kuin äänestys on päättynyt, otetaan annetut vaaliliput uurnasta ja lasketaan aukaisematta. Samaten lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tehtyjen merkintöjen mukaan ovat vaalioikeuttaan käyttäneet.

Kaikki annetut vaaliliput pannaan sen jälkeen kestävään kuoreen, jonka vaalilautakunnan puheenjohtaja ja vähintään yksi jäsen sinetillään huolellisesti sulkevat.

Kuoreen kirjoitetaan sitten osote keskuslautakunnalle ja merkitään tieto lähetyksen sisällyksestä.

26 §.

Jos annettuja vaalilippuja ei voida heti laskea, sentähden että aika on pitkälle kulunut, menetellään vaaliuurnan suhteen kuten 24 §:ssä on sanottu, ja toimitetaan annettujen vaalilippujen laskeminen ja kuoreen paneminen seuraavana päivänä.

27 §.

Vaalitoimituksessa tekee joku äänestysalueen vaalilautakunnan jäsenistä pöytäkirjan, johon merkitään toimituspäivä, lautakunnan läsnäolevat jäsenet, kellonlyömät, jolloin toimitus alkoi ja keskeytyi sekä äänestys julistettiin päättyneeksi, sekä annettujen vaalilippujen ja vaalioikeuttaan käyttäneiden lukumäärä, minkä ohessa kuoreen sulkemisessa käytettyjen sinettien painoskuvat pannaan pöytäkirjaan.

Toimitus lopetetaan siten, että pöytäkirja julkiluetaan ja vaalilautakunnan puheenjohtaja siihen merkitsee, että pöytäkirja on oikea, minkä jälkeen tämä pannaan keskuslautakunnalle osoitetulla päällekirjoituksella varustettuun kuoreen.

28 §.

Äänestysalueen vaalilautakunnan puheenjohtajan ja jonkun jäsenen tulee yhdessä niin pian kun mahdollista joko itse

viedä tai postin kautta toimittaa sekä 25 §:ssä mainitut vaaliliput että vaalipöytäkirja eri kuorissa keskuslautakunnalle.

29 §.

Niissä Lapin kihlakuntaan kuuluvissa kunnissa, joissa enemmistövaalitapa on käytännössä, äänestäköön kukin vaalioikeutettu enintään niin monta ehdokasta kuin kunnanvaltuusto on määrännyt valtuutettuja ja varajäseniä yhteensä vaalipiirissä valittavaksi, ja käyttäköön hän tällöin sellaista vaalilippua kuin (poist.) itse haluaa. Muutoin on enemmistövaaleihin nähden soveltuvissa kohdin voimassa, mitä tässä *laissa* säädetään.

6 LUKU.

Äänten laskemisesta ja vaalin tuloksen määräämisestä.

30 §.

Niinpian kuin jonkun äänestysalueen vaaliliput ovat saapuneet keskuslautakunnalle, ovat kuoret avattavat ja vaaliliput laskettavat sekä saatu luku verrattava äänestysalueen vaalilautakunnan pöytäkirjassa mainittuun.

Sen jälkeen ovat vaaliliput avattavat ja *siten järjestettävät, että ne, joissa valitsijat ovat antaneet äänensä saman ehdokaslistan puolesta, yhdistetään yhdeksi äänityhmäksi.*

31 §.

Jos joku niistä, joita valitsija on äänestänyt, ei ole vaalikelpoinen tahi ei ole selvästi nimitetty, olkoon kuitenkin valitsijan ääni voimassa toisiin nähden.

(poist.).

Jos valitsija on vaalilipussaan merkinnyt useampia kuin yhden ehdokaslistan,

(poist.)

tahi pannut vaalilippuun nimikirjoituksensa tai muun asiaankuulumattoman merkin,

tahi käyttänyt muuta kuin vaalilautakunnalta saatua vaalilippua,

tahi jos vaalilip*ussa ei ole asianomaisen vaalilautakunnan leimaa*, olkoon sellainen vaalilippu mitätön.

32 §.

Äänirhmän äänimäärä on sen hyväksyttyjen vaalilippujen luku.

Jos kahden tahi useamman ääniryhmän ehdokaslistoissa on sama nimi ensimäisenä, muodostavat nämä ääniryhmät yhdistetyn ääniryhmän, jonka äänimäärä on siihen kuuluvien yksinkertaisten, 30 §:n 2 momentissa mainittujen ääniryhmien äänimäärien summa.

33 §.

Kunkin yhdistetyn tahi yksinäisenä olevan ääniryhmän äänimäärä jaetaan vuoroonsa yhdellä, kahdella, kolmella ja niin edespäin, tarpeen mukaan, korkeintaan ääniryhmän ehdokkaiden luvulla.

Näin saadut osamäärät kirjoitetaan perätysten sarjaan suuruutensa mukaan, suurimmasta alkaen, ja merkitään kunkin osamäärän kohdalle, minkä yhdistetyn tahi yksinäisenä olevan ääniryhmän osamääristä se on otettu. Yhtä suurien osamäärien keskinäisen järjestyksen ratkaisee arpa.

Tämän osamääräsarjan alusta erotetaan niin monta lukua kuin vaalissa on valittava valtuutettuja.

34 §.

Kukin yhdistetty tahi yksinäisenä oleva ääniryhmä saa täyttää niin monta paikkaa valtuustossa kuin sen osamääriä on 33 §:n 3 momentin mukaan erotettu.

35 §.

Yksinäisenä olevan ääniryhmän ehdokaslistasta erotetaan, sen alusta alkaen, niin monen ehdokkaan nimi kuin ääniryhmälle 34 §:n mukaan tulee paikkoja valtuustossa, ja ovat nämä ehdokkaat valtuutetuiksi valitut.

36 §.

Yhdistetylle ääniryhmälle tulevista paikoista valtuustossa täyttää ensimäisen se ehdokas, jonka nimi on ensimäisenä kaikissa yhdistetyn ääniryhmän muodostavien yksinkertaisten äänirymien ehdokaslistoissa, ja katsotaan hän valituksi sen yksinkertaisen ääniryhmän puolesta, jonka äänimäärä on suurin.

Muut yhdistetylle ääniryhmälle tulleet paikat valtuustossa jaetaan ääniryhmään kuuluvien yksinkertaisten ääniryhmien kesken niin kuin 33, 34 ja 35 §:ssä säädetään, jolloin kunkin ääniryhmän äänimäärä jaetaan vuoroonsa yhdellä, kahdella, kolmella j. n. e., saadut osamäärät järjestetään sarjaan suuruutensa mukaan, sarjasta erotetaan, sen alusta alkaen, niin monta osamäärää, kuin yhdistetyllä ääniryhmällä vielä on oikeus täyttää valtuuston paikkoja, ja kullekin yksinkertaiselle ääniryhmälle tulee niin monta paikkaa valtuustossa, kuin sen osamääriä on erotettu.

37 §.

Ehdokas, jonka nimi on erotettu kahdesta tahi useammasta ehdokaslistasta, katsotaan valituksi sen yksinkertaisen ääniryhmän puolesta, jonka ehdokaslistassa hänen nimensä järjestykseen nähden varhemmin ilmaantuu. Jos hänen nimellään kahdessa tai useammassa ehdokaslistassa on järjestykseen nähden sama asema, katsotaan hän valituksi sen yksinkertaisen ääniryhmän puolesta, jonka äänimäärä on suurempi, mutta jos näiden äänimäärä on sama, ratkaisee arpa.

38 §.

Kun ääniryhmä, 37 §:n säännöksiä sovellettaessa, on kadottanut sen puolesta valituksi katsotun valtuutetun, astuu hänen sijaansa valtuutetuksi ääniryhmän ensimäinen, vielä käyttämättä oleva ehdokas.

Jos tämä säännös on sovellettava kahteen tahi useampaan ääniryhmään, alotetaan siitä yksinkertaisesta ääniryhmästä, jonka äänimäärä on suurin, ja jatketaan järjestyksessä ääniryhmien suuruuden mukaan.

39 §.

Ellei ääniryhmän ehdokaslistassa ole 38 §:n säännöksiä sovellettaessa tarvittavaa määrää nimiä, täytetään avoimeksi jäänyt paikka, milloin ääniryhmä kuuluu yhdistettyyn ääniryhmään, siitä ääniryhmästä, jonka osamäärä lähinnä olisi erotettu, jos 36 §:n 2 momentissa mainittua osamäärien erottamista olisi jatkettu, ja milloin ääniryhmä on pysynyt yksinäisenä, siitä ääniryhmästä, jonka osamäärä lähinnä olisi erotettu, jos 34 §:ssä mainittua osamäärien erottamista olisi jatkettu.

40 §.

Valtuutettujen varajäsenksi valitaan kustakin *yksinkertaisesta* ääniryhmästä kolmannes *sen puolesta* valittujen valtuutettujen luvusta tahi, jos siten syntyy murto-osia, lähinnä suurempi kokonaisluku, ja erotetaan tätä varten kunkin *yksinkertaisen* ääniryhmän ehdokaslistasta *eteenpän järjestyksessä* niin monta nimeä, kuin ääniryhmä saa valita varajäseniä, sivuuttamalla ainoastaan niiden ehdokkaiden nimet, jotka *jo* ovat valitut valtuutetuiksi.

41 §.

Kun laskemistoimitus keskeytetään, pitää kaikki vaaliliput ja laskelmat niin säilytettämän, ettei kukaan keskuslautakuntaan kuulumaton saa niitä käsiinsä.

42 §.

Keskuslautakunnan laskemistoimituksessa tehdään pöytäkirja, jossa erikseen on mainittava mitättömien vaalilippujen luku kussakin äänestysalueessa, sekä valitut henkilöt ja kustakin ääniryhmästä valitut varajäsenet järjestyksensä mukaan. Pöytäkirjaan on liitettävä kaikki vaalin tulosta laskettaessa syntyneet laskelmat, jotka keskuslautakunnan puheenjohtajan tulee sinettisiteellä toisiinsa yhdistää.

43 §.

Keskuslautakunnan kokouksissa, joita pidetään vaalilippujen laskemista ja vaalin tuloksen määräämistä varten,

ovat valitsijayhdistysten asiamiehet oikeutetut olemaan saapuvilla.

44 §.

Milloin enemmistövaalitapa on käytännössä, erotetaan enin ääniä saaneista ensin määrätty luku valtuutetuiksi ja sen jälkeen lähinnä ääniä saaneista varajäsenet.

45 §.

Vaalin tulos julkaistakoon samalla tavalla kuin muutkin kunna*lliset* tiedonannot.

7 LUKU.

Erityisiä säännöksiä.

46 §.

Kun joku valtuuston jäsen kuolee tai muusta syystä luopuu taikka on estetty saapumasta valtuuston kokoukseen, astuu hänen sijalleen ensimäinen vielä käyttämättä oleva varajäsen siitä *yksinkertaisesta* ääniryhmästä, jonka puolesta poistunut tai estetty on valittu.

Ellei ääniryhmässä ole varajäseniä, astuvat sijaan, jos ääniryhmä kuuluu yhdistettyyn ääniryhmään, pienimmän siihen kuuluvan yksinkertaisen ääniryhmän varajäsenet järjestyksensä mukaan, sen jälkeen lähinnä pienimmän ja niin edespäin, ja jos ääniryhmä on ollut yksinäisenä, pienimmän yksinkertaisen ääniryhmän varajäsenet ehdokaslistan järjestyksessä ja niin edespäin.

47 §.

Jos joku tahtoo valittaa valtuutettujen vaalista, tehköön sen samassa järjestyksessä, kuin valitetaan valtuuston päätöksistä. Valitusaika luetaan vaalin tuloksen julkaisupäivästä.

48 §.

Jos valitus hyväksytään ja uusi vaali määrätään, tulee keskuslautakunnan viipymättä ryhtyä uuden vaalin toimittamiseen. Valitut pysyköot kuitenkin toimessaan, kunnes uusi vaali on toimitettu.

49 §.

Jos tässä laissa jotakin tapausta varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi, pidettäköön seuraava arkipäivä määräpäivänä.

Jos joulukuun 3 päivä on lauantai, on ensimäinen vaalipäivä seuraavana maanantaina.

50 § (49 §).

Kunnan tilien ja taloudellisen hallinnon tarkastajat valitaan samalla kertaa kuin valtuutetut, ja on vaalissa noudatettava tätä *lakia*, kuitenkin niin että valitsijayhdistyksen ehdokaslistassa saa olla enintään niin monta nimeä kuin vaalissa on valittava tilintarkastajia ja varatarkastajia yhteensä.

51 § (50 §).

Valtuuston toimitettavissa suhteellisissa vaaleissa jätetään ehdokaslistat valtuuston puheenjohtajalle valtuuston määr*ättäv*änä aikana, ja on muuten soveltuvissa kohdin noudatettava tämän lain 14, 15, 21 ja 22 §:ää, 30 §:n 2 momenttia, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40 ja 46 §:ää. Keskuslautakuntana toimii valtuuston valitsema vaalilautakunta.

52 § (51 §).

Kun kunnassa ensi kerta tämän lain mukaan valitaan valtuutetut, asettaa maistraatti kaupungissa ja kunnallislautakunta maalla keskuslautakunnan ja äänestysalueiden vaalilautakunnat, jotka pysyvät toimessa kunnes valtuusto on uudet lautakunnat valinnut. Muutkin tässä *laissa* valtuustolle vaaliin nähden määrätyt tehtävät toimittavat maistraatti ja kunnallislautakunta.

Näissä vaaleissa valitaan niin monta valtuutettua kuin maalaiskuntain ja kaupunkien kunnallislaeissa säädetään.

Ensimäisen vuoden lopussa eroavat toimestaan ne valtuutetut, joiden nimet muodostavat *jälkimäisen puolen*, ja toisen vuoden lopussa ne, joiden nimet muodostavat *edellisen puolen vaalissa valituiksi julistetuista.*

Ensimäisessä valtuutettujen vaalissa valitut varajäsenet pysyvät kaikki toimessaan *kaksi vuotta.*

53 § (52 §).

Keskuslautakunnan ja vaalilautakunnan jäsenten palkkiot sekä muut vaalista johtuvat menot suorittaa kunta.

Edellä olevissa ehdotuksissa maalaiskuntain kunnallislaiksi ja kaupunkien kunnallislaiksi on Valiokunta lakien voimaanastumisen ajan jättänyt avoimeksi tarkoituksella, että hallitus sen määrää. Yleisissä perusteluissa esitetyistä syistä on Valiokunta sitä mieltä, että nämä lait olisivat saatettavat voimaan viipymättä ja ainakin niin, että laeissa edellytetyt valtuutettujen vaalit voidaan vielä tämän vuoden aikana toimittaa. Tähän nähden saa Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta, päätettyään lakien vahvistamistavan, jättää Hallituksen määrättäväksi ajan edellä olevain maalaiskuntain kunnallislain ja kaupunkien kunnallislain viipymättä tapahtuvalle voimaanastumiselle.

Edellä on jo mainittu, että Valiokunta on jättänyt käsittelemättä kysymyksen kunnallisverotusta koskevain lakisäännösten muuttamisesta. Uudistus tälläkin alalla on aivan välttämätön, mutta kysymyksen ratkaisu vaatii laajempia esitöitä kuin tähän asti on suoritettu. Ettei tämä uudistus kuitenkaan viipyisi, olisi Valiokunnan mielestä hallituksen mahdollisimman pian annettava Eduskunnalle esitys kunnallisverotusta koskevan lainsäädännön perinpohjaisesta uudistamisesta. Esityksen tulisi rakentua sille pohjalle, että vähävaraisten kansanluokkain verotaakka entisestään huojentuisi ja verotusjärjestelmä muodostuisi asteettain yleneväksi.

Valiokunta siis kunnioittaen esittää Eduskunnan päätettäväksi,

että Hallitus mahdollisimman pian Eduskunnalle antaisi esityksen kunnallisverotusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Anton Huotari, varapuheenjohtaja Annala, jäsenet Aalle-Teljo, Erkko, Herrala, Hoikka, L. Ikonen, Isaksson, Koivisto, Laitinen, Lantto, Lehtinen, Malmivaara, S. Rantanen, Saarinen, Salovaara ja Virkki sekä osittain varajäsenet Karhinen, Lehmus, Lonkainen, Raade, Raatikainen, Thuneberg, Tolonen ja J. Wiik.

Helsingissä, 25 päivänä toukokuuta 1917.

Vastalauseita.

I.

Kun lähdetään vallankumouksen mainingeissa korjaamaan kauan kipeästi tunnettuja epäkohtia vanhentuneessa kunnallisessa lainsäädännössämme, varsinkin kunnallisissa äänioikeusoloissa, on luonnollista, että poikkeuksellinen aika ei voi olla painamatta leimaansa tulokseen. Muutoksien täytyy tulla jyrkemmiksi ja syvemmälle meneviksi kuin olisi ollut välttämätöntä, jos aikanaan ja säännöllisissä oloissa olisi saatu uudistukset aikaan. Allekirjoittaneet kunnallisvaliokunnan jäsenet ovat esitysehdotusta pohtiessaan katsoneet velvollisuudekseen ottaa tämän seikan huomioon ja sen vuoksi hyväksyneet suurimman osan lakiehdotuksiin sisältyvistä muutosehdotuksista, niin pitkälle meneviä kuin ne ovatkin. Valiokunnan enemmistö on kuitenkin erinäisissä tärkeissä kohdissa tehnyt päätöksiä, joihin emme voi yhtyä, koska ne meidän mielestämme eivät ole missään yhteydessä kansanvaltaisuuden kanssa, johon on sanottu pyrittävän, ja lain voimaan astuttua voivat saada aikaan häiriötä kunnallisten asiain, varsinkin kuntain talouden, hoidossa.

Äänioikeus ja vaalikelpoisuus.

Jo 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksyi eduskunta yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden ja suhteelliset vaalit otettaviksi käytäntöön kunnallisissa vaaleissa. Äänioikeus oli sen mukaan annettava jokaiselle, veroa maksamattomallekin, kunnan jäsenelle, miehelle sekä naiselle, joka ennen vaalivuotta on täyttänyt 21 vuotta. Ja jokainen äänioikeutettu oli myöskin vaalikelpoinen. Vaalioikeutta vailla olisi tullut olemaan: 1) se, joka on holhouksen alaisena; 2) se, joka itsellensä saa apua vaivaishoidolta, jollei apu ole

ainoastaan satunnaista; 3) se, joka muun syyn kuin todistetun varattomuuden tähden on jättänyt suorittamatta hänen maksettavakseen pannut kunnalliset tuloverot tai henkilömaksut: 4) se, joka irtolaisuudesta on tuomittu yleiseen työhön; 5) se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan sekä 6) se, joka on todistettu syypääksi äänten ostoon tai myymiseen kunnallisissa vaaleissa.

Suurempaa „kansanvaltaisuutta" tavoitellen, ei kunnallisvaliokunnan enemmistö kuitenkaan ole tyytynyt silloisiin ehdotuksiin. Kun eräissä Sweitsin kantoneissa on äänioikeus myönnetty jo 20 vuotta täyttäneille, on valiokunta pitänyt tuota ikärajaa sopivana meillekin. Tällöin ei ole kuitenkaan otettu huomioon, että 20-vuotias kansalainen Sweitsin lakien mukaan jo on täysi-ikäinen. Suomessa hän on vielä holhouksen alainen, joka ei saa hoitaa edes omaa omaisuuttaan ja jolla niin ollen vielä vähemmin voitanee katsoa olevan edellytyksiä äänellään ottaa osaa kunnan asiain ja varain hoitoon.

Muukaan holhouksenalaisuus kuin ala-ikäisyydestä riippuva, yhtä vähän kuin kansalaisluottamuksen menettäminenkään, ei valiokunnan enemmistön mielestä ole esteenä äänioikeuden käyttämiselle. Tällaiselle „kansanvaltaisuudelle" turhaan hakee vertaa mistään toisesta maasta. Venäjälläkin, jossa vallankumouksen laineet muuten ovat korkeina käyneet, on uutta kunnallislakia tehtäessä jätetty sentään mielenvikaiset ja törkeistä rikoksista tuomitut äänioikeutta vaille. Valiokunnan enemmistön taholta on äänioikeuden antamista tällaisille järjen tai siveellisyyden suhteen vajamittaisille puolustettu sillä, etteivät ne missään tapauksessa tulisi tuota oikeutta käyttämään, ei ainakaan niin suuressa määrin, että niiden äänet kunnallisissa vaaleissa mitään merkitsisivät. Mutta vaikkapa niin tulisikin olemaan, ei äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden myöntäminen henkilöille, joita yhteiskunnan on pakko lasten tavoin hoivata, olisi missään tapauksessa varsin hyvä todistus lainsäätäjän omasta älyllisestä tilasta. Valiokunnan enemmistö

onkin viime tingassa sen verran peräytynyt alkuperäisestä ehdotuksestaan, että on kieltänyt tällaisilta vajavaltaisilta vaalikelpoisuuden. Siis ei sentään tarvitse peljätä, että mielenvikaisia ja kansalaisluottamuksen menettäneitä valittaisiin valtuustoihin ja muihin kunnallisiin luottamustoimiin.

Vähemmistöön kuuluvista ovat jotkut sitä mieltä, että verovelvollisuuden pitäisi edelleenkin olla kunnallisen äänioikeuden ehtona, koska kunnallishallinto etupäässä kohdistuu kunnan varain käyttämiseen ja kunnallistalouden hoitoon, ja sen vuoksi myöskin vain niiden kuntalaisten tulisi saada ottaa osaa kunnallisvaaleihin, jotka kuntain menot suorittavat. Kun tällä katsantokannalla kuitenkaan ei nykyisessä tilanteessa, varsinkin sen jälkeen kun eduskunta siitä aikaisemmin jo on luopunut, ole mitään edellytyksiä saavuttaa riittävää kannatusta eduskunnassa, ei sitä ole tahdottu tässä vastalauseessa esittää. Allekirjoittaneet ovat pääasiassa hyväksyneet äänioikeuteen nähden 1908 vuoden valtiopäiväin kannan, supistaen kuitenkin poikkeukset kaikkein välttämättömimpiin.

Valtuutettujen toimikausi.

Kunnallisissa vaaleissa on meillä kolmivuotinen vaalikausi ollut alusta pitäen käytännössä siten, että valtuutetuista eroaa vuosittain kolmannes. Tällä järjestelmällä on tahdottu turvata kunnan asiain hoidolle jatkuvaisuutta ja johdonmukaisuutta sekä estää kovin äkillisiä mullistuksia siinä. Kunnallisvaliokunnan käsiteltäväksi lähetetyissä lakiehdotuksissakin oli kolmivuotinen toimikausi säilytetty. Valiokunnan enemmistö on kuitenkin tullut siihen käsitykseen, että valtuutettujen toimikauden lyhentäminen kahdeksi vuodeksi olisi omiaan vilkastuttamaan kunnalliselämää, kun vähemmistötkin siten aina kerralla saavat enemmän edustajia valtuustoon ja kun mahdollisesti epäonnistunut valtuusto voitaisiin myöskin sitä pikemmin korjata. Kun meidän mielestämme lisääntynyt „vilkkaus", jos sellaista ilmaantuisikin, ei suinkaan korvaa sitä, mikä tämän muutoksen kautta jatkuvaisuudessa ja asioihin perehtymisessä menetetään, ehdotamme palaamista takaisin kolmivuotiseen toimikauteen sekä valtuustojen että maalaiskuntain kunnallislautakuntain vaaleissa.

Nykyisten kunnallisasetusten mukaan ei kunnanvaltuutetuille valita varamiehiä, vaan on sen sijaan säädetty, että vähintään $^2/_3$ heistä on oleminen saapuvilla päätösten teossa. Jos taas joku valtuusmies kuoleman tai paikkakunnalta muuton tähden kokonaan joutuu pois, on hänen tilalleen uusi valittava. Ehdotetun kunnallisen vaalilain mukaan valittaisiin valtuutetuille myöskin varajäseniä, jotka astuvat varsinaisen tilalle ei ainoastaan paikan kokonaan avoimeksi jäädessä, vaan myöskin silloin kun jäsen tilapäisen syyn tähden jää kokoukseen tulematta. Kun tällainen järjestelmä johtaisi siihen, että varsinaisten valtuusmiesten sijaan tärkeitäkin asioita käsittelemään astuisi varamies, joka yhtäkkiä kutsuttuna on aivan outo asioille, emme puolestamme voi ehdotusta kannattaa. Tämä järjestelmä on varsinkin hankala maalaiskunnissa, joissa varajäsenen kutsuminen monien peninkulmain takaa tilapäisesti poisjääneen sijaan tuottaisi vaikeuksia. **Valtuutettujen varamiehet.**

Kunnallisten varain hoito on kunnan- ja kaupunginvaltuustojen tärkein ja edesvastuullisin tehtävä, jonka kunnollista suorittamista nykyiset kunnallisasetukset koettavat erityisillä säännöksillä turvata. Voimassa olevan maalaiskuntain kunnallisasetuksen mukaan ovat sellaisissakin kunnissa, missä valtuustolaitos on olemassa, seuraavat asiat käsiteltävät kuntakokouksessa, nimittäin: 1) sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myyminen, panttaaminen tahi vaihtaminen, joka lahjan, testamentin tahi muun laillisen saannin kautta on tullut kunnan omaksi, sekä sellainen välipuhe tahi sovinto, joka vaikuttaisi sen oikeuden muuttamista tahi supistamista, mikä kunnalla on semmoiseen kiinteistöön; 2) kiinteän omaisuuden ostaminen; 3) uusi yritys, jota varten yleinen taksoitus on tarpeen; ja 4) lainan ottaminen kunnan yhteisiin tarpeisiin. Kun vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksytyn maalaiskuntain kunnallisasetuksen mukaan kuntakokoukset olisivat jääneet pois, oli asetusehdotukseen otettu määräys, että edelläluetellut ja eräät muut tärkeät asiat olivat käsiteltävät lisätyssä valtuustossa. **Kunnan varain hoito.**

Kaupunkien kunnallishallinnosta taas on voimassa sellainen säännös, että valtuusmiesten lukua on lisättävä, kun käsitellään kysymyksiä: 1) kiinteän omaisuuden ostamisesta kaupungille, taikka kaupungin kiinteän omaisuuden myynnistä tai vaihdosta, paitsi mitä rakennustontteihin tulee; 2) uudesta yrityksestä, joka vaatii yleistä taksoitusta; ja 3) lainan ottamisesta kaupungin yhteisiin tarpeisiin pitemmäksi kuin kahden vuoden ajaksi. Vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksyttyyn kaupunkien kunnallisasetukseen on nämä määräykset otettu lisättyinä.

Määräenemmistö.

Esillä olevan esitysehdotuksen ja Valiokunnan ehdotuksen mukaan jää lisävaltuustolaitos sekä maalais- että kaupunkikunnista kokonaan pois, joten kaikki asiat jäävät varsinaisen valtuuston käsiteltäviksi. Ja valtuuston kokouksissa ratkaistaan kaikki asiat, paria poikkeusta lukuunottamatta, yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Kun tällaisen vallan myöntäminen valtuustoille voisi käydä sangen vaaralliseksi kuntain veroamaksaville jäsenille ja itse kunnillekin, emme puolestamme ole voineet valiokunnan enemmistöön tässä kohti yhtyä. Se uusi kunnallisen itsehallinnon elin, kansanäänestys, joka mietinnössä ehdotetaan käytäntöön otettavaksi, ei vastaa toisten takeiden poisjäämistä. Ja kun se kokemus, mikä kaupungeissa on lisävaltuusmiesvaaleista, ei kehoita tätä laitosta säilyttämään, olemme pitäneet määräenemmistön säätämistä tärkeimmille päätöksille parhaiten tarkoitusta vastaavana.

Manttaaliin pantu maa.

Maalaiskuntain kunnallishallitusta koskevan asetusehdotuksen 5 luku sisältää säännöksiä manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevain asiain käsittelemisestä. Valiokunnan enemmistö ei ole kuitenkaan suostunut ottamaan siihen mitään selvää säännöstä siitä, millä tavoin maatilain haltijain edustajat ja varaedustajat ovat valittavat niihin yhteisiin kokouksiin, joissa manttaaliin pantua maata eri kunnissa koskevat kysymykset ratkaistaan. Niinikään puuttuu säännös siitä, minkä kunnallisen elimen kautta manttaalin haltijain kokousten päätökset ovat toimeen pantavat. Olemme sen

vuoksi ehdottaneet maalaiskuntain kunnallisasetuksen 5 lukuun näitä asioita koskevat säännökset.

Alistusvelvollisuus.

Voimassa olevassa maalaiskuntain kunnallisasetuksessa olevien säännösten mukaan on kuntakokouksen päätös, päästäkseen voimaan, alistettava Senaatin Talousosaston tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi, kun se koskee sellaisen kiinteän omaisuuden tahi oikeuden myymistä tahi vaihtamista, joka lahjan tai testamentin kautta on tullut kunnan omaksi ja on määrätty käytettäväksi sen yhteiseksi hyödyksi jotakin erityistä tarkoitusta varten, niin myös, kun se koskee sellaista välipuhetta tahi sovintoa, joka vaikuttaisi sen oikeuden muuttamista tahi supistamista, mikä kunnalla on sellaiseen kiinteistöön tahi etuun (97 §). Ja kuvernöörin tarkastettaviksi on alistettava, eräitten vähemmän merkitsevien päätösten ohessa, sellaiset päätökset, jotka koskevat lainan ottamista kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi (98 §).

Voimassa olevassa kaupunkien kunnallisasetuksessa on samanlaiset säännökset valtuuston ja raastuvankokouksen päätöksien suhteen, kuitenkin sillä eroituksella, että ne, lailliseen voimaan tullakseen, ovat molemmissa tapauksissa, koskivatpa mainitunlaisen kiinteistön myyntiä tai vaihtoa tahi lainan ottamista, alistettavat Senaatin Talousosaston tutkittaviksi ja vahvistettaviksi, ja että laina-asioissa alistamisvelvollisuus koskee lainoja, jotka otetaan kahta vuotta pitemmälle maksuajalle. Lisäksi on yhtäläinen alistamisvelvollisuus sellaisten päätösten suhteen, jotka koskevat uusia ja lisättyjä maksuja yleisestä liikkeestä.

Yhtäläiset säännökset otti Eduskunta vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksytyn maalaiskuntain kunnallisasetusehdotuksen 96 ja 97 §:iin ja kaupunkien kunnallisasetusehdotuksen 64 §:ään, jota paitsi viimeksi mainitun asetusehdotuksen 66 §:ään otettiin määräys, että päätös, joka koskee useampana kuin viitenä vuotena erinäistä tarvetta varten suoritettavain maksujen määräämistä ja muuttamista, on alistettava kuvernöörin tarkastettavaksi.

Valiokunnan enemmistö on nyt asettunut sille kannalle, että nämä alistamissäännökset ovat poistettavat, koska kun-

talaisten enemmistön tahdon pitää ilman muuta olla ratkaisevana.

Kun emme ole voineet tunnustaa oikeaksi Valiokunnan enemmistön käsityskantaa, että nämä säännökset olisivat jo vanhentuneina käyneet hyödyttömiksi, emmekä myöskään ole havainneet, että yhteiskuntaolojen kehitys tahi kansanvallan voimistuminen edes siinä suhteessa pisimmälle joutuneissa maissa olisi tehnyt valtiovallan valvonnan kuntain raha-asioissa kokonaan tarpeettomaksi, niin ovat meistä nykyiset alistamismääräykset säilytettävät kunnallislaeissa ainakin niin kauan kunnes saadaan kuntia laajemmat itsehallintopiirit järjestetyiksi. Näiden säännösten poistamiseen on tällä kertaa sitäkin vähemmän syytä, kun puheena olevain lakiehdotusten mukaan asiain päättämiseen oikeutettujen luku suuresti laajenee, joka taasen on omansa vähentämään kunkin yksityisen, päättämisoikeuttaan käyttävän vastuuntunnetta. — Tähän asti maalaiskunnilla ollutta suurempaa vapautta lainanottoon ei mielestämme ole tarvis säilyttää, vaan olisi sekä maalais- että kaupunkikuntain suhteen säädettävä yhtäläinen päätöksen alistamisvelvollisuus kolmea vuotta pitemmälle maksuajalle otetuista lainoista. Se tulee sitä tarpeellisemmaksi, koska maalaiskunnissakin on ruvennut levenemään luonnollinen ja hyväksyttävä taipumus kiinteimistöjen ostoon ja liikeyritysten perustamiseen, joihin tarvitaan entistä enemmän lainavaroja. Silloin myöskin varsinaisten maksusuunnitelmain laatiminen tulee tarpeen, mitkä nykyisin eivät maalaiskunnissa liene aivan yleisiä.

Se halu maan hallitusvallan harkintaoikeuden kieltämiseen, mikä on määrännyt Valiokunnan enemmistön kannan, ei edes kaikkein jyrkimmän kansanvallan kannalta ole puolustettavissa. Laki säädetään normaalioloja varten, jolloin maan hallituksella on yhteiskunnan menestymisen ehdoista sama käsitys kuin kansassa itsessään. Jos taas maassa on lain ja oikeuden valta syrjäytetty, ja hallitus on kokoonpantu kansan eduskunnan luottamusta vailla olevista miehistä, eivät mitkään kunnallislain säännökset voi estää kansan tahtoa halveksivaa hallitusta häiritsemästä kunnallisessa toiminnassa terveimpiäkään virtauksia.

Käsiteltävänä olevassa esitysehdotuksessa suunnitellulle uudelle kunnan elimelle, kansanäänestykselle, tulisi jäämään lopullinen ratkaisuvalta kaikissa asioissa, mikäli niitä arvostellaan tarkoituksenmukaisuuden kannalta, ja joutuisivat asiat kansanäänestyksen ratkaistaviksi valtuuston päätöksestä tehdyn vetoamisen kautta. Kuten edellä olemme esittäneet, pidämme tarpeellisena, että eräissä tapauksissa valtuustojen päätösten tarkoituksenmukaisuus on alistettava Senaatin Talousosaston tarkastettavaksi. Tästä seuraa että maalaiskuntain kunnallislain 74 § ja kaupunkien kunnallislain 45 § ovat poistettavat. Kansanäänestys.

Koska taas toiselta puolen on muitakin asioita kuin sanottujen §:äin jälkimäisissä momenteissa on mainittu, joita käytännöllisistä syistä on mahdoton jättää kansanäänestyksellä ratkaistavaksi, ehdotamme molempien lakien edellämainittuihin kohtiin säännöksen niistä.

Edellä olevan perusteella esitämme

että Eduskunta hyväksyisi

A. Maalaiskuntain kunnallislain seuraavat pykälät näin kuuluvina:

6 §.

Kunnanvaltuutettuja valitaan maalaiskunnassa, jonka väkiluku henkikirjan mukaan on:

	1,000 tai vähemmän	12
enemmän kuin	1,000, vaan ei yli 2,000,	15
„ „	2,000, „ „ „ 4,000,	18
„ „	4,000, „ „ „ 6,000,	21
„ „	6,000, „ „ „ 8,000,	24
„ „	8,000, „ „ „ 10,000,	27
„ „	10,000, „ „ „ 15,000,	30
„ „	15,000, „ „ „ 20,000,	36
„ „	20,000,	42

Kunnanvaltuutettujen varajäseniä valitaan niin monta kuin kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

8 §.

Kunnanvaltuutetut ja varajäsenet valitaan *kolmeksi* vuodeksi.

Valituista eroaa vuosittain *kolmannes, kahtena ensimäisenä vuonna arvalla ja sitten vuoroonsa.*

Enemmistövaalitapaa käytettäessä päättyy valtuutettujen toimikausi *kolmen* vuoden kuluttua.

Jos valtuuston j. n. e. — — — — — ollut jälellä.

9 §.

Oikeus valita kunnanvaltuutettuja ja tilintarkastajia sekä ottaa osaa yleiseen kansanäänestykseen on jokaisella maalaiskunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt *yksikolmatta* vuotta ja joka viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa on kunnassa hengille kirjoitettu.

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) *se, joka on holhouksen alaisena; ja*

2) *se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan.*

Niiden Venäjän valtakunnan alamaisten, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, kunnallisten oikeuksien suhteen noudatetaan, mitä siitä erittäin säädetään.

16 §.

Kun käsitellään kysymyksiä seuraavista asioista, vaaditaan päätöksen tekoon, että vähintään kaksikolmannesta saapuvilla olevista valtuutetuista ehdotusta kannattavat:

1) kiinteän omaisuuden ostamisesta, myymisestä tahi vaihtamisesta;

2) *uudesta yrityksestä, joka aiheuttaa vuosittain uusiutuvaa menoa;*

3) *kunnallisten liikeyritysten perustamisesta tai hankkimisesta;*

4) *yrityksestä tahi menosta, johon varoja ei ole osoitettu meno- ja tuloarviossa;*

5) *kunnan hoidettavien lainamakasiinien sekä pysyväisiksi tarkoitettujen rahastojen perustamisesta; ja*

6) *lainan ottamisesta, jolloin kuitenkin maksusuunnitelma vahvistetaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä.*

24 § 5 mom.

— —

Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja *tahi* jäsen *(poist.)* ilman pätevää estettä j. n. e. — — — —

45 § 1 mom.

Kunnallislautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten vaali toimitetaan *kolmeksi* vuodeksi. *Lautakunnan jäsenistä eroaa vuosittain kolmannes, kahtena ensimäisenä vuonna arvalla ja sitten vuoroonsa.*

67 §.

Kunnanvaltuuston päätös on, päästäkseen voimaan, alistettava Senaatin Talousosaston tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi, kun se koskee:

1) *sellaisen kiinteän omaisuuden tai oikeuden myymistä, panttaamista tai vaihtamista, joka lahjan tahi testamentin kautta on tullut kunnan omaksi ja on määrätty käytettäväksi sen yhteiseksi hyödyksi jotakin erityistä tarkoitusta varten, niin myös sellaista välipuhetta tahi sovintoa, joka vaikuttaisi sen oikeuden muuttamista tahi supistamista, mikä kunnalla on sellaiseen kiinteistöön tahi etuun; ja*

2) *lainan ottamista kolmea vuotta pitemmäksi maksuajaksi ja sellaisen lainan maksusuunnitelman vahvistamista.*

74 §.

Tässä luvussa mainitut valitukset, mikäli ne koskevat valtuuston päätösten laillisuutta, ratkaisee Senaatin Talousosasto. Päätösten tarkoituksenmukaisuuden suhteen voidaan vedota kansanäänestykseen, paitsi 67 §:ssä mainituissa tapauksissa, jolloin asian ratkaisee Senaatin Talousosasto.

Kansanäänestykseen ei voida vedota seuraavia asioita koskevista päätöksistä:

1) *valtuuston toimittamat vaalit;*
2) *tilinteko ja tilinpäästö;*
3) *meno- ja tuloarvion vahvistaminen; ja*
4) *valtuuston sisäiset järjestysasiat.*

69 §.

Kun joku asia lain tai jonkun asetuksen mukaan yhteisesti koskee manttaaliin pantua maata eri kunnissa tahi sellaisia eri kunnissa olevia tiloja ja laitoksia, joita 74 §:ssä tarkoitetaan, on se ratkaistava tällaisten maiden, tilojen ja laitosten haltijain edustajain yhteisessä kokouksessa, jollei sellaisen asian ratkaisemiseen lain tai asetuksien mukaan tarvita kuntain yksimielistä päätöstä tahi yksityisen kunnan suostumusta. Näitä edustajia valitsevat kussakin kunnassa ne tällaisten maiden, tilojen ja laitosten haltijat, jotka ovat oikeutetut siinä asiassa äänestämään, siten että kun haltijoita on

100 tai vähemmän,	valitaan	.....	2	edustajaa
101, vaan ei yli 200,	„	.....	3	„
201, „ „ „ 300,	„	.....	4	„
301, „ „ „ 400,	„	.....	5	„
401, „ „ „ 600,	„	.....	6	„
601, „ „ „ 800,	„	.....	7	„
801, tai sitä yli	„	.....	8	„

Samalla kertaa on myös valittava varaedustajia, joita pitää olla vähintään kolmannes edustajain lukumäärästä.

Näin toimitetusta edustajain ja varaedustajain vaalista ei saa valitusta erikseen tehdä.

71 §.

Kaiken manttaalia koskevien asioiden toimeenpanon, tulo- ja menoarvion, rahojen hoidon ja tilityksen voi 68 §:ssä mainittu kokous jättää joko valtuuston luvalla kunnallislautakunnalle tai valita sitä varten erityisen toimikunnan

B. Kaupungin kunnallislain

7 §.

Kaupungin valtuutettuja valitaan kaupungissa jonka väkiluku on:

	2,000 tai vähemmän	.....	15
enemmän kuin	2,000, vaan ei yli 6,000,	.....	24
„ „	6,000, „ „ „ 10,000,	.....	30
„ „	10,000, „ „ „ 20,000,	.....	36
„ „	20,000, „ „ „ 50,000,	.....	42
„ „	50,000, „ „ „ 100,000,	.....	48
„ „	100,000, „ „ „ 150,000,	.....	54
„ „	150,000	.....	60

Valtuutettujen varajäseniä valitaan niin monta kuin kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

9 §.

Kaupungin valtuutetut ja varajäsenet valitaan *kolmeksi* vuodeksi.

Valituista eroaa vuosittain *kolmannes* siinä järjestyksessä kuin kunnallisessa vaalilaissa on säädetty.

Jos valtuuston jäsen kuolee, muuttaa pois taikka muun laillisen tai valtuuston hyväksymän syyn takia eroaa ennen toimikautensa loppumista, astuu varajäsen hänen sijaansa, kuten kunnallisessa vaalilaissa on säädetty; ja on tämä toimessa sen ajan, mikä eronneella olisi ollut jälellä.

10 §.

Oikeus kaupungissa valita valtuutettuja ja tilintarkastajia sekä ottaa osaa raastuvankokoukseen ja kansanäänestykseen on jokaisella kaupunkikunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt *yksikolmatta* vuotta sekä on viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa kaupungissa hengille kirjoitettu.

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) *se, joka on holhouksen alaisena; ja*

2) *se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan.*

Niiden Venäjän valtakunnan alamaisten j. n. e. — — — — — erittäin säädetään.

11 §.

Vaalikelpoinen kaupunginvaltuutetuksi sekä muihin kunnallisiin luottamustoimiin on jokainen kaupungissa asuva henkilö, joka on oikeutettu valtuutettuja valitsemaan.

(Poist.)

Näihin toimiin j. n. e. — — — — velvollinen.

12 §.

Kun käsitellään kysymyksiä seuraavista asioista, vaaditaan päätöksen tekoon, että kaksikolmannesta saapuvilla olevista valtuutetuista ehdotusta kannattavat:

1) *kiinteän omaisuuden ostamisesta, myymisestä tahi vaihtamisesta;*

2) *uudesta yrityksestä, joka aiheuttaa vuosittain uusiutuvaa menoa;*

3) *kunnallisten liikeyritysten perustamisesta tai hankkimisesta;*

4) *yrityksestä tahi menosta, johon varoja ei ole osoitettu meno- ja tuloarviossa;*

5) *pysyväisiksi tarkoitettujen rahastojen perustamisesta; ja*

6) *lainan ottamisesta, jolloin kuitenkin maksusuunnitelma vahvistetaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä.*

13 § 2 mom.

Joka *kolmena* lähinnä edellisenä vuonna j. n. e. — — — — — toimesta.

39 §.

Kaupunginvaltuuston päätös on, päästääkseen voimaan, alistettava Senaatin Talousosaston tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi, kun se koskee:

1) *sellaisen kiinteän omaisuuden tai oikeuden myymistä, panttaamista tai vaihtamista, joka lahjan tahi testamentin kautta on tullut kunnan omaksi ja on määrätty käytettäväksi sen yhteiseksi hyödyksi jotakin erityistä tarkoitusta varten, niin myös sellaista välipuhetta tahi sovintoa, joka vaikuttaisi sen oikeuden muuttamista tahi supistamista, mikä kunnalla on sellaiseen kiinteistöön tahi etuun; ja*

2) *lainan ottamista kolmea vuotta pitemmäksi maksuajaksi ja sellaisen lainan maksusuunnitelman vahvistamista.*

40 §.

Tässä luvussa mainitut valitukset, mikäli ne koskevat valtuuston päätösten laillisuutta, ratkaisee Senaatin Talousosasto. Päätösten tarkoituksenmukaisuuden suhteen voidaan vedota kansanäänestykseen, paitsi 39 §:ssä mainituissa tapauksissa, jolloin asian ratkaisee Senaatin Talousosasto.

Kansanäänestykseen ei voida vedota seuraavia asioita koskevistä päätöksistä:

1) *valtuuston toimittamat vaalit;*
2) *tilinteko- ja tilinpäästö;*
3) *meno- ja tuloarvion vahvistaminen; ja*
4) *valtuuston sisäiset järjestysasiat.*

Kun valiokunnan mietinnössä lakiehdotusten edellä oleva ponsi ei mielestämme ole valtiopäiväjärjestyksen mukainen, ehdotamme, että Eduskunta hyväksyisi sen näin kuuluvana:

että Eduskunta hyväksyisi ja vahvistettavaksi lähettäisi seuraavat lakiehdotukset:

Helsingissä 25 p. toukokuuta 1917.

Eero Erkko. **Leander Ikonen.**
Juho Laitinen. **W. Malmivaara.**
A. Koivisto.

II.

Yhdymme edellä esitettyyn vastalauseeseen muissa suhteissa, paitsi mitä se koskee kuntain valtuustojen päätösten alistamista, mitkä toimenpiteet katsomme kuntain itsehallintoa enemmän loukkaaviksi, kuin tukeviksi, — eivätkä ne ole edes tarpeen vaatimiakaan, kun huomioon ottaa, että tämän lain kokonainen 6:des luku (§:t 68—73), koskeva ilmoitusvelvollisuutta ja valitusoikeutta, on valtuuskunnan toiminnalle jo riittävät rajansa asettava.

Helsingissä toukokuun 25 p:nä 1917.

Iv. Fr. Lantto. **Aleksis Salovaara.**

III.

Samalla kuin pääasiallisesta yhdyn siihen, mitä vastalauseessa I on valiokunnan enemmistön ehdotusta vastaan esitetty, luulen kuitenkin, ollen erimieltä vastalauseeseen sisältyvästä lausunnosta, että on hyödytöntä erikoisesti perustella ajatustamme, mikäli se koskee kunnallisen äänioikeuden ulottamista henkilöihin, jotka eivät ole verovelvollisia kunnalle, minun olevan koskettelemeninen vähän lähemmin tätä kysymystä,

Mielestäni ei vaalioikeus ole mikään luonnollinen oikeus, joka kuuluu jokaiselle kansalaiselle sellaisenaan, vaan siihen sisältyy toimivalta, joka suoranaisella lailla annetaan henkilöille, joilla saattaa otaksua olevan riittäviä edellytyksiä käyttää sitä yhteiskunnan yhteiseksi hyödyksi ja parhaaksi. Jos kunnallinen äänioikeus ja vaalikelpoisuus kunnallisiin luottamustoimiin tehtäisiin riippumattomaksi velvollisuudesta maksaa kunnalle veroa, tulisi varmaan monissa, kenties useimmissa kunnissa valitsijain enemmistönä olemaan verovelvottomia henkilöitä. On kuitenkin suuresti epäiltävä, koituisiko kunnille hyödyksi, jos näille jäsenille annettaisiin valtava vaikutusvalta kunnanedustuslaitoksen kokoonpanoon ja osaksi välillisesti, osaksi välittömästikin itse kunnallishallintoon. Joskaan ei ilman muuta saa otaksua, että mainitut kuntain jäsenet koettaisivat tietoisesti hankkia itselleen kohtuuttomia etuja veroamaksavain kustannuksella, saattanee yhtä kaikki varmasti väittää, etteivät he äänioikeuttaan käyttäessään tahi valtuusmiehiksi ja kuntain lautakuntain jäseniksi valittuina hoitaessaan kunnallisia asioita toimisi saman edesvastuuntunteen elähdyttäminä kuin verovelvolliset kansalaiset, jotka ovat tietoisia siitä, että kunnan talouden kehno hoito tulisi kohtaamaan suorastaan heitä itseään.

Sen ehdotuksen tueksi, että verovelvottomille henkilöille myönnettäisiin kunnallinen äänioikeus, on valiokunnan enemmistö esittänyt, että kuntain omaisuutta ja varoja ei saada kokoon ainoastaan tuloveron, vaan myöskin tuloatuottavain laitosten ja oikeuksien avulla. Maalaiskunnilla ei yleensä kuitenkaan liene käytettävissään muita mainittavia puheenalaista laatua olevia tuloja kuin valtion apurahat, jotka kai useimmiten on myönnetty sillä ehdolla, että kuntain verovelvolliset jäsenet ottavat osaa niiden tarpeiden aiheuttamiin menoihin, joihin apurahat on tarkoitettu käytettäväksi. Kaupunkien tuloatuottavat laitokset ja oikeudet ovat taas tavallisesti sitä laatua, että niistä koituvat tulot jäisivät tykkänään saamatta, ellei olisi verovelvollisten luokkaan kuuluvia henkilöitä ja liikeyrityksiä, jotka toiminnallaan tekevät näiden tulolähteiden tulokset mahdollisiksi, minkä ohessa pitää muistaa, että kuntain jonkinarvoiset tuloatuottavat laitokset ja yritykset on saatu toimeen lainavaroilla, joiden suorituksesta ainoastaan veroamaksavat jäsenet ovat vastuussa, ja vain joissakin harvinaisissa poikkeustapauksissa lahjoitetuilla varoilla. Mainittu seikka, johon valiokunnan enemmistö vetoaa, ei niinmuodoin ole omiaan riittävässä määrässä tukemaan ehdotusta äänioikeuden myöntämisestä niille, jotka eivät ole velvolliset maksamaan kunnalle veroa. Tämän yhteydessä huomautettakoon kuitenkin, että tätä lausetta ei tietenkään ole sovellettava verovelvollisen miehen vaimoon.

Kun kunnanedustuslaitoksen pääasiallisena tehtävänä on päättää kunnan taloudellisista asioista, ensi sijassa kunnan tarpeisiin verovelvollisten suoritettavista maksuista, mutta kansaneduskunnan tehtävät kohdistuvat pääasiallisesti itsekutakin kansalaista koskeviin valtiollista tai lainsäädännöllistä laatua oleviin kysymyksiin, niin ei myöskään voitane katsoa asian luontoon kuuluvaksi, että valtiollisen ja kunnallisen äänioikeuden tulee ehdottomasti kuulua yhteen. Joka tapauksessa näyttää minusta ehdotus kunnallisen äänioikeu-

den ulottamisesta valtiollista äänioikeutta laajemmalle olevan oikeutusta vailla, joten olen pitänyt asianmukaisena alempana esittää kunnallisäänioikeutta ja vaalikelpoisuutta koskevan ehdotuksen, joka, ikärajaa ja verovelvollisuutta lukuunottamatta, pääasiallisesti liittyy valtiopäiväjärjestyksen vastaaviin määräyksiin eikä siis tässä vastalauseessa kaivanne yksityiskohtaista perustelua.

Eduskuntaesityksen mukaan olisivat sekä kaupunki- että maalaiskuntain valtuutetut oikeutetut saamaan palkkiota jokaiselta kokoukselta, jossa ovat olleet läsnä; ja on valiokunnan enemmistökin hyväksynyt tämän ehdotuksen. Mikäli kyseessä ovat maalaiskunnat monasti verrattain pitkine matkoineen, saattaa tuohon määräykseen olla jonkun verran syytä, enkä minäkään halua asettua vastustamaan ehdotusta siinä kohdin, varsinkin kun käytäntö useissa maalaiskunnissa lienee jo kehittynyt viitattuun suuntaan. Sitävastoin en puolestani saata yhtyä ehdotukseen mikäli se koskee kaupunkikuntia. Niihin nähden sisältyy tähän vaatimukseen uutuus, joka näyttää osoittavan itsekästä haluttomuutta huolehtia korvauksetta, ajan ja kyvyn mukaan, yhteiskunnallisista luottamustehtävistä silloinkin kuin se, kuten juuri kaupungeissa, voi taloudellisitta uhrauksitta käydä päinsä, ja jota uutuutta senvuoksi on pidettävä vähemmän miellyttävänä. Missään tapauksessa ei eduskuntaesitys todista hyvää ehdotuksentekijäin harrastuksesta yleisten asiain hoitoa kohtaan, milloin siihen ei liity rahallinen korvaus.

Valiokunnan ehdotuksessa laiksi kansanäänestyksestä säädetään, että kysymys valtuutettujen tekemän päätöksen kumoamisesta on lykättävä kansanäänestyksellä ratkaistavaksi, jos vähintään viidestoista osa kunnan kaikista äänioikeutetuista jäsenistä määräajan kuluessa sitä valtuuston puheenjohtajalta vaatii. Eduskuntaesityksentekijät ehdottavat sitävastoin tämän luvun kymmenenneksi osaksi; ja koska viimeksimainittua lukua ei voitane pitää liian suurena, vaan pikemmin päinvastoin, jos mieli estää vallattomuudesta tai muuten suotta syyttä toimeenpantuja kansan-

äänestyksiä, katsoen puolestani, että eduskuntaesityksen tekijäin ehdotusta on tässä kohdin pidettävä valiokunnan esittämää muutosta parempana.

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, rohkenen ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi kunnallislakien ehdotusten allamainitut pykälät näin kuuluvina:

A. Maalaiskuntain kunnallislaki.

9 §.

Oikeus valita kunnanvaltuutettuja ja tilintarkastajia sekä ottaa osaa yleiseen kansanäänestykseen on jokaisella maalaiskunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt *yksikolmatta* vuotta ja joka viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa on kunnassa hengillekirjoitettu *ja on velvollinen maksamaan kunnallista tuloveroa. Sama oikeus on vaalikelpoisen miehen vaimolla, joka on päässyt mainittuun ikään.*

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) se, joka on holhouksen alaisena;

2) se, joka on jättänyt maksamatta hänen maksettavakseen pannun lähinnäedellisen vuoden kunnallisen tuloveron tai mieskohtaisen maksun;

3) se, joka on luovuttanut omaisuutensa velkojainsa tyydyttämiseksi, kunnes hän on pesäntilansa valallaan vahvistanut;

4) se, joka irtolaisuudesta on tuomittu yleiseen työhön, aina kolmannen vuoden loppuun siitä, kuin hän työlaitoksesta pääsi;

5) se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tahi toisen asiaa ajamaan; sekä

6) se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän kunnallisissa vaaleissa on ostanut tai myynyt ääniä tahi sitä yrit-

tänyt tahi äänestänyt useammassa kuin yhdessä paikassa taikka väkivallalla tai uhkauksella häirinnyt vaalivapautta, aina kuudennen kalenterivuoden loppuun siitä lukien, kuin lopullinen tuomio asiasta annettiin.

Niiden Venäjän valtakunnan alamaisten, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, kunnallisten oikeuksien suhteen noudatetaan, mitä siitä erittäin säädetään.

10 §.

Vaalikelpoinen kunnanvaltuutetuksi on jokainen, joka on oikeutettu valtuutettuja valitsemaan.

(Poist.)

Mitä vaalikelpoisuudesta kunnanvaltuutetun toimeen on sanottu, olkoon voimassa myös muihin kunnallisiin luottamustoimiin nähden, joista ei ole erittäin säädetty.

B. Kaupunkien kunnallislaki.

10 §.

Oikeus kaupungissa valita valtuutettuja ja tilintarkastajia sekä ottaa osaa raastuvankokoukseen ja kansanäänestykseen on jokaisella kaupunkikunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt *yksikolmatta* vuotta sekä on viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa kaupungissa hengille kirjoitettu *ja velvollinen maksamaan kunnallista tuloveroa. Sama oikeus on vaalioikeutetun miehen vaimolla, joka on päässyt mainittuun ikään.*

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) se, joka on holhouksen alaisena;

2) se, joka on jättänyt maksamatta hänen maksettavakseen pannun lähinnä edellisen vuoden kunnallisen tuloveron tai mieskohtaisen maksun;

3) se, joka on luovuttanut omaisuutensa velkojainsa tyydyttämiseksi, kunnes hän on pesäntilansa valallaan vahvistanut;

4) se, joka irtolaisuudesta on tuomittu yleiseen työhön, aina kolmannen vuoden loppuun siitä, kuin hän työlaitoksesta pääsi;

5) se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tahi toisen asiaa ajamaan; sekä

6) se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän kunnallisissa vaaleissa on ostanut tai myynyt ääniä tahi sitä yrittänyt tahi äänestänyt useammassa kuin yhdessä paikassa taikka väkivallalla tai uhkauksella häirinnyt vaalivapautta, aina kuudennen kalenterivuoden loppuun siitä, kuin lopullinen tuomio asiasta annettiin.

Niiden Venäjän valtakunnan alamaisten, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, kunnallisten oikeuksien suhteen noudatetaan, mitä siitä erittäin säädetään.

11 §.

Vaalikelpoinen kaupunginvaltuutetuksi sekä muihin kunnallisiin luottamustoimiin on jokainen kaupungissa asuva henkilö, joka on oikeutettu valtuutettuja valitsemaan.

(Poist.)

Näihin toimiin älköön kuitenkaan valittako kuvernööriä, lääninsihteeriä, lääninkamreeria, varalääninsihteeriä, varalääninkamreeria, maistraatin jäsentä, maistraatin ja poliisikamarin virka- ja palvelusmiestä, yleistä syyttäjää, kaupungin rahatoimilaitoksen tai muuta sellaista virka- tai palvelusmiestä, joka on toimestansa tilintekovelvollinen.

Lopuksi pyydän kunnioittavasti ehdottaa,

että Eduskunta hylkäisi kaupunkien kunnallislain ehdotuksen 13 §:n säännöksen, sekä esittää,

että kansanäänestyksestä laaditun lakiehdotuksen 1 §:n 1 kohta tulisi kuulumaan:

Jos vähintään *kymmenes osa* kunnan kaikista äänivaltaisista jäsenistä kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä, kuin

valtuuston päätös on julkiluettu, valtuuston puheenjohtajalle osoitetulla kirjallisella esityksellä vaatii sen kumoamista, on päätöksen kumoaminen tai voimassa pysyttäminen alistettava kansanäänestyksellä ratkaistavaksi.

Helsingissä toukokuun 25 p:nä 1917.

William Isaksson.

Helsingissä, Suomen Senaatin kirjapainossa, 1917.

Suuren valiokunnan mietintö N:o 17 kunnallisen lainsäädännön uudistamista tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta.

Eduskunta on Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:ssä määrättyä käsittelyä varten Suureen valiokuntaan lähettänyt Kunnallisvaliokunnan mietinnön N:o 1, joka sisältää ehdotuksen kunnallisen lainsäädännön uudistamiseksi.

Suuri valiokunta on pääasiassa yhtynyt kannattamaan Kunnallisvaliokunnan ehdotuksia, pitäen tärkeänä, että maan kunnallinen lainsäädäntö ehdotettuun tapaan uudistetaan. Tarkastaessaan Kunnallisvaliokunnan ehdotuksia asiassa, on Suuri valiokunta niihin kuitenkin tehnyt useita muutoksia sekä asiallisessa että varsinkin muodollisessa suhteessa. Tärkeimpiä näistä muutoksista pyytää Suuri valiokunta saada tässä jälempänä lyhyesti perustella.

A. Maalaiskuntain kunnallislaki.

Kun Suuri valiokunta yhtä vähän kuin Kunnallisvaliokuntakaan on voinut välttää sitä, että olevien olojen vuoksi kunnan alue on määriteltävä kirkolliseen seurakuntajakoon perustuen, on epäselvyyden välttämiseksi 3 §:n alkuun tehty voimassaolevan lain mukainen lisäys, että maalaiskunnan jäsen on jokainen pykälässä tarkemmin määritelty, siihen katsomatta mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan hän kuuluu. 3 §.

Lapin kihlakuntaan kuuluvat kunnat ovat Kunnallisvaliokunnan ehdotuksen mukaan asetetut sellaiseen poikkeusasemaan, että niissä saadaan kunnanvaltuutetut ja tilintarkastajat eräin ehdoin valita enemmistövaaleilla. Maamme pohjoisosissa on eräitä muitakin kuntia, joissa olot ovat pää- 6 ja 7 §§

asiallisesti samallaiset kuin Lapin kihlakunnassa. Nämä kunnat ovat Kuolajärvi, Kuusamo, Pudasjärvi, Taivalkoski ja Suomussalmi. Väestön tiheys näissä kunnissa on viimeisen saatavissa olleen väestötilaston mukaan 0,4—1,3 henkilöä neliökilometriä kohti, kun vastaava tiheys Lapin kihlakunnassa on 0,1—0,5 henkilöä. Sitäpaitsi näissä kunnissa, samoinkuin Lapin kihlakunnassa, asutus on hajallista ja kulkuneuvot puutteellisia. Suuri valiokunta on asettunut sille kannalle, että Lapin kihlakuntaan kuuluvien kuntien ohella myöskin nämä kunnat ovat eräässä suhteessa poikkeusasemaan asetettavat, mutta ei kuitenkaan siinä suhteessa, että sielläkin ei olisi kunnallisissa vaaleissa suhteellista vaalitapaa käytettävä. Sen sijaan on Suuri valiokunta hyväksynyt lakiehdotukseen säännöksen siitä, että puheenaolevissa kunnissa kansanäänestyksellä voidaan määrätä suhteellisesti pienempi määrä kunnanvaltuutettuja asetettavaksi kuin muussa osassa maata, kun valtuutettujen määrä vaan ei tule olemaan pienempi kuin kaksitoista.

7 §:n 1 momenttiin on Suuri valiokunta lisännyt määräyksen tilintarkastajain ja varatilintarkastajain lukumäärästä. On katsottu tärkeäksi, että kunnan tilintarkastajatkin valitaan suhteellisilla vaaleilla, koska se on omiaan lisäämään luottamusta tilintarkastuksen tehoisuuteen. Lisäämättä tilintarkastajain lukumäärää kovin suureksi voidaan vaali järjestää suhteellisilla vaaleilla tapahtuvaksi, jos tilintarkastajia ja heidän varamiehiään asetetaan neljä ja määrätään, että heistä puolet vuosittain eroaa, jolloin vuosittain aina on valittavana kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Jatkuvaa yhtenäisyyttä tilintarkastustoiminnassa on mahdollisuus ylläpitää valitsemalla eroamisvuorossa olevat uudelleen, mikäli siihen muuten mahdollisuutta ja aihetta on.

8 §. Taatakseen yhtenäisyyden ja asioihin perehtymisen kunnallisten asiain hoidossa on Suuri valiokunta asettunut ehdottamaan, että kunnanvaltuutettujen toimikausi määrättäisiin kolmivuotiseksi, samaan tapaan kuin se tähänkin asti on ollut. Valtuutetuista eroaa vuosittain kolmannes siinä jär-

jestyksessä kuin kunnallinen vaalilaki määrää. Tämän mukaisesti on lakiehdotuksen 6 §:ssä mainitut valtuutettujen määrät muutettu kaikki kolmella jaollisiksi.

Suuri valiokunta ei ole myöskään pitänyt asiain käsittelylle valtuustossa koituvan eduksi, että valtuuston jäsenen paikan tilapäisesti voisi täyttää varajäsen. Hyväksyen Kunnallisvaliokunnan ehdotuksen, että valtuutetuille valitaan varajäsenet, on Suuri valiokunta senvuoksi päättänyt muodostaa lakiehdotukset niin, että varajäsen voi astua varsinaisen jäsenen tilalle vain siinä tapauksessa, että varsinainen jäsen kokonaan joutuu poistumaan valtuustosta. Asiata koskevat säännökset on siirretty kunnalliseen vaalilakiin.

Suuri valiokunta on lakiehdotukseen ottanut säännöksen siitä, että vaalioikeutta vailla ovat valiokunnan ehdotuksessa tarkemmin määrätyt kunnan jäsenet. Tämä säännös on tehnyt tarpeettomaksi eräät vaalikelpoisuutta koskevat rajoitukset, mitkä sisältyvät Kunnallisvaliokunnan ehdottamaan 10 §:ään, mikä muutenkin on voitu kirjoittaa lyhyemmäksi. — Määräykset, jotka koskevat oikeutta ottaa osaa kansanäänestykseen, on siirretty tätä koskevien määräysten yhteyteen. **9 ja 10 §.**

Pykälää on tahdottu selventää siten, että valtuutetut saavat korvauksen kokouksella eikä päivältä. Samalla on ehdotettu valtuustolle valta harkita, onko valtuutetuille maksettava korvausta matkakuluista. **12 §.**

Lakiehdotuksen 47 §:ssä, minkä Suuri valiokunta on hyväksynyt, muuatta muodollista muutosta lukuunottamatta, Kunnallisvaliokunnan ehdottamassa (46 § Kunnallisvaliokunnan ehdotuksessa) muodossa, on periaatteena se, että sama henkilö ei saa olla valtuuston puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana ja kuulua kunnallislautakuntaan. Tämän periaatteen mukaisesti on Suuri valiokunta 13 §:ään hyväksynyt lisäyksen, jonka mukaan valtuuston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on erottava tästä toimestaan, jos hänet valitaan kunnallislautakuntaan; valtuuston jäsenenä hän siitä huolimatta pysyy, mikäli muuta syytä eroon ei ilmene. **13 §.**

16 §. Suuri valiokunta on pykälään lisännyt määräyksen, jonka mukaan valtuuston päätöksen tekoon vaaditaan määräenemmistö, kun on kysymys sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myymisestä, panttaamisesta tahi vaihtamisesta, joka lahjan, testamentin tahi muun laillisen saannon kautta on tullut kunnan omaksi.

17 §. Tässä pykälässä tarkoitettujen järjestys- y. m. sääntöjen antaminen on oikeastaan lainsäädäntövallan käyttämistä, joka on uskottu kunnalle. Kun tämä oikeus sisältää rangaistusuhan säätämistä ja kohdistuu myöskin ulkokuntalaisiin, jotka tulevat kunnan alueelle, on katsottu olevan paikallaan, että tällaisia asioita koskevat kunnan päätökset alistetaan kuvernöörin vahvistettaviksi, varsinkin kun täten säännöksiin eri kunnissa epäilemättä tulee enemmän yhtenäisyyttä.

22 §. Kun erityisen valiokunnan asettaminen valmistamaan asioita on osoittautunut hyödylliseksi, on lakiin tahdottu ottaa viittaus valmisteluvaliokunnan asettamisesta.

30 § (29 §). Kunnan asioissa on sellaisia, joissa päätökset on viipymättä pantava täytäntöön. Kunnallisvaliokunta oli ehdottanut lakiin säännöstä, että tällaisissa asioissa päätös voidaan hyväksyä kiireellisenä täytäntöön pantavaksi. Suuri valiokunta on lakiehdotuksen kansanäänestystä koskevaan lukuun hyväksynyt nimenomaisen säännöksen siitä, että tällaisesta päätöksestä ei saa vedota kansanäänestykseen. Väärinkäytösten välttämiseksi on 30 §:ään otettu määräys, että päätös voidaan julistaa kiireellisenä täytäntöönpantavaksi vain jos kolme neljännestä valtuuston läsnäolevista jäsenistä kiireelliseksi julistamista kannattaa.

33 § (32 §). Jos kuvernöörillä olisi valta vaatia lausuntoa kuntain edustajain kokoukselta mistä asioista tahansa, voisi tämä oikeus käydä kunnille rasittavaksi; pykälän kolmas kohta on senvuoksi ehdotettu poistettavaksi. Mikään ei tässä kohden estä kuvernööriä pyytämästä lausuntoa kultakin kunnalta erikseen, jonka jälkeen kunnat, jos tahtovat, voivat yhteisestikin päättää asiasta.

37 § (36 §). On sattunut tapauksia, jolloin kuntain edustajain kokous on läsnäolevien vähälukuisuuden tähden jäänyt pitämättä,

kuin myöskin, että kokoukseen, joka on kutsuttu asian käsittelyn jatkamista varten, ei enään ole saapunut päätösvaltaista määrää edustajia. Pykälään on sentähden ehdotettu lisättäväksi säännös, joka tarkoittaa tällaisten tapausten estämistä.

Suuri valiokunta on pitänyt tarpeellisena määrätä, että niissä asioissa, joissa kunnanvaltuuston päätöksen tekoon vaaditaan määräenemmistö, sellainen myös on vaadittava kuntain edustajain kokouksessa, koska määräenemmistövaatimus muuten voitaisiin tehdä tehottomaksi, päättämällä asia yhteisesti eri kuntain edustajain kokouksessa. 38 § (37 §).

Ensimäinen momentti on tarpeettomana poistettu, koska asia voi järjestyä 15 §:n 2:sen mom. ja 33 §:n säännösten mukaan. 42 § (41 §).

Kunnallislautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten toimikausi on yhdenmukaisesti sen kanssa, mitä valtuuston toimikaudesta on esitetty, ehdotettu kolmeksi vuodeksi. 46 § (45 §).

Suuri valiokunta on päättänyt lakiehdotukseen ottaa lisäyksen, jonka mukaan myöskin kunnallislautakunnan jäsenet saavat toimestaan palkkiota sen mukaan kuin valtuusto on päättänyt. 52 § (51 §).

Toisessa momentissa säädetyn sakon määrä on katsottu liian alhaiseksi, jonka vuoksi on ehdotettu sen korottamista kaksinkertaiseksi. 68 § (67 §).

Suuri valiokunta on asiata käsitellessään tullut siihen käsitykseen, että manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevain asiain käsittelyn säännösteleminen sille uudelle pohjalle, jolle valiokunnan ehdottama maalaiskuntain kunnallislaki rakentuu, vaatii enemmän aikaa kuin kunnallisen lainsäädännön uudistamisen yhteydessä siihen nyt on käytettävänä. Suuri valiokunta ehdottaa senvuoksi, että nyt käsiteltävänä olevasta lakiehdotuksesta jätettäisiin kokonaan pois manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevain asiain käsittelyä säännöstelemään pyrkinyt luku. Sen sijaan pitää Suuri valiokunta suotavana, että hallitus valmistuttaisi eduskunnalle ensi tilassa annettavaksi esityksen myöskin mai- (68—70 §§.)

nittujen asiain käsittelyn uudistamisesta nykyolojen vaatimusten mukaiseksi.

69 §. Kun liikennemaksujen vaikutus ulottuu sekä niihin, jotka kunnassa kuluttavat liikennemaksujen alaisia tavaroita, että niihinkin, jotka kunnan ulkopuolella näitä tavaroita käyttävät, ja liikennemaksut siis luonteeltaan ovat välillisten verojen kaltaisia, eikä kuntien pitäisi saada vapaasti omaksi hyväkseen verottaa ulkokuntalaisia kuinka rasittavalla välillisellä verotuksella tahansa, on Suuri valiokunta katsonut tarpeelliseksi ehdottaa, että liikennemaksujen määräämistä koskeva päätös on, päästäksensä voimaan, Senaatin vahvistettava.

(72 §.) Suuri valiokunta on pykälän tarpeettomana poistanut.

76 ja 77 §§ (77 § 2 mom.). Kansanäänestystä koskevat perustavat säännökset on Suuri valiokunta yhdistänyt erikoiseksi luvuksi lakiehdotukseen, ottaen siihen myöskin Kunnallisvaliokunnan kansanäänestyksestä ehdottamaan lakiin sisältyneitä määräyksiä. Kansanäänestyksen saamiseksi tarpeellisen vaatijain lukumäärän on Suuri valiokunta maaseutuun nähden alentanut, katsoen maaseudun harvemman asutuksen tekevän sen välttämättömäksi.

Niitten asioitten joukkoon, joista ei voida kansanäänestykseen vedota, on Suuri valiokunta ottanut myöskin ne valtuuston päätökset, jotka koskevat tilintekoa ja tilinpäästöä taikka tulo- ja menoarvion vahvistamista, samoin kuin nekin valtuuston päätökset, jotka se 30 §:ssä säädetyssä järjestyksessä on julistanut kiireellisinä täytäntöönpantaviksi; menoja tuloarvioon otettavia yksityisiä eriä koskevat valtuuston päätökset voitaisiin tästä huolimatta alistaa kansanäänestykseen.

Lainvastaisesti tapahtunut kansanäänestys voidaan Suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan kuvernööriin valittamalla saada kumotuksi.

Säännöksiä siitä, mitä valtuuston on tehtävä tai mitä se voi tehdä, jos kansanäänestys on valtuuston päätöksen kumonnut, ei Suuri valiokunta ole katsonut voitavan lakiehdotukseen ottaa. Valtuuston menettelyn määräävät silloin

asian laatu ja olosuhteet samaan tapaan kuin nytkin, milloin valtuuston päätös valtion viranomaisen päätöksellä kumotaan.

Kunnallisvaliokunnan lakiehdotukseen sisältyneet 84 ja 86 §§ on tarpeettomina poistettu. (84 ja 86 §§.)

Suuri valiokunta on selvyyden vuoksi lakiehdotukseen ottanut pykälän, jossa tarkemmin määrätään, miten on meneteltävä asioissa, joissa voidaan vedota kansanäänestykseen, mutta jotka myöskin ovat alistettavat valtion viranomaisen vahvistettaviksi. 87 §.

Lakiehdotuksen loppumääräyksiä on täydennetty eräillä Suuren valiokunnan tarpeellisiksi havaitsemilla lisämääräyksillä, samalla kuin määräykset on jaettu kahdeksi eri pykäläksi. 88—89 §§ (88 §).

B. Kaupunkien kunnallislaki.

Kunnallisvaliokunnan ehdotukseen kaupunkien kunnallislaiksi on Suuri valiokunta tehnyt ensinnäkin ne muutokset, jotka ovat johtuneet niistä päätöksistä, mitä Suuri valiokunta on tehnyt maalaiskuntain kunnallislakia käsitellessään. Samalla on kaupunkien kunnallislakia täydennetty eräillä säännöksillä, mitkä ovat yhdenmukaisia maalaiskuntain kunnallislakiin hyväksyttyjen kanssa; sellaisia ovat kaupunkien kunnallislakiin ehdotetut §§ 15, 22 (loppumomentit), 24 sekä 50—54. Tarpeettomina on lakiehdotuksesta poistettu Kunnallisvaliokunnan ehdotukseen sisältyneet §§ 18, 46 ja 47.

Muista tekemistään muutoksista pyytää Suuri valiokunta saada lyhyesti mainita seuraavaa.

Kunnallisvaliokunnan ehdotuksessa ei ole kaupunkikunnan jäseniksi tahdottu lukea niitä, jotka kaupungissa omistavat talon, tontin tai maata. Elleivät nämä talon, tontin tai maan omistajat muuten ole kaupunkikunnan jäseniä, eivät he voimaanjäävien verovelvollisuuden perusteiden mukaan myöskään olisi verovelvollisia kunnalle. Tällaista tulkintaa estääkseen on Suuri valiokunta pykälään lisännyt viimeisen kohdan. 3 §.

6 §. Pykälää on selvennetty siten, että se sisältää sen, mitä Kunnallisvaliokunnan ehdotukseen vuoden 1873 lain mukaan otettu pykälä nykyoloissa tosiasiallisesti sisältää.

8 ja 9 §§. Tilintarkastajain lukumäärä kaupungeissa on ehdotettu määrättäväksi vähintään neljäksi, jotta suhteellista vaalitapaa heitä valittaessa voitaisiin soveltaa ilman että tilintarkastajain toimikausi asetetaan kovin lyhyeksi. Jos tilintarkastajia on neljä, voidaan heidät valita kahdeksi vuodeksi, niin että vuosittain kaksi eroaa. Valtuuston asiaksi on jätetty lähemmin päättää tilintarkastajain luvusta ja heidän eroamisjärjestyksestänsä.

14 §. Pykälään otettu 2 mom. on samantapainen kuin maalaiskuntain kunnallislakiin hyväksytty vastaava määräys, sovellutettuna kaupunkien olojen mukaiseksi. Viimeisen momentin mukaan on valtuuston asiana puheenjohtajan palkkion määrääminen.

17 § (16 §). Suuri valiokunta on tähän pykälään ottanut lisämääräyksiä valtuuston määräaikaisista kokouksista. Nämä määräykset ovat välttämättömiä niiden säännösten täydennyksiksi, jotka ehdotetaan voimaanjääviksi nykyisen asetuksen 5:nnessä luvussa.

31 § (29 §). Kunnallishallinnosta kaupungissa 8 päivänä joulukuuta 1873 annetun asetuksen 46 §:n mukaan on maistraatti kaupungin hallituksena. Kunnallisvaliokunta ei ole lakiehdotukseensa ottanut säännöstä tässä kohden. Tärkeätä on, että kaupungilla on jokin keskittäväkin hallintoelin. Tässä kohden voidaan ajatella kolmea eri tapaa, nimittäin 1) erikoisen kunnallisosaston muodostaminen maistraattiin, jonka osaston jäsenet valittaisiin tähän tarpeellista kunnallispoliittista pätevyyttä silmällä pitäen, 2) rahatoimikamarin kehittäminen kunnan hallitsevaksi keskusvirastoksi ja 3) jonkunlaisen kunnallisen keskuslautakunnan järjestäminen, jossa lautakunnassa tärkeimmät kunnalliset hallintoalat olisivat edustettuina. — Koska kuitenkaan ei ole ollut mahdollisuutta ryhtyä perusteellisesti tätä laajakantoista kysymystä käsittelemään, ei Suuri valiokunta ole tässä kohden tehnyt ehdotusta.

Tähän on otettu säännös siitä, miten maistraatin päätöksiin tämän lain alaan kuuluvissa asioissa saa muutosta hakea. 45 § (43 §).

Suuri valiokunta on sitä mieltä, että se vähin äänioikeutettujen lukumäärä, mikä vaaditaan kansanäänestyksen aikaansaamiseksi, voidaan kaupungeissa yleensä asettaa suhteellisesti suuremmaksi kuin maaseudulla. Vain suuremmat kaupungit, koska niissä muitten syitten vuoksi kovin suurien nimikirjoitusjoukkojen kerääminen on hankalaa, voidaan puheenaolevassa suhteessa asettaa maaseudun veroisiksi. Suuren valiokunnan asiassa tekemä ehdotus on sellainen, että tehtyjen laskelmien mukaan yhdeksässä maan suurimmista kaupungeista vaadittaisi kirjelmän allekirjoittajiksi viisisataa tai enemmän äänioikeutettuja. 48 § (45 § 2 mom.).

C. Laki kansanäänestyksestä.

Suuren valiokunnan mielestä on lakiin kansanäänestyksestä otettava ainoastaan kansanäänestyksessä noudatettavaa menettelytapaa koskevia määräyksiä. Kunnallisvaliokunnan ehdotuksesta on sentähden ne kohdat, nimittäin 1 § ja 11 §, jotka sisältävät perustavia määräyksiä, poistettu ja siirretty kunnallislakeihin. 1 §.

Tähän pykälään on otettu säännökset kansanäänestyksen edellä käyvistä valmistelevista toimenpiteistä. Pykälässä mainittu aika on määrätty niin pitkäksi kuin kahdeksi kuukaudeksi siitä syystä, että kunnallislakien mukaan kunnanvaltuuston päätöksestä on kolmenkymmenen päivän valitusaika ja kuulutus, jolla kuntalaiset kutsutaan äänestykseen, on julkaistava vähintään neljätoista päivää ennen äänestystä. 2 §.

Kunnallisvaliokunnan ehdotuksesta puuttuu nimenomainen säännös siitä, kutka ovat oikeutetut ottamaan osaa kansanäänestykseen. Suuri valiokunta on sentähden täydentänyt ehdotusta tässä kohden. 4 § (3 §).

Kun Kunnallisvaliokunnan ehdotuksessa sanotaan, että äänestys on toimitettava lain määräämänä vapaapäivänä, mutta mitään erikoista vapaapäivää ei ole laissa säädettynä, on Suuri valiokunta poistanut säännöksen vaalin toimittamisesta vapaapäivänä ja ehdottanut, että työnantajan tai hänen sijaisensa tulee rangaistusseuraamuksen uhalla järjestää työnsä niin, etteivät hänen palveluksessaan olevat henkilöt tule estetyiksi käyttämästä äänioikeuttaan.

5 § (2 § 1 mom.). Mitä äänestystapaan tulee, on Suuri valiokunta katsonut tarpeettomaksi, että äänestäjä sulkee äänestyslipun kuoreen. Samalla on Suuri valiokunta pitänyt käytännöllisempänä, että äänestyslippuja on kahta lajia, nimittäin semmoisia, joihin on painettu sana „jaa", ja semmoisia, joihin on painettu sana „ei". Vaalisalaisuus voidaan tämänkin äänestystavan käytännössä ollessa säilyttää.

11 § (10 §). Tähän pykälään on Suuri valiokunta ottanut muutamia täydentäviä säännöksiä. On katsottu yhdenmukaisuuden vaativan, että asioissa, joissa valtuuston päätökseen vaaditaan määräenemmistö, sellainen myöskin on kansanäänestyksessä vaadittava.

D. Kunnallinen vaalilaki.

1 §. Tässä ehdotettu aikamäärä on siirretty yksi päivä eteenpäin, koska saattaisi tapahtua, että eduskunnan hajoittamisen vuoksi eduskuntavaalit voisivat, milloin joulukuun 1 tai 2 päivä ovat pyhäpäiviä, sattua joulukuun 3 päiväksi.

3 §. Kun Suuri valiokunta on kunnallislakeihin ehdottanut sen muutoksen, että eräät kunnalliset toimihenkilöt valitaan kolmeksi vuodeksi, on tässäkin pykälässä mainittu aikamäärä muutettu.

(4, 29 ja 44 §§.) Sen johdosta, että Suuri valiokunta on maalaiskuntain kunnallislakiehdotuksen 7 §:stä poistanut 2 momentin, jonka mukaan Lapin kihlakuntaan kuuluvat kunnat olisivat eräin ehdoin saaneet käyttää enemmistövaaleja, ovat kunnallisvaliokunnan mietintöön sisältyneen vaalilain 4, 29 ja 44 §§ tarpeettomina poistetut.

Kunnallisvaliokunta on ehdottanut, että vaaliluettelo olisi tehtävä syyskuun kuluessa. Koska kuitenkin vaaliluettelon johdosta voidaan tehdä vaatimuksia sen oikaisemisesta ja vaalilautakunnan tässä kohden antamasta päätöksestä saadaan valittaa aina Senaattiin saakka, niin voisi tapahtua, että ylin oikeusaste ei ennättäisi ratkaista asiaa ennen kuin se päivä, jona valtuutetut valitaan, on käsissä. Suuri valiokunta on sentähden katsonut tarpeelliseksi siirtää näissä pykälissä mainitut aikamäärät yksi kuukausi aikaisemmiksi. **4—6 §§ (5—7 §§).**

Turvatakseen pykälässä mainittua oikeutta tilaisuuden saamiseen käyttää äänioikeutta, on Suuri valiokunta lisännyt pykälään rangaistusseuraamuksen uhkan. **15 § (16 §).**

Suuri valiokunta on poistanut maalaiskuntain kunnallislakiehdotuksen 8 §:stä sen 4 momentin sekä kaupunkien kunnallislakiehdotuksesta 9 §:n 3 momentin ja ottanut vastaavat määräykset vaalilain 43 §:ään. **43 § (46 §).**

Sen johdosta, että Suuri valiokunta on ehdottanut kunnanvaltuutetut valittaviksi kolmeksi vuodeksi, on pykälän kolmanteen momenttiin tehty tästä aiheutuva muutos. **49 § (52 §).**

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, saa Suuri valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi Eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaan saatettavaksi seuraavat lakiehdotukset:

Maalaiskuntain kunnallislaki.

1 LUKU.

Yleisiä säännöksiä.

1 §.

(Poist.) Kukin maaseurakunta, jolla on oma alue, *on itsekseen eri kunta.*

Kunnan jäsenten tulee tämän lain mukaan ja lain muuten määräämissä rajoissa hoitaa kunnan yhteiset talous- ja järjestysasiat, mikäli ne voimassa olevien lakien tai asetusten mukaan eivät *ole* julkisen viranomaisen *käsiteltäviä.*

2 §.

Jos kahdella tai useammalla maalaiskunnalla on yhteinen kunnallishallinto, pysyköön se edelleenkin sillänsä niin kauvan kuin kunnat siitä sopivat. Jos joku niistä tahtoo erota, meneteltäköön niinkuin 82 §:ssä siitä sanotaan.

Jos useampia samaan kihlakuntaan kuuluvia maalaiskuntia haluaa yhtyä yhteiseen kunnallishallintoon, olkoon se luvallista, jos kunnanjäsenten enemmistö kussakin kunnassa erikseen sitä kansanäänestyksessä puoltaa.

(Poist.) Kuntain *(poist.)* yhtymisestä on *kunkin kunnanvaltuuston puheenjohtajan* läänin kuvernöörille *(poist.)* kirjalli*sesti* ilmoite*ttava (poist.)* kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä lukien kuin *hän sai tiedon kansanäänestyksen tuloksesta.*

Yhteiseen kunnallishallintoon yhtyneiden kuntain valtuute*tut kutsuu* ensimäise*en* yhteise*en* kokouks*een (poist.)* ja kokouspaikan määrää sen kunnan valtuuston puheenjohtaja, jonka puolelta yhtymiskysymys on pantu alkuun.

Maalais- ja kaupunkikuntaa älköön yhdistettäkö yhteiseen kunnallishallintoon. Milloin kuitenkin yhte*inen toiminta* näiden kesken *jossakin asiassa* katsotaan olevan aikaansaatava, olkoon kunnilla valta yhteisessä edustajakokouksessa siitä päättää.

(Poist.) *M*aalaiskun*nan jakamisesta poikkeustapauksissa* erityisiä tarkoituksia varten *kunnan yhteisestä hallinnosta suhteessa tai toisessa riippumattomiin piireihin* säädetään muualla.

3 §.

Maalaiskunnan jäsen on, *siihen katsomatta mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan hän kuuluu,* jokainen:

jolla kunnassa on *tahi tulee olla* asunto ja kotipaikka;

joka siellä omistaa tai viljelee maata tahi hallitsee muuta kiinteätä omaisuutta; taikka

joka siellä harjoittaa elinkeinoa, liikettä tahi ammattia.

4 §.

Maalaiskunta käyttää päättämisvaltaansa kunnanvaltuuston, kansanäänestyksen *ja kuntain edustajain kokouksen* kautta.

Toimeenpano ja hallinto *kuuluu* kunnallislautakunna*lle* ja mui*lle* sitä varten valitu*ille* lautakun*nille,* hallin*to*kun*nille* tahi henkilöi*lle, sen mukaan* kuin tässä laissa tahi muualla *(poist.)* säädetään.

5 §.

Maalaiskunnan yhteistä omaisuutta, olkoonpa se tuloa kiinteästä omaisuudesta, liikkuvaa pääomaa tahi jokin tuloa tuottava oikeus, samoinkuin valtion kunnalle myöntämiä varoja, on *(poist.)* pidettävä varoina, joilla kunnan yhteisiä menoja suoritetaan, ja hoidetattava niinkuin tässä jälempänä sanotaan, *ellei jonkin tapauksen varalta ole toisin säädetty.*

Nii*tä* meno*ja varten,* joihin varoja edellä mainittujen lisäksi tarvitaan kunnan yhteiseksi hyödyksi tahi sen eri-

tyisiin tarpeisiin, määrätköön kunta veroja *suorit*ettavaksi voimassaolev*ien* tai vast*edes* säädettävien perusteiden mukaan.

2 LUKU.

Kunnanvaltuusto (poist.).

6 §.

Kunnanvaltuutettuja valitaan maalaiskunnassa, jonka väkiluku henkikirjan mukaan on:

	1,000 tahi vähemmän,	.....	12
enemmän kuin	1,000, vaan ei yli 2,000,	.....	*15*
„ „	2,000, „ „ „ 4,000,	.....	18
„ „	4,000, „ „ „ 6,000,	.....	*21*
„ „	6,000, „ „ „ 8,000,	.....	*24*
„ „	8,000, „ „ „ 10,000,	.....	*27*
„ „	10,000, „ „ „ 15,000,	.....	*30*
„ „	15,000, „ „ „ 20,000,	.....	*36*
„ „	20,000,	.....	42

(Poist.) Valtuutettujen varajäseniä valitaan niin monta kuin kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

Lapin kihlakunnassa sekä Kuolajärven kunnassa Kemin kiklakuntaa, Kuusamon, Pudasjärven ja Taivalkosken kunnissa Oulun kihlakuntaa ja Suomussalmen kunnassa Kajaanin kihlakuntaa saatakoon kuitenkin kansanäänestyksellä määrätä pienempikin määrä valtuutettuja asetettavaksi, ei kuitenkaan vähemmän kuin kaksitoista.

7 §.

Kunnanvaltuutetut sekä neljä tilintarkastajaa ja neljä varatilintarkastajaa, joiden vaali toimitetaan valtuutettujen vaalin yhteydessä, valitaan välittömillä ja suhteellisilla vaaleilla.

(Poist.).

Vaaleissa on kaikilla vaalioikeutetuilla yhtäläinen äänioikeus.

Älköön vaalioikeutta *valtuutetun* kautta käytettäkö.

Vaaleista ja niiden toimittamisesta säädetään tarkemmin kunnallisessa vaalilaissa.

8 §.

Kunnanvaltuutetut ja varajäsenet valitaan *kolmeksi* vuodeksi. Valituista eroaa vuosittain *kolmannes* siinä järjestyksessä kuin kunnallisessa vaalilaissa on säädetty.

(Poist.)

Tilintarkastajat valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Valituista eroaa vuosittain kaksi, ensimäisenä vuonna ne, jotka ovat tulleet vähimmillä äänillä valituiksi, sitten vuoroonsa, samoin varatilintarkastajista.

9 §.

Oikeus valita *(poist.)* valtuutettuja ja tilintarkastajia *(poist.)* on jokaisella maalaiskunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt kaksikymmentä vuotta ja joka viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa on kunnassa hengillekirjoitettu.

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) se, joka lain voiman voittaneen oikeuden päätöksen mukaan on holhouksen alaisena;

2) se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan; ja

3) se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän kunnallisissa vaaleissa on ostanut tai myynyt ääniä, aina kolmannen kalenterivuoden loppuun siitä lukien kuin lopullinen tuomio asiasta annettiin.

(Poist.) Venäjän *kansalaisten (poist.)* kunnallis*ista* oikeuksi*sta on voimassa,* mitä siitä *erittäin on säädetty tai vastedes säädetään.*

10 §.

Vaalikelpoinen valtuutetuksi ja kunnan muihin luottamustoimiin, mikäli niistä ei ole erittäin säädetty, on jokainen

kunnassa asuva henkilö, joka on oikeutettu valtuutettuja valitsemaan.

11 §.

(Poist.) Valtuutetuksi valittu älköön kieltäytykö toimeen ryhtymästä, ellei hän ole täyttänyt kuuttakymmentä vuotta.

Joka *kolmena* lähinnä edellisenä vuotena on toiminut *(poist.)* valtuutettuna taikka kunnallislautakunnan puheenjohtajana tai jäsenenä tahi muun senlaatuisen, kunnan asiain toimeenpanoa ja hallintoa varten asetetun hallintokunnan puheenjohtajana, on kuitenkin oikeutettu *kolmen* seuraavan vuoden kuluessa nauttimaan vapautta *(poist.)* valtuutetun toimesta.

Jos valittu näistä syistä kieltäytyy, astuu varajäsen hänen sijaansa.

Jos kieltäytymisen perusteeksi ilmoitetaan kivuloisuus taikka siviili-, sotilas- tahi kirkollisvirka tai -palvelus, perheolot taikka jokin muu syy, tutkikoon *(poist.)* valtuusto ilmoitetun esteen.

Jos kieltäytyminen hyväksytään, astuu varajäsen *tilalle.*

12 §.

(Poist.) Valtuutetut saavat korvausta *toimestaan (poist.)* valtuuston harkinnan mukaan, kuitenkin vähintään viisi markkaa *kokoukselta* ja niin että palkkio kaikille valtuutetuille on samansuuruinen. *Valtuusto harkitkoon myös, onko valtuutetuille maksettava korvausta matkakustannuksista ja kuinka paljon; älköön kuitenkaan maksettako enempää kuin* yhden hevosen kyytiraha edestakaisin taikka, jos rautatietä tahi höyrylaivaa saattaa matkalla käyttää, kohtuullinen korvaus sen käyttämisestä.

13 §.

(Poist.) Valtuutetut valitsevat vuosittain keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Näihin toimiin älköön kuitenkaan valittako kruununvoutia, nimismiestä, poliisia eikä ulosottoapulaista.

Älköön valittu kieltäytykö, ellei hän *jo saman kolmivuotiskauden aikana* ole ollut samassa toimessa.

Jos puheenjohtaja tahi varapuheenjohtaja kuolee, muuttaa pois tahi muun laillisen syyn takia eroaa ennen toimikautensa loppumista, valittakoon toinen henkilö hänen sijaansa jälellä olevaksi ajaksi. *Sama olkoon laki, jos valtuuston puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja valitaan kunnallislautakunnan puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi tai jäseneksi.*

Toimitetusta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalista antakoon valtuusto kuvernöörille kirjallisen ilmoituksen.

(Poist.) Valtuuston asiana on puheenjohtajan palkkion määrääminen.

14 §.

Jos tehdään valitus *(poist.)* valtuuston puheenjohtajan tahi varapuheenjohtajan vaalista tahi siitä, että niistä toimista kieltäytymistä ei ole hyväksytty, hoitakoon valittu kuitenkin tointa, kunnes valitus on lopullisesti ratkaistu ja, jos uusi vaali määrätään toimitettavaksi, toinen on valittu ja *(poist.)* toimeensa ryhtyy.

15 §.

(Poist.) Valtuuston on keskusteltava ja päätettävä seuraavista asioista, nimittäin:

1) kansakoulujen ja muiden sivistyslaitosten perustamisesta, varattomain lasten koulunkäynnin avustamisesta sekä kansansivistyksen edistämisestä;

2) elinkeinojen kohottamisesta ja ammattitaidon edistämisestä;

3) niistä toimenpiteistä, joita siveellisyyden, raittiuden sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi ehkä katsotaan tarpeellisiksi;

4) kunnallisesta terveyden- ja sairaanhoidosta sekä kätilötoimesta;

5) työttömiksi, työkyvyttömiksi ja muutoin turvattomiksi joutuneitten avustamisesta;

6) lasten huoltamisesta ja suojeluksesta;

7) tuotantolaitosten perustamisesta ja jo perustettujen ottamisesta kunnan haltuun;

8) työttömyysrahastojen perustamisesta;

9) köyhäinasianajotoimesta;

10) kunnallisten ammattientarkastajain asettamisesta;

11) työnvälitystoimistojen perustamisesta;

12) asunto-oloja *ja asutustoimintaa* koskevista kysymyksistä;

13) kunnan rakennuksista ja laitoksista;

14) lain*ajyvästöjen (poist.)* sekä *saman*laatuisia tarkoituksia varten aijottujen rahastojen perustamisesta ja hallinnosta;

15) yleisten varranttia antamaan oikeutettujen talletusmakasiinien perustamisesta;

16) metsästyksestä ja otuksenpyynnistä sekä kalastuksesta *kunnan omistamilla alueilla,* niin myös vahinkoeläinten hävittämistä tarkoittavista toimenpiteistä;

17) *toimenpiteistä* tulipalon ja kulovalkean estämise*ksi (poist.)* sekä paloapuyhdistysten perustamisesta;

18) kunnan meno- ja tuloarvion vahvistamisesta;

19) varojen hankkimisesta kunnan yhteisiin tarpeisiin taksoittamalla tahi lainan ottamisella sekä kunnan rahastojen ja muun yhteisen omaisuuden hallinnosta ynnä tilinpäästön antamisesta;

20) kuntain edustajain kokoukseen lähetettävien edustajain sekä kunnallislautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten vaalista;

21) kunnan keskus- ja vaali- sekä taksoitus- ja tutkijalautakunnan ynnä sellaisten lautakuntien, hallituskuntien ja henkilöiden valitsemisesta, joita kunnallislautakunnan lisäksi ehkä katsotaan tarpeelliseksi toimeenpanoa ja hallintoa varten;

22) kunnallishallinnossa noudatettavain ohje- ja johtosääntöjen vahvistamisesta;

23) kuntain välisestä yhteistoiminnasta; sekä

24) muista asioista, jotka saattavat kuulua kunnan yhteiseen toimialaan.

(Poist.) Valtuuston *tulee* sitäpaitsi *(poist.)* antaa lausuntoja asioista, joita kuvernööri tahi muut viranomaiset valtuustolle siinä tarkoituksessa lähettävät.

Ne asiat, jotka erinäisten lakien tahi asetusten mukaan ovat olleet kuntakokouksen käsiteltäviä, tulevat tämän lain voimaanastuttua kunnanvaltuuston käsiteltäviksi.

16 §.

(Poist.) Valtuustolla on oikeus, jos se havaitsee syytä olevan:

1) lainan ottamiseen kunnalle *(poist.)*;

2) kiinteän omaisuuden ostamiseen kunnalle; sekä

3) sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myymiseen, panttaamiseen tahi vaihtamiseen, joka lahjan, testamentin tahi muun laillisen saannon kautta on tullut kunnan omaksi.

Kolmannessa kohdassa mainittujen päätösten tekoon vaaditaan, että vähintään kaksi kolmannesta valtuuston saapuvilla olevista jäsenistä sitä kannattaa.

17 §.

Jos *(poist.)* valtuusto päättää hyväksyä sääntöjä siveellisyyden, raittiuden, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tahi terveydenhoidon edistämiseksi kunnassa, olkoon sillä myös oikeus näiden sääntöjen rikkomisesta määrätä sopivia uhkasakkoja, ei kuitenkaan viittäkymmentä markkaa suurempia. Sellaisen päätöksen tekoon vaaditaan kuitenkin, että kaksi kolmannesta valtuuston saapuvilla olevista jäsenistä sitä kannattaa, *ja on päätös alistettava kuvernöörin vahvistettavaksi.*

Jos valtuusto katsoo *suuremman* uhkasakon *tarpeelliseksi*, pyytäköön kihlakunnanoikeutta sitä korottamaan.

Tällaiset säännöt ja uhkasakkomääräykset ovat *(poist.)* saatettavat yleisön tietoon *sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.*

18 §.

(Poist.) Valtuuston kokoukset ovat pidettävät kunnantalossa tahi muussa valtuuston määrättävässä, soveliaassa paikassa.

Kokoukset ovat julkisia.

Kuitenkin voi valtuusto *(poist.)* päätöksellä, johon vähintään neljä viidennestä saapuvilla olevista valtuuston jäsenistä yhtyy, julistaa jonkun asian käsiteltäväksi suljetussa istunnossa.

19 §.

(Poist.) Valtuutetut kutsuu kokoukseen puheenjohtaja.

Kutsumuksessa tulee olla ilmoitus kokouksen ajasta ja paikasta ynnä kokouksessa käsiteltäviksi tulevista asioista; ja on kutsumus tiedoksipantava kunnantaloon tahi muuhun valtuuston määräämään soveliaaseen paikkaan sekä ilmoitettava valtuutetuille muulla valtuuston määrättävällä tavalla.

Jos jäävi tahi muu syy estää puheenjohtajaa antamasta kutsumusta, antakoon sen varapuheenjohtaja tahi, jos hänelläkin on este, kunnallislautakunnan puheenjohtaja.

Valtuuston kokous pidetään aikaisintaan neljäntenätoista päivänä, lukien sen päivän aamusta, jona kutsumus on tiedoksipantu, mutta jos asia on tavallista kiireellisempi eikä koske uutta verotusta tahi veron korotusta, saa sen ottaa käsiteltäväksi aikaisintaan kahdeksantena päivänä kutsumuksen tiedoksipanosta.

Valtuusto voi, milloin se katsoo sen välttämättömäksi, ottaa käsiteltäväkseen sellaisenkin asian, jota ei ole ilmoituksessa mainittu, jos asian kiireellisyys sitä vaatii.

20 §.

(Poist.) Valtuuston kokouksia on pidettävä niin usein kuin asianhaarat vaativat, mutta ainakin neljä kertaa vuodessa seuraavina aikoina:

huhtikuussa, jolloin päätetään kunnallislautakunnan ja muiden hallintokuntain edellisen vuoden hallinnosta antamasta kertomuksesta ja tilinteosta sekä tilintarkastajain sen johdosta antamasta lausunnosta;

kesäkuussa, jolloin valitaan jäsenet keskuslautakuntaan ja vaalilautakuntiin kunnan yleisiä vaaleja ja kansanäänestystä varten;

syyskuussa, jolloin valitaan kunnallislautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet ja varajäsenet sekä jäsenet taksoitus- ja tutkijalautakuntiin ynnä virkailijat muihin vuoden lopussa avoimiksi tuleviin kunnan toimiin; ja

marras- tai joulukuussa kunnan meno- ja tuloarvion vahvistamista varten *seuraavaksi* vuodeksi.

21 §.

Jos virkamies taikka yksityinen henkilö tahtoo *(poist.)* valtuuston kokoonkutsuttavaksi ilmoittamaansa asiaa varten, anokoon sitä kirjallisesti valtuuston puheenjohtajalta, jonka tulee tutkia anomus. Jos hän *sen* hylkää, antakoon, jos vaaditaan, kirjallisesti päätöksensä perusteluineen ja samalla myös semmoisen valitusosoituksen, kuin *71* §:ssä sanotaan.

22 § *(uusi).*

Valtuusto saakoon, milloin tarpeelliseksi havaitsee, asettaa erityisen valiokunnan asioita valmistamaan. Jos sellainen valiokunta on asetettu, saakoon valtuuston puheenjohtajakin, milloin se asiaa viivyttämättä voi tapahtua, jättää asian sen valmisteltavaksi.

23 § (22 §).

Kunnanvaltuusto älköön asiaa käsiteltäväksi ottako älköönkä päätöstä tehkö, ellei vähintään kaksi kolmannesta valtuutettujen koko lukumäärästä ole saapuvilla.

24 § (23 §).

Jos *(poist.)* valtuuston kokouksessa jotakin asiaa ei saada määräpäivänä loppuun käsitellyksi, esittäköön puheenjohtaja ennen kokouksen loppumista päätettäväksi *asian käsittelyn jatkamista varten toisen päivän.* Siitä ei tarvitse *silloin* erittäin ilmoittaa.

25 § (24 §).

Puheenjohtajan tulee *(poist.)* valtuuston kokouksessa esitellä asiat ja johtaa keskustelua sekä katsoa, ettei muita kuin

ilmoitettuja asioita päätetä. Jos nostetaan kysymys jostakin uudesta asiasta, älköön sitä ratkaistako, ennenkuin uudessa kokouksesssa, edelläkäyneen ilmoittamisen jälkeen, *paitsi 19 §:n viimeisessä momentissa mainitussa tapauksesssa.*

Puheenjohtaja pitäköön kokouksessa myös huolta järjestyksestä ja saakoon, varoitettuansa, toimittaa pois kuuntelijan, joka käyttäytyy sopimattomasti. Jos syntyy semmoinen epäjärjestys, jota puheenjohtaja ei voi ehkäistä, hajoittakoon hän kokouksen.

Jos puheenjohtaja on poissa, astuu hänen sijaansa varapuheenjohtaja. Jos viimemainittukin on poissa, valitsee valtuusto keskuudestaan siksi kerraksi puheenjohtajan.

Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja *tahi jäsen (poist.)* ilman pätevää estettä jää tulematta kokoukseen, taikka ilman sellaista syytä lähtee kesken pois, maksakoon kunnan yleiseen kassaan sakkoa, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja kymmenen sekä jäsen viisi markkaa. Jos kokous läsnäolevien vähälukuisuuden vuoksi jää pitämättä tahi on kesken lopetettava, olkoon sakko poissaoleville kaksinkertainen.

(Poist.) Valtuuston kokouksissa pitää kunnallislautakunnan puheenjohtajan tahi sen, jonka lautakunta siihen keskuudestaan valitsee, olla saapuvilla antamassa valtuustolle tarpeellisia tietoja; ja on hänellä oikeus ottaa osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin, ellei hän myös ole valtuuston jäsen.

Kunnallislautakunnan puheenjohtajan tahi hänen sijaisensa poissaolo ei estä asioita käsittelemästä eikä päätöksiä tekemästä.

26 § (25 §).

Sittenkun asiasta on *(poist.)* valtuuston kokouksessa keskusteltu ja puheenjohtaja julistanut keskustelun päättyneeksi, tehköön hän semmoisen äänestysesityksen, että vastaus „jaa" taikka „ei" ilmaisee valtuuston päätöksen.

Kun vastaus on annettu, ilmoittakoon puheenjohtaja, mikä hänen käsityksensä mukaan on tullut päätökseksi, ja vahvistakoon sen, ellei muuta äänestystä vaadita, vasaranlyönnillä. Jos äänestystä vaaditaan, toimitettakoon se julkisesti ja nimenhuudolla.

Se mielipide, jonka puolesta enimmät äänet on annettu, tulkoon valtuuston päätökseksi, paitsi milloin päätöksen tekoon tämän lain mukaan vaaditaan määräenemmistö. Äänten jakautuessa tasan *(poist.)* tulee se mielipide päätökseksi, johon puheenjohtaja yhtyy.

Kun äänestyksen tulos on saatu selville, julistakoon puheenjohtaja päätöksen.

27 § (26 §).

Vaalit, jotka ovat valtuuston, kunnallislautakunnan, taksoituslautakunnan *tahi* muiden kunnallisten hallintokuntain toimitettavat *(poist.)*, tapahtukoot suhteellista vaalitapaa noudattamalla, *jos valittavia on kaksi tai useampia ja* jos neljännes vaaliin osaa ottavista sitä vaatii.

Jos yksi on valittava tai milloin enemmistövaalitapaa muuten käytetään, *tulee valituksi se tai ne, jotka vaalissa ovat saaneet enimmät äänet.*

Vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

28 § (27 §).

Valtuuston kokouksissa kirjoittaa pöytäkirjan *puheenjohtaja tai hänen* johdollaan valtuuston sitä varten valitsema henkilö.

Milloin pöytäkirjaa ei voida heti tarkistaa, voi valtuusto antaa puheenjohtajan ja vähintään kahden aina kerraksi sitä varten valitun jäsenen toimeksi pöytäkirjan tarkistamisen valtuuston määrättävänä päivänä.

Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja pöytäkirjantekijä sekä, tarkistuksen heti tapahtuessa, vähintään kaksi valtuuston jäsentä, ja muutoin tarkistajat. Jos tarkistajista yksi tahi useammat kieltäytyvät pöytäkirjaa allekirjoittamasta, väittäen, ettei se sisällöltään vastaa sitä, mitä valtuuston kokouksessa on tapahtunut, merkitköön puheenjohtaja sen pöytäkirjaan ja lykätköön *(poist.)* tarkistamisen valtuuston seuraavaan kokoukseen. Tarkistettu pöytäkirja on *(poist.)* edeltäpäin ilmoitettuna päivänä valtuuston kokoushuoneessa julkiluettava.

Sillä, joka on ollut valtuuston kokouksessa käsiteltyä asiaa päättämässä, olkoon oikeus heti *(poist.)* ilmoittaa vastalause tehtyä päätöstä vastaan. Jos vastalauseen tekijä tahtoo saada vastalauseensa perusteltuna pöytäkirjaan liitetyksi, antakoon sen kirjallisesti pöytäkirjantekijälle viimeistään pöytäkirjan *tarkistamistilaisuudessa.*

29 § (28 §).

Jos *(poist.)* valtuuston päätös koskee jotakin henkilöä yksityisesti, on se todistettavasti annettava hänelle tiedoksi kokouksen pöytäkirjanotteella, johon on liitettävä osoitus, miten päätökseen haetaan muutosta.

Tiedonannon toimittajan tulee pöytäkirjanotteeseen merkitä antopäivä *(poist.)* sekä nimensä, ammattinsa ja kotipaikkansa.

30 § (29 §).

Valtuuston päätös voidaan julistaa kiireellisenä täytäntöönpantavaksi, jos kolme neljännestä läsnä olevista jäsenistä sen kiireelliseksi julistamista kannattaa; ja on siitä päätöksessä nimenomaan mainittava. *(Poist.)* Täytäntöönpanoa *älköön silloin* estäkö se, ettei päätös ole saanut lainvoimaa, ellei muutoksenhakeminen sen kautta kävisi hyödyttömäksi tahi kuvernööri, huomatessaan päätöksen lainvastaiseksi, näe olevan syytä täytäntöönpanemista kieltää.

31 § (30 §).

Puheenjohtaja pitäköön huolta siitä, että valtuuston päätökset *(poist.)* joutuisasti *(poist.)* toimitetaan kunnallislautakunnan tahi niiden viranomaisten ja henkilöiden tiedoksi, joiden asiana päätösten täytäntöönpano on.

Lähetettävät toimituskirjat *(poist.)* allekirjoittaa puheenjohtaja *sekä kunnankirjuri, missä sellainen on.*

32 § (31 §).

Kunnalliset *ilmoitukset* saatetaan kuntalaisten tiedoksi *julkipanolla* kunnantalossa tai muussa valtuuston määrättävässä, soveliaassa paikassa *(poist.)*.

(Poist.) Valtuusto päättäköön, ovatko kunnalliset *ilmoitukset muullakin tavoin saatettavat* kuntalaisten tiedoksi.

3 LUKU.

Kuntain edustajain kokoukset.

33 § (32 §).

(Poist.) Asiat, jotka lain mukaan voidaan ottaa *(poist.)* valtuuston kokouksessa käsiteltäviksi, ovat, ***paitsi milloin kunnat ovat yhteisen kunnallishallinnon alaisia,*** käsiteltävät ja ratkaistavat kuntain edustajain kokouksessa, *(poist.)* kun asia on katsottava yhteiseksi eri kunnille tahi niiden osille ***taikka*** kun eri kunnat ovat keskenään sopineet, että yhteisesti neuvottelevat ja päättävät asiasta.

(Poist.)

34 § (33 §).

Kuntain edustajain kokous pidetään paikassa ja aikana, joista *(poist.)* valtuustot ovat keskenään sopineet, tahi jotka kuvernööri, valtuustojen ollessa eri mieltä, ilmoituksen siitä saatuaan on määrännyt.

35 § (34 §).

(Poist.) Valtuuston kokouksessa, joka pidetään vähintään seitsemää päivää ennen määrättyä kuntain edustajain kokousta, tulee valtuuston *(poist.)* ***valita kunnan vaalikelpoisista jäsenistä*** yhteiseen kokoukseen niin monta ***edustajaa,*** että niiden lukumäärä on kuudennes valtuuston jäsenten luvusta. Milloin näiden lukumäärä ei ole jaollinen kuudella, on edustajain lukua lisättävä yhdellä.

Samalla kertaa on myös valittava varaedustajia, joita pitää olla vähintään *(poist.)* kolmannes edustajain lukumäärästä.

Näin toimitetusta edustajain ja varaedustajain vaalista ei saa ***erikseen valittaa.***

36 § (35 §).

Edustajain ja varaedustajain vaalista on eri kuntien valtuustojen pöytäkirjanotteilla hyvissä ajoin annettava tieto

edustettujen kuntien yhteiselle toimikunnalle, jos sellainen on olemassa, mutta muussa tapauksessa sen kunnan valtuuston puheenjohtajalle, jonka piirissä kuntain edustajain kokous pidetään; ja olkoot nämä pöytäkirjanotteet siten valituille valtakirjoina.

37 § (36 §).

Jos edustaja tahi kutsumuksen saanut varaedustaja ilman laillista estettä jää kuntain edustajain kokoukseen saapumatta, maksakoon *(poist.)* sakkoa neljäkymmentä markkaa. *Jos kokous läsnäolevien vähälukuisuuden vuoksi jää pitämättä tahi on kesken lopetettava, olkoon sakko kaksinkertainen ja korvatkoot poisjääneet yhteisvastuullisesti saapuville tulleiden edustajain palkat ja matkakulungit sekä muut kokouksesta johtuvat kustannukset.*

Tässä pykälässä mainittuun sakkoon ja seuraamukseen tuomitsee sen paikkakunnan alioikeus, jossa edustajain kokous on pidetty; ja olkoon virallinen syyttäjä velvollinen syytettä ajamaan, jos se hänelle syytteeseen pantavaksi ilmoitetaan.

38 § (37 §).

Kuntain edustajain kokouksen avaa edustettujen kuntien yhteisen toimikunnan määräämä henkilö tai sen kunnan valtuuston puheenjohtaja, jonka piirissä yhteinen kokous pidetään; ja siinä on puheenjohtajana se, jonka edustajat keskuudestaan valitsevat.

Kokous on päätöksenvoipa, kun vähintään kolme neljännestä siihen valituista edustajista on saapuvilla.

Kullakin edustajalla on yksi ääni ja päätökseksi tulee se mielipide, jota useammat äänet kannattavat, mutta äänten mennessä tasan se mielipide, johon puheenjohtaja yhtyy. *Kuitenkin on asiassa, jossa kunnanvaltuuston päätökseen vaaditaan määräenemmistö, sellainen myös kuntain edustajain kokouksessa vaadittava.*

Vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

39 § (38 §).

Kuntain edustajain kokouksessa kirjoittaa pöytäkirjan *puheenjohtaja tai hänen johdollaan* se, jonka kokous siihen valitsee, *ja on pöytäkirjassa lueteltava kaikki kokouksessa* saapuvilla olevat sekä siitä poisjääneet edustajat.

Pöytäkirjan *tarkistuksen, ellei se heti voi tapahtua, toimittavat valitut tarkistajat kokouksen määrättävänä päivänä.* Sen allekirjoittavat kokouksen puheenjohtaja *ja* pöytäkirjan*kirjoittaja* sekä, *jos pöytäkirja heti tarkistetaan,* yksi edustaja kustakin kunnasta, *mutta muussa tapauksessa tarkistajat. Pöytäkirja* on asiakirjoineen säilytettävä sen kunnan valtuuston puheenjohtajan luona, jonka piirissä yhteinen kokous on pidetty.

Neljäntoista päivän kuluessa kokouksen jälkeen on pöytäkirjasta lähetettävä oikeaksi todistettu jäljennös kullekin kokouksessa edustetulle kunnalle, asianomaisen valtuuston puheenjohtajan toimesta viipymättä kuntalaisten tietoon saatettavaksi *sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.*

Lähetettävät toimituskirjat *(poist.)* allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja.

40 § (39 §).

Kuntain edustajain kokouksen päätös saatetaan täytäntöön, niinkuin kokous tämän lain säännösten mukaisesti on määrännyt, jollei *erityisesti* ole toisin säädetty.

Jos edustajain kokous jättää tehtäviä jonkun tai joidenkin henkilöiden tai toimikuntien toimeksi, *saakoon se siten* valitsemilleen henkilöille ja toimikunnille hyväksyä ohjesääntöjä.

41 § (40 §).

Palkan ja matkakustannusten korvauksen yhteiseen kokoukseen valitulle edustajalle määrää ja suorittaa edustajan valinnut kunta.

Muut kokouksesta johtuvat kustannukset suoritetaan kokouksen päätöksen mukaan.

42 § (41 §).

(Poist.)

Jos kuvernööri *katsoo tarpeelliseksi kuntain lausunnon tai selityksen asiasta, jota kuntain edustajain kokous on käsitellyt ja jota varten se on asettanut yhteisen toimikunnan, pyytäköön lausuntoa tältä toimikunnalta; ja olkoon tämän asiana, asianhaarojen mukaan, myöskin pyytää eri kuntia lausumaan asiasta mielensä tahi kokoontumaan edustajain kokoukseen, mikäli katsovat sen tarpeelliseksi.*

43 § (42 §).

Muuten olkoon kuntain edustajain kokoukseen nähden soveltuvilta kohdin noudatettava, mitä tässä laissa on säädetty kunnanvaltuuston kokouksesta *(poist.)*.

4 LUKU.

Kunnallislautakunta.

44 § (43 §).

Kussakin *(poist.)* kunnassa *tulee* olla kunnallislautakunta, joka tässä laissa olevain säännösten ja niiden määräysten mukaan, joita kunnanvaltuusto tahi muu viranomainen laillisesti *(poist.)* noudatettaviksi antaa, *huolehtii kunnan hallinnosta,* valvoo sen yhteisiä etuja sekä panee täytäntöön valtuuston päätökset ja määräykset.

Kunnallislautakunnalle kuuluvaa hallintoa varten on valtuuston jaettava kun*ta* piireihin, joista jokainen on lautakunnan jonkun jäsenen valvonnan alaisena.

45 § (44 §).

Kunnallislautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä kunnanvaltuuston päätöksen mukaan vähintään neljä jäsentä, jotka kaikki valtuusto valitsee *(poist.)* vaalikelpoisten *kunnan jäsenten* joukosta, ja samalla *(poist.)* tarpeellisen määrän varajäseniä.

Näihin toimiin älköön kuitenkaan valittako tuomaria, kruununvoutia, nimismiestä, poliisia tai ulosottoapulaista,

ei myöskään kunnallislautakunnan tai *kunnan hallintoa varten asetetun muun* hallintokunnan virka- tai palvelusmiestä, joka on velvollinen *tekemään toimestaan* tiliä. Virka- ja palvelusmiestä älköön vastoin tahtoaan velvoitettako ottamaan vastaan tointa kunnallislautakunnassa.

46 § (45 §).

Kunnallislautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten vaali toimitetaan *kolm*eksi vuodeksi. Lautakunnan jäsenistä eroaa *vuosittain kolmannes* siinä järjestyksessä kuin kunnallisessa vaalilaissa *kunnanvaltuutetuista* säädetään.

Valitun kieltäytymisoikeudesta ja eroamisesta olkoon voimassa, mitä *(poist.)* valtuutetuista *on* siinä suhteessa tämän lain *(poist.)* 11 ja 13 §:ssä *(poist.) sekä kunnallisen vaalilain 43 §:ssä* säädetty.

47 § (46 §).

Jos kunnallislautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tahi jäsen on valittu *(poist.)* valtuuston puheenjohtajaksi tahi varapuheenjohtajaksi, tulee hänen luopua lautakunnasta.

48 § (47 §).

Toimitetusta kunnallislautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalista lähettäköön *(poist.)* valtuusto kuvernöörille kirjallisen ilmoituksen.

49 § (48 §).

Kunnallislautakunta kokoontuu niinä aikoina ja siinä paikassa kuin se itse määrää, *niin myös* milloin puheenjohtaja katsoo tarpeelliseksi tahi lautakunnan jäsenten enemmistö tekee siitä puheenjohtajalle esityksen.

Kokouksen kutsuu kokoon puheenjohtaja lautakunnan päättämällä soveliaalla tavalla.

50 § (49 §).

Jos kunnallislautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja jäävin tahi muun pätevän syyn takia ovat estetyt

saapumasta määrättyyn kokoukseen tahi *ottamasta osaa* jonkin asian käsittelyyn, tulee lautakunnan valita *(poist.)* jäsenistään joku toinen siksi kertaa puhetta johtamaan.

Semmoisessa tapauksessa, kuin myös silloin kun jäsenelle on sattunut este, tulee sen, joka siten on estetty, kutsua varajäsen kokoukseen.

51 § (50 §).

Mitä tulee kunnallislautakunnan päätöksenteko-oikeuteen, puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenen tahi kutsutun varajäsenen kokouksesta poissaoloon, kuin myös äänestysesityksen tekemisen ja päätöksen tekemisen järjestykseen, on soveltuvilta kohdin noudatettava, mitä *23, 25 ja 26* §:ssä kunnanvaltuustosta on säädetty, kuitenkin niin että kokouksessa esitetyt asiat voidaan kohta ratkaista.

Kunnallislautakunnan päätös, kun se koskee jotakin henkilöä yksityisesti, on annettava tiedoksi niinkuin *29* §:ssä kunnanvaltuuston päätöksestä on säädetty. Muussa tapauksessa on päätös, milloin lautakunta asian laatuun nähden harkitsee tarpeelliseksi siitä kuntalaisille ilmoittaa taikka jotta päätös saisi lainvoiman, saatettava kuntalaisten tiedoksi *sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.*

52 § (51 §).

Kunnallislautakunnan kokouksissa kirjoittaa pöytäkirjan *puheenjohtaja taikka hänen johdollaan* kunnankirjuri, *missä sellainen on, (poist.) tai muu* lautakunnan ottama henkilö.

Puheenjohtaja pitää huolta kirjeenvaihdosta, kirjoittaa kirjekonseptit, asiapäiväkirjat ja luettelot antamistansa todistuksista, vastaanottaa lautakunnalle osoitetut kirjoitukset ja esitykset, katsoo että tilikirjain pito käy säännöllisesti, hoitaa lautakunnan asiakirjoja ja laatii niistä luettelot, käyttäen *apunaan* kirjuria, jos sellainen on.

Puheenjohtaja *ja jäsenet saavat* toimestaan palkkaa kunnanvaltuuston päättämän määrän.

53 § (52 §).

Pöytäkirja on heti tahi viimeistään seuraavassa lautakunnan kokouksessa tarkistettava.

Lautakunta voi kuitenkin antaa puheenjohtajan ja vähintään kahden aina kerraksi sitä varten valitun jäsenen toimeksi pöytäkirjan tarkistamisen lautakunnan määrättävänä päivänä.

Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja pöytäkirjantekijä sekä, tarkistuksen heti tapahtuessa, kaksi lautakunnan jäsentä ja muutoin pöytäkirjan tarkistajat.

Lähetettävät toimituskirjat *(poist.)* allekirjoittaa puheenjohtaja *sekä kunnankirjuri, missä sellainen on.*

54 § (53 §).

Kunnallislautakunnan puheenjohtaja antaa niiden tietojen nojalla, joita hänellä on *(poist.)* kunnassa asuvien kuntalaisten tilasta ja oloista, tarvittaessa täysivaraisuuden- tahi *varattomuu*dentodistuksia *sekä muita todistuksia, joista erittäin on säädetty;* ja on *(poist.)* todistus lautakunnan sinetillä vahvistettava.

55 § (54 §).

Kunnan raho*jen* ja muiden varo*jen* sekä muun kunnallisen hallinnon hoidosta vastaavat kunnallislautakunnan puheenjohtaja ja jäsenet yleisen lain mukaan.

56 § (55 §).

Avuksensa saapi kunnallislautakunta, milloin *(poist.)* valtuusto katsoo sen tarpeelliseksi, ottaa kirjurin, erityisen rahastonhoitajan sekä katsastajia ja muita toimihenkilöitä.

Satunnaisiin tarpeisiin ja kiireellisissä tapauksissa saakoon kunnallislautakunta kuitenkin, *ilman valtuuston päätöstä,* ottaa tarvittavia apulaisia, mutta olkoon velvollinen ilmoittamaan *toimenpiteensä valtuuston hyväksyttäväksi seuraavassa kokouksessa.*

Mainitut toimihenkilöt ja apulaiset, jotka palkataan *(poist.)* valtuuston harkinnan mukaan, toimivat kunnallislautakunnan vastuulla ja sen antam*ia* määräy*ksiä seuraten.*

57 § (56 §).

Kunnallislautakunnan tulee valmistella ne asiat, jotka *se valtuustolle lähettää, sekä pyydettäessä antaa valtuustolle ja muille viranomaisille lausuntoja kuntaa koskevissa asioissa.*

58 § (57 §).

Kunnallislautakunnan on pidettävä huolta kunnan köyhäinhoidosta *(poist.)*, ellei kunta ole uskonut sitä tointa erityiselle köyhäinhoitohallitukselle.

59 § (58 §).

Kunnallislautakunnan asiana on, ellei valtuusto ole asettanut erityistä terveyslautakuntaa, valvoa yleistä terveydentilaa kunnassa, kuin myös *(poist.)* terveyden- ja sairaanhoito*a; ja tulee sen niissä* sekä *niiden yhteydessä olevissa, kuten* rokotusta, kätilö*tointa ynnä ihmisten ja kotieläinten kulku- ja tarttumatauteja koskevissa asioissa* noudattaa, mitä niistä erikseen säädetään.

Kunnallislautakunnan tulee erittäin pitää huolta siitä, että *mielisairaille* hankitaan soveliasta hoitoa, ja että ne *varattomat,* jotka ovat tulleet *mielisairaiksi* tahi muuten sairas*tuneet, saavat* kunnan kustannuksella *(poist.)* tarpeellista hoitoa ja huolenpitoa.

Samoin tulee lautakunnan valvoa, että sokeille, kuuromykille ja viallisille henkilöille, jotka eivät voi itseänsä hoitaa, *(poist.)* toimitetaan tarpeellista hoitoa ja, mikäli mahdollista, tarpeenmukaista opetusta.

60 § (59 §).

Kunnallislautakunnan velvollisuuksista, mikäli ne koskevat holhoustointa ja sen *(poist.)* yhteydessä olevia asioita, on erikseen säädetty.

61 § (60 §).

Kunnallislautakunnan tulee *(poist.)* kokonaisuudessaan *ja sen* jäsenten *(poist.)*, kunkin piirissään, valvoa järjestystä kunnan alueella, estää ilkivaltaa ja yleisen lain tahi

vahvistettujen järjestyssääntöjen rikkomista sekä sitä varten *saada apua (poist.)* 56 §:n mukaan *asetetuilta henkilöiltä* tahi muilta kunnan jäseniltä, siinä järjestyksessä ja sillä tavalla kuin kunnanvaltuusto *(poist.) määrää.*

Mainittuja tehtäviä toimittaessaan *lautakunta saakoon* myös *(poist.)* apua paikkakunnan järjestysviranomaisilta, *ja on* lautakuntakin puolestaan *(poist.)* velvollinen toimimaan yhdessä näiden kanssa, milloin järjestysvalta yksinään ei voi ehkäistä ilkivaltaa tahi epäjärjestystä.

62 § (61 §).

Kunnallislautakunnan *jäsenten tulee,* kunkin piirinsä puolesta, olla saapuvilla kunnassa pidettävässä henkikirjoituksessa ja *huolehtia siitä* että, jos tehdään todellisuudesta poikkeavia ilmoituksia, ne *oikaistaan.*

Lautakunnan tulee myöskin *avustaa viranomaisia* tilastollisten tietojen kokoamisessa niiden määräysten ja kaavakkeiden mukaan, *joista määräyksiä on olemassa tai* joita asianomaiset lautakunnalle *toimittavat.*

63 § (62 §).

Ellei kunnan yhteisen niin kiinteän kuin irtaimenkin omaisuuden hoitoa ja hallintoa ole annettu erityisen toimikunnan tehtäväksi, pitää kunnallislautakunta siitä huolta, ja on lautakunnan pidettävä omaisuudesta tarkkoja luetteloja. Tässä toimessaan tulee lautakunnan erittäin *valvoa, että* kunnan maaomaisuutta *hyvin hoidetaan,* että sen huone*et* ja rakennuks*et* kelvollisesti rakennetaan ja pidetään kunnossa, kuin myös että kunnan *lainajyvästöjä,* makasiineja ja muita laitoksia, kassoja, rahastoja, lahjoituksia ynnä muita rahoja ja varoja asianmukaisesti *(poist.)* hoidetaan ja käytetään.

64 § (63 §).

Kunnallislautakunta hoitaa *(poist.)* kunnan raha-asioita ja suorittaa *asianmukaisesti* määrättyjä tai myönnettyjä, kun-

nalta meneviä maksuja, jollei erityisesti *(poist.)* ole toisin säädetty.

Kunnan yhteisiin tarpeisiin määrättyjen *suoritusten* maksunpanossa ja kannossa sekä tilinteossa *noudattakoon lautakunta,* mitä siitä nykyään on voimassa tai vastedes säädetään.

Niistä sakoista, joita kunnallisviranomainen on poissaoloista *tuominnut,* tulee kunnallislautakunnan tehdä yksityiskohtainen luettelo, jonka mukaan lautakunnan *(poist.)* tulee kantaa sakot ja tehdä niistä tili.

65 § (64 §).

Ne erityiset, 4 §:ssä mainitut lautakunnat, hallintokunnat tai henkilöt, joita kunnanvaltuusto on asettanut *erityisiä* toimeenpano- tai hallintotoimia varten, ovat lähinnä kunnallislautakunnan *valvonnan* alaisia, ja niiden tulee sitä varten vuosittain ennen helmikuun 15 päivää kunnallislautakunnalle antaa hallinnostansa viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta *tilit ja* kertomukset, jotka ovat laadittavat valtuuston antamain määräysten mukaan.

Jos kunnallislautakunta huomaa, että nämä lautakunnat, hallintokunnat tai henkilöt *ovat tahallansa, huolimattomuudesta tai laiminlyönnistä tehneet virheen,* ilmoittakoon lautakunta asian kunnanvaltuustolle, jollei ojennusta muuten voida saada aikaan.

66 § (65 §).

Toimestansa tulee kunnallislautakunnan vuosittain ennen maaliskuun 15 päivää antaa *(poist.)* valtuustolle kertomus viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta, valtuuston tarkempain määräysten mukaan.

67 § (66 §).

Asianomaisen papin ja lääkärin oikeudesta erityisiä kysymyksiä käsiteltäessä ottaa osaa kunnallislautakunnan tahi muun kunnallista tarkoitusta varten asetetun hallintokunnan toimintaan olkoon voimassa, mitä siitä muualla on säädetty.

68 § (67 §).

Se, joka kunnassa asuu tai oleskelee, olkoon velvollinen saapumaan kunnallislautakunnan eteen, kun hänen kuulustamistansa järjestysasioissa tai asioissa, joista hän on velvollinen lautakunnalle tekemään tiliä, pidetään tarpeellisena ja hän kunnallislautakunnan jäsenen tahi jonkun muun, lautakunnan siihen määräämän henkilön kautta on todistajain läsnä ollessa vähintäänkin neljää päivää ennen saanut *ilmoitettua asiaa varten sinne* kutsumuksen.

Jos näin kutsuttu jää tulematta eikä näytä laillista estettä, maksakoon kunnan yleiseen kassaan sakkoa *kuusi* markkaa ja olkoon *kahdentoista* markan sakon uhalla velvollinen uutena määräpäivänä tulemaan saapuville.

Jos niskoittelevalle on tästä lautakunnan päätöksestä todistettavasti annettu tieto eikä hän sittenkään ole saapunut, *pyytäköön* lautakunta paikkakunnan nimismieheltä virkaapua poisjääneen noutamiseen.

(5 LUKU *poist.*).

5 (6) LUKU.

Ilmoittaminen, alistaminen ja valitukset.

69 § *(uusi).*

Kunnanvaltuuston tai kansanäänestyksen kautta syntynyt päätös on, päästäksensä voimaan, alistettava Senaatin tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi, kun päätös koskee uusia maksuja yleisestä liikkeestä, kuten tie-, silta-, satama- ja lauttarahoja tai muutoksia entisiin. Sellainen alistus on lähetettävä läänin kuvernöörinvirastoon Senaattiin toimitettavaksi.

70 § (71 §).

Kunnanvaltuuston tai kansanäänestyksen kautta syntyneestä päätöksestä on tieto toimitettava Senaati*lle*, kun pää-

tös koskee sellaisen kiinteän omaisuuden tahi oikeuden myymistä, panttaamista tahi vaihtamista, joka lahjan tahi testamentin kautta on tullut kunnan omaksi ja on määrätty käytettäväksi sen yhteiseksi hyödyksi jotakin erityistä tarkoitusta varten, niin myös kun se koskee sellaista välipuhetta tahi sopimusta, joka vaikuttaisi sen oikeuden muuttamista tahi supistamista, mikä kunnalla on sellaiseen kiinteistöön tahi etuun.

Senaat*ille* toimitettava tieto lähetettäköön läänin kuvernöörin kautta.

(72 § *poist.*)

71 § (73 §).

Joka ei tyydy *(poist.)* valtuuston, kunnallislautakunnan tai tutkijalautakunnan taikka tämän lain 21 §:ssä säädetyssä tapauksessa *(poist.)* valtuuston puheenjohtajan antamaan päätökseen, saa*koon* siitä tehdä kirjallisen valituksen, joka ynnä valituksenalainen päätös on valittajan itsensä tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen annettava läänin kuvernöörinvirastoon, muualta kolmenkymmenen, mutta Ahvenanmaalta ja Lapin *kihlakunnasta* neljänkymmenenviiden päivän kuluessa; ja luetaan tämä aika:

1) jos päätös on julkiluettu *28* §:ssä sanotussa järjestyksessä taikka tiedoksipantu *39* §:n 3 momentissa ja *51* §:ssä säädetyllä tavalla, siitä päivästä, jona sellainen julkilukeminen taikka tiedoksipano on tapahtunut;

2) jos *(poist.)* valtuuston tahi kunnallislautakunnan päätös koskee jotakin henkilöä yksityisesti sekä 21 §:ssä mainitussa tapauksessa tiedonantopäivästä, tätä päivää kuitenkaan lukuunottamatta, sekä

3) kun valitus koskee tutkijalautakunnan päätöstä, siitä päivästä, jona se julistettiin.

Valittajan tulee samalla valitukseen liittää selvitys siitä, mistä päivästä valitusaika on luettava.

Jos valittaja laiminlyö, mitä tässä on määrätty, olkoon *menettänyt* puhevaltansa päätöstä vastaan *(poist.)*.

72 § (74 §).

Kun asianomaisia määrätään valituksen johdosta kuulusteltaviksi, lähettäköön kuvernööri niin pian kuin suinkin asiakirjat *(poist.)* valtuuston, kunnallislautakunnan tahi tutkijalautakunnan puheenjohtajalle, aina sen mukaan onko valtuusto tai mikä mainituista viranomaisista *(poist.)* päätöksen tehnyt, ja puheenjohtajan tulee kuvernöörin asettaman *(poist.)* määräajan kuluessa lähettää kuvernöörille asianomaisen selitys tahi lausunto.

Jos asianomaisia määrätään kuulusteltaviksi kuntain edustajain kokouksen päätöksestä tehdyn valituksen johdosta, kutsukoon kokouksen puheenjohtaja, *ellei erityistä toimikuntaa ole asetettu selityksen antamista varten*, asianomaiset edustajat kokoontumaan siihen paikkaan ja sinä aikana, kuin hän määrää, vaadittua selitystä antamaan. Sellainen kutsumus on toimitettava tiedoksipanolla eri kunnissa 32 §:ssä säädetyllä tavalla.

Sittenkuin kuvernööri on ratkaissut asian, on päätös asianmukaisessa järjestyksessä toimitettava valittajalle ja siitä kirjoitettava päätökseen todistus, jota paitsi jäljennös päätöksestä on annettava sille edellä mainituista puheenjohtajista, jolle asia kuuluu, ja samalla siihen merkittävä, milloin valittaja on saanut päätöksen, sekä niinikään, milloin jäljennös on annettu mainitulle puheenjohtajalle; ja on päätös sitten viipymättä esitettävä kunnanvaltuuston tahi asianomaisten kunnallisviranomaisten kokouksessa ja pidettävä silloin kuntalaisten tahi asianomaisen viranomaisen tietoon saatettuna.

73 § (75 §).

Jos valitus tehdään siitä, ettei päätös ole laillisessa järjestyksessä syntynyt tahi että se on ristiriidassa yleisen lain tai asetusten kanssa tahi muuten menee päättäjäin toimivaltaa ulommaksi, saapi kuvernööri, jos näkee olevan syytä, kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Jos valitus perustuu siihen, että jonkun yksityisen oikeutta on päätöksellä loukattu, ja valitus hyväksytään, olkoon oikaisu sille eduksi, joka valitti, mutta jääköön päätös

muutoin voimaan, jollei se ole ristiriidassa yleisen lain tahi asetusten kanssa, jolloin kuvernööri määrätköön päätöksen kokonansakin kumotuksi.

74 § (76 §).

Kuvernöörin päätökseen saapi, mikäli erityisten asiain varalta ei ole nimenomaan toisin säädetty, hakea muutosta Senaatin Talousosastossa ennen kello kahtatoista kuudentenakymmenentenä päivänä päätöksen tiedoksi*saa*misesta lukien, *sitä* päivää *kuitenkaan* lukuunottamatta; ja olkoon silloin noudatettava, mitä muutoksen hakemisesta yleensä on säädetty, kuitenkin niin että valituksen myös saa valitusajan kuluessa *antaa* läänin kuvernöörinvirastoon sieltä perille toimitettavaksi.

75 § (77 § 1 mom.).

Sellaiset tässä luvussa mainitut valitukset, jotka kohdistuvat kunnanvaltuuston tekemiin päätöksiin, ottakoon tässä laissa tarkoitettu ylempi viranomainen tutkittaviksi ja ratkaistaviksi ainoastaan siltä osalta, mikä koskee päätöksen laillisuutta.

6 LUKU *(uusi)*.

Kansanäänestys.

76 § (77 § 2 mom.).

Valtuuston päätöksen tarkoituksenmukaisuus voidaan alistaa kansanäänestyksellä ratkaistavaksi, jos vähintään kahdeskymmenesosa niistä kunnan jäsenistä, jotka valtuutettujen vaalia varten viimeksi laaditun vaaliluettelon mukaan olivat äänioikeutettuja, kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä kuin valtuuston päätös on julkiluettu, valtuuston puheenjohtajalle jätetyssä kirjoituksessa sitä vaatii.

Kansanäänestykseen ei voida vedota:

1) valtuuston toimittamista vaaleista;

2) valtuuston päätöksistä sen sisäisissä järjestysasioissa;

3) valtuuston päätöksistä, jotka koskevat tilintekoa ja tilinpäästöä taikka tulo- ja menoarvion vahvistamista; sekä

4) valtuuston päätöksistä, jotka se 30 §:ssä määrätyssä järjestyksessä on julistanut kiireellisinä täytäntöön pantaviksi.

Kansanäänestys toimitetaan kuten laissa kansanäänestyksestä siitä säädetään.

77 § (uusi).

Kansanäänestyksellä syntyneestä päätöksestä ei ole valitusoikeutta.

Jos kansanäänestys on tapahtunut lainvastaisesti, saatakoon kuitenkin hakea kuvernööriltä äänestyksen kumoamista sen ajan kuluessa äänestyksen tuloksen julkaisemisesta, kuin muutoksen hakemisesta kunnanvaltuuston päätökseen on säädetty.

Jos kansanäänestys edellisessä momentissa mainitusta syystä kumotaan, on valtuuston viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin uuden kansanäänestyksen toimeenpanemiseksi.

7 LUKU.

Erityisiä säännöksiä.

78 §.

Kauppala, jolla on oma hallitus, olkoon eri kuntana *tai luettakoon se siihen maalaiskuntaan, jonka piirissä se on.*

Jos kysymys nostetaan maalaiskunnan kanssa yhdessä olevan kauppalan muodostamisesta eri kunnaksi, *jätettäköön siitä hakemus kuvernöörille; ja tulee kuvernöörin sen johdosta* kuulustaa kauppalaa ja sitä maalaiskuntaa, jossa kauppala on sekä *oman lausuntonsa ohella alistaa* asia Senaatin *päätettäväksi. (Poist.)*

79 §.

Kauppalan yhteisten asiain hoidosta olkoon soveltuvilta kohdin noudatettavana, mitä kaupunkien kunnallislaissa säädetään. Jos kauppala ei ole eri kuntana, *älköön kauppalan-*

valtuusto kuitenkaan määrätkö kauppalan asukkailta kannettavaksi sen lisäksi, mitä he kunnan yhteisiin menoihin suorittavat, tuloveroa, mikäli kauppalalla voimassa olevain määräysten mukaan on oikeus sen kantamiseen, enempää kuin kaksi prosenttia maksuvelvollisten verotettavista tuloista viimeisen taksoituksen mukaan.

80 §.

Jos joku kunnan osa on kansakoulu- tai köyhäinhoitoasioita taikka muuta yleistä tarkoitusta varten erinäisten asetusten nojalla erotettu eri piiriksi, käsiteltäköön sen asiat piirin yhteisissä kokouksissa. *Näissä kokouksissa ovat oikeutetut äänivaltaa käyttämään ne piirin jäsenet, jotka ovat 9 §:n mukaan oikeutetut ottamaan osaa kunnanvaltuutettujen vaaliin.*

Tällaiset kokoukset kutsuu ja avaa ensi kerralla kunnanvaltuuston puheenjohtaja tahi se, jonka valtuusto siihen määrää, ja niissä johtaa puhetta se, jonka piirin jäsenet keskuudestaan vähintään yhdeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi siihen *(poist.)* valitsevat. Älköön näin valittu puheenjohtaja *(poist.)* erotko, ennenkuin uusi puheenjohtaja on hänen sijaansa valittu.

Jos piirin erityisiä tarpeita varten kannettava vero, yhteenlaskettuna kunnan yleisen tuloveron kanssa, nousee yli kolmen prosentin maksuvelvollisten verotuksenalaisista tuloista viimeisen taksoituksen mukaan, on veron kantamista koskeva ehdotus otettava käsiteltäväksi kahdessa perättäin seuraavassa kokouksessa ja katsottava hyväksytyksi, jos jälkimäisessä kokouksessa, josta erikseen on ilmoitettava, vähintään kaksi kolmannesta läsnäolevista sitä kannattaa.

Muutoin olkoon soveltuvilta kohdin noudatettavana, mitä kunnanvaltuuston kokouksista on säädetty.

81 § (81 § 1 mom.).

Jos kahdella tahi useammalla maalaiskunnalla on yhteinen kunnallishallinto ja asia koskee ainoastaan yh*tä näistä kunnista,* ottakoot sen asian käsittelyyn osaa ainoastaan *siitä kunnasta valtuutetuiksi valitut.*

82 § (81 §:n loppumomentit).

Jos kysymys nostetaan kunnan eroamisesta yhteisestä kunnallishallinnosta, *ratkais*takoon asia *(poist.)* kansanäänestyksellä *(poist.)*, kuitenkin aikaisintaan yhden vuoden kuluttua siitä, kun kysymystä *ensi kerran valtuustossa käsiteltiin.*

Jos kansanäänestyksen tulos kustakin kunnasta erikseen osoittaa, että kunnat joko kaikki tai joku niistä haluaa erota yhteisestä kunnallishallinnosta, pantakoon päätös toimeen ja siitä lähetettäköön läänin kuvernöörille *ilmoitus sillä tavalla kuin 2 §:n 3 momentissa on siinä mainitusta ilmoituksesta säädetty.*

Ne eroavain kuntain yhteiset taloudelliset asiat, *jotka eroamisen johdosta tulevat ratkaistaviksi, ovat* sovinto-oikeudessa *käsiteltävät, ellei niistä voida sopia ja jos joku kunta niiden jättämistä sovinto-oikeuden ratkaistaviksi vaatii. Tällaiseen sovinto-oikeuteen on* kunkin yhteisessä kunnallishallinnossa olle*en* kun*nan* valit*tava* kaksi jäsentä ja näi*den yhdessä* puheenjohtaja. Jos sovinto-oikeuden puheenjohtajasta ei voida sopia, pyydettäköön kihlakunnanoikeutta, *jonka alainen joku kunnista on,* se määräämään.

(Poist.)

83 § (82 §).

Jos niiden toimihenkilöiden lisäksi, jotka kunnallislautakunta on *56* §:n *mukaan kunnan palvelukseen ottanut, tarvitaan muita sellaisia* kunnallishallintoa tahi kunnan yhteisiä tarpeita varten, olkoon kunnanvaltuuston vallassa päättää, onko ja millä ehdoilla sellaisia henkilöitä kunnan *(poist.)* palvelukseen otettava, ja tulee valtuuston myöskin vahvistaa näin otetuille tarpeen vaatiessa *ohje*säännöt.

84 § (83 §).

Kunnanvaltuuston sekä kunnallislautakunnan ja valtuuston valitsemain *(poist.)* hallin*to*kuntain puheenjohtajain tulee *pitää huolta, että* pöytäkirjat *(poist.)* liitteineen *sekä* niistä tehdyt luettelot *ynnä muut asiakirjat säilytetään* sillä tavalla ja siinä paikassa, kuin valtuusto määrää, ja pitää niitä kunta-

laisten saatavilla sekä toimesta erotessa*an* jättää ne seuraajillensa.

(Poist.) Kunnan jäsen *olkoon, jos hän sitä pyytää, oikeutettu saamaan* oikeaksi todistet*un* jäljennö*ksen* sellaisista asiakirjoista tahi ot*teen* mainittujen viranomaisten kokouksissa tehdyistä pöytäkirjoista *(poist.)*. Valitusasioissa *on* toimituskirja *(poist.)* annettava joutuisasti ja ainakin ennenkuin *puolet* kunkin tapauksen varalta säädety*stä* määräa*jasta* on *(poist.)* kulunut.

Valtuuston asiana on määrätä, onko asiakirjoista lunastusta suoritettava ja kuinka paljon. Älköön lunastusta kuitenkaan otettako niistä asiakirjoista, jotka annetaan kunnan yhteisiä tarpeita varten tai asianomaisille virkamiehille tahi yleisille asiamiehille, älköönkä silloinkaan kun kunnanvaltuuston tahi kunnallislautakunnan päätös on pöytäkirjanotteella tiedoksi annettava *sille*, jota päätös koskee.

(84 § *poist.)*

85 §.

Poist.) Sakot, joita kunnanvaltuusto tahi valtuuston valitsemat lautakunnat *(poist.)* lain nojalla poissaolosta määräävät, menevät kunnan yleiseen kassaan ja ulosotetaan, ellei niitä hyvällä makseta, sillä tavoin kuin kunnallisveroista on säädetty.

(Poist.) Tämän lain nojalla annettujen järjestyssääntöjen ja määräysten rikkomise*sta* tuomitsee *sakkoihin* yleinen oikeus.

(86 § *poist.)*

86 § (87 §).

(Poist.) Jos kunnallisessa *(poist.)* toimessa tai palveluksessa oleva on tässä toimessaan *hukannut varoja taikka osottanut* vilpillisyy*ttä* tahi muu*ta* epärehellisyy*ttä*, on kunnanvaltuustolla oikeus pidättää hänet *tehtävänsä* toimittamisesta, *ja* on asia viipymättä jätettävä tuomioistuimen käsiteltäväksi *sekä* siitä ilmoit*ettava* läänin kuvernöörille.

87 § (uusi).

Jos kunnanvaltuuston päätös on alistettava valtion viranomaisen vahvistettavaksi, on alistaminen toimitettava vasta

sitten kun määräaika kansanäänestyksen vaatimiseen on umpeen kulunut, ilman että sitä on vaadittu. Jos asia tulee kansanäänestyksellä ratkaistavaksi, on alistaminen toimitettava sitten kuin äänestys on toimitettu.

88 § (88 § 1 mom.).

Tämä la*ki (poist.)* kumo*aa* maalaiskuntain kunnallishallinnosta kesäkuun 15 päivänä 1898 annetun asetuksen 1, 2, 3, 4, 5, 7 ja 8 lu*vun sekä* saman asetuksen 83 §:n 2 momen*tin ja 94 §:n, paitsi mikäli niissä säädetään manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevien asiain käsittelystä, samoinkuin* kaikki muut tämän lain kanssa ristiriidassa olevat säännökset *(poist.). Sanotun* asetuksen 6 luvussa *mainitut kuntakokouksen ja sen esimiehen tehtävät kuulukoot tästedes kunnanvaltuustolle, ja sen puheenjohtajalle ja noudatettakoon kuuluttamisesta ja ilmoituksista tämän lain määräyksiä; sekä olkoot taksoitus- ja tutkijalautakunnan jäsenet poissaolostaan kokouksista sen seuraamuksen alaiset, joka tämän lain 25 §:ssä kunnanvaltuuston jäsenille on säädetty. Niinikään valitettakoon päätöksistä, jotka kunnanvaltuusto antaa taksoitusluetteloa vastaan tehtyjen muistutusten johdosta, edelleenkin sillä tavalla kuin edellämainitussa asetuksessa on säädetty.*

Manttaaliin pantua maata koskevien asiain käsittelemistä varten kutsukoon kunnanvaltuuston puheenjohtaja ensimäisen kokouksen tämän lain voimaanastumisen jälkeen ja pitäköön huolta, että kokous valitsee niissä asioissa äänivaltaisista kunnan jäsenistä itselleen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, ollen vaali aina kolmivuosittain uudistettava; valitun puheenjohtajan tehtävistä on voimassa, mitä kuntakokouksen puheenjohtajan tehtävistä tällaisissa asioissa on aikaisemmin säädetty. Äänestystä varten tällaisissa asioissa on laadittava erityinen äänestysluettelo.

89 § (88 § 2, 3 ja 4 mom.).

Tämä laki astuu voimaan ————kuun — päivänä 19—.

Kunnanvaltuutet*ut ovat kuitenkin jo vuonna 19— valittavat sillä tavalla ja siinä järjestyksessä kuin* tässä laissa sekä kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

Niiden kunnallisten toimihenkilöiden ja hallintokuntien, jotka aikaisemman lainsäädännön mukaan ovat asetetut, tulee edelleenkin olla toimessa, kunnes vastaavat vaalit ovat tämän lain mukaan suoritetut ja valitut ryhtyneet toimeensa; ja on valtuuston tällaisiin vaaleihin viipymättä tämän lain voimaanastuttua ryhdyttävä.

Kaupunkien kunnallislaki.

1 LUKU.

Yleisiä säännöksiä.

1 §.

Kukin kaupunki siihen kuuluvine alueineen on eri kunta, jonka jäsenten tulee tämän lain mukaan ja lain muuten määräämissä rajoissa hoitaa *kunnan* yhteiset talous- ja järjestysasia*t*, mikäli ne voimassa olevain lakien tai asetusten mukaan eivät *ole* julkisen viranomaisen *käsiteltäviä.*

2 §.

(Poist.)

Jos kaupunki- ja maalaiskunta haluavat yhteistä toimintaa jossakin asiassa, kokoontukoot niiden edustajat yhteiseen kokoukseen siitä päättämään, niinkuin maalaiskuntain kunnallislaissa on säädetty.

Sama oikeus olkoon kaupunkikunnilla keskenään.

3 §.

Kaupunkikunnan jäsen on jokainen:

jolla kaupungissa taikka sen alueella on *tahi tulee olla* asunto ja kotipaikka; *(poist.)*

joka siellä harjoittaa elinkeinoa, liikettä tahi ammattia; *taikka*

joka siellä omistaa talon, tontin tahi maata.

4 §.

Kaupunkikunta käyttää päättämisvaltaansa kaupunginvaltuuston, raastuvankokouksen, kansanäänestyksen *ja kuntain edustajain kokouksen* kautta.

Toimeenpano ja hallinto *kuuluu*, maistraatin valvonnan *alaisena*, rahatoimikamarille ja muille lautakunnille, hallintokunnille tai henkilöille *(poist.)* sen mukaan kuin tässä laissa tahi muualla säädetään.

5 §.

Kaupungin yhteistä omaisuutta, olkoonpa se tuloa kiinteästä omaisuudesta, liikkuvaa pääomaa tahi jokin tuloa tuottava oikeus, samoinkuin valtion kaupungille myöntämiä varoja, on *(poist.)* pidettävä varoina, joilla kaupungin yhteisiä menoja suoritetaan, ja hoidettava niinkuin tässä jälempänä sanotaan, *ellei jonkin tapauksen varalta ole toisin säädetty.*

Omaisuutta, joka on jonkun erityisen väestöluokan *hyväksi tai erikoisia tarkoituksia varten kaupungille luovutettu*, on hoidettava ja käytettävä siitä voimassa olevain *määräysten* mukaan.

Niitä menoja *varten*, joihin *varoja* 1 momentissa mainittujen varojen lisäksi tarvitaan kaupungin yhteiseksi hyödyksi tahi sen erityisiin tarpeisiin, määrätköön *kunta* veroja *suoritettavaksi* *(poist.)* voimassaolevien tai vastedes säädettävien perusteiden mukaan.

6 §.

Tämä laki ei muuta niitä kunnallisia oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka perustuslaissa taikka erioikeuksissa, joilla on perustuslain voima, ovat eriksensä joillekuille kaupunkikunnan jäsenille määrätyt. *(Poist.)* Kaikki muut kunnalliset oikeudet ja velvollisuudet, jotka *ennen vuotta 1875* ovat kuuluneet porvaristolle ja talonomistajille *yhteisesti* taikka kummallekin erikseen, *jäävät edelleen* kaikkien kaupunkikunnan jäsenten yhteisiksi.

2 LUKU.

Kaupunginvaltuusto.

7 §.

Valtuutettuja valitaan kaupungissa, jonka väkiluku on:

	2,000 tai vähemmän	...	15
enemmän kuin	2,000, vaan ei yli	6,000,	24
„ „	6,000, „ „ „	10,000,	30
„ „	10,000, „ „ „	20,000,	36
„ „	20,000, „ „ „	50,000,	42
„ „	50,000, „ „ „	100,000,	48
„ „	100,000, „ „ „	150,000,	54
„ „	150,000	.....	60

Valtuutettujen varajäseniä valitaan niin monta kuin kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

8 §.

Kaupunginvaltuutetut *sekä vähintään neljä* tilintarkastajaa *ja yhtä monta varatilintarkastajaa, joiden vaali toimitetaan valtuutettujen vaalin yhteydessä,* valitaan välittömillä ja suhteellisilla vaaleilla.

Vaaleissa on kaikilla vaalioikeutetuilla yhtäläinen äänioikeus.

Älköön äänioikeutta valt*uutetun* kautta käytettäkö.

Vaaleista ja niiden toimittamisesta säädetään tarkemmin kunnallisessa vaalilaissa.

9 §.

Kaupunginvaltuutetut ja varajäsenet valitaan *kolm*eksi vuodeksi. Valituista eroaa vuosittain *kolmannes* siinä järjestyksessä kuin kunnallisessa vaalilaissa on säädetty.

(Poist.)

Valtuuston asiana olkoon päättää tilintarkastajain luvusta sekä heidän eroamisjärjestyksestänsä.

10 §.

Oikeus *(poist.)* valita valtuutettuja ja tilintarkastajia *(poist.)* on jokaisella kaupunkikunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt kaksikymmentä vuotta sekä on viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa kaupungissa hengillekirjoitettu.

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) se, joka lain voiman voittaneen oikeuden päätöksen mukaan on holhouksen alaisena;

2) se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan; ja

3) se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän kunnallisissa vaaleissa on ostanut tai myynyt ääniä, aina kolmannen kalenterivuoden loppuun siitä lukien kuin lopullinen tuomio asiasta annettiin.

(Poist.) Venäjän *kansalaisten (poist.)* kunnallis*ista* oikeuksi*sta on voimassa,* mitä siitä *erittäin on säädetty tai vastedes säädetään.*

11 §.

Vaalikelpoinen *(poist.)* valtuutetuksi *ja kunnan muihin* luottamustoimiin, *mikäli niistä ei ole erittäin säädetty,* on jokainen kunnassa asuva henkilö, joka on oikeutettu valtuutettuja valitsemaan.

(Poist.)

Näihin toimiin älköön *kuitenkaan* valittako kuvernööriä, lääninsihteeriä, lääninkamreeria, varalääninsihteeriä, varalääninkamreeria, maistraatin jäsentä, maistraatin ja poliisikamarin virka- tai palvelusmiestä *eikä* yleistä syyttäjää *eikä myöskään* kaupungin rahatoimilaitoksen tai muuta sellaista virka- tai palvelusmiestä, joka on toimestansa tilintekovelvollinen.

12 §.

(Poist.) Valtuutetuksi valittu älköön kieltäytykö toimeen ryhtymästä, ellei hän ole täyttänyt kuuttakymmentä vuotta.

Joka *kolmena* lähinnä edellisenä vuotena on toiminut valtuutettuna tahi *(poist.)* kaupungin asiain toimeenpanoa ja hallintoa varten asetetun hallin*to*kunnan puheenjohtajana, on kuitenkin oikeutettu *kolm*en seuraavan vuoden kuluessa nauttimaan vapautta valtuutetun toimesta.

Jos valittu näistä syistä kieltäytyy, astuu varajäsen hänen sijaansa.

Jos kieltäytymisen perusteeksi ilmoitetaan kivuloisuus taikka sivili-, sotilas- tahi kirkollisvirka tai- palvelus, perheolot tahi jokin muu syy, tutkikoon *(poist.)* valtuusto ilmoitetun esteen.

Jos kieltäytyminen hyväksytään, astuu varajäsen *(poist.) tilalle.*

13 §.

(Poist.) Valtuutetut saavat *toimestaan* korvausta *valtuuston harkinnan mukaan, kuitenkin* vähintään *viisi* markkaa kokoukselta *ja* niin että palkkio kaikille valtuutetuille on sama*nsuuruinen.*

14 §.

Valtuutetut valitse*vat keskuudestaan* vuosittain puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan *(poist.).* Älköön valittu kieltäytykö, ellei hän *jo saman kolmivuotiskauden aikana* ole ollut samassa toimessa.

Jos puheenjohtaja tahi varapuheenjohtaja kuolee, muuttaa pois tahi muun laillisen syyn takia eroaa ennen toimikautensa loppumista, valittakoon toinen henkilö hänen sijaansa jälellä olevaksi ajaksi. Sama olkoon laki, jos valtuuston puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja valitaan rahatoimikamarin puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi.

Toimitetusta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalista antakoon valtuusto maistraatin kautta kuvernöörille kirjallisen ilmoituksen.

Valtuuston asiana on puheenjohtajan palkkion määrääminen.

15 § *(uusi).*

Jos tehdään valitus valtuuston puheenjohtajan tahi varapuheenjohtajan vaalista tahi siitä, että niistä toimista kieltäytymistä ei ole hyväksytty, hoitakoon valittu kuitenkin tointa, kunnes valitus on lopullisesti ratkaistu ja, jos uusi vaali määrätään toimitettavaksi, toinen on valittu ja toimeensa ryhtyy.

16 § (15 §).

(Poist.) Valtuuston kokoukset ovat julkisia.

Kuitenkin voi valtuusto *(poist.)* päätöksellä, johon vähintään neljä viidennestä saapuvilla olevista valtuuston jäsenistä yhtyy, julistaa jonkun asian käsiteltäväksi suljetussa istunnossa.

17 § (16 §).

(Poist.) Valtuuston tulee kokoontua puheenjohtajan kutsumuksesta, milloin hän sen katsoo asiain käsittelemistä varten tarpeelliseksi, taikka kun vähintään neljännes valtuutetuista tahi kuvernööri tai maistraatti sitä häneltä pyytää.

Kesäkuussa pidettävässä valtuuston kokouksessa päätetään edellisen vuoden tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä. Joulukuussa pidettävässä valtuuston kokouksessa päätetään kunnan tulo- ja menoarvion vahvistamisesta seuraavaksi vuodeksi, valitaan henkilöt niihin kunnallisiin toimiin, jotka vuoden lopussa tulevat avoimiksi, ja jäsenet taksoitus- ja tutkijalautakuntiin sekä käsitellään joulukuun 8 päivänä 1873 kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen 54 §:ssä mainitut asiat.

18 § (17 §).

Kutsumus *(poist.)* valtuuston kokoukseen on valtuuston määrättävällä tavalla julkaistava ja valtuutetuille ilmoitettava.

Kutsumuksessa tulee olla ilmoitus kokouksen ajasta ja paikasta ynnä kokouksessa käsiteltäviksi tulevista asioista.

Kutsumus sellaiseen kokoukseen, jossa valitaan jäseniä kaupungin taksoitus- ja tutkijalautakuntaan sekä määrätään taksoituslautakunnan jäsenten luku, tai vahvistetaan kaupungin meno- ja tuloarvio seuraavaa vuotta varten, tai tutkitaan kaupungin tilintarkastajain antamaa kertomusta, on annettava vähintään neljätoista päivää ennen kokousta. Kutsumus kaikkiin muihin valtuuston kokouksiin voidaan antaa viimeistään kokouksen edellisenä päivänä.

Kokousten ajasta on kirjallinen ilmoitus kaupungin maistraatille ja rahatoimikamarin puheenjohtajalle annettava.

(18 § *poist.*)

19 §.

(Poist.) Valtuusto älköön asiaa käsiteltäväksi ottako älköönkä päätöstä tehkö, ellei vähintään kaksi kolmannesta valtuutettujen koko lukumäärästä ole saapuvilla.

Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja *tahi jäsen (poist.)* ilman pätevää estettä jää *tulematta* kokoukseen *(poist.)*, taikka ilman sellaista syytä lähtee kesken pois, maksakoon kaupunginkassaan sakkoa, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja *kymmenen* sekä jäsen *viisi* markkaa. Jos kokous läsnäolevien vähälukuisuuden vuoksi jää pitämättä tahi on kesken lopetettava, olkoon sakko poissaoleville kaksinkertainen.

20 §.

(Poist.) Valtuuston kokouksessa *(poist.)* älköön asiata otettako *(poist.) päätettäväksi ennenkuin se on ollut rahatoimikamarin tai 4 §:n 2 momentissa mainitun toimikunnan, hallintokunnan tai toimihenkilön tai 29 §:ssä sallitun valiokunnan taikka erityisesti valitun valmistusvaliokunnan valmisteltavana, paitsi jos kiireelliset asianhaarat jossakin tapauksessa toisin vaativat.*

21 §.

Maistraatin ja rahatoimikamarin puheenjohtajat taikka, jos heille sattuu este, se jäsenistä, jonka maistraatti tai rahatoimikamari on siihen määrännyt, ovat velvolliset olemaan saapuvilla *(poist.)* valtuuston kokouksissa antamassa tarpeellisia tietoja; ja on heillä oikeus ottaa osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin, *elleivät he samalla ole valtuuston jäseniä.* Heidän poissaolonsa ei estä *asian käsittelyä valtuustossa.*

22 § (22 § 1—5 mom.).

Sittenkun asiasta on valtuuston kokouksessa keskusteltu ja puheenjohtaja julistanut keskustelun päättyneeksi, tehköön hän semmoisen äänestysesityksen, että vastaus „jaa" taikka „ei" ilmaisee valtuuston päätöksen.

Kun vastaus on annettu, ilmoittakoon puheenjohtaja, mikä hänen käsityksensä mukaan on tullut päätökseksi, ja vahvistakoon sen, ellei muuta äänestystä vaadita, vasaranlyönnillä. Jos äänestystä vaaditaan, toimitettakoon se julkisesti ja nimenhuudolla.

Se mielipide, jonka puolesta enimmät äänet on annettu, tulkoon valtuuston päätökseksi, paitsi milloin päätöksen tekoon tämän lain mukaan vaaditaan määräenemmistö. Äänten jakautuessa tasan tulee se mielipide päätökseksi, johon puheenjohtaja yhtyy.

Kun valtuuston on päätettävä sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myymisestä, panttaamisesta tahi vaihtamisesta, joka lahjan testamentin tahi muun laillisen saannon kautta on tullut kunnan omaksi, vaaditaan päätöksen tekoon, että vähintään kaksi kolmannesta valtuuston saapuvilla olevista jäsenistä sitä kannattaa.

Kun äänestyksen tulos on saatu selville, julistakoon puheenjohtaja päätöksen.

23 § (22 § 6 ja 7 mom.).

(Poist.) Vaalit, *jotka ovat valtuuston, taksoituslautakunnan tahi muiden kunnallisten hallintokuntain toimitettavat,* tapahtukoot suhteellista vaalitapaa noudattamalla, *jos valittavia on kaksi tai useampia ja* jos neljännes *vaaliin osaa ottavista* sitä vaatii.

Jos yksi on valittava tai milloin enemmistövaalitapaa muuten käytetään, *tulee valituksi se tai ne, jotka vaalissa ovat saaneet enimmät äänet.*

Suhteelliset ja vaadittaessa muutkin vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla. Äänten mennessä tasan *ratkaisee* arpa.

24 § *(uusi).*

Valtuuston päätös voidaan julistaa kiireellisenä täytäntöönpantavaksi, jos kolme neljännestä läsnä olevista jäsenistä sitä kannattaa; ja on tämä päätöksessä nimenomaan mainittava. Täytäntöönpanoa älköön silloin estäkö se, ettei päätös ole saanut lainvoimaa, ellei muutoksenhakeminen sen kautta

kävisi hyödyttömäksi tahi kuvernööri, huomatessaan päätöksen lainvastaiseksi, näe olevan syytä täytäntöönpanemista kieltää.

25 § (23 §).

(Poist.) Valtuuston kokouksissa kirjoittaa pöytäkirjan *(poist.)* valtuuston *(poist.)* valitsema sihteeri.

Milloin pöytäkirja*a ei voida heti tarkistaa, voi valtuusto* antaa puheenjohtajan ja vähintään kahden aina kerraksi sitä varten valitun *jäsenen* toimeksi pöytäkirjan tarkistamisen valtuuston määrättävänä päivänä.

Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri sekä, tarkistuksen *heti* tapahtuessa, *vähintään kaksi valtuuston jäsentä, ja muutoin* tarkistajat. Jos tarkistajista yksi tahi useammat kieltäytyvät pöytäkirjaa allekirjoittamasta, väittäen, ettei se sisällöltään vastaa sitä, mitä valtuuston kokouksessa on tapahtunut, merkitköön puheenjohtaja sen pöytäkirjaan ja lykätköön *(poist.)* tarkistamisen valtuuston seuraavaan kokoukseen. Tarkistettu pöytäkirja on *(poist.)* edeltäpäin ilmoitettuna päivänä *valtuuston kokoushuoneessa tai muussa valtuuston määrättävässä paikassa* julkiluettava.

(Poist.)

26 § (24 §).

Sillä, joka on ollut valtuuston kokouksessa käsiteltyä asiaa päättämässä, olkoon oikeus heti ilmoittaa vastalause tehtyä päätöstä vastaan. Jos vastalauseen tekijä tahtoo saada vastalauseensa perusteltuna pöytäkirjaan liitetyksi, antakoon sen kirjallisesti *sihteerille* viimeistään pöytäkirjan *tarkistamistilaisuudessa.*

27 § (25 §).

(Poist.) Valtuuston päätös ratkaistussa asiassa on, niin pian kuin se on tarkistettu, maistraatille kirjallisesti ilmoitettava.

Lähetettävät toimituskirjat *(poist.)* allekirjoittaa puheenjohtaja *sekä varmentaa nimellään sihteeri.*

28 § (26 §).

(Poist.) *V*altuutetuilla on oikeus maistraatilta saada niitä asiakirjoja ja tietoja, jo*tk*a he tarpeellisiksi katsovat.

29 § (27 §).

(Poist.) *V*altuusto saakoon, milloin tarpeelliseksi havaitsee, asettaa erityisiä valiokuntia asioita valmistamaan.

30 § (28 §).

Puheenjohtaja pitäköön *(poist.)* *v*altuuston kokouks*es*sa huolta järjestyksestä ja saakoon, varoitettuansa, toimittaa pois kuuntelijan, joka käyttäytyy sopimattomasti. Jos *(poist.)* syntyy semmoinen epäjärjestys, jota puheenjohtaja ei voi ehkäistä, hajoittakoon hän kokouksen.

3 LUKU.

Maistraatti.

31 § (29 §).

Maistraatin tulee *valvoa, että* kaupungin yhteistä omaisuutta, tuloja, etuja ja oikeuksia *asianmukaisesti hoidetaan* sekä *(poist.)* että *toimeenpanoa* varten asetetut lautakunnat, hallin*t*okunnat tai henkilöt *(poist.)* panevat täytäntöön valtuuston tekemät päätökset.

Jos maistraatti havaitsee, että joku *(poist.)* valtuuston tekemä päätös on lakia, voimassa olevia asetuksia *tai määräyksiä* vastaan, taikka että *alistaminen tai* ilmoittaminen on laiminlyöty, milloin sen olisi pitänyt tapahtua, olkoon velvollinen kieltämään apunsa tämmöisen päätöksen toimeenpanemiseen. Sellaisessa tapauksessa tulee maistraatin kirjallisesti ilmoittaa *(poist.)* valtuustolle, ettei päätöstä käy toimeenpaneminen *ja* esiintuod*a* *(poist.)* syyt siihen.

Asianomaisella on valta semmoisesta kiellosta valittaa siinä järjestyksessä, joka on säädetty muutoksen hakemisesta maistraatin päätöksiin.

32 § (30 §).

Maistraatti saa tehdä *(poist.)* valtuustolle ehdotuksia kaupungin yhteisistä asioista.

33 § (31 §).

Esitykset ja lausunnot, joita *(poist.)* valtuusto tai eri tarkoituksia varten asetetut toimikunnat *valtion viranomaiselle* antavat, ovat *lähetettävät maistraatin kautta.*

34 § (32 §).

Maistraatin kokoonpanosta, velvollisuuksista ja tehtävistä julkisena viranomaisena sekä tuomioistuimena talous- ja järjestysasioissa kuin myös muiden virka- ja palvelusmiesten asettamisesta kaupungin ja kunnallishallinnon tarpeita varten olkoon voimassa, mitä siitä erikseen on säädetty.

35 § (33 §).

Kaupungissa, jossa ei ole maistraattia, olkoot kaikki ne tehtävät, jotka sanottu viranomainen tämän lain kautta on saanut toimeksensa, *(poist.)* kaupunkiin erityisesti asetetun hallituksen hoidettavina.

4 LUKU.

Raastuvankokous.

36 § (34 §).

Raastuvankokous pidetään pormestarin, *neuvos*miehen ja maistraatinsihteerin vaaleja varten.

Sellai*nen* kokou*s* pi*detään* maistraati*ssa pormestarin tai hänen sijaisensa toimiessa puheenjohtajana.*

37 § (35 § 1 mom.).

Oikeutettuja ottamaan osaa raastuvankokoukseen ovat kaikki ne kunnan jäsenet, jotka ovat kaupunginvaltuutettujen vaalia varten viimeksi laadittuun vaaliluetteloon äänioikeutetuiksi merkityt; ja on tätä vaaliluetteloa käytettävä äänestysluettelona.

38 § (35 § 2 ja 3 mom. sekä 36 §).

Kaikilla vaalioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Älköön vaalioikeutta valt*uutetun* kautta käytettäkö.

(Poist.)

Vaali toimitetaan suljetulla lipulla. Äänten jakaantuessa tasan ratkaisee arpa.

39 § (37 §).

Raastuvankokouksen kutsuu *kokoon* maistraatti.

Kutsumus*, jonka tulee sisältää tieto siitä, mitä varten kokous pidetään,* on annettava vähintään neljätoista päivää ennen ja *julkaistava sillä tavalla kuin kaupungin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.*

40 § (38 §).

Ennenkuin raastuvankokous päätetään, ilmoittakoon maistraatti ajan, milloin kokouksessa tehty pöytäkirja tulee julkisesti tarkistettavaksi. Tarkistukseen ei tarvita muuta kutsumusta.

5 LUKU.

Ilmoittaminen, alistaminen ja valitukset.

41 § (39 §).

Kaupunginvaltuuston tai kansanäänestyksen kautta syntyneestä päätöksestä on tieto toimitettava Senaatille, kun päätös koskee sellaisen kiinteän omaisuuden *tahi oikeuden* myymistä, panttaamista tahi vaihtamista, joka lahjan tahi testamentin kautta on *tullut kunnan* omaksi ja on määrätty *käytettäväksi sen* yhteis*eksi* hyö*dyksi jotakin erityistä tarkoitusta varten, niin* myös *kun se koskee sellaista* välipuhetta *tahi sopimusta,* joka vaikuttaisi *sen oikeuden* muuttamista tahi supistamista, *mikä kunnalla on sellaiseen kiinteistöön tahi etuun.*

Päätökset, jotka koskevat uusi*a maksuja* yleisestä liikkeestä, *kuten* tie-, silta-, satama- ja lauttaraho*ja, tai muutok-*

sia entisiin, ovat voimaan päästäkseen alistettavat Senaatin vahvistettaviksi.

Sellaiset ilmoitukset ja *alistukset* ovat *lähetettävät maistraatin kautta* läänin kuvernöörinvirastoon, jonka tulee toimittaa ne Senaa*ttiin (poist.)*

42 § (40 §).

Kuvernöör*in vahvistettavaksi on alistettava* ne päätökset, jotka koskevat yleisiä määräyksiä siveellisyyden, raittiuden, terveydenhoidon sekä järjestyksen ja turvallisuuden edistämistä kaupungissa.

(Poist.)

Tällaiset määräykset ovat saatettavat yleisön tietoon sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

43 § (41 §).

Joka ei tyydy *(poist.)* valtuuston tekemään päätökseen, *saakoon siitä tehdä kirjallisen valituksen, joka* ynnä valituksenalainen päätös on *(poist.)* valittajan itsensä tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen *annettava* läänin kuvernöörinvirastoon kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja sai päätöksestä tiedon, sitä päivää kuitenkaan lukuunottamatta; ja tulee valittajan samalla valitukseen liittää todistus päivästä, jona päätös hänelle tiedoksi annettiin *(poist.)*.

Jos valittaja laiminlyö, *mitä tässä on määrätty, olkoon menettänyt puhevaltansa päätöstä vastaan.*

Valittajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä sinä päivänä, jona se *on* 25 §:n mukaan julkiluet*tu.*

44 § (42 §).

Jos siitä valitetaan, ettei päätös ole laillisessa järjestyksessä tehty taikka että se on ristiriidassa yleisen lain tai asetusten kanssa taikka muuten menee *(poist.)* valtuuston toimivaltaa ulommaksi, *saa* kuvernööri, jos näkee syytä olevan *(poist.)*, kieltää päätöksen *täytäntöön*panon.

Jos valitus perustuu siihen, että valittajan yksityinen oikeus on päätöksellä tullut loukatuksi, ja semmoinen valitus hyväksytään, olkoon oikaisu sille eduksi, joka on valittanut, mutta muutoin pysyy päätös voimassa, ellei sen havaita olevan ristiriidassa yleisen lain tai asetusten kanssa, jolloin kuvernööri määrätköön päätöksen kokonansakin kumotuksi.

45 § (43 §).

Se, joka on tyytymätön maistraatin päätökseen tämän lain alaan kuuluvissa asioissa, saa hakea siihen muutosta kuvernöörinvirastossa kolmenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta lukien.

Joka tahtoo valittaa *raastuvankokouksen päätöksestä,* tehköön sen kirjallisella valituksella, joka viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun vaalitoimituksesta tehty pöytäkirja tarkistettiin, sitä päivää lukuunottamatta, on läänin kuvernöörinvirastoon *annettava.*

(Poist.) Pormestarinvaalia *koskevista valituksista* on erikseen säädetty.

46 § (44 §).

Kuvernöörin päätökseen *saa* hakea muutosta Senaatin Talousosastossa viimeistään ennen kello kahtatoista kolmantenakymmenentenä päivänä *päätöksen* tiedoksisaamisesta, sitä päivää kuitenkaan lukuunottamatta; ja noudatettakoon siinä, mitä sellaisesta muutoksen hakemisesta yleensä on säädetty, kuitenkin niin, että valituksen myös saa valitusajan kuluessa *antaa* läänin kuvernöörinvirastoon sieltä perille toimitettavaksi.

47 § (45 § 1 mom.)

Sellaiset tässä luvussa mainitut valitukset, jotka kohdistuvat kaupunginvaltuuston tekemiin päätöksiin, ottakoon tässä laissa tarkoitettu *valtion* viranomainen tutkittaviksi ja ratkaistaviksi ainoastaan siltä osalta, mikä koskee päätöksen laillisuutta.

6 LUKU (uusi).

Kansanäänestys.

48 § (45 § 2 mom.).

Valtuuston päätöksen tarkoituksenmukaisuus voidaan alistaa kansanäänestyksellä ratkaistavaksi. Jos kaupungissa on valtuutettujen vaalia varten viimeksi laaditun vaaliluettelon mukaan ollut enintään viisituhatta äänioikeutettua, on kymmenennen osan kaikista mainitun äänileluettelon mukaan äänioikeutetuista sellaista alistamista vaadittava. Jos äänioikeutettujen luku on suurempi, tulee vaatijain luvun olla kahdeskymmenesosa äänioikeutettujen luvusta, ei kuitenkaan vähemmän kuin viisisataa. Perusteltu vaatimus valtuuston päätöksen kumoamisesta on kirjallisesti annettava valtuuston puheenjohtajalle kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä kuin valtuuston päätös on julkiluettu.

Kansanäänestykseen ei voida vedota:

1) valtuuston toimittamista vaaleista;

2) valtuuston päätöksistä sen sisäisissä järjestysasioissa;

3) valtuuston päätöksistä, jotka koskevat tilintekoa ja tilinpäästöä taikka tulo- ja menoarvion vahvistamista; sekä

4) valtuuston päätöksistä, jotka se 24 §:ssä määrätyssä järjestyksessä on julistanut kiireellisinä täytäntöön pantaviksi.

Kansanäänestys toimitetaan kuten laissa kansanäänestyksestä siitä säädetään.

49 § (uusi).

Kansanäänestyksellä syntyneestä päätöksestä ei ole valitusoikeutta. Jos kansanäänestys on tapahtunut lainvastaisesti, saatakoon kuitenkin hakea kuvernööriltä äänestyksen kumoamista sen ajan kuluessa äänestyksen tuloksen julkaisemisesta, kuin muutoksen hakemisesta kaupunginvaltuuston päätökseen on vaadittu.

Jos kansanäänestys edellisessä momentissa mainitusta syystä kumotaan, on valtuuston viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin uuden kansanäänestyksen toimeenpanemiseksi.

7 (6) LUKU.

Erityisiä säännöksiä.

(46 ja 47 §§ *poist.).*

50 § (23 § 7 mom.).

Kaupunginvaltuuston sekä valtuuston valitsemain hallintokuntain puheenjohtajain tulee pitää huolta, että pöytäkirjat liitteineen sekä niistä tehdyt luettelot ynnä muut asiakirjat hyvin säilytetään ja kuntalaisten saatavilla tarpeen mukaan pidetään, sekä toimesta erotessaan jättää ne seuraajillensa.

(Poist.) Kunnan jäsen *(poist.) olkoon, jos hän sitä pyytää, oikeutettu saamaan* oikeaksi todistetun *jäljennöksen sanotuista asiakirjoista tahi* otteen *mainittujen viranomaisten kokouksissa tehdyistä* pöytäkirjoista. *Valitusasioissa toimituskirja on annettava joutuisasti ja ainakin ennenkuin puolet kunkin tapauksen varalta säädetystä määräajasta on kulunut.*

Valtuuston asiana on määrätä, onko asiakirjoista suoritettava lunastusta ja kuinka paljon. Älköön lunastusta kuitenkaan otettako niistä asiakirjoista, jotka annetaan kunnan yhteisiä tarpeita varten tai asianomaisille virkamiehille tahi yleisille asiamiehille, älköönkä silloinkaan kun valtuuston päätös on pöytäkirjanotteella tiedoksi annettava sille, jota päätös koskee.

51 § *(uusi).*

Sakot, joita kunnanvaltuusto tahi valtuuston valitsemat lautakunnat lain nojalla poissaolosta määräävät, menevät kunnan yleiseen kassaan ja ulosotetaan, ellei niitä hyvällä makseta, sillä tavoin kuin kunnallisveroista on säädetty.

52 § *(uusi).*

Jos kunnallisessa toimessa tai palveluksessa oleva on tässä toimessaan hukannut varoja taikka osottanut vilpillisyyttä tahi muuta epärehellisyyttä, on valtuustolla oikeus pidättää hänet tehtävänsä toimittamisesta, ja on asia viipymättä jä-

tettävä tuomioistuimen käsiteltäväksi sekä siitä ilmoitettava läänin kuvernöörille.

53 § (uusi).

Kaupunkikunnan edustajat kuntain edustajain kokoukseen valitsee kaupunginvaltuusto, ja on vaaliin nähden sovellettava, mitä maalaiskuntain kunnallislaissa on siitä säädetty.

54 § (uusi).

Jos valtuuston päätös on alistettava valtion viranomaisen vahvistettavaksi, älköön alistusta tehtäkö ennenkuin määräaika kansanäänestyksen vaatimiseen on umpeen kulunut tai kansanäänestys päätöksen hyväksynyt.

55 § (48 §).

Tämä la*ki (poist.)* kumo*aa* kunnallishallinnosta kaupungissa joulukuun 8 päivänä 1873 annetu*n* asetuksen 1, 2, 3, 4 ja 6 lu*vun* sekä kaikki muut tämän lain kanssa ristiriidassa olevat säännökset. *Sanotun* asetuksen 5 luvussa mainitut *raastuvankokouksen tehtävät kuuluvat tästedes kaupunginvaltuustolle, ja noudatettakoon kuuluttamisesta ja ilmoituksista tämän lain määräyksiä; sekä olkoot taksoitus- ja tutkijalautakunnan jäsenet poissaolostaan kokouksista sen seuraamuksen alaiset, joka tämän lain 19 §:ssä kaupunginvaltuusmiehille on säädetty.*

Tämä laki astuu voimaan ————kuun — päivänä 19—.

Kaupunginvaltuutet*ut ovat* kuitenkin *jo vuonna 19— valittavat sillä tavalla ja siinä järjestyksessä kuin* tässä laissa sekä kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

Niiden kunnallisten toimihenkilöiden ja hallintokuntien, jotka ovat aikaisemman lainsäädännön mukaan asetetut, tulee edelleenkin olla toimessa, kunnes vastaavat vaalit ovat tämän lain mukaan suoritetut ja valitut ryhtyneet toimeensa; ja on valtuuston tällaisiin vaaleihin viipymättä tämän lain voimaan astuttua ryhdyttävä.

Laki kansanäänestyksestä.

(1 § *poist.*)

1 § *(uusi).*

Kansanäänestys, josta maalaiskuntain ja kaupunkikuntain kunnallislaeissa säädetään, on toimitettava sillä tavalla ja siinä järjestyksessä kuin tämä laki määrää.

2 § *(uusi).*

Kun lakiin perustuva vaatimus kansanäänestyksestä on valtuuston puheenjohtajalle jätetty, määrätköön valtuusto äänestyksen toimitettavaksi viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä kuin päätös tehtiin. Kansanäänestykseen kutsukoon valtuusto kuntalaiset kuulutuksella, joka sisältää myös äänestysesityksen, ja on kuulutus julkaistava sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

3 § (4 §).

Äänestys saa tapahtua *valtuuston päätöksen hyväksymisestä tai kumoamisesta* ainoastaan *hyväksyvän* ja hylkäävän ehdotuksen välillä *(poist.)*.

4 § (3 §).

Oikeutettuja ottamaan osaa kansanäänestykseen ovat kaikki ne kunnan jäsenet, jotka kunnanvaltuutettujen vaalia varten viimeksi laadittuun vaaliluetteloon ovat äänioikeutetuiksi merkityt; ja on tätä vaaliluetteloa käytettävä äänestysluettelona.

Kullakin äänioikeutetulla on yhtäläinen äänioikeus.

Työnantajan tai hänen sijaisensa tulee järjestää työnsä niin, etteivät hänen palveluksessaan olevat henkilöt tule estetyiksi käyttämästä äänioikeuttaan; jos hän tätä vastaan rikkoo, rangaistakoon sakolla.

5 § (2 § 1 mom.).

Kansanäänestyksen toimittavat kunnallisia vaaleja varten asetetut vaalilautakunnat ja keskuslautakunta, kunnanvaltuuston antamien ohjeiden mukaan. Äänestys toimitetaan erikseen kussakin niistä äänestysalueista, joihin kunta on kunnallisen vaalilain mukaan jaettu.

6 § (2 § 2, 3 ja 4 mom.).

(Poist.)

Toimitushuoneeseen on *vaalilautakunnan* toimesta *asetettava nähtäville äänestysesitys sekä* hankittava äänestyslippuja, *joista toisiin* on painettu *sana* „jaa" *ja toisiin sana „ei"*.

*Vaali*lautakunta pitäköön myös huolen siitä, että äänestys on salainen *(poist.)*.

7 § (5 §).

Kun äänestäjä tahtoo käyttää äänestysoikeuttaan, *ilmoittautukoon vaalilautakunnalle, ottakoon* äänestyslipun *(poist.)*, taittakoon *sen (poist.) sekä* vieköön *(poist.)* leimattavaksi ja pankoon *(poist.)* vaaliuurnaan.

Äänestyslautakunta merkitsee luetteloon, että äänestäjä on äänestysoikeuttaan käyttänyt.

8 § (6 §).

Äänestystoimituksen *(poist.)* alkamisesta, *keskeyttämisestä,* päättymisestä, äänestyslippujen laskemisesta, pöytäkirjasta ja lippujen kuoreen sulkemisesta sekä keskuslautakunnalle lähettämisestä *ja keskuslautakunnan tehtävistä* noudatettakoon, mitä kunnallisessa vaalilaissa siinä suhteessa on sanottu.

(7 § *poist.)*

9 § (8 §).

Jos äänestäjä on lippuunsa merkinnyt nimikirjoituksensa tai jonkun muun *(poist.)* merkin tai *jos (poist.)* lippu on leimaamaton, on sellainen lippu mitätön.

10 § (9 §).

Sittenkuin keskuslautakunta on kaikki sille saapuneet äänestysliput jakanut jaa- ja ei-ryhmiin, laskekoon se ne ja merkitköön kumpaisenkin ryhmän luvun pöytäkirjaan sekä lähettäköön pöytäkirjan asianmukaisesti allekirjoitettuna kunnanvaltuustolle.

11 § (10 §).

Päätöksenä pidetään sitä ehdotusta, jonka hyväksi yksinkertainen äänten enemmistö on annettu. *Äänten jakautuessa tasan, katsottakoon valtuuston päätös hyväksytyksi. Asioissa, joissa valtuuston päätökseen vaaditaan määräenemmistö, on sellainen myöskin kansanäänestyksessä vaadittava.*

Päätös on saatettava kuntalaisten tiedoksi sillä tavalla kuin *kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.*

(11 § *poist.)*

12 § (uusi).

Muuten noudatettakoon kansanäänestystä toimitettaessa soveltuvilta kohdin mitä kunnallisessa vaalilaissa vaalien toimittamisesta säädetään.

13 § (uusi).

Tämä laki astuu voimaan .....kuun .... päivänä 19..

Kunnallinen vaalilaki.

1 LUKU.

Äänestysalueet ja vaaliviranomaiset.

1 §.

Maalaiskuntain kunnallislain 7 §:ssä ja kaupunkien kunnallislain 8 §:ssä säädetty valtuutettujen ja tilintarkastajain vaali on alotettava *4* päivänä joulukuuta ja loppuun toimitettava samana tai, jos valtuusto niin määrää, seuraavana päivänä.

2 §.

Kunta on yhtenä vaalipiirinä, ja jakakoon valtuusto sen äänestysalueisiin samojen perusteiden mukaan kuin valtiopäiville toimitettavaa edustajain vaalia varten. Tätä jakoa noudatettakoon, vaikka päätöksestä olisikin valitettu, kunnes valituksen johdosta annettu päätös on saanut lain voiman.

3 §.

Vaalia toimittamaan valitsee valtuusto joka *kolmas* vuosi kesäkuussa kunnan vaalikelpoisista henkilöistä keskuslautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja ja neljä jäsentä ynnä neljä varajäsentä, sekä, jos kunta on jaettu äänestysalueisiin, erikseen kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja ja kaksi jäsentä ynnä kolme varajäsentä, ja kestää heidän toimikautensa kunnes uudet lautakunnat on valittu.

Jos keskuslautakunnan tahi vaalilautakunnan puheenjohtaja, jäsen tai varajäsen kuolee tahi poismuuton tai muun laillisen syyn tähden eroaa ennen toimikautensa päättymistä, on täydennysvaali toimitettava.

(4 § *poist.*).

2 LUKU.

Vaaliluettelo *(poist.)*.

4 § (5 §).

Vaaliluettelon kullekin äänestysalueelle tehköön alueen vaalilautakunta *elo*kuun kuluessa. Vaaliluetteloon on otettava sen vuoden henkikirjan mukaan kaikki ne äänestysalueella asuvat kunnan jäsenet, jotka ennen kuluvan vuoden alkua ovat täyttäneet kaksikymmentä vuotta. Jos sellainen syy on tietty, jonka vuoksi jollakulla luetteloon merkityllä henkilöllä ei ole vaalioikeutta, on se merkittävä luetteloon hänen nimensä kohdalle. Vaalilautakunta allekirjoittakoon vaaliluettelon.

Kaupungissa tehköön maistraatti tarpeellisen vaaliluettelon kullekin äänestysalueelle.

Asianomaisen henkikirjoittajan on kunakin vuonna ennen elokuun alkua vaalilautakunnalle toimitettava säädettyä maksua vastaan luettelo kaikista kuluvan vuoden henkikirjan mukaan äänestysalueella asuvista henkilöistä, jotka vuoden alkaessa ovat täyttäneet kaksikymmentä vuotta. Luettelo kirjoitetaan kaavakkeille, jotka Senaatti sitä varten vahvistaa.

Asianomainen papisto ja seurakuntain johtajat sekä kruununnimismies ja kaupunginviskaali ovat velvolliset antamaan vaalilautakunnalle tarpeelliset tiedot.

5 § (6 §).

Vaaliluettelon pitää *syys*kuun 1 päivästä alkaen saman kuun 15 päivän loppuun asti olla, asianmukaise*n* valvonna*n alaisena,* tarkastettavaksi esille pantuna sopivassa paikassa äänestysalueella, mistä on tieto annettava *sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.*

6 § (7 §).

Jos joku äänioikeutettu kunnan jäsen on jätetty pois vaaliluettelosta ja tahtoo pyytää oikaisua, tehköön sen kirjallisesti tai suullisesti vaalilautakunnan kokouksessa 2 päivänä

*loka*kuuta tai antakoon *oikaisuvaatimuksensa* kirjallisesti sitä ennen vaalilautakunnan puheenjohtajalle. Jos joku arvelee, että toinen henkilö oikeudettomasti on vaaliluetteloon otettu, ja tahtoo pyytää oikaisua, on oikaisuvaatimus tehtävä kirjallisesti viimeistään *syys*kuun 20 päivänä vaalilautakunnan puheenjohtajalle.

Jos kirjoitus sisältää vaatimuksen, että joku vaaliluetteloon otettu on siitä poistettava, antakoon puheenjohtaja viimeistään *syys*kuun 24 päivänä hänelle siitä tiedon, ilmoittaen että hänellä on tilaisuus osotetussa paikassa ottaa selkoa kirjoituksesta ja viimeistään *syys*kuun kuluessa antaa vaalilautakunnalle kirjallinen selityksensä.

Sellainen tiedonanto jätetään kuoressa, johon vastaanottajan nimi ja asuinpaikka on merkitty, postin kautta toimitettavaksi; kuitenkin on vaalilautakunnalla valta toimittaa se hänelle muullakin tavoin. Tiedonanto on sitä paitsi tiedoksiantava sopivaan paikkaan maalla valtuuston kokoushuoneeseen ja kaupungissa raatihuoneeseen.

Vaaliluetteloa vastaan tehdyt muistutukset esitellään ja ratkaistaan vaalilautakunnan kokouksessa *loka*kuun 2 päivänä.

Joka ei tyydy vaalilautakunnan ratkaisuun, hakekoon ennen *loka*kuun 15 päivää siihen muutosta läänin kuvernööriltä, jonka tulee viipymättä käsitellä asia ja antaa päätöksestään tieto vaalilautakunnalle, ja toimittakoon lautakunta päätöksestä tiedonannon tiedoksipanolla kuten 3 momentissa on säädetty.

Kuvernöörin päätökseen saa hakea muutosta Senaatin Talousosastossa viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluessa kuvernöörin päätöksen antopäivästä, sitä päivää kumminkaan lukuunottamatta; ja noudatettakoon siinä, mitä sellaisesta muutoksen hakemisesta yleensä on säädetty, kuitenkin niin että valituksen myös saa valitusajan kuluessa jättää läänin kuvernöörinvirastoon sieltä perille toimitettavaksi.

Senaatin Talousosasto toimituttaa kuvernöörin kautta vaalilautakunnalle asiasta antamansa päätöksen.

7 § (8 §).

Ellei vaatimusta vaaliluettelon muuttamisesta ole säädetyn ajan kuluessa vaalilautakunnalle annettu, merkitköön tämä luetteloon todistuksen siitä, että luettelo on lainvoimainen.

Jos muutosta on vaadittu, tulee lautakunnan, sittenkun sen vaatimuksen johdosta antama päätös on saanut lain voiman taikka lopullinen päätös tehtyihin valituksiin on vaalilautakunnalle saapunut, merkitä vaaliluetteloon mainituista päätöksistä johtuvat oikaisut, minkä jälkeen luetteloon on kirjoitettava todistus, että sitä näin oikaistuna on vaalissa noudatettava. Älköön vaalin toimittamista *kuitenkaan* estäkö taikka sen kumoamista aiheuttako se seikka, ettei lopullista päätöstä vaaliluettelon oikaisemisesta tehtyyn vaatimukseen ole ennen vaalipäivää ehditty antaa tai vaalilautakunnan tietoon saattaa.

3 LUKU.

Valitsijayhdistykset.

8 § (9 §).

Kun muutamat vaalipiirin vaalioikeutetuista allekirjoittamallaan asiakirjalla ovat sopineet määrätyssä vaalissa äänestämään yhtä tai useampaa kirjoituksessa mainittua henkilöä, on sellainen valitsijayhdistys oikeutettu keskuslautakunnalta pyytämään yhdistyksen ehdokaslistan julkaisemista sekä sen ottamista siihen vaalilippuun, jota vaalissa on käytettävä. Asiakirjan allekirjoittajia tulee olla vähintään niin monta kuin kunnassa on valtuutettuja, älköönkä sama henkilö allekirjoittako useampaa kuin yhden sellaisen asiakirjan.

9 § (10 §).

Asiakirja, jolla valitsijayhdistys perustetaan, olkoon päivätty ja sisältäköön valtuutuksen yhdelle yhdistyksen jäsenelle olemaan sen asiamiehenä sekä ehdokaslistan, jossa saa olla enintään niin monta nimeä, kuin vaalissa on valittava

valtuutettuja, *lisättynä kolmanneksella näiden lukumäärästä*, ja on ehdokkaitten nimi sekä ammatti tahi toimi selvästi mainittava.

10 § (11 §).

Pyyntö valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta tulee asiamiehen kirjallisesti jättää keskuslautakunnalle viimeistään 5 päivänä marraskuuta ennen kello kahtatoista päivällä. Hakemukseen on liitettävä asiakirja, jolla valitsijayhdistys on perustettu. Hakemuksessa tulee asiamiehen vakuuttaa että ne henkilöt, joiden nimet ovat allekirjoituksina sanotussa asiakirjassa, ovat kunnassa vaalioikeutetut ja että he omakätisesti ovat sen allekirjoittaneet.

4 LUKU.

Keskuslautakunnan valmistav*at* toimenpite*et* vaalia varten sekä vaaliliput.

11 § (12 §).

Keskuslautakunta antakoon hyvissä ajoin tiedoksi, kuka vastaanottaa asiakirjat sekä milloin ja missä se tapahtuu.

Ilmoitus on julkaistava sillä tavalla kuin *muitten kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa*, sekä tiedoksipanolla keskuslautakunnan kokoushuoneessa.

Keskuslautakunta kokoontuu ainakin marraskuun 5 ja 12 päivinä sekä *(poist.)* vaalin jälkeisenä päivänä.

12 § (13 §).

Marraskuun 5 päivänä keskuslautakunta tarkastaa ne hakemukset, jotka valitsijayhdistysten puolesta ovat jätetyt, ja saattaa ne vaalioikeutettujen tietoon sillä tavalla kuin muut kunnalliset ilmoitukset sekä sitäpaitsi tiedoksipanolla keskuslautakunnan kokoushuoneessa. Jos havaitaan, ettei hakemus ole asianmukaisesti tehty tai valitsijayhdistys laillisesti perustettu, annettakoon asiamiehelle tieto, ettei hakemukseen ole suostuttu, ja ilmoitettakoon samalla hylkäämisen syyt. Asiamiehellä on kuitenkin oikeus vielä seitsemän päi-

vän kuluessa sen jälkeen oikaista ne kohdat, jotka aiheuttivat hakemuksen hylkäämisen.

Marraskuun 12 päivänä tarkastetaan ne muutokset, jotka asiamies 1 momentissa mainitun oikeuden nojalla on tehnyt.

Tämän jälkeen laaditaan vaalissa käytettävä vaalilippu, joka on saatettava vaalioikeutettujen tietoon *(poist.)* samalla tavoin kuin 1 momentissa säädetään sekä sitäpaitsi tiedoksipanolla kunkin äänestysalueen vaalihuoneustossa. Sellaisia vaalilippuja, keskuslautakunnan toimesta kelpaamattomiksi leimattuina, annettakoon myös, mikäli mahdollista, jokaisen valitsijayhdistyksen asiamiehelle yhtä monta kappaletta, kuin siinä asiakirjassa, jolla valitsijayhdistys on perustettu, on allekirjoittajia.

Vaalien jälkeisenä päivänä alotetaan äänten laskeminen, joka on niin pian kuin mahdollista loppuun saatettava.

13 § (14 §).

Vaalilippuun otetaan laillisesti perustettujen valitsijayhdistysten ehdokaslistat siinä järjestyksessä, kuin ne ovat jätetyt, kukin varustettuna järjestysnumerollaan sekä erotettuina toisistaan selvillä viivoilla.

Vaalilipussa ei saa olla mitään muuta kuin yhteinen otsakirjoitus, josta käy selville, mitä vaalia varten vaalilippu on laadittu, sekä kaikki ehdokaslistat järjestysnumeroineen.

14 § (15 §).

Keskuslautakunta monistuttakoon sen jälkeen joutuisasti vaalilipun ja lähettäköön vaalilippuja kunkin äänestysalueen vaalilautakunnalle tarpeellisen määrän kuoressa, johon on merkittävä tieto niiden luvusta.

5 LUKU.

Vaalit.

15 § (16 §).

Vaalitoimitus alkaa kullakin äänestysalueella vaalipäivänä kello yhdeksän aamulla sekä jatkuu kello kahdeksaan

illalla tai kauemminkin jos vaalilautakunta katsoo sen tarpeelliseksi, keskeytyen kerran päivässä enintään kahden tunnin väliajaksi, vaalilautakunnan määräyksen mukaan.

Työnantajan *tai hänen sijaisensa* tulee järjestää työnsä niin, etteivät hänen palveluksessaan olevat henkilöt tule estetyiksi käyttämästä vaalioikeuttaan; *jos hän tätä vastaan rikkoo, rangaistakoon sakolla.*

16 § (17 §).

Äänestysalueen vaalilautakunnan asiana on ryhtyä kaikkiin vaalien toimittamista varten tarpeellisiin toimiin sekä valvoa, että vaalihuoneustossa on nähtävänä riittävä määrä vaalilipun jäljennöksiä.

Erittäin tulee olla huolta pidetty *siitä*, ettei kukaan saa vaalilippua, ennenkuin hän on havaittu vaalioikeutetuksi, sekä että valitsija saattaa täysin säilyttämällä vaalisalaisuuden vaalilippuunsa merkitä, miten hän äänestää, ja että tätä varten tarpeelliset apuneuvot ovat saatavissa.

Vaalilautakunta katsokoon myöskin, että kyllin tilava paikka vaalihuoneen vieressä on tarjona niille valitsijoille, jotka odottavat vuoroansa vaalihuoneeseen päästäkseen, ja että tämä paikka suljetaan kellonlyömällä, jolloin vaalitoimitus on ilmoitettu illalla keskeytettävän tahi lakkautettavan. Milloin toimitus päivällä keskeytetään, suljetaan odotuspaikka, jos vaalilautakunta sen tarpeelliseksi katsoo.

17 § (18 §).

Älköön vaalihuoneustossa taikka sen vieressä pidettäkö puheita, älköönkä painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia julkipantako tahi valitsijoille jaettako.

18 § (19 §).

Vaalitoimituksessa tulee äänestysalueen vaalilautakunnan puheenjohtajan, juuri ennen äänestyksen alkua, näyttää läsnäolijoille, että vaaliuurna on tyhjä, sekä sitten avata se kuori, jossa lautakunnalle lähetetyt vaaliliput ovat.

19 § (20 §).

Valitsija, joka haluaa vaalioikeuttansa käyttää, ilmoittautukoon äänestysalueen vaalilautakunnalle saadakseen vaalilipun.

20 § (21 §).

Vaalissa merkitköön valitsija viivalla sen ehdokaslistan, jota hän tahtoo äänestää.

Äänestäjällä ei ole oikeutta millään tavalla muuttaa vaalilippuun otettua ehdokaslistaa, jota hän äänestää.

21 § (22 §).

Tehtyään äänestysmerkin vaalilippuunsa vieköön valitsija sen kokoontaitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi ja pankoon leimatun vaalilipun vaaliuurnaan.

22 § (23 §).

Sittenkuin valitsija on pannut vaalilipun uurnaan, merkittäköön vaaliluetteloon, että hän on käyttänyt vaalioikeuttansa.

23 § (24 §).

Jos vaalitoimitus keskeytetään, on vaaliuurna suljettava vaalilautakunnan puheenjohtajan ja vähintään yhden jäsenen sinetillä sekä pantava varmaan talteen. Kun toimitusta sitten jatketaan, tulee lautakunnan ennen sinettien poistamista tarkastaa, että ne ovat ehjät.

Kaikilla niillä valitsijoilla, jotka ovat tulleet saapuville ennen vaalitoimituksen keskeyttämiseen tai äänestyksen lopettamiseen määrättyä kellonlyömää, olkoon oikeus antaa äänensä, ennenkuin toimitus keskeytetään tai äänestys julistetaan päättyneeksi.

24 § (25 §).

Niinpian kuin äänestys on päättynyt, otetaan annetut vaaliliput uurnasta ja lasketaan aukaisematta. Samaten las-

ketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tehtyjen merkintöjen mukaan ovat vaalioikeuttaan käyttäneet.

Kaikki annetut vaaliliput pannaan sen jälkeen kestävään kuoreen, jonka vaalilautakunnan puheenjohtaja ja vähintään yksi jäsen sinetillään huolellisesti sulkevat.

Kuoreen kirjoitetaan sitten osote keskuslautakunnalle ja merkitään tieto lähetyksen sisällyksestä.

25 § (26 §).

Jos annettuja vaalilippuja ei voida heti laskea, sentähden että aika on pitkälle kulunut, menetellään vaaliuurnan suhteen kuten *23* §:ssä on sanottu, ja toimitetaan annettujen vaalilippujen laskeminen ja kuoreen paneminen seuraavana päivänä.

26 § (27 §).

Vaalitoimituksessa tekee joku äänestysalueen vaalilautakunnan jäsenistä pöytäkirjan, johon merkitään toimituspäivä, lautakunnan läsnäolevat jäsenet, kellonlyömät, jolloin toimitus alkoi ja keskeytyi sekä äänestys julistettiin päättyneeksi, sekä annettujen vaalilippujen ja vaalioikeuttaan käyttäneiden lukumäärä, minkä ohessa kuoreen sulkemisessa käytettyjen sinettien painoskuvat pannaan pöytäkirjaan.

Toimitus lopetetaan siten, että pöytäkirja julkiluetaan ja vaalilautakunnan puheenjohtaja siihen merkitsee, että pöytäkirja on oikea, minkä jälkeen tämä pannaan keskuslautakunnalle osoitetulla päällekirjoituksella varustettuun kuoreen.

27 § (28 §).

Äänestysalueen vaalilautakunnan puheenjohtajan ja jonkun jäsenen tulee yhdessä niin pian kun mahdollista joko itse viedä tai postin kautta toimittaa sekä *24* §:ssä mainitut vaaliliput että vaalipöytäkirja eri kuorissa keskuslautakunnalle.

(29 § *poist.*).

6 LUKU.

Äänten laskeminen ja vaalin tuloksen määräämi*nen*.

28 § (30 §).

Niinpian kuin jonkun äänestysalueen vaaliliput ovat saapuneet keskuslautakunnalle, ovat kuoret avattavat ja vaaliliput laskettavat sekä saatu luku verrattava äänestysalueen vaalilautakunnan pöytäkirjassa mainittuun.

Sen jälkeen ovat vaaliliput avattavat ja siten järjestettävät, että ne, joissa valitsijat ovat antaneet äänensä saman ehdokaslistan puolesta, yhdistetään yhdeksi ääniryhmäksi.

29 § (31 §).

Jos joku niistä, joita valitsija on äänestänyt, ei ole vaalikelpoinen tahi ei ole selvästi nimitetty, olkoon kuitenkin valitsijan ääni voimassa toisiin nähden.

Jos valitsija on vaalilipussaan merkinnyt useampia kuin yhden ehdokaslistan,

tahi pannut vaalilippuun nimikirjoituksensa tai muun asiaankuulumattoman merkin,

tahi käyttänyt muuta kuin vaalilautakunnalta saatua vaalilippua,

tahi, jos vaalilipussa ei ole asianomaisen vaalilautakunnan leimaa, olkoon sellainen vaalilippu mitätön.

30 § (32 §).

Ääniryhmän äänimäärä on sen hyväksyttyjen vaalilippujen luku.

Jos kahden tahi useamman ääniryhmän ehdokaslistoissa on sama nimi ensimäisenä, muodostavat nämä ääniryhmät yhdistetyn ääniryhmän, jonka äänimäärä on siihen kuuluvien yksinkertaisten, *28* §:n 2 momentissa mainittujen ääniryhmien äänimäärien summa.

31 § (33 §).

Kunkin yhdistetyn tahi yksinäisenä olevan ääniryhmän äänimäärä jaetaan vuoroonsa yhdellä, kahdella, kolmella ja

niin edespäin, tarpeen mukaan, korkeintaan ääniryhmän ehdokkaiden luvulla.

Näin saadut osamäärät kirjoitetaan perätysten sarjaan suuruutensa mukaan, suurimmasta alkaen, ja merkitään kunkin osamäärän kohdalle, minkä yhdistetyn tahi yksinäisenä olevan ääniryhmän osamääristä se on otettu. Yhtä suurien osamäärien keskinäisen järjestyksen ratkaisee arpa.

Tämän osamääräsarjan alusta erotetaan niin monta lukua kuin vaalissa on valittava valtuutettuja.

32 § (34 §).

Kukin yhdistetty tahi yksinäisenä oleva ääniryhmä saa täyttää niin monta paikkaa valtuustossa kuin sen osamääriä on *31* §:n 3 momentin mukaan erotettu.

33 § (35 §).

Yksinäisenä olevan ääniryhmän ehdokaslistasta erotetaan, sen alusta alkaen, niin monen ehdokkaan nimi kuin ääniryhmälle *32* §:n mukaan tulee paikkoja valtuustossa, ja ovat nämä ehdokkaat valtuutetuiksi valitut.

34 § (36 §).

Yhdistetylle ääniryhmälle tulevista paikoista valtuustossa täyttää ensimäisen se ehdokas, jonka nimi on ensimäisenä kaikissa yhdistetyn ääniryhmän muodostavien yksinkertaisten ääniryhmien ehdokaslistoissa, ja katsotaan hän valituksi sen yksinkertaisen ääniryhmän puolesta, jonka äänimäärä on suurin.

Muut yhdistetylle ääniryhmälle tulleet paikat valtuustossa jaetaan ääniryhmään kuuluvien yksinkertaisten ääniryhmien kesken niin kuin *31, 32 ja 33* §:ssä säädetään, jolloin kunkin ääniryhmän äänimäärä jaetaan vuoroonsa yhdellä, kahdella, kolmella j. n. e., saadut osamäärät järjestetään sarjaan suuruutensa mukaan, sarjasta erotetaan, sen alusta alkaen, niin monta osamäärää, kuin yhdistetyllä ääniryhmällä vielä on oikeus täyttää valtuuston paikkoja, ja kullekin yksinkertaiselle ääniryhmälle tulee niin monta paikkaa valtuustossa, kuin sen osamääriä on erotettu.

35 § (37 §).

Ehdokas, jonka nimi on erotettu kahdesta tahi useammasta ehdokaslistasta, katsotaan valituksi sen yksinkertaisen ääniryhmän puolesta, jonka ehdokaslistassa hänen nimensä järjestykseen nähden varhemmin ilmaantuu. Jos hänen nimellään kahdessa tai useammassa ehdokaslistassa on järjestykseen nähden sama asema, katsotaan hän valituksi sen yksinkertaisen ääniryhmän puolesta, jonka äänimäärä on suurempi, mutta jos näiden äänimäärä on sama, ratkaisee arpa.

36 § (38 §).

Kun ääniryhmä, *35* §:n säännöksiä sovellettaessa, on kadottanut sen puolesta valituksi katsotun valtuutetun, astuu hänen sijaansa valtuutetuksi ääniryhmän ensimäinen, vielä käyttämättä oleva ehdokas.

Jos tämä säännös on sovellettava kahteen tahi useampaan ääniryhmään, alotetaan siitä yksinkertaisesta ääniryhmästä, jonka äänimäärä on suurin, ja jatketaan järjestyksessä ääniryhmien suuruuden mukaan.

37 § (39 §).

Ellei ääniryhmän ehdokaslistassa ole *36* §:n säännöksiä sovellettaessa tarvittavaa määrää nimiä, täytetään avoimeksi jäänyt paikka, milloin ääniryhmä kuuluu yhdistettyyn ääniryhmään, siitä ääniryhmästä, jonka osamäärä lähinnä olisi erotettu, jos *34* §:n 2 momentissa mainittua osamäärien erottamista olisi jatkettu, ja milloin ääniryhmä on pysynyt yksinäisenä, siitä ääniryhmästä, jonka osamäärä lähinnä olisi erotettu, jos *31* §:ssä mainittua osamäärien erottamista olisi jatkettu.

38 § (40 §).

Valtuutettujen varajäseniksi valitaan kustakin yksinkertaisesta ääniryhmästä kolmannes sen puolesta valittujen valtuutettujen luvusta tahi, jos siten syntyy murto-osia, lähinnä suurempi kokonaisluku, ja erotetaan tätä varten kunkin yksinkertaisen ääniryhmän ehdokaslistasta eteenpäin järjestyksessä niin monta nimeä, kuin ääniryhmä saa valita

varajäseniä, sivuuttamalla ainoastaan niiden ehdokkaiden nimet, jotka jo ovat valitut valtuutetuiksi.

39 § (41 §).

Kun laskemistoimitus keskeytetään, pitää kaikki vaaliliput ja laskelmat niin säilytettämän, ettei kukaan keskuslautakuntaan kuulumaton saa niitä käsiinsä.

40 § (42 §).

Keskuslautakunnan laskemistoimituksessa tehdään pöytäkirja, jossa erikseen on mainittava mitättömien vaalilippujen luku kussakin äänestysalueessa, sekä valitut henkilöt ja kustakin ääniryhmästä valitut varajäsenet järjestyksensä mukaan. Pöytäkirjaan on liitettävä kaikki vaalin tulosta laskettaessa syntyneet laskelmat, jotka keskuslautakunnan puheenjohtajan tulee sinettisiteellä toisiinsa yhdistää.

41 § (43 §).

Keskuslautakunnan kokouksissa, joita pidetään vaalilippujen laskemista ja vaalin tuloksen määräämistä varten, ovat valitsijayhdistysten asiamiehet oikeutetut olemaan saapuvilla.

(44 § *poist.*).

42 § (45 §).

Vaalin tulos julkaistakoon samalla tavalla kuin muutkin kunnalliset *ilmoitukset*.

7 LUKU.

Erityisiä säännöksiä.

43 § (46 §).

Jos valtuuston jäsen kuolee, *muuttaa pois taikka muun laillisen tai valtuuston hyväksymän syyn takia eroaa ennen toimikautensa loppumista*, astuu hänen sijalleen ensimäinen

vielä käyttämättä oleva varajäsen siitä yksinkertaisesta ääniryhmästä, jonka puolesta poistunut *(poist.)* on valittu.

Ellei ääniryhmässä ole varajäseniä, astuvat sijaan, jos ääniryhmä kuuluu yhdistettyyn ääniryhmään, pienimmän siihen kuuluvan yksinkertaisen ääniryhmän varajäsenet järjestyksensä mukaan, sen jälkeen lähinnä pienimmän ja niin edespäin, ja jos ääniryhmä on ollut yksinäisenä, pienimmän yksinkertaisen ääniryhmän varajäsenet ehdokaslistan järjestyksessä ja niin edespäin.

Varajäsen on toimessa sen ajan, mikä poistuneella olisi ollut jälellä.

44 § (47 §).

Jos joku tahtoo valittaa valtuutettujen vaalista, tehköön sen samassa järjestyksessä, kuin valitetaan valtuuston päätöksistä. Valitusaika luetaan vaalin tuloksen julkaisupäivästä.

45 § (48 §).

Jos valitus hyväksytään ja uusi vaali määrätään, tulee keskuslautakunnan viipymättä ryhtyä uuden vaalin toimittamiseen. Valitut pysykööt kuitenkin toimessaan, kunnes uusi vaali on toimitettu.

46 § (49 §).

Jos tässä laissa jotakin tapausta varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi, pidettäköön seuraava arkipäivä määräpäivänä.

(Poist.)

47 § (50 §).

Kunnan *tilintarkastajain ja varatilintarkastajain (poist.)* vaalissa *on* noudatettava tätä lakia, kuitenkin niin että valitsijayhdistyksen ehdokaslistassa saa olla enintään niin monta nimeä kuin vaalissa on valittava tilintarkastajia ja vara*tilin*tarkastajia yhteensä.

48 § (51 §).

Suhteellisissa vaaleissa, *jotka ovat valtuuston toimitettavat,* jätetään ehdokaslistat valtuuston puheenjohtajalle val-

tuuston määrättävänä aikana, ja on muuten soveltuvilta kohdin noudatettava tämän lain *määräyksiä*. Keskuslautakuntana toimii valtuuston valitsema vaalilautakunta.

49 § (52 §).

Kun kunnassa ensi kerta tämän lain mukaan valitaan valtuutetut, asettaa maistraatti kaupungissa ja kunnallislautakunta maalla keskuslautakunnan ja äänestysalueiden vaalilautakunnat, jotka pysyvät toimessa kunnes valtuusto on uudet lautakunnat valinnut. Muutoin tässä laissa valtuustolle vaaliin nähden määrätyt tehtävät toimittavat maistraatti ja kunnallislautakunta.

Näissä vaaleissa valitaan niin monta valtuutettua kuin maalaiskuntain ja kaupunkien kunnallislaeissa säädetään.

Valtuutetuista eroaa vuosittain kolmannes, ensimäisen vuoden lopussa ne, joiden nimet muodostavat ensimäisissä vaaleissa valittujen viimeisen kolmanneksen, toisen vuoden lopussa ne, joiden nimet muodostavat mainituissa vaaleissa valittujen viimeisen edellisen kolmanneksen, sitten vuoroonsa.

Varajäsenet pysyvät toimessaan niin kauan kuin se ryhmä, jolle heidät on varajäseniksi valittu.

50 § (53 §).

Keskuslautakunnan ja vaalilautakunnan jäsenten palkkiot sekä muut vaalista johtuvat menot suorittaa kunta.

51 § (uusi).

Tämä laki astuu voimaan .....kuun .. päivänä 19... Jos tässä laissa mainittuja määräaikoja ensimäisenä vuonna, jolloin vaalit tämän lain mukaan ovat toimitettavat, ei voida sovelluttaa vaalivalmistuksissa, on määräpäivät siirrettävä sen mukaan kuin Senaatti tarkemmin määrää.

Helsingissä 2 päivänä heinäkuuta 1917.

Vastalause.

Kun Suuri valiokunta on käsitellyt „Kaupunkien kunnallislakia" asettamansa jaoston (jolle valiokunta suorastaan ilman edelläkäynyttä käsittelyä on lähettänyt lakiehdotuksen) laatimassa muodossa *ennenkuin* lakiehdotuksen ruotsinkielinen teksti on ollut käsillä eikä siitä huolimatta ole suostunut vaatimukseen *toisen* käsittelyn toimittamisesta, joka toisistakin syistä oli tarpeellinen, minkä vuoksi valiokunnan kaikki porvarilliset jäsenet aivan muutamaa poikkeusta lukuunottamatta vaativatkin sitä, katsovat allekirjoittaneet täytyvänsä panna vakavan vastalauseen semmoista menettelyä vastaan.

Helsingissä 2 päivänä heinäkuuta 1917.

G. G. Rosenqvist. **Jenny af Forselles.**
Johannes Storbjörk. **A. J. Bäck.**
Gustaf Gädda. **Eirik Hornborg.**

Helsingissä, Suomen Senaatin kirjapainossa, 1917.

Suomen Eduskunnan eduskuntaesityksen johdosta päättämät ehdotukset maalaiskuntain kunnallislaiksi, kaupunkien kunnallislaiksi, laiksi kansanäänestyksestä sekä kunnalliseksi vaalilaiksi.

Näillä valtiopäivillä on tehty eduskuntaesitys voimassa olevan kunnallislainsäädännön uudistamisesta. Tämän esityksen, joka sisältää ehdotukset maalaiskuntain kunnallislaiksi, kaupunkien kunnallislaiksi, laiksi kansanäänestyksestä ja kunnalliseksi vaalilaiksi, on Eduskunta säädetyssä järjestyksessä käsitellyt.

Kun Suomen kansalaisille 1906 vuoden Valtiopäiväjärjestyksellä vakuutettiin yleinen ja yhtäläinen valtiollinen äänioikeus, kävi entistäkin räikeämmäksi se epäkohta, että laajoilta kansankerroksilta toisella, valtiolliseen elämään verrattavalla yhteiskuntaelämän alalla, nimittäin kunnallisella, melkein kokonaan puuttuu vaikutusvalta.

Voimassa olevan kunnallisen lainsäädännön perusteella on kunnallisten asiain hoito keskittynyt pääasiassa varakkaan luokan käsiin. Seurauksena siitä on ollut, että varattomain yhteiskunnan jäsenten edut eivät ole kunnan asioista päätettäessä tulleet riittävästi huomioon otetuiksi. Tämän sangen suurta tyytymättömyyttä herättäneen asiaintilan takia on kunnallisen lainsäädännön alalla uudistusten tarve käynyt välttämättömäksi. Näiden epäkohtien poistamiseksi on varattomatkin kunnanjäsenet oikeutettava ottamaan osaa kunnallisten asiain hoitoon.

Viipymätöntä uudistamista vaativat myös voimassa olevien kunnallislakien verotusta koskevat säännökset, mutta on

ne tällä kertaa täytynyt jättää käsittelemättä, kun tarpeellisia esitöitä ei ole suoritettu.

Käytäessä ratkaisemaan kunnallisten äänioikeusolojen uudistusta ei ole oikein asettaa kunnan jäsenen varallisuuden suuruutta määräämään hänen osanotto-oikeuttansa kunnan asiain päättämiseen ja hoitoon. Veronmaksuun perustuvat äänioikeusrajoitukset eivät ole paikallaan siitäkään syystä, että kunnan varoja ei hankita yksin tuloveroilla, vaan myös kunnan omistamien tuloa tuottavain laitosten ja oikeuksien kautta, eivätkä tuloveroa maksavat kunnan jäsenet näiden välityksellä kartuta kunnan varoja sen enemmän kuin muut. Kunnallinen äänioikeus on niin ollen annettava kuntalaisille veronmaksuvelvollisuudesta riippumatta. Niinikään on oikeudenmukaista, että naiset, mitä kunnalliseen äänioikeuteen tulee, saatetaan yhdenvertaisiksi miespuolisten kuntalaisten kanssa.

Mitä äänioikeus-ikärajaan tulee, on Eduskunta päättänyt, että äänioikeus, eräin laissa tarkemmin määrätyin poikkeuksin, on oleva niillä kunnan jäsenillä, jotka ennen vaalivuoden alkua ovat täyttäneet 20 vuotta, koska henkilö jo 15-vuotiaana on oikeutettu hallitsemaan, mitä hän itse ansaitsee, ja 16-vuotiaana on velvollinen suorittamaan henkilöllistä veroa sekä 18-vuotiaana on rikosoikeudellisesti täysin vastuunalainen teoistaan. Sitäpaitsi on vielä huomioon otettava, että, vaalien tapahtuessa vuosittain vasta syksyllä, valitsijoista useimmat silloin jo ovat 21 vuotta täyttäneitä.

Vaalikelpoisuuteen nähden on Eduskunta asettunut sille kannalle, että vaalikelpoinen kunnan toimiin on oleva jokainen kunnanjäsen, jolla on kunnallinen äänioikeus. Ainoaksi yleiseksi lisäehdoksi on asetettu se, että valitun täytyy olla kunnassa asuva.

Voimassa olevain kunnallisasetusten mukaan käyttävät kunnan jäsenet päätösvaltaansa maalla ja pienemmissä kaupungeissa joko valitsemainsa valtuutettujen kautta tai välittömästi ottamalla osaa kunnallisten asiain käsittelyyn ja ratkaisemiseen, maalla kuntakokouksissa ja kaupungeissa

raastuvankokouksissa. Kun näihin kokouksiin, ehdotetun yleisen äänioikeuden tultua käytäntöön, voisi monasti ottaa osaa tuhatmäärin kansalaisia, tulisi asiain käsittely niissä käymään pitkälliseksi ja hankalaksi. Tämän vuoksi Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksiin määräyksen, että kunnallista päätäntövaltaa käyttää valtuusto. Päätösvallan siirtäminen valtuustolle ei varmaankaan tule laimentamaan kunnallisten asiain harrastusta, koska vuosittain uudistuvat vaalit tulevat sitä ylläpitämään. Kun vaaleissa sitäpaitsi sovellutetaan suhteellista vaalitapaa, tulee vähemmistöjenkin vaikutus yhteisten asiain hoitoon oikeudenmukaisesti turvatuksi.

Päätettäessä eräistä laissa tarkemmin mainituista kysymyksistä on ratkaisu tapahtuva kansanäänestyksellä, jolla niinikään on ratkaistava kunnan jäsenten asianmukaisesti esittämä vaatimus siitä, että valtuuston jossakin asiassa tekemä päätös tarkoitustaan vastaamattomana kumottaisiin.

Eräitä tehtäviä on kaupungissa jäänyt myöskin raastuvankokoukselle. Koska nimittäin erinäisissä asetuksissa, joita ehdotus kaupunkien kunnallislaiksi ei tulisi muuttamaan, kaupunkien eräiden virkamiesten vaalit on määrätty toimitettavaksi raastuvankokouksessa, on ollut välttämätöntä sanottuun lakiin ottaa määräyksiä, jotka tekevät raastuvankokousten pitämisen näitä asioita varten edelleen mahdolliseksi.

Kunnallinen itsehallinto-oikeus edellyttää, että kunta, valtion viranomaisista riipumatta, saa määrätä ja hoitaa talous- ja järjestysasiansa, mikäli ne yleisen lain mukaan eivät kuulu muun viranomaisen toimialaan. Tästä syystä on Eduskunta hyväksynyt sen periaatteen, että valtuuston päätöksiä yleensä ei ole alistettava kuvernöörin tai Senaatin talousosaston vahvistettaviksi.

Välttämättömänä edellytyksenä sellaiselle valtuuston kokoonpanolle, että siinä erilaiset kuntalaisten keskuudessa vallitsevat mielipiteet ja pyrinnöt tulevat oikeassa suhteessa edustetuiksi, on suhteellinen vaalitapa. Tämän vaalitavan käytäntöön ottaminen ei kohtaa mitään vaikeutta, kun kansa valtiollisten vaalien kautta jo on melkoisesti siihen pereh-

tynyt. Eduskunta onkin sen hyväksynyt kunnallisissa vaaleissa käytettäväksi. Vaalitapaa koskevissa säännöksissä on Eduskunta asettunut pääasiassa samalle kannalle kuin 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksymässään, mutta siittemmin hylätyksi tulleessa asetusehdotuksessa kunnallisista vaaleista.

Seuraavassa esitetään perusteluja eräille lakiehdotusten yksityiskohdille.

Maalaiskuntain kunnallislaki.

1 §. Maalaiskunnan muodostaa jokainen maaseurakunta, jolla on oma alue, eli siis kukin emä- ja kappeliseurakunta, mutta ei niiden alueella oleva erikoinen uskonnollinen yhdyskunta tai kirkollisessa suhteessa toiseen seurakuntaan kuuluva talo tai kyläkunta, jotka kunnalishallinnollisessa suhteessa kuuluvat siihen kuntaan, minkä alueella ne ovat. Kuntaa 1 §:ssä määriteltäessä on seurakunta-käsitteen pysyttäminen katsottu välttämättömäksi, koska kunnat alueellisesti ovat seurakunnista muodostuneet ja edelleenkin muodostuvat, kunnes ehkä tapahtuva valtion ja kirkon ero siinä tekee muutoksen.

2 §. Kun kysymys kuntien yhtymisestä yhteiseen kunnallishallintoon on kuntien kannalta laajakantoinen, on 2 §:ssä määrätty, että siitä on kansanäänestyksellä päätettävä.

6 §. Nykyään voimassa olevan asetuksen mukaan ei valtuutetuille valita varajäseniä, vaan toimitetaan täydennysvaali, jos valtuutettu toimikautensa aikana eroo. Suhteellista vaalitapaa noudatettaessa tämä kuitenkin kävisi hankalaksi, jopa, jos suhteellisuutta mieli säilyttää, mahdottomaksikin siinä tapauksessa, että vain yksi olisi valittava. Tästä syystä on 6 §:ään otettu määräys, että valtuutettujen vaalin yhteydessä heille on valittava varajäsenet.

Lapin kihlakuntaan kuuluvat ynnä eräät lakiehdotuksen 6 §:ssä mainitut Suomen pohjoisosassa olevat kunnat, joissa asutus on erittäin harva ja kulkuneuvot puutteellisia,

on lakiehdotuksessa asetettu maan muitten kuntien rinnalla poikkeusasemaan siinä, että sanotuissa kunnissa kansanäänestyksellä voidaan määrätä asetettavaksi suhteellisesti pienempi määrä kunnanvaltuutettuja.

Eduskunta on katsonut tärkeäksi, että kunnan tilintarkastajatkin valitaan suhteellisilla vaaleilla, koska se on omiaan lisäämään luottamusta tilintarkastuksen tehoisuuteen. Lisäämättä tilintarkastajain lukumäärää kovin suureksi voidaan vaali järjestää suhteellisilla vaaleilla tapahtuvaksi, jos tilintarkastajia asetetaan neljä ja heidän varamiehiään yhtä monta ja määrätään, että heistä puolet vuosittain eroaa, jolloin vuosittain aina on valittava kaksi tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa. Jatkuvaa yhtenäisyyttä tilintarkastustoiminnassa on mahdollisuus ylläpitää valitsemalla eroamisvuorossa olevat uudelleen, mikäli siihen muuten mahdollisuutta ja aihetta on. Tämän mukaisesti on lakiehdotuksen 7 § laadittu. 7 §.

Kunnanvaltuutettujen ja tilintarkastajain vaalia koskevalla, 7 §:n 3 momenttiin sisältyvällä määräyksellä, että vaalioikeutta ei saa käyttää valtuutetun kautta, kuten nykyisin, on tahdottu estää kunnassa asumattomien tai muuten sen asioista välittämättömien kunnanjäsenten vaikutus vaaleihin.

Kun valtuutetuiksi voidaan valita vähävaraisiakin henkilöitä, on Eduskunta katsonut oikeudenmukaiseksi, että valtuutetut saavat toimestaan korvausta, varsinkin kun valtuuston kokouksia, melkein kaikkien kunnan asiain siirryttyä sen ratkaistavaksi, tulee pidettäväksi niin usein, että työstään elävän henkilön muutoin olisi mahdoton valtuutetun toimeen ryhtyä. Samassa 12 §:ssä, missä tästä säädetään, on valtuustolle annettu valta harkita, onko valtuutetuille maksettava korvausta myöskin matkakustannuksista. 12 §.

Eduskunta on hyväksynyt periaatteen, että kunnallislautakuntaan kuuluva henkilö ei saa samalla olla valtuuston puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana. Tämän mukaisesti on 13 §:ään otettu määräys, että valtuuston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on erottava tästä toimestaan, jos hänet valitaan kunnallislautakuntaan; valtuuston jäse- 13 §.

nenä hän siitä huolimatta pysyy, mikäli muuta syytä eroon ei ole.

14 §. Kun valtuuston puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi valittu voisi kieltäytyä toimeen ryhtymästä, ennenkuin vaalista ehkä tehty valitus on tullut ratkaistuksi, on tarpeen nimenomainen määräys, että valitun tulee hoitaa tointa, kunnes toinen mahdollisesti on tullut valituksi ja toimeen ryhtyy. Tätä tarkoittava säännös on otettu 14 §:ään.

16 §. Voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaan kunnalla ei ole ollut oikeutta lopullisesti päättää 16 §:ssä mainituista asioista, vaan ovat päätökset olleet alistettavat osaksi kuvernöörin, osaksi Senaatin talousosaston vahvistettaviksi. Yleisissä perusteluissa jo huomautetusta kunnallisen itsehallinto-oikeuden laajentamista tarkoittavasta periaatteesta on johtunut, että päätöksille näissäkään suhteissa ei ole katsottu tuollaista vahvistusta tarpeelliseksi.

Valtuuston päätöksen tekoon vaaditaan määräenemmistö, kun on kysymys sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myymisestä, panttaamisesta tai vaihtamisesta, joka lahjan, testamentin tai muun laillisen saannon kautta on tullut kunnan omaksi.

17 §. Lakiehdotuksen 17 §:ssä tarkoitettujen järjestys- y. m. sääntöjen antaminen on oikeastaan lainsäädäntövallan käyttämistä, joka on uskottu kunnalle. Kun kunta tämän oikeuden nojalla voi säätää rangaistusuhan, vieläpä sellaisen, joka kohdistuu myös kunnan alueelle mahdollisesti tuleviin ulkokuntalaisiin, on paikallaan, että tällaisia asioita koskevat kunnan päätökset alistetaan kuvernöörin vahvistettaviksi, varsinkin kun täten säännöksiin eri kunnissa epäilemättä tulee enemmän yhtenäisyyttä. Jotta ei uhkasakkoja aiheettomasti määrättäisi, on välttämätöntä, että niiden tarpeellisuudesta kaksi kolmannesta valtuuston saapuvilla olevista jäsenistä on yhtä mieltä. Kun äskettäin vahvistettu kieltolaki edellyttää kuntain puolelta erityistä valvontaa, on Eduskunta maininnut myöskin raittiuden sellaisena asiana, jonka edistämiseksi kunta voi hyväksyä sääntöjä.

Kun erityisen valiokunnan asettaminen valmistamaan asioita on osottautunut hyödylliseksi, on lakiehdotuksen 22 §:ään otettu viittaus sellaisen asettamisesta. 22 §.

Eduskunta on katsonut, että 27 §:ssä mainitut vaalit ovat toimitettavat suhteellista vaalitapaa käyttäen ainoastaan siinä tapauksessa, että vähintään neljännes valtuuston jäsenistä sitä vaatii, koska tällaisen vaalitavan käyttämisestä ei ole mitään hyötyä, jollei ole melkoista erimielistä vähemmistöä vaaleihin osaa ottamassa. Vaalit on toimitettava suljetuin lipuin, koska valitsijat siten voivat vapaammin äänestää. 27 §.

Siihen nähden että kunnan asioissa on sellaisia, joissa päätökset on viipymättä pantava täytäntöön, on 30 §:ään otettu määräys, joka tekee tämän mahdolliseksi. Tätä määräystä täydentää kansanäänestystä koskevaan lukuun hyväksytty säännös siitä, että tällaisesta päätöksestä ei saa vedota kansanäänestykseen. Väärinkäytösten välttämiseksi on määrätty, että päätös voidaan julistaa kiireellisenä täytäntöönpantavaksi vain siinä tapauksessa, että kolme neljännestä valtuuston läsnäolevista jäsenistä kiireelliseksi julistamista kannattaa. 30 §.

Eduskunta on, kuten lakiehdotuksen 32 §:stä käy selville, katsonut tarpeelliseksi säätää, miten kunnalliset ilmoitukset saatetaan kuntalaisten tietoon. Koska kuulutusten julkaiseminen kirkossa ei vastaa tarkoitustaan, on katsottu tietoon saattamisen parhaiten tapahtuvan jo nyt tavallisella, kunnantalossa tai muussa valtuuston määrättävässä, soveliaassa paikassa olevalla ilmoituksella. Kun kuitenkin jo nyt on yleisenä tapana julkaista kunnalliset kuulutukset myös sanomalehdissä, on jätetty kunnille tilaisuus lisäksi käyttää tätäkin ilmoitustapaa. 32 §.

Kuntain edustajain kokous on läsnäolevien vähälukuisuuden tähden toisinaan täytynyt jättää pitämättä tai keskeyttää taikka kokoukseen, joka on kutsuttu asian käsittelyn jatkamista varten, ei ole saapunut päätösvaltaista määrää edustajia. Tällaisten tapausten estämiseksi on 37 §:ään otettu rangaistusmääräyksiä. 37 §.

38 §. Eduskunta on pitänyt tarpeellisena määrätä, että asiassa, jossa kunnanvaltuuston päätöksen tekoon vaaditaan määräenemmistö, sellainen myös on vaadittava useampain kuntain edustajain yhteisessä kokouksessa, koska määräenemmistöä koskeva vaatimus muuten voitaisiin tehdä tehottomaksi, ottamalla asia ratkaistavaksi kuntain edustajain yhteisessä kokouksessa. Tämä määräys on otettu lakiehdotuksen 38 §:ään.

69 §. Liikennemaksut ovat luonteeltaan välillisten verojen kaltaisia. Kun kuntien ei pitäisi saadà vapaasti omaksi hyväkseen määrätä kuinka rasittavia välillisiä veroja tahansa, jotka koskevat ulkokuntalaisiakin, on Eduskunta lakiehdotuksen 69 §:ään ottanut säännöksen, jonka mukaan liikennemaksujen määräämistä koskeva päätös on, päästäksensä voimaan, Senaatin vahvistettava.

74 §. Valittamisesta johtuvain kustannusten supistamiseksi on 74 §:ssä säädetty, että kuvernöörin päätökseen muutosta haettaessa valituksen saa antaa myös kuvernöörinvirastoon.

75 §. Eduskunta on lakiehdotuksen 75 §:ään ottanut nimenomaisen määräyksen, että hallintoviranomainen voi tehdyn valituksen johdosta tutkia ainoastaan, onko valituksenalainen päätös lakiin perustuva, mutta ei sen tarkoituksenmukaisuutta.

76 ja 77 §. Kansanäänestystä koskevat perustavat säännökset on Eduskunta yhdistänyt erikoiseksi, 6:nneksi luvuksi lakiehdotukseen. Niitten asioitten joukkoon, joista ei voida kansanäänestykseen vedota, on Eduskunta ottanut myöskin ne valtuuston päätökset, jotka koskevat tilintekoa ja tilinpäätöstä taikka tulo- ja menoarvion vahvistamista, samoin kuin nekin, jotka valtuusto 30 §:ssä säädetyssä järjestyksessä on julistanut kiireellisiksi; tulo- ja menoarvioon otettavia yksityisiä eriä koskevat valtuuston päätökset voidaan tästä huolimatta alistaa kansanäänestykseen. Lainvastaisesti tapahtunut kansanäänestys voidaan kuvernööriin valittamalla saada kumotuksi. Säännöksiä siitä, mitä valtuuston on tehtävä tai mitä se voi tehdä, jos kansanäänestys on valtuuston päätöksen kumonnut, ei ole lakiehdotukseen otettu. Valtuuston menettelyn määräävät silloin asian laatu ja olosuhteet samaan tapaan

kuin nytkin, milloin valtion viranomainen kumoo valtuuston päätöksen.

Jotta kuntain eroaminen yhteisestä kunnallishallinnosta ei aiheuttaisi liian äkkinäistä muutosta kuntain yhteisiin asioihin ja niiden hoitoon, on 82 §:ssä määrätty, että kysymys eroamisesta voidaan ottaa ratkaistavaksi aikaisintaan vuoden kuluttua siitä, kun kysymystä ensi kerran valtuustossa käsiteltiin. 82 §.

Manttaaliin pantua maata ja laitoksia koskevain asiain käsittelyn säännösteleminen sille uudelle pohjalle, jolle Eduskunnan hyväksymä maalaiskuntain kunnallislaki rakentuu, olisi vaatinut enemmän aikaa kuin kunnallisen lainsäädännön uudistamisen yhteydessä siihen nyt on ollut käytettävänä. Mainittujen asiain käsittely jää lakiehdotuksen 88 §:n mukaan senvuoksi pääasiassa tähänastisen lainsäädännön varaan. Tälläkin alalla olisi kuitenkin saatava aikaan nykyolojen vaatima uudistus. Eduskunta pitää senvuoksi suotavana, että Hallitus valmistuttaisi Eduskunnalle ensi tilassa annettavaksi esityksen myöskin mainittujen asiain käsittelyn uudistamisesta. 88 §.

Kaupunkien kunnallislaki.

Ne lakiehdotuksen kohdat, jotka ovat samoja kuin maalaiskuntain kunnallislakiehdotuksen perusteluissa kosketellut, eivät enää kaipaa lisäperustelua. Eräistä muista kohdista tahtoo Eduskunta huomauttaa seuraavaa.

Lakiehdotuksen 6 § on muodostettu lausumaan sen, mitä 8 päivänä joulukuuta 1873 kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen vastaava pykälä nykyoloissa sisältää. 6 §.

Tilintarkastajain lukumäärä kaupungeissa on ehdotettu määrättäväksi vähintään neljäksi, jotta suhteellista vaalitapaa vuosittainkin uudistuvissa vaaleissa voitaisiin soveltaa, ilman että tilintarkastajain toimikausi supistetaan vain yhdeksi vuodeksi. Jos tilintarkastajia on neljä, voidaan heidät valita kahdeksi vuodeksi, niin että vuosittain kaksi eroaa. 8 ja 9 §.

Valtuuston asiaksi on jätetty lähemmin päättää tilintarkastajain luvusta ja missä järjestyksessä he eroavat. Näitä seikkoja koskevat määräykset on otettu lakiehdotuksen 8 ja 9 §:ään.

31 §. Vuoden 1873 asetuksen 46 §:n mukaan on maistraatti kaupungin hallituksena. Tärkeätä tietysti onkin, että kaupungilla on jokin keskittäväkin hallintoelin. Tässä kohden voidaan ajatella kolmea tapaa, nimittäin: 1) erikoisen kunnallisosaston muodostamista maistraattiin, jonka osaston jäsenet valittaisiin tarpeellista kunnallispoliittista pätevyyttä silmällä pitäen; 2) rahatoimikamarin kehittämistä kunnan hallitsevaksi keskusvirastoksi; ja 3) jonkunlaisen kunnallisen keskuslautakunnan järjestämistä, jossa lautakunnassa tärkeimmät kunnalliset hallintoalat olisivat edustettuina. Kysymys kaupunkien hallinnon järjestämisestä puheenaolevassa suhteessa on kuitenkin siksi laajakantoinen, ettei ole ollut mahdollista sitä tässä yhteydessä ratkaista. Eduskunta ei senvuoksi olekaan lakiehdotukseen ottanut mitään säännöstä tässä kohden.

4 luku. Kunink. vakuutuskirjassa porvaristolle ja kaupungeille 23 päivältä helmikuuta 1789 vakuutetaan näille muun muassa järkähtämätön oikeus ehdottaa pormestareita ja valita raatimiehiä sekä ottaa itsellensä alempia virkamiehiä. Sittemmin on 8 päivänä joulukuuta 1873 annetussa asetuksessa säädetty, että tämä oikeus on kuuluva kaupunkikuntain kaikille raastuvankokouksessa äänivaltaisille jäsenille; ja 6 päivänä elokuuta 1889 annetun asetuksen mukaan on pormestarin, raatimiehen ja maistraatinsihteerin virkojen täyttämistä varten kaupungeissa pidettävissä vaaleissa noudatettava niitä säännöksiä, jotka vaalitapaan ja järjestykseen nähden ovat voimassa vaalioikeutta ja äänivaltaa yleisessä raastuvankokouksessa käytettäessä. Eduskunnan mielestä ei näitä raastuvankokouksien tehtäviä voida siirtää kaupunginvaltuustolle edellämainittuja erioikeuksia perustuslain mukaisessa järjestyksessä muuttamatta. Kun kaikki säännökset raastuvankokousten pitämisen tavasta ja järjestyksestä, äänioikeuden käyttämisestä niissä ja muusta sellaisesta sisältyvät

kunnallishallinnosta kaupungeissa 8 päivänä joulukuuta 1873 annettuun asetukseen, jonka uusi kaupunkien kunnallislaki tulisi kumoamaan, on ollut välttämätöntä säilyttää laissa erityinen 4:s luku raastuvankokouksista, jossa säädetään, miten raastuvankokouksia pormestarin, raatimiehen ja maistraatinsihteerin vaaleja varten pidetään, kutka ovat niissä äänioikeutettuja, miten raastuvankokoukseen on kutsuttava, sekä millä tavalla siinä tehty pöytäkirja tarkistetaan.

Laki kansanäänestyksestä.

Aika, jonka kuluessa kansanäänestys sitä koskevan vaatimuksen tekemisen jälkeen on toimeenpantava, on 2 §:ssä määrätty niin pitkäksi kuin kahdeksi kuukaudeksi siitä syystä, että kunnallislakien mukaan kunnanvaltuuston päätöksestä on kolmenkymmenen päivän valitusaika ja että kuulutus, jolla kuntalaiset kutsutaan äänestykseen, on julkaistava vähintään neljätoista päivää sitä ennen. 2 §.

Mitä kansanäänestyksessä noudatettavaan äänestystapaan tulee, on 6 §:ssä säädetty, että äänestyslippuja tulee olla kahta lajia, nimittäin sellaisia, joihin on painettu sana „jaa", ja sellaisia, joihin on painettu sana „ei". Äänestyslautakuntana toimivan vaalilautakunnan asiana on valvoa, että äänestys tapahtuu salaisena. 6 §.

Yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi on katsottu tarpeelliseksi, että asioissa, joissa valtuuston päätökseen vaaditaan määräenemmistö, sellainen myöskin on kansanäänestyksessä vaadittava. Tätä tarkoittava säännös on otettu lakiehdotuksen 11 §:ään. 11 §.

Kunnallinen vaalilaki.

Kun on katsottu asiain käsittelylle valtuustossa voivan koitua haittaa siitä, että varajäsen saisi tilapäisesti täyttää valtuuston jäsenen paikan, on 43 §:ssä määrätty, että vara- 43 §.

jäsen astuu varsinaisen jäsenen tilalle vain siinä tapauksessa, että varsinainen jäsen joutuu poistumaan valtuustosta.

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, Eduskunta ilmoittaa,

että Eduskunta on hyväksynyt Eduskunnan myötävaikutuksella määrättävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaan saatettavaksi seuraavat lakiehdotukset:

Maalaiskuntain kunnallislaki.

1 LUKU.

Yleisiä säännöksiä.

1 §.

Kukin maaseurakunta, jolla on oma alue, on itsekseen eri kunta.

Kunnan jäsenten tulee tämän lain mukaan ja lain muuten määräämissä rajoissa hoitaa kunnan yhteiset talous- ja järjestysasiat, mikäli ne voimassa olevien lakien tai asetusten mukaan eivät ole julkisen viranomaisen käsiteltäviä.

2 §.

Jos kahdella tai useammalla maalaiskunnalla on yhteinen kunnallishallinto, pysyköön se edelleenkin sillänsä niin kauvan kuin kunnat siitä sopivat. Jos joku niistä tahtoo erota, meneteltäköön niinkuin 82 §:ssä siitä sanotaan.

Jos useampia samaan kihlakuntaan kuuluvia maalaiskuntia haluaa yhtyä yhteiseen kunnallishallintoon, olkoon se luvallista, jos kunnanjäsenten enemmistö kussakin kunnassa erikseen sitä kansanäänestyksessä puoltaa.

Kuntain yhtymisestä on kunkin kunnanvaltuuston puheenjohtajan läänin kuvernöörille kirjallisesti ilmoitettava kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä lukien kun hän sai tiedon kansanäänestyksen tuloksesta.

Yhteiseen kunnallishallintoon yhtyneiden kuntain valtuutetut kutsuu ensimäiseen yhteiseen kokoukseen ja kokouspaikan määrää sen kunnan valtuuston puheenjohtaja, jonka puolelta yhtymiskysymys on pantu alkuun.

Maalais- ja kaupunkikuntaa älköön yhdistettäkö yhteiseen kunnallishallintoon. Milloin kuitenkin yhteinen toiminta näiden kesken jossakin asiassa katsotaan olevan aikaansaatava, olkoon kunnilla valta yhteisessä edustajakokouksessa siitä päättää.

Maalaiskunnan jakamisesta poikkeustapauksissa erityisiä tarkoituksia varten kunnan yhteisestä hallinnosta suhteessa tai toisessa riippumattomiin piireihin säädetään muualla.

3 §.

Maalaiskunnan jäsen on, siihen katsomatta mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan hän kuuluu, jokainen:

jolla kunnassa on tahi tulee olla asunto ja kotipaikka;

joka siellä omistaa tai viljelee maata tahi hallitsee muuta kiinteätä omaisuutta; taikka

joka siellä harjoittaa elinkeinoa, liikettä tahi ammattia.

4 §.

Maalaiskunta käyttää päättämisvaltaansa kunnanvaltuuston, kansanäänestyksen ja kuntain edustajain kokouksen kautta.

Toimeenpano ja hallinto kuuluu kunnallislautakunnalle ja muille sitä varten valituille lautakunnille, hallintokunnille tahi henkilöille, sen mukaan kuin tässä laissa tahi muualla säädetään.

5 §.

Maalaiskunnan yhteistä omaisuutta, olkoonpa se tuloa kiinteästä omaisuudesta, liikkuvaa pääomaa tahi jokin tuloa tuottava oikeus, samoinkuin valtion kunnalle myöntämiä varoja, on pidettävä varoina, joilla kunnan yhteisiä menoja suoritetaan, ja hoidettava niinkuin tässä jälempänä sanotaan, ellei jonkin tapauksen varalta ole toisin säädetty.

Niitä menoja varten, joihin varoja edellä mainittujen lisäksi tarvitaan kunnan yhteiseksi hyödyksi tahi sen erityi-

siin tarpeisiin, määrätköön kunta veroja suoritettavaksi voimassa olevien tai vastedes säädettävien perusteiden mukaan.

2 LUKU.

Kunnanvaltuusto.

6 §.

Kunnanvaltuutettuja valitaan maalaiskunnassa, jonka väkiluku henkikirjan mukaan on:

	1,000 tahi vähemmän,	.....	12
enemmän kuin	1,000, vaan ei yli 2,000,	....	15
„ „	2,000, „ „ „ 4,000,	....	18
„ „	4,000, „ „ „ 6,000,	....	21
„ „	6,000, „ „ „ 8,000,	....	24
„ „	8,000, „ „ „ 10,000,	....	27
„ „	10,000, „ „ „ 15,000,	....	30
„ „	15,000, „ „ „ 20,000,	....	36
„ „	20,000,	.....	42

Valtuutettujen varajäseniä valitaan niin monta kuin kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

Lapin kihlakunnassa sekä Kuolajärven kunnassa Kemin kihlakuntaa, Kuusamon, Pudasjärven ja Taivalkosken kunnissa Oulun kihlakuntaa ja Suomussalmen kunnassa Kajaanin kihlakuntaa saatakoon kuitenkin kansanäänestyksellä määrätä pienempikin määrä valtuutettuja asetettavaksi, ei kuitenkaan vähemmän kuin kaksitoista.

7 §.

Kunnanvaltuutetut sekä neljä tilintarkastajaa ja neljä varatilintarkastajaa, joiden vaali toimitetaan valtuutettujen vaalin yhteydessä, valitaan välittömillä ja suhteellisilla vaaleilla.

Vaaleissa on kaikilla vaalioikeutetuilla yhtäläinen äänioikeus.

Älköön vaalioikeutta valtuutetun kautta käytettäkö.

Vaaleista ja niiden toimittamisesta säädetään tarkemmin kunnallisessa vaalilaissa.

8 §.

Kunnanvaltuutetut ja varajäsenet valitaan kolmeksi vuodeksi. Valituista eroaa vuosittain kolmannes siinä järjestyksessä kuin kunnallisessa vaalilaissa on säädetty.

Tilintarkastajat valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Valituista eroaa vuosittain kaksi, ensimäisenä vuonna ne, jotka ovat tulleet vähimmillä äänillä valituiksi, sitten vuoroonsa; samoin varatilintarkastajista.

9 §.

Oikeus valita valtuutettuja ja tilintarkastajia on jokaisella maalaiskunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt kaksikymmentä vuotta ja joka viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa on kunnassa hengillekirjoitettu.

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) se, joka lain voiman voittaneen oikeuden päätöksen mukaan on holhouksen alaisena;

2) se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan; ja

3) se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän kunnallisissa vaaleissa on ostanut tai myynyt ääniä, aina kolmannen kalenterivuoden loppuun siitä lukien kun lopullinen tuomio asiasta annettiin.

Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista on voimassa, mitä siitä erittäin on säädetty tai vastedes säädetään.

10 §.

Vaalikelpoinen valtuutetuksi ja kunnan muihin luottamustoimiin, mikäli niistä ei ole erittäin säädetty, on jokainen

kunnassa asuva henkilö, joka on oikeutettu valtuutettuja valitsemaan.

11 §.

Valtuutetuksi valittu älköön kieltäytykö toimeen ryhtymästä, ellei hän ole täyttänyt kuuttakymmentä vuotta.

Joka kolmena lähinnä edellisenä vuotena on toiminut valtuutettuna taikka kunnallislautakunnan puheenjohtajana tai jäsenenä tahi muun senlaatuisen, kunnan asiain toimeenpanoa ja hallintoa varten asetetun hallintokunnan puheenjohtajana, on kuitenkin oikeutettu kolmen seuraavan vuoden kuluessa nauttimaan vapautta valtuutetun toimesta.

Jos valittu näistä syistä kieltäytyy, astuu varajäsen hänen sijaansa.

Jos kieltäytymisen perusteeksi ilmoitetaan kivuloisuus taikka siviili-, sotilas- tahi kirkollisvirka tai -palvelus, perheolot taikka jokin muu syy, tutkikoon valtuusto ilmoitetun esteen.

Jos kieltäytyminen hyväksytään, astuu varajäsen tilalle.

12 §.

Valtuutetut saavat korvausta toimestaan valtuuston harkinnan mukaan, kuitenkin vähintään viisi markkaa kokoukselta ja niin että palkkio kaikille valtuutetuille on samansuuruinen. Valtuusto harkitkoon myös, onko valtuutetuille maksettava korvausta matkakustannuksista ja kuinka paljon; älköön kuitenkaan maksettako enempää kuin yhden hevosen kyytiraha edestakaisin taikka, jos rautatietä tahi höyrylaivaa saattaa matkalla käyttää, kohtuullinen korvaus sen käyttämisestä.

13 §.

Valtuutetut valitsevat vuosittain keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Näihin toimiin älköön kuitenkaan valittako kruununvoutia, nimismiestä, poliisia eikä ulosottoapulaista.

Älköön valittu kieltäytykö, ellei hän jo saman kolmivuotiskauden aikana ole ollut samassa toimessa.

Jos puheenjohtaja tahi varapuheenjohtaja kuolee, muuttaa pois tahi muun laillisen syyn takia eroaa ennen toimikautensa loppumista, valittakoon toinen henkilö hänen sijaansa jälellä olevaksi ajaksi. Sama olkoon laki, jos valtuuston puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja valitaan kunnallislautakunnan puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi tai jäseneksi.

Toimitetusta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalista antakoon valtuusto kuvernöörille kirjallisen ilmoituksen.

Valtuuston asiana on puheenjohtajan palkkion määrääminen.

14 §.

Jos tehdään valitus valtuuston puheenjohtajan tahi varapuheenjohtajan vaalista tahi siitä, että niistä toimista kieltäytymistä ei ole hyväksytty, hoitakoon valittu kuitenkin tointa, kunnes valitus on lopullisesti ratkaistu ja, jos uusi vaali määrätään toimitettavaksi, toinen on valittu ja toimeensa ryhtyy.

15 §.

Valtuuston on keskusteltava ja päätettävä seuraavista asioista, nimittäin:

1) kansakoulujen ja muiden sivistyslaitosten perustamisesta, varattomain lasten koulunkäynnin avustamisesta sekä kansansivistyksen edistämisestä;

2) elinkeinojen kohottamisesta ja ammattitaidon edistämisestä;

3) niistä toimenpiteistä, joita siveellisyyden, raittiuden sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi ehkä katsotaan tarpeellisiksi;

4) kunnallisesta terveyden- ja sairaanhoidosta sekä kätilötoimesta;

5) työttömiksi, työkyvyttömiksi ja muutoin turvattomiksi joutuneitten avustamisesta;

6) lasten huoltamisesta ja suojeluksesta;

7) tuotantolaitosten perustamisesta ja jo perustettujen ottamisesta kunnan haltuun;

8) työttömyysrahastojen perustamisesta;

9) köyhäinasianajotoimesta;

10) kunnallisten ammattientarkastajain asettamisesta;

11) työnvälitystoimistojen perustamisesta;

12) asunto-oloja ja asutustoimintaa koskevista kysymyksistä;

13) kunnan rakennuksista ja laitoksista;

14) lainajyvästöjen sekä samanlaatuisia tarkoituksia varten aijottujen rahastojen perustamisesta ja hallinnosta;

15) yleisten warranttia antamaan oikeutettujen talletusmakasiinien perustamisesta;

16) metsästyksestä ja otuksenpyynnistä sekä kalastuksesta kunnan omistamilla alueilla, niin myös vahinkoeläinten hävittämistä tarkoittavista toimenpiteistä;

17) toimenpiteistä tulipalon ja kulovalkean estämiseksi sekä paloapuyhdistysten perustamisesta;

18) kunnan meno- ja tuloarvion vahvistamisesta;

19) varojen hankkimisesta kunnan yhteisiin tarpeisiin taksoittamalla tahi lainan ottamisella sekä kunnan rahastojen ja muun yhteisen omaisuuden hallinnosta ynnä tilinpäästön antamisesta;

20) kuntain edustajain kokoukseen lähetettävien edustajain sekä kunnallislautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenten ja varajäsenten vaalista;

21) kunnan keskus- ja vaali- sekä taksoitus- ja tutkijalautakunnan ynnä sellaisten lautakuntien, hallituskuntien ja henkilöiden valitsemisesta, joita kunnallislautakunnan lisäksi ehkä katsotaan tarpeelliseksi toimeenpanoa ja hallintoa varten;

22) kunnallishallinnossa noudatettavain ohje- ja johtosääntöjen vahvistamisesta;

23) kuntain välisestä yhteistoiminnasta; sekä

24) muista asioista, jotka saattavat kuulua kunnan yhteiseen toimialaan.

Valtuuston tulee sitäpaitsi antaa lausuntoja asioista, joita kuvernööri tahi muut viranomaiset valtuustolle siinä tarkoituksessa lähettävät.

Ne asiat, jotka erinäisten lakien tahi asetusten mukaan ovat olleet kuntakokouksen käsiteltäviä, tulevat tämän lain voimaanastuttua kunnanvaltuuston käsiteltäviksi.

16 §.

Valtuustolla on oikeus, jos se havaitsee syytä olevan:

1) lainan ottamiseen kunnalle;

2) kiinteän omaisuuden ostamiseen kunnalle; sekä

3) sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myymiseen, panttaamiseen tahi vaihtamiseen, joka lahjan, testamentin tahi muun laillisen saannon kautta on tullut kunnan omaksi.

Kolmannessa kohdassa mainittujen päätösten tekoon vaaditaan, että vähintään kaksi kolmannesta valtuuston saapuvilla olevista jäsenistä sitä kannattaa.

17 §.

Jos valtuusto päättää hyväksyä sääntöjä siveellisyyden, raittiuden, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tahi terveydenhoidon edistämiseksi kunnassa, olkoon sillä myös oikeus näiden sääntöjen rikkomisesta määrätä sopivia uhkasakkoja, ei kuitenkaan viittäkymmentä markkaa suurempia. Sellaisen päätöksen tekoon vaaditaan kuitenkin, että kaksi kolmannesta valtuuston saapuvilla olevista jäsenistä sitä kannattaa, ja on päätös alistettava kuvernöörin vahvistettavaksi.

Jos valtuusto katsoo suuremman uhkasakon tarpeelliseksi, pyytäköön kihlakunnanoikeutta sitä korottamaan.

Tällaiset säännöt ja uhkasakkomääräykset ovat saatettavat yleisön tietoon sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

18 §.

Valtuuston kokoukset ovat pidettävät kunnantalossa tahi muussa valtuuston määrättävässä, soveliaassa paikassa.

Kokoukset ovat julkisia.

Kuitenkin voi valtuusto päätöksellä, johon vähintään neljä viidennestä saapuvilla olevista valtuuston jäsenistä yhtyy, julistaa jonkun asian käsiteltäväksi suljetussa istunnossa.

19 §.

Valtuutetut kutsuu kokoukseen puheenjohtaja.

Kutsumuksessa tulee olla ilmoitus kokouksen ajasta ja paikasta ynnä kokouksessa käsiteltäviksi tulevista asioista; ja on kutsumus tiedoksipantava kunnantaloon tahi muuhun valtuuston määräämään soveliaaseen paikkaan sekä ilmoitettava valtuutetuille muulla valtuuston määrättävällä tavalla.

Jos jäävi tahi muu syy estää puheenjohtajaa antamasta kutsumusta, antakoon sen varapuheenjohtaja tahi, jos hänelläkin on este, kunnallislautakunnan puheenjohtaja.

Valtuuston kokous pidetään aikaisintaan neljäntenätoista päivänä, lukien sen päivän aamusta, jona kutsumus on tiedoksipantu, mutta jos asia on tavallista kiireellisempi eikä koske uutta verotusta tahi veron korotusta, saa sen ottaa käsiteltäväksi aikaisintaan kahdeksantena päivänä kutsumuksen tiedoksipanosta.

Valtuusto voi, milloin se katsoo sen välttämättömäksi, ottaa käsiteltäväkseen sellaisenkin asian, jota ei ole ilmoituksessa mainittu, jos asian kiireellisyys sitä vaatii.

20 §.

Valtuuston kokouksia on pidettävä niin usein kuin asianhaarat vaativat, mutta ainakin neljä kertaa vuodessa seuraavina aikoina:

huhtikuussa, jolloin päätetään kunnallislautakunnan ja muiden hallintokuntain edellisen vuoden hallinnosta antamasta kertomuksesta ja tilinteosta sekä tilintarkastajain sen johdosta antamasta lausunnosta;

kesäkuussa, jolloin valitaan jäsenet keskuslautakuntaan ja vaalilautakuntiin kunnan yleisiä vaaleja ja kansanäänestystä varten;

syyskuussa, jolloin valitaan kunnallislautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, jäsenet ja varajäsenet sekä jäsenet taksoitus- ja tutkijalautakuntiin ynnä virkailijat muihin vuoden lopussa avoimiksi tuleviin kunnan toimiin; ja marras- tai joulukuussa kunnan meno- ja tuloarvion vahvistamista varten seuraavaksi vuodeksi.

21 §.

Jos virkamies taikka yksityinen henkilö tahtoo valtuuston kokoonkutsuttavaksi ilmoittamaansa asiaa varten, anokoon sitä kirjallisesti valtuuston puheenjohtajalta, jonka tulee tutkia anomus. Jos hän sen hylkää, antakoon, jos vaaditaan, kirjallisesti päätöksensä perusteluineen ja samalla myös semmoisen valitusosoituksen, kuin 71 §:ssä sanotaan.

22 §.

Valtuusto saakoon, milloin tarpeelliseksi havaitsee, asettaa erityisen valiokunnan asioita valmistamaan. Jos sellainen valiokunta on asetettu, saakoon valtuuston puheenjohtajakin, milloin se asiaa viivyttämättä voi tapahtua, jättää asian sen valmisteltavaksi.

23 §.

Kunnanvaltuusto älköön asiaa käsiteltäväksi ottako älköönkä päätöstä tehkö, ellei vähintään kaksi kolmannesta valtuutettujen koko lukumäärästä ole saapuvilla.

24 §.

Jos valtuuston kokouksessa jotakin asiaa ei saada määräpäivänä loppuun käsitellyksi, esittäköön puheenjohtaja ennen kokouksen loppumista päätettäväksi asian käsittelyn jatkamista varten toisen päivän. Siitä ei tarvitse silloin erittäin ilmoittaa.

25 §.

Puheenjohtajan tulee valtuuston kokouksessa esitellä asiat ja johtaa keskustelua sekä katsoa, ettei muita kuin ilmoitettuja asioita päätetä. Jos nostetaan kysymys josta-

kin uudesta asiasta, älköön sitä ratkaistako, ennenkuin uudessa kokouksesssa, edelläkäyneen ilmoittamisen jälkeen, paitsi 19 §:n viimeisessä momentissa mainitussa tapauksessa.

Puheenjohtaja pitäköön kokouksessa myös huolta järjestyksestä ja saakoon, varoitettuansa, toimittaa pois kuuntelijan, joka käyttäytyy sopimattomasti. Jos syntyy semmoinen epäjärjestys, jota puheenjohtaja ei voi ehkäistä, hajoittakoon hän kokouksen.

Jos puheenjohtaja on poissa, astuu hänen sijaansa varapuheenjohtaja. Jos viimemainittukin on poissa, valitsee valtuusto keskuudestaan siksi kerraksi puheenjohtajan.

Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tahi jäsen ilman pätevää estettä jää tulematta kokoukseen, taikka ilman sellaista syytä lähtee kesken pois, maksakoon kunnan yleiseen kassaan sakkoa, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja kymmenen sekä jäsen viisi markkaa. Jos kokous läsnäolevien vähälukuisuuden vuoksi jää pitämättä tahi on kesken lopetettava, olkoon sakko poissaoleville kaksinkertainen.

Valtuuston kokouksissa pitää kunnallislautakunnan puheenjohtajan tahi sen, jonka lautakunta siihen keskuudestaan valitsee, olla saapuvilla antamassa valtuustolle tarpeellisia tietoja; ja on hänellä oikeus ottaa osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin, ellei hän myös ole valtuuston jäsen.

Kunnallislautakunnan puheenjohtajan tahi hänen sijaisensa poissaolo ei estä asioita käsittelemästä eikä päätöksiä tekemästä.

26 §.

Sittenkun asiasta on valtuuston kokouksessa keskusteltu ja puheenjohtaja julistanut keskustelun päättyneeksi, tehköön hän semmoisen äänestysesityksen, että vastaus „jaa" taikka „ei" ilmaisee valtuuston päätöksen.

Kun vastaus on annettu, ilmoittakoon puheenjohtaja, mikä hänen käsityksensä mukaan on tullut päätökseksi, ja vahvistakoon sen, ellei muuta äänestystä vaadita, vasaranlyönnillä. Jos äänestystä vaaditaan, toimitettakoon se julkisesti ja nimenhuudolla.

Se mielipide, jonka puolesta enimmät äänet on annettu, tulkoon valtuuston päätökseksi, paitsi milloin päätöksen tekoon tämän lain mukaan vaaditaan määräenemmistö. Äänten jakautuessa tasan tulee se mielipide päätökseksi, johon puheenjohtaja yhtyy.

Kun äänestyksen tulos on saatu selville, julistakoon puheenjohtaja päätöksen.

27 §.

Vaalit, jotka ovat valtuuston, kunnallislautakunnan, taksoituslautakunnan tahi muiden kunnallisten hallintokuntain toimitettavat, tapahtukoot suhteellista vaalitapaa noudattamalla, jos valittavia on kaksi tai useampia ja jos neljännes vaaliin osaa ottavista sitä vaatii.

Jos yksi on valittava tai milloin enemmistövaalitapaa muuten käytetään, tulee valituksi se tai ne, jotka vaalissa ovat saaneet enimmät äänet.

Vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

28 §.

Valtuuston kokouksissa kirjoittaa pöytäkirjan puheenjohtaja tai hänen johdollaan valtuuston sitä varten valitsema henkilö.

Milloin pöytäkirjaa ei voida heti tarkistaa, voi valtuusto antaa puheenjohtajan ja vähintään kahden aina kerraksi sitä varten valitun jäsenen toimeksi pöytäkirjan tarkistamisen valtuuston määrättävänä päivänä.

Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja pöytäkirjantekijä sekä, tarkistuksen heti tapahtuessa, vähintään kaksi valtuuston jäsentä, ja muutoin tarkistajat. Jos tarkistajista yksi tahi useammat kieltäytyvät pöytäkirjaa allekirjoittamasta, väittäen, ettei se sisällöltään vastaa sitä, mitä valtuuston kokouksessa on tapahtunut, merkitköön puheenjohtaja sen pöytäkirjaan ja lykätköön tarkistamisen valtuuston seuraavaan kokoukseen. Tarkistettu pöytäkirja on edeltäpäin ilmoitettuna päivänä valtuuston kokoushuoneessa julkiluettava.

Sillä, joka on ollut valtuuston kokouksessa käsiteltyä asiaa päättämässä, olkoon oikeus heti ilmoittaa vastalause tehtyä päätöstä vastaan. Jos vastalauseen tekijä tahtoo saada vastalauseensa perusteltuna pöytäkirjaan liitetyksi, antakoon sen kirjallisesti pöytäkirjantekijälle viimeistään pöytäkirjan tarkistamistilaisuudessa.

29 §.

Jos valtuuston päätös koskee jotakin henkilöä yksityisesti, on se todistettavasti annettava hänelle tiedoksi kokouksen pöytäkirjanotteella, johon on liitettävä osoitus, miten päätökseen haetaan muutosta.

Tiedonannon toimittajan tulee pöytäkirjanotteeseen merkitä antopäivä sekä nimensä, ammattinsa ja kotipaikkansa.

30 §.

Valtuuston päätös voidaan julistaa kiireellisenä täytäntöönpantavaksi, jos kolme neljännestä läsnä olevista jäsenistä sen kiireelliseksi julistamista kannattaa; ja on siitä päätöksessä nimenomaan mainittava. Täytäntöönpanoa älköön silloin estäkö se, ettei päätös ole saanut lain voimaa, ellei muutoksenhakeminen sen kautta kävisi hyödyttömäksi tahi kuvernööri, huomatessaan päätöksen lainvastaiseksi, näe olevan syytä täytäntöönpanemista kieltää.

31 §.

Puheenjohtaja pitäköön huolta siitä, että valtuuston päätökset joutuisasti toimitetaan kunnallislautakunnan tahi niiden viranomaisten ja henkilöiden tiedoksi, joiden asiana päätösten täytäntöönpano on.

Lähetettävät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja sekä kunnankirjuri, missä sellainen on.

32 §.

Kunnalliset ilmoitukset saatetaan kuntalaisten tiedoksi julkipanolla kunnantalossa tai muussa valtuuston määrättävässä, soveliaassa paikassa.

Valtuusto päättäköön, ovatko kunnalliset ilmoitukset muullakin tavoin saatettavat kuntalaisten tiedoksi.

3 LUKU.

Kuntain edustajain kokoukset.

33 §.

Asiat, jotka lain mukaan voidaan ottaa valtuuston kokouksessa käsiteltäviksi, ovat, paitsi milloin kunnat ovat yhteisen kunnallishallinnon alaisia, käsiteltävät ja ratkaistavat kuntain edustajain kokouksessa, kun asia on katsottava yhteiseksi eri kunnille tahi niiden osille taikka kun eri kunnat ovat keskenään sopineet, että yhteisesti neuvottelevat ja päättävät asiasta.

34 §.

Kuntain edustajain kokous pidetään paikassa ja aikana, joista valtuustot ovat keskenään sopineet, tahi jotka kuvernööri, valtuustojen ollessa eri mieltä, ilmoituksen siitä saatuaan on määrännyt.

35 §.

Valtuuston kokouksessa, joka pidetään vähintään seitsemää päivää ennen määrättyä kuntain edustajain kokousta, tulee valtuuston valita kunnan vaalikelpoisista jäsenistä yhteiseen kokoukseen niin monta edustajaa, että niiden lukumäärä on kuudennes valtuuston jäsenten luvusta. Milloin näiden lukumäärä ei ole jaollinen kuudella, on edustajain lukua lisättävä yhdellä.

Samalla kertaa on myös valittava varaedustajia, joita pitää olla vähintään kolmannes edustajain lukumäärästä.

Näin toimitetusta edustajain ja varaedustajain vaalista ei saa erikseen valittaa.

36 §.

Edustajain ja varaedustajain vaalista on eri kuntien valtuustojen pöytäkirjanotteilla hyvissä ajoin annettava tieto-

edustettujen kuntien yhteiselle toimikunnalle, jos sellainen on olemassa, mutta muussa tapauksessa sen kunnan valtuuston puheenjohtajalle, jonka piirissä kuntain edustajain kokous pidetään; ja olkoot nämä pöytäkirjanotteet siten valituille valtakirjoina.

37 §.

Jos edustaja tahi kutsumuksen saanut varaedustaja ilman laillista estettä jää kuntain edustajain kokoukseen saapumatta, maksakoon sakkoa neljäkymmentä markkaa. Jos kokous läsnäolevien vähälukuisuuden vuoksi jää pitämättä tahi on kesken lopetettava, olkoon sakko kaksinkertainen ja korvatkoot poisjääneet yhteisvastuullisesti saapuville tulleiden edustajain palkat ja matkakulungit sekä muut kokouksesta johtuvat kustannukset.

Tässä pykälässä mainittuun sakkoon ja seuraamukseen tuomitsee sen paikkakunnan alioikeus, jossa edustajain kokous on pidetty; ja olkoon virallinen syyttäjä velvollinen syytettä ajamaan, jos se hänelle syytteeseen pantavaksi ilmoitetaan.

38 §.

Kuntain edustajain kokouksen avaa edustettujen kuntien yhteisen toimikunnan määräämä henkilö tai sen kunnan valtuuston puheenjohtaja, jonka piirissä yhteinen kokous pidetään; ja siinä on puheenjohtajana se, jonka edustajat keskuudestaan valitsevat.

Kokous on päätöksenvoipa, kun vähintään kolme neljännestä siihen valituista edustajista on saapuvilla.

Kullakin edustajalla on yksi ääni ja päätökseksi tulee se mielipide, jota useammat äänet kannattavat, mutta äänten mennessä tasan se mielipide, johon puheenjohtaja yhtyy. Kuitenkin on asiassa, jossa kunnanvaltuuston päätökseen vaaditaan määräenemmistö, sellainen myös kuntain edustajain kokouksessa vaadittava.

Vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

39 §.

Kuntain edustajain kokouksessa kirjoittaa pöytäkirjan puheenjohtaja tai hänen johdollaan se, jonka kokous siihen valitsee, ja on pöytäkirjassa lueteltava kaikki kokouksessa saapuvilla olevat sekä siitä poisjääneet edustajat.

Pöytäkirjan tarkistuksen, ellei se heti voi tapahtua, toimittavat valitut tarkistajat kokouksen määrättävänä päivänä. Sen allekirjoittavat kokouksen puheenjohtaja ja pöytäkirjan kirjoittaja sekä, jos pöytäkirja heti tarkistetaan, yksi edustaja kustakin kunnasta, mutta muussa tapauksessa tarkistajat. Pöytäkirja on asiakirjoineen säilytettävä sen kunnan valtuuston puheenjohtajan luona, jonka piirissä yhteinen kokous on pidetty.

Neljäntoista päivän kuluessa kokouksen jälkeen on pöytäkirjasta lähetettävä oikeaksi todistettu jäljennös kullekin kokouksessa edustetulle kunnalle, asianomaisen valtuuston puheenjohtajan toimesta viipymättä kuntalaisten tietoon saatettavaksi sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

Lähetettävät toimituskirjat allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja.

40 §.

Kuntain edustajain kokouksen päätös saatetaan täytäntöön, niinkuin kokous tämän lain säännösten mukaisesti on määrännyt, jollei erityisesti ole toisin säädetty.

Jos edustajain kokous jättää tehtäviä jonkun tai joidenkin henkilöiden tai toimikuntien toimeksi, saakoon se siten valitsemilleen henkilöille ja toimikunnille hyväksyä ohjesääntöjä.

41 §.

Palkan ja matkakustannusten korvauksen yhteiseen kokoukseen valitulle edustajalle määrää ja suorittaa edustajan valinnut kunta.

Muut kokouksesta johtuvat kustannukset suoritetaan kokouksen päätöksen mukaan.

42 §.

Jos kuvernööri katsoo tarpeelliseksi kuntain lausunnon tai selityksen asiasta, jota kuntain edustajain kokous on käsitellyt ja jota varten se on asettanut yhteisen toimikunnan, pyytäköön lausuntoa tältä toimikunnalta; ja olkoon tämän asiana, asianhaarojen mukaan, myöskin pyytää eri kuntia lausumaan asiasta mielensä tahi kokoontumaan edustajain kokoukseen, mikäli katsovat sen tarpeelliseksi.

43 §.

Muuten olkoon kuntain edustajain kokoukseen nähden soveltuvilta kohdin noudatettava, mitä tässä laissa on säädetty kunnanvaltuuston kokouksesta.

4 LUKU.

Kunnallislautakunta.

44 §.

Kussakin kunnassa tulee olla kunnallislautakunta, joka tässä laissa olevain säännösten ja niiden määräysten mukaan, joita kunnanvaltuusto tahi muu viranomainen laillisesti noudatettaviksi antaa, huolehtii kunnan hallinnosta, valvoo sen yhteisiä etuja sekä panee täytäntöön valtuuston päätökset ja määräykset.

Kunnallislautakunnalle kuuluvaa hallintoa varten on valtuuston jaettava kunta piireihin, joista jokainen on lautakunnan jonkun jäsenen valvonnan alaisena.

45 §.

Kunnallislautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä kunnanvaltuuston päätöksen mukaan vähintään neljä jäsentä, jotka kaikki valtuusto valitsee vaalikelpoisten kunnan jäsenten joukosta ja samalla tarpeellisen määrän varajäseniä.

Näihin toimiin älköön kuitenkaan valittako tuomaria, kruununvoutia, nimismiestä, poliisia tai ulosottoapulaista,

ei myöskään kunnallislautakunnan tai kunnan hallintoa varten asetetun muun hallintokunnan virka- tai palvelusmiestä, joka on velvollinen tekemään toimestaan tiliä. Virka- ja palvelusmiestä älköön vastoin tahtoaan velvoitettako ottamaan vastaan tointa kunnallislautakunnassa.

46 §.

Kunnallislautakunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten vaali toimitetaan kolmeksi vuodeksi. Lautakunnan jäsenistä eroaa vuosittain kolmannes siinä järjestyksessä kuin kunnallisessa vaalilaissa kunnanvaltuutetuista säädetään.

Valitun kieltäytymisoikeudesta ja eroamisesta olkoon voimassa, mitä valtuutetuista on siinä suhteessa tämän lain 11 ja 13 §:ssä sekä kunnallisen vaalilain 43 §:ssä säädetty.

47 §.

Jos kunnallislautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tahi jäsen on valittu valtuuston puheenjohtajaksi tahi varapuheenjohtajaksi, tulee hänen luopua lautakunnasta.

48 §.

Toimitetusta kunnallislautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalista lähettäköön valtuusto kuvernöörille kirjallisen ilmoituksen.

49 §.

Kunnallislautakunta kokoontuu niinä aikoina ja siinä paikassa kuin se itse määrää, niin myös milloin puheenjohtaja katsoo tarpeelliseksi tahi lautakunnan jäsenten enemmistö tekee siitä puheenjohtajalle esityksen.

Kokouksen kutsuu kokoon puheenjohtaja lautakunnan päättämällä soveliaalla tavalla.

50 §.

Jos kunnallislautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja jäävin tahi muun pätevän syyn takia ovat estetyt

saapumasta määrättyyn kokoukseen tahi ottamasta osaa jonkin asian käsittelyyn, tulee lautakunnan valita jäsenistään joku toinen siksi kertaa puhetta johtamaan.

Semmoisessa tapauksessa, kuin myös silloin kun jäsenelle on sattunut este, tulee sen, joka siten on estetty, kutsua varajäsen kokoukseen.

51 §.

Mitä tulee kunnallislautakunnan päätöksenteko-oikeuteen, puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, jäsenen tahi kutsutun varajäsenen kokouksesta poissaoloon, kuin myös äänestysesityksen tekemisen ja päätöksen tekemisen järjestykseen, on soveltuvilta kohdin noudatettava, mitä 23, 25 ja 26 §:ssä kunnanvaltuustosta on säädetty, kuitenkin niin että kokouksessa esitetyt asiat voidaan kohta ratkaista.

Kunnallislautakunnan päätös, kun se koskee jotakin henkilöä yksityisesti, on annettava tiedoksi niinkuin 29 §:ssä kunnanvaltuuston päätöksestä on säädetty. Muussa tapauksessa on päätös, milloin lautakunta asian laatuun nähden harkitsee tarpeelliseksi siitä kuntalaisille ilmoittaa taikka jotta päätös saisi lainvoiman, saatettava kuntalaisten tiedoksi sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

52 §.

Kunnallislautakunnan kokouksissa kirjoittaa pöytäkirjan puheenjohtaja taikka hänen johdollaan kunnankirjuri, missä sellainen on, tai muu lautakunnan ottama henkilö.

Puheenjohtaja pitää huolta kirjeenvaihdosta, kirjoittaa kirjekonseptit, asiapäiväkirjat ja luettelot antamistansa todistuksista, vastaanottaa lautakunnalle osoitetut kirjoitukset ja esitykset, katsoo että tilikirjain pito käy säännöllisesti, hoitaa lautakunnan asiakirjoja ja laatii niistä luettelot, käyttäen apunaan kirjuria, jos sellainen on.

Puheenjohtaja ja jäsenet saavat toimestaan palkkaa kunnanvaltuuston päättämän määrän.

53 §.

Pöytäkirja on heti tahi viimeistään seuraavassa lautakunnan kokouksessa tarkistettava.

Lautakunta voi kuitenkin antaa puheenjohtajan ja vähintään kahden aina kerraksi sitä varten valitun jäsenen toimeksi pöytäkirjan tarkistamisen lautakunnan määrättävänä päivänä.

Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja pöytäkirjantekijä sekä, tarkistuksen heti tapahtuessa, kaksi lautakunnan jäsentä ja muutoin pöytäkirjan tarkistajat.

Lähetettävät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja sekä kunnankirjuri, missä sellainen on.

54 §.

Kunnallislautakunnan puheenjohtaja antaa niiden tietojen nojalla, joita hänellä on kunnassa asuvien kuntalaisten tilasta ja oloista, tarvittaessa täysivaraisuuden- tahi varattomuuden todistuksia sekä muita todistuksia, joista erittäin on säädetty; ja on todistus lautakunnan sinetillä vahvistettava.

55 §.

Kunnan rahojen ja muiden varojen sekä muun kunnallisen hallinnon hoidosta vastaavat kunnallislautakunnan puheenjohtaja ja jäsenet yleisen lain mukaan.

56 §.

Avuksensa saapi kunnallislautakunta, milloin valtuusto katsoo sen tarpeelliseksi, ottaa kirjurin, erityisen rahastonhoitajan sekä katsastajia ja muita toimihenkilöitä.

Satunnaisiin tarpeisiin ja kiireellisissä tapauksissa saakoon kunnallislautakunta kuitenkin, ilman valtuuston päätöstä, ottaa tarvittavia apulaisia, mutta olkoon velvollinen ilmoittamaan toimenpiteensä valtuuston hyväksyttäväksi seuraavassa kokouksessa.

Mainitut toimihenkilöt ja apulaiset, jotka palkataan valtuuston harkinnan mukaan, toimivat kunnallislautakunnan vastuulla ja sen antamia määräyksiä seuraten.

57 §.

Kunnallislautakunnan tulee valmistella ne asiat, jotka se valtuustolle lähettää, sekä pyydettäessä antaa valtuustolle ja muille viranomaisille lausuntoja kuntaa koskevissa asioissa.

58 §.

Kunnallislautakunnan on pidettävä huolta kunnan köyhäinhoidosta, ellei kunta ole uskonut sitä tointa erityiselle köyhäinhoitohallitukselle.

59 §.

Kunnallislautakunnan asiana on, ellei valtuusto ole asettanut erityistä terveyslautakuntaa, valvoa yleistä terveydentilaa kunnassa, kuin myös terveyden- ja sairaanhoitoa; ja tulee sen niissä sekä niiden yhteydessä olevissa, kuten rokotusta, kätilötointa ynnä ihmisten ja kotieläinten kulku- ja tarttumatauteja koskevissa asioissa noudattaa, mitä niistä erikseen säädetään.

Kunnallislautakunnan tulee erittäin pitää huolta siitä, että mielisairaille hankitaan soveliasta hoitoa ja että ne varattomat, jotka ovat tulleet mielisairaiksi tahi muuten sairastuneet, saavat kunnan kustannuksella tarpeellista hoitoa ja huolenpitoa.

Samoin tulee lautakunnan valvoa, että sokeille, kuuromykille ja viallisille henkilöille, jotka eivät voi itseänsä hoitaa, toimitetaan tarpeellista hoitoa ja, mikäli mahdollista, tarpeenmukaista opetusta.

60 §.

Kunnallislautakunnan velvollisuuksista, mikäli ne koskevat holhoustointa ja sen yhteydessä olevia asioita, on erikseen säädetty.

61 §.

Kunnallislautakunnan tulee kokonaisuudessaan ja sen jäsenten, kunkin piirissään, valvoa järjestystä kunnan alueella, estää ilkivaltaa ja yleisen lain tahi vahvistettujen jär-

jestyssääntöjen rikkomista sekä sitä varten saada apua 56 §:n mukaan asetetuilta henkilöiltä tahi muilta kunnan jäseniltä, siinä järjestyksessä ja sillä tavalla kuin kunnanvaltuusto määrää.

Mainittuja tehtäviä toimittaessaan lautakunta saakoon myös apua paikkakunnan järjestysviranomaisilta, ja on lautakuntakin puolestaan velvollinen toimimaan yhdessä näiden kanssa, milloin järjestysvalta yksinään ei voi ehkäistä ilkivaltaa tahi epäjärjestystä.

62 §.

Kunnallislautakunnan jäsenten tulee, kunkin piirinsä puolesta, olla saapuvilla kunnassa pidettävässä henkikirjoituksessa ja huolehtia siitä että, jos tehdään todellisuudesta poikkeavia ilmoituksia, ne oikaistaan.

Lautakunnan tulee myöskin avustaa viranomaisia tilastollisten tietojen kokoamisessa niiden määräysten ja kaavakkeiden mukaan, joista määräyksiä on olemassa tai joita asianomaiset lautakunnalle toimittavat.

63 §.

Ellei kunnan yhteisen niin kiinteän kuin irtaimenkin omaisuuden hoitoa ja hallintoa ole annettu erityisen toimikunnan tehtäväksi, pitää kunnallislautakunta siitä huolta, ja on lautakunnan pidettävä omaisuudesta tarkkoja luetteloja. Tässä toimessaan tulee lautakunnan erittäin valvoa, että kunnan maaomaisuutta hyvin hoidetaan, että sen huoneet ja rakennukset kelvollisesti rakennetaan ja pidetään kunnossa, kuin myös että kunnan lainajyvästöjä, makasiineja ja muita laitoksia, kassoja, rahastoja, lahjoituksia ynnä muita rahoja ja varoja asianmukaisesti hoidetaan ja käytetään.

64 §.

Kunnallislautakunta hoitaa kunnan raha-asioita ja suorittaa asianmukaisesti määrättyjä tai myönnettyjä, kunnalta meneviä maksuja, jollei erityisesti ole toisin säädetty.

Kunnan yhteisiin tarpeisiin määrättyjen suoritusten maksunpanossa ja kannossa sekä tilinteossa noudattakoon lautakunta, mitä siitä nykyään on voimassa tai vastedes säädetään.

Niistä sakoista, joita kunnallisviranomainen on poissaoloista tuominnut, tulee kunnallislautakunnan tehdä yksityiskohtainen luettelo, jonka mukaan lautakunnan tulee kantaa sakot ja tehdä niistä tili.

65 §.

Ne erityiset, 4 §:ssä mainitut, lautakunnat, hallintokunnat tai henkilöt, joita kunnanvaltuusto on asettanut erityisiä toimeenpano- tai hallintotoimia varten, ovat lähinnä kunnallislautakunnan valvonnan alaisia, ja niiden tulee sitä varten vuosittain ennen helmikuun 15 päivää kunnallislautakunnalle antaa hallinnostansa viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta tilit ja kertomukset, jotka ovat laadittavat valtuuston antamain määräysten mukaan.

Jos kunnallislautakunta huomaa, että nämä lautakunnat, hallintokunnat tai henkilöt ovat tahallansa, huolimattomuudesta tai laiminlyönnistä tehneet virheen, ilmoittakoon lautakunta asian kunnanvaltuustolle, jollei ojennusta muuten voida saada aikaan.

66 §.

Toimestansa tulee kunnallislautakunnan vuosittain ennen maaliskuun 15 päivää antaa valtuustolle kertomus viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta, valtuuston tarkempain määräysten mukaan.

67 §.

Asianomaisen papin ja lääkärin oikeudesta erityisiä kysymyksiä käsiteltäessä ottaa osaa kunnallislautakunnan tahi muun kunnallista tarkoitusta varten asetetun hallintokunnan toimintaan olkoon voimassa, mitä siitä muualla on säädetty.

68 §.

Se, joka kunnassa asuu tai oleskelee, olkoon velvollinen saapumaan kunnallislautakunnan eteen, kun hänen kuulustamistansa järjestysasioissa tai asioissa, joista hän on velvollinen lautakunnalle tekemään tiliä, pidetään tarpeellisena ja hän kunnallislautakunnan jäsenen tahi jonkun muun, lautakunnan siihen määräämän henkilön kautta on todistajain läsnä ollessa vähintäänkin neljää päivää ennen saanut ilmoitettua asiaa varten sinne kutsumuksen.

Jos näin kutsuttu jää tulematta eikä näytä laillista estettä, maksakoon kunnan yleiseen kassaan sakkoa kuusi markkaa ja olkoon kahdentoista markan sakon uhalla velvollinen uutena määräpäivänä tulemaan saapuville.

Jos niskoittelevalle on tästä lautakunnan päätöksestä todistettavasti annettu tieto eikä hän sittenkään ole saapunut, pyytäköön lautakunta paikkakunnan nimismieheltä virkaapua poisjääneen noutamiseen.

5 LUKU.

Ilmoittaminen, alistaminen ja valitukset.

69 §.

Kunnanvaltuuston tai kansanäänestyksen kautta syntynyt päätös on, päästäksensä voimaan, alistettava Senaatin tarkastettavaksi ja vahvistettavaksi, kun päätös koskee uusia maksuja yleisestä liikkeestä, kuten tie-, silta-, satama- ja lauttarahoja tai muutoksia entisiin. Sellainen alistus on lähetettävä läänin kuvernöörinvirastoon Senaattiin toimitettavaksi.

70 §.

Kunnanvaltuuston tai kansanäänestyksen kautta syntyneestä päätöksestä on tieto toimitettava Senaatille, kun päätös koskee sellaisen kiinteän omaisuuden tahi oikeuden myymistä, panttaamista tahi vaihtamista, joka lahjan tahi testamentin kautta on tullut kunnan omaksi ja on

määrätty käytettäväksi sen yhteiseksi hyödyksi jotakin erityistä tarkoitusta varten, niin myös kun se koskee sellaista välipuhetta tahi sopimusta, joka vaikuttaisi sen oikeuden muuttamista tahi supistamista, mikä kunnalla on sellaiseen kiinteistöön tahi etuun.

Senaatille toimitettava tieto lähetettäköön läänin kuvernöörin kautta.

71 §.

Joka ei tyydy valtuuston, kunnallislautakunnan tai tutkijalautakunnan taikka tämän lain 21 §:ssä säädetyssä tapauksessa valtuuston puheenjohtajan antamaan päätökseen, saakoon siitä tehdä kirjallisen valituksen, joka ynnä valituksenalainen päätös on valittajan itsensä tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen annettava läänin kuvernöörinvirastoon, muualta kolmenkymmenen, mutta Ahvenanmaalta ja Lapin kihlakunnasta neljänkymmenenviiden päivän kuluessa; ja luetaan tämä aika:

1) jos päätös on julkiluettu 28 §:ssä sanotussa järjestyksessä taikka tiedoksipantu 39 §:n 3 momentissa ja 51 §:ssä säädetyllä tavalla, siitä päivästä, jona sellainen julkilukeminen taikka tiedoksipano on tapahtunut;

2) jos valtuuston tahi kunnallislautakunnan päätös koskee jotakin henkilöä yksityisesti sekä 21 §:ssä mainitussa tapauksessa tiedonantopäivästä, tätä päivää kuitenkaan lukuunottamatta; sekä

3) kun valitus koskee tutkijalautakunnan päätöstä, siitä päivästä, jona se julistettiin.

Valittajan tulee samalla valitukseen liittää selvitys siitä, mistä päivästä valitusaika on luettava.

Jos valittaja laiminlyö, mitä tässä on määrätty, olkoon menettänyt puhevaltansa päätöstä vastaan.

72 §.

Kun asianomaisia määrätään valituksen johdosta kuulusteltaviksi, lähettäköön kuvernööri niin pian kuin suinkin asiakirjat valtuuston, kunnallislautakunnan tahi tutkijalau-

takunnan puheenjohtajalle, aina sen mukaan onko valtuusto tai mikä mainituista viranomaisista päätöksen tehnyt, ja puheenjohtajan tulee kuvernöörin asettaman määräajan kuluessa lähettää kuvernöörille asianomaisen selitys tahi lausunto.

Jos asianomaisia määrätään kuulusteltaviksi kuntain edustajain kokouksen päätöksestä tehdyn valituksen johdosta, kutsukoon kokouksen puheenjohtaja, ellei erityistä toimikuntaa ole asetettu selityksen antamista varten, asianomaiset edustajat kokoontumaan siihen paikkaan ja sinä aikana, kuin hän määrää, vaadittua selitystä antamaan. Sellainen kutsumus on toimitettava tiedoksipanolla eri kunnissa 32 §:ssä säädetyllä tavalla.

Sittenkun kuvernööri on ratkaissut asian, on päätös asianmukaisessa järjestyksessä toimitettava valittajalle ja siitä kirjoitettava päätökseen todistus, jota paitsi jäljennös päätöksestä on annettava sille edellä mainituista puheenjohtajista, jolle asia kuuluu, ja samalla siihen merkittävä, milloin valittaja on saanut päätöksen, sekä niinikään, milloin jäljennös on annettu mainitulle puheenjohtajalle; ja on päätös sitten viipymättä esitettävä kunnanvaltuuston tahi asianomaisten kunnallisviranomaisten kokouksessa ja pidettävä silloin kuntalaisten tahi asianomaisen viranomaisen tietoon saatettuna.

73 §.

Jos valitus tehdään siitä, ettei päätös ole laillisessa järjestyksessä syntynyt tahi että se on ristiriidassa yleisen lain tai asetusten kanssa tahi muuten menee päättäjäin toimivaltaa ulommaksi, saapi kuvernööri, jos näkee olevan syytä, kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Jos valitus perustuu siihen, että jonkun yksityisen oikeutta on päätöksellä loukattu, ja valitus hyväksytään, olkoon oikaisu sille eduksi, joka valitti, mutta jääköön päätös muutoin voimaan, jollei se ole ristiriidassa yleisen lain tahi asetusten kanssa, jolloin kuvernööri määrätköön päätöksen kokonansakin kumotuksi.

74 §.

Kuvernöörin päätökseen saapi, mikäli erityisten asiain varalta ei ole nimenomaan toisin säädetty, hakea muutosta Senaatin talousosastossa ennen kello kahtatoista kuudentenakymmenentenä päivänä päätöksen tiedoksi saamisesta lukien, sitä päivää kuitenkaan lukuunottamatta; ja olkoon silloin noudatettava, mitä muutoksen hakemisesta yleensä on säädetty, kuitenkin niin että valituksen myös saa valitusajan kuluessa antaa läänin kuvernöörinvirastoon sieltä perille toimitettavaksi.

75 §.

Sellaiset tässä luvussa mainitut valitukset, jotka kohdistuvat kunnanvaltuuston tekemiin päätöksiin, ottakoon tässä laissa tarkoitettu ylempi viranomainen tutkittaviksi ja ratkaistaviksi ainoastaan siltä osalta, mikä koskee päätöksen laillisuutta.

6 LUKU.

Kansanäänestys.

76 §.

Valtuuston päätöksen tarkoituksenmukaisuus voidaan alistaa kansanäänestyksellä ratkaistavaksi, jos vähintään kahdeskymmenesosa niistä kunnan jäsenistä, jotka valtuutettujen vaalia varten viimeksi laaditun vaaliluettelon mukaan olivat äänioikeutettuja, kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä kun valtuuston päätös on julkiluettu, valtuuston puheenjohtajalle jätetyssä kirjoituksessa sitä vaatii.

Kansanäänestykseen ei voida vedota:

1) valtuuston toimittamista vaaleista;

2) valtuuston päätöksistä sen sisäisissä järjestysasioissa;

3) valtuuston päätöksistä, jotka koskevat tilintekoa ja tilinpäästöä taikka tulo- ja menoarvion vahvistamista; sekä

4) valtuuston päätöksistä, jotka se 30 §:ssä määrätyssä järjestyksessä on julistanut kiireellisinä täytäntöön pantaviksi.

Kansanäänestys toimitetaan kuten laissa kansanäänestyksestä siitä säädetään.

77 §.

Kansanäänestyksellä syntyneestä päätöksestä ei ole valitusoikeutta.

Jos kansanäänestys on tapahtunut lainvastaisesti, saatakoon kuitenkin hakea kuvernööriltä äänestyksen kumoamista sen ajan kuluessa äänestyksen tuloksen julkaisemisesta, kuin muutoksen hakemisesta kunnanvaltuuston päätökseen on säädetty.

Jos kansanäänestys edellisessä momentissa mainitusta syystä kumotaan, on valtuuston viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin uuden kansanäänestyksen toimeenpanemiseksi.

7 LUKU.

Erityisiä säännöksiä.

78 §.

Kauppala, jolla on oma hallitus, olkoon eri kuntana tai luettakoon se siihen maalaiskuntaan, jonka piirissä se on.

Jos kysymys nostetaan maalaiskunnan kanssa yhdessä olevan kauppalan muodostamisesta eri kunnaksi, jätettäköön siitä hakemus kuvernöörille; ja tulee kuvernöörin sen johdosta kuulustaa kauppalaa ja sitä maalaiskuntaa, jossa kauppala on, sekä oman lausuntonsa ohella alistaa asia Senaatin päätettäväksi.

79 §.

Kauppalan yhteisten asiain hoidosta olkoon soveltuvilta kohdin noudatettavana, mitä kaupunkien kunnallislaissa säädetään. Jos kauppala ei ole eri kuntana, älköön kauppalanvaltuusto kuitenkaan määrätkö kauppalan asukkailta kannettavaksi sen lisäksi, mitä he kunnan yhteisiin menoihin suorittavat, tuloveroa, mikäli kauppalalla voimassa olevain määräysten mukaan on oikeus sen kantamiseen, enempää kuin kaksi prosenttia maksuvelvollisten verotettavista tuloista viimeisen taksoituksen mukaan.

80 §.

Jos joku kunnan osa on kansakoulu- tai köyhäinhoitoasioita taikka muuta yleistä tarkoitusta varten erinäisten asetusten nojalla erotettu eri piiriksi, käsiteltäköön sen asiat piirin yhteisissä kokouksissa. Näissä kokouksissa ovat oikeutetut äänivaltaa käyttämään ne piirin jäsenet, jotka ovat 9 §:n mukaan oikeutetut ottamaan osaa kunnanvaltuutettujen vaaliin.

Tällaiset kokoukset kutsuu ja avaa ensi kerralla kunnanvaltuuston puheenjohtaja tahi se, jonka valtuusto siihen määrää, ja niissä johtaa puhetta se, jonka piirin jäsenet keskuudestaan vähintään yhdeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi siihen valitsevat. Älköön näin valittu puheenjohtaja erotko, ennenkuin uusi puheenjohtaja on hänen sijaansa valittu.

Jos piirin erityisiä tarpeita varten kannettava vero, yhteenlaskettuna kunnan yleisen tuloveron kanssa, nousee yli kolmen prosentin maksuvelvollisten verotuksenalaisista tuloista viimeisen taksoituksen mukaan, on veron kantamista koskeva ehdotus otettava käsiteltäväksi kahdessa perättäin seuraavassa kokouksessa ja katsottava hyväksytyksi, jos jälkimäisessä kokouksessa, josta erikseen on ilmoitettava, vähintään kaksi kolmannesta läsnäolevista sitä kannattaa.

Muutoin olkoon soveltuvilta kohdin noudatettavana, mitä kunnanvaltuuston kokouksista on säädetty.

81 §.

Jos kahdella tahi useammalla maalaiskunnalla on yhteinen kunnallishallinto ja asia koskee ainoastaan yhtä näistä kunnista, ottakoot sen asian käsittelyyn osaa ainoastaan siitä kunnasta valtuutetuiksi valitut.

82 §.

Jos kysymys nostetaan kunnan eroamisesta yhteisestä kunnallishallinnosta, ratkaistakoon asia kansanäänestyksellä, kuitenkin aikaisintaan yhden vuoden kuluttua siitä, kun kysymystä ensi kerran valtuustossa käsiteltiin.

Jos kansanäänestyksen tulos kustakin kunnasta erikseen osoittaa, että kunnat joko kaikki tai joku niistä haluaa erota

yhteisestä kunnallishallinnosta, pantakoon päätös toimeen ja siitä lähetettäköön läänin kuvernöörille ilmoitus sillä tavalla kuin 2 §:n 3 momentissa on siinä mainitusta ilmoituksesta säädetty.

Ne eroavain kuntain yhteiset taloudelliset asiat, jotka eroamisen johdosta tulevat ratkaistaviksi, ovat sovinto-oikeudessa käsiteltävät, ellei niistä voida sopia ja jos joku kunta niiden jättämistä sovinto-oikeuden ratkaistaviksi vaatii. Tällaiseen sovinto-oikeuteen on kunkin yhteisessä kunnallishallinnossa olleen kunnan valittava kaksi jäsentä ja näiden yhdessä puheenjohtaja. Jos sovinto-oikeuden puheenjohtajasta ei voida sopia, pyydettäköön kihlakunnanoikeutta, jonka alainen joku kunnista on, se määräämään.

83 §.

Jos niiden toimihenkilöiden lisäksi, jotka kunnallislautakunta on 56 §:n mukaan kunnan palvelukseen ottanut, tarvitaan muita sellaisia kunnallishallintoa tahi kunnan yhteisiä tarpeita varten, olkoon kunnanvaltuuston vallassa päättää, onko ja millä ehdoilla sellaisia henkilöitä kunnan palvelukseen otettava, ja tulee valtuuston myöskin vahvistaa näin otetuille tarpeen vaatiessa ohjesäännöt.

84 §.

Kunnanvaltuuston sekä kunnallislautakunnan ja valtuuston valitsemain hallintokuntain puheenjohtajain tulee pitää huolta, että pöytäkirjat liitteineen sekä niistä tehdyt luettelot ynnä muut asiakirjat säilytetään sillä tavalla ja siinä paikassa, kuin valtuusto määrää, ja pitää niitä kuntalaisten saatavilla sekä toimesta erotessaan jättää ne seuraajillensa.

Kunnan jäsen olkoon, jos hän sitä pyytää, oikeutettu saamaan oikeaksi todistetun jäljennöksen sellaisista asiakirjoista tahi otteen mainittujen viranomaisten kokouksissa tehdyistä pöytäkirjoista. Valitusasioissa on toimituskirja annettava joutuisasti ja ainakin ennenkuin puolet kunkin tapauksen varalta säädetystä määräajasta on kulunut.

Valtuuston asiana on määrätä, onko asiakirjoista lunastusta suoritettava ja kuinka paljon. Älköön lunastusta kuitenkaan otettako niistä asiakirjoista, jotka annetaan kunnan yhteisiä tarpeita varten tai asianomaisille virkamiehille tahi yleisille asiamiehille, älköönkä silloinkaan, kun kunnanvaltuuston tahi kunnallislautakunnan päätös on pöytäkirjanotteella tiedoksi annettava sille, jota päätös koskee.

85 §.

Sakot, joita kunnanvaltuusto tahi valtuuston valitsemat lautakunnat lain nojalla poissaolosta määräävät, menevät kunnan yleiseen kassaan ja ulosotetaan, ellei niitä hyvällä makseta, sillä tavoin kuin kunnallisveroista on säädetty.

Tämän lain nojalla annettujen järjestyssääntöjen ja määräysten rikkomisesta tuomitsee sakkoihin yleinen oikeus.

86 §.

Jos kunnallisessa toimessa tai palveluksessa oleva on tässä toimessaan hukannut varoja taikka osottanut vilpillisyyttä tahi muuta epärehellisyyttä, on kunnanvaltuustolla oikeus pidättää hänet tehtävänsä toimittamisesta, ja on asia viipymättä jätettävä tuomioistuimen käsiteltäväksi sekä siitä ilmoitettava läänin kuvernöörille.

87 §.

Jos kunnanvaltuuston päätös on alistettava valtion viranomaisen vahvistettavaksi, on alistaminen toimitettava vasta sitten, kun määräaika kansanäänestyksen vaatimiseen on umpeen kulunut, ilman että sitä on vaadittu. Jos asia tulee kansanäänestyksellä ratkaistavaksi, on alistaminen toimitettava sittenkun äänestys on toimitettu.

88 §.

Tämä laki kumoaa maalaiskuntain kunnallishallinnosta kesäkuun 15 päivänä 1898 annetun asetuksen 1, 2, 3, 4, 5, 7 ja 8 luvun sekä saman asetuksen 83 §:n 2 momentin ja 94 §:n, paitsi mikäli niissä säädetään manttaaliin pantua maata

ja laitoksia koskevien asiain käsittelystä, samoinkuin kaikki muut tämän lain kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Sanotun asetuksen 6 luvussa mainitut kuntakokouksen ja sen esimiehen tehtävät kuulukoot tästedes kunnanvaltuustolle ja sen puheenjohtajalle ja noudatettakoon kuuluttamisesta ja ilmoituksista tämän lain määräyksiä; sekä olkoot taksoitus- ja tutkijalautakunnan jäsenet poissaolostaan kokouksista sen seuraamuksen alaiset, joka tämän lain 25 §:ssä kunnanvaltuuston jäsenille on säädetty. Niinikään valitettakoon päätöksistä, jotka kunnanvaltuusto antaa taksoitusluetteloa vastaan tehtyjen muistutusten johdosta, edelleenkin sillä tavalla kuin edellämainitussa asetuksessa on säädetty.

Manttaaliin pantua maata koskevien asiain käsittelemistä varten kutsukoon kunnanvaltuuston puheenjohtaja ensimäisen kokouksen tämän lain voimaanastumisen jälkeen ja pitäköön huolta, että kokous valitsee niissä asioissa äänivaltaisista kunnan jäsenistä itselleen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, ollen vaali aina kolmivuosittain uudistettava; valitun puheenjohtajan tehtävistä on voimassa, mitä kuntakokouksen puheenjohtajan tehtävistä tällaisissa asioissa on aikaisemmin säädetty. Äänestystä varten tällaisissa asioissa on laadittava erityinen äänestysluettelo.

89 §.

Tämä laki astuu voimaan .....kuun .. päivänä 19..

Kunnanvaltuutetut ovat kuitenkin jo vuonna 19.. valittavat sillä tavalla ja siinä järjestyksessä kuin tässä laissa sekä kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

Niiden kunnallisten toimihenkilöiden ja hallintokuntien, jotka aikaisemman lainsäädännön mukaan ovat asetetut, tulee edelleenkin olla toimessa, kunnes vastaavat vaalit ovat tämän lain mukaan suoritetut ja valitut ryhtyneet toimeensa; ja on valtuuston tällaisiin vaaleihin viipymättä tämän lain voimaan astuttua ryhdyttävä.

Kaupunkien kunnallislaki.

1 LUKU.

Yleisiä säännöksiä.

1 §.

Kukin kaupunki siihen kuuluvine alueineen on eri kunta, jonka jäsenten tulee tämän lain mukaan ja lain muuten määräämissä rajoissa hoitaa kunnan yhteiset talous- ja järjestysasiat, mikäli ne voimassa olevain lakien tai asetusten mukaan eivät ole julkisen viranomaisen käsiteltäviä.

2 §.

Jos kaupunki- ja maalaiskunta haluavat yhteistä toimintaa jossakin asiassa, kokoontukoot niiden edustajat yhteiseen kokoukseen siitä päättämään, niinkuin maalaiskuntain kunnallislaissa on säädetty.

Sama oikeus olkoon kaupunkikunnilla keskenään.

3 §.

Kaupunkikunnan jäsen on jokainen:

jolla kaupungissa taikka sen alueella on tahi tulee olla asunto ja kotipaikka;

joka siellä harjoittaa elinkeinoa, liikettä tahi ammattia; taikka

joka siellä omistaa talon, tontin tahi maata.

4 §.

Kaupunkikunta käyttää päättämisvaltaansa kaupunginvaltuuston, raastuvankokouksen, kansanäänestyksen ja kuntain edustajain kokouksen kautta.

Toimeenpano ja hallinto kuuluu, maistraatin valvonnan alaisena, rahatoimikamarille ja muille lautakunnille, hallintokunnille tai henkilöille sen mukaan kuin tässä laissa tahi muualla säädetään.

5 §.

Kaupungin yhteistä omaisuutta, olkoonpa se tuloa kiinteästä omaisuudesta, liikkuvaa pääomaa tahi jokin tuloa tuottava oikeus, samoinkuin valtion kaupungille myöntämiä varoja, on pidettävä varoina, joilla kaupungin yhteisiä menoja suoritetaan, ja hoidettava niinkuin tässä jälempänä sanotaan, ellei jonkin tapauksen varalta ole toisin säädetty.

Omaisuutta, joka on jonkun erityisen väestöluokan hyväksi tai erikoisia tarkoituksia varten kaupungille luovutettu, on hoidettava ja käytettävä siitä voimassa olevain määräysten mukaan.

Niitä menoja varten, joihin varoja 1 momentissa mainittujen varojen lisäksi tarvitaan kaupungin yhteiseksi hyödyksi tahi sen erityisiin tarpeisiin, määrätköön kunta veroja suoritettavaksi voimassa olevien tai vastedes säädettävien perusteiden mukaan.

6 §.

Tämä laki ei muuta niitä kunnallisia oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka perustuslaissa taikka erioikeuksissa, joilla on perustuslain voima, ovat eriksensä joillekuille kaupunkikunnan jäsenille määrätyt. Kaikki muut kunnalliset oikeudet ja velvollisuudet, jotka ennen vuotta 1875 ovat kuuluneet porvaristolle ja talonomistajille yhteisesti taikka kummallekin erikseen, jäävät edelleen kaikkien kaupunkikunnan jäsenten yhteisiksi.

2 LUKU.

Kaupunginvaltuusto.

7 §.

Valtuutettuja valitaan kaupungissa, jonka väkiluku on:

	2,000 tai vähemmän, ...	15
enemmän kuin	2,000, vaan ei yli 6,000, ...	24
„ „	6,000, „ „ „ 10,000, ...	30
„ „	10,000, „ „ „ 20,000, ...	36
„ „	20,000, „ „ „ 50,000, ...	42
„ „	50,000, „ „ „ 100,000, ...	48
„ „	100,000, „ „ „ 150,000, ...	54
„ „	150,000, ...	60

Valtuutettujen varajäseniä valitaan niin monta kuin kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

8 §.

Kaupunginvaltuutetut sekä vähintään neljä tilintarkastajaa ja yhtä monta varatilintarkastajaa, joiden vaali toimitetaan valtuutettujen vaalin yhteydessä, valitaan välittömillä ja suhteellisilla vaaleilla.

Vaaleissa on kaikilla vaalioikeutetuilla yhtäläinen äänioikeus.

Älköön äänioikeutta valtuutetun kautta käytettäkö.

Vaaleista ja niiden toimittamisesta säädetään tarkemmin kunnallisessa vaalilaissa.

9 §.

Kaupunginvaltuutetut ja varajäsenet valitaan kolmeksi vuodeksi. Valituista eroaa vuosittain kolmannes siinä järjestyksessä kuin kunnallisessa vaalilaissa on säädetty.

Valtuuston asiana olkoon päättää tilintarkastajain luvusta sekä heidän eroamisjärjestyksestänsä.

10 §.

Oikeus valita valtuutettuja ja tilintarkastajia on jokaisella kaupunkikunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisoikeus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt kaksikymmentä vuotta sekä on viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa kaupungissa hengillekirjoitettu.

Vaalioikeutta vailla on kuitenkin:

1) se, joka lain voiman voittaneen oikeuden päätöksen mukaan on holhouksen alaisena;

2) se, joka lainvoimaisen tuomion nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan; ja

3) se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän kunnallisissa vaaleissa on ostanut tai myynyt ääniä, aina kolmannen kalenterivuoden loppuun siitä lukien kun lopullinen tuomio asiasta annettiin.

Venäjän kansalaisten kunnallisista oikeuksista on voimassa, mitä siitä erittäin on säädetty tai vastedes säädetään.

11 §.

Vaalikelpoinen valtuutetuksi ja kunnan muihin luottamustoimiin, mikäli niistä ei ole erittäin säädetty, on jokainen kunnassa asuva henkilö, joka on oikeutettu valtuutettuja valitsemaan.

Näihin toimiin älköön kuitenkaan valittako kuvernööriä, lääninsihteeriä, lääninkamreeria, varalääninsihteeriä, varalääninkamreeria, maistraatin jäsentä, maistraatin ja poliisikamarin virka- tai palvelusmiestä eikä yleistä syyttäjää eikä myöskään kaupungin rahatoimilaitoksen tai muuta sellaista virka- tai palvelusmiestä, joka on toimestansa tilintekovelvollinen.

12 §.

Valtuutetuksi valittu älköön kieltäytykö toimeen ryhtymästä, ellei hän ole täyttänyt kuuttakymmentä vuotta.

Joka kolmena lähinnä edellisenä vuotena on toiminut valtuutettuna tahi kaupungin asiain toimeenpanoa ja hallintoa varten asetetun hallintokunnan puheenjohtajana, on kuitenkin oikeutettu kolmen seuraavan vuoden kuluessa nauttimaan vapautta valtuutetun toimesta.

Jos valittu näistä syistä kieltäytyy, astuu varajäsen hänen sijaansa.

Jos kieltäytymisen perusteeksi ilmoitetaan kivuloisuus taikka siviili-, sotilas- tahi kirkollisvirka tai -palvelus, perheolot tahi jokin muu syy, tutkikoon valtuusto ilmoitetun esteen.

Jos kieltäytyminen hyväksytään, astuu varajäsen tilalle.

13 §.

Valtuutetut saavat toimestaan korvausta valtuuston harkinnan mukaan, kuitenkin vähintään viisi markkaa kokoukselta ja niin että palkkio kaikille valtuutetuille on samansuuruinen.

14 §.

Valtuutetut valitsevat keskuudestaan vuosittain puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Älköön valittu kieltäytykö, ellei hän jo saman kolmivuotiskauden aikana ole ollut samassa toimessa.

Jos puheenjohtaja tahi varapuheenjohtaja kuolee, muuttaa pois tahi muun laillisen syyn takia eroaa ennen toimikautensa loppumista, valittakoon toinen henkilö hänen sijaansa jälellä olevaksi ajaksi. Sama olkoon laki, jos valtuuston puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja valitaan rahatoimikamarin puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi.

Toimitetusta puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalista antakoon valtuusto maistraatin kautta kuvernöörille kirjallisen ilmoituksen.

Valtuuston asiana on puheenjohtajan palkkion määrääminen.

15 §.

Jos tehdään valitus valtuuston puheenjohtajan tahi varapuheenjohtajan vaalista tahi siitä, että niistä toimista kieltäytymistä ei ole hyväksytty, hoitakoon valittu kuitenkin tointa, kunnes valitus on lopullisesti ratkaistu ja, jos uusi vaali määrätään toimitettavaksi, toinen on valittu ja toimeensa ryhtyy.

16 §.

Valtuuston kokoukset ovat julkisia.

Kuitenkin voi valtuusto päätöksellä, johon vähintään neljä viidennestä saapuvilla olevista valtuuston jäsenistä yhtyy, julistaa jonkun asian käsiteltäväksi suljetussa istunnossa.

17 §.

Valtuuston tulee kokoontua puheenjohtajan kutsumuksesta, milloin hän sen katsoo asiain käsittelemistä varten tarpeelliseksi, taikka kun vähintään neljännes valtuutetuista tahi kuvernööri tai maistraatti sitä häneltä pyytää.

Kesäkuussa pidettävässä valtuuston kokouksessa päätetään edellisen vuoden tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä. Joulukuussa pidettävässä valtuuston kokouksessa päätetään kunnan tulo- ja menoarvion vahvistamisesta seuraavaksi vuodeksi, valitaan henkilöt niihin kunnallisiin toimiin, jotka vuoden lopussa tulevat avoimiksi, ja jäsenet taksoitus- ja tutkijalautakuntiin sekä käsitellään joulukuun 8 päivänä 1873 kunnallishallituksesta kaupungissa annetun asetuksen 54 §:ssä mainitut asiat.

18 §.

Kutsumus valtuuston kokoukseen on valtuuston määrättävällä tavalla julkaistava ja valtuutetuille ilmoitettava.

Kutsumuksessa tulee olla ilmoitus kokouksen ajasta ja paikasta ynnä kokouksessa käsiteltäviksi tulevista asioista.

Kutsumus sellaiseen kokoukseen, jossa valitaan jäseniä kaupungin taksoitus- ja tutkijalautakuntaan sekä määrätään taksoituslautakunnan jäsenten luku, tai vahvistetaan kaupungin meno- ja tuloarvio seuraavaa vuotta varten, tai tutkitaan kaupungin tilintarkastajain antamaa kertomusta, on annettava vähintään neljätoista päivää ennen kokousta. Kutsumus kaikkiin muihin valtuuston kokouksiin voidaan antaa viimeistään kokouksen edellisenä päivänä.

Kokousten ajasta on kirjallinen ilmoitus kaupungin maistraatille ja rahatoimikamarin puheenjohtajalle annettava.

19 §.

Valtuusto älköön asiaa käsiteltäväksi ottako älköönkä päätöstä tehkö, ellei vähintään kaksi kolmannesta valtuutettujen koko lukumäärästä ole saapuvilla.

Jos puheenjohtaja, varapuheenjohtaja tahi jäsen ilman pätevää estettä jää tulematta kokoukseen taikka ilman sellaista syytä lähtee kesken pois, maksakoon kaupunginkassaan sakkoa, puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja kymmenen sekä jäsen viisi markkaa. Jos kokous läsnäolevien vähälukuisuuden vuoksi jää pitämättä tahi on kesken lopetettava, olkoon sakko poissaoleville kaksinkertainen.

20 §.

Valtuuston kokouksessa älköön asiata otettako päätettäväksi ennenkuin se on ollut rahatoimikamarin tai 4 §:n 2 momentissa mainitun toimikunnan, hallintokunnan tai toimihenkilön tai 29 §:ssä sallitun valiokunnan taikka erityisesti valitun valmistusvaliokunnan valmisteltavana, paitsi jos kiireelliset asianhaarat jossakin tapauksessa toisin vaativat.

21 §.

Maistraatin ja rahatoimikamarin puheenjohtajat taikka, jos heille sattuu este, se jäsenistä, jonka maistraatti tai rahatoimikamari on siihen määrännyt, ovat velvolliset olemaan saapuvilla valtuuston kokouksissa antamassa tarpeellisia tietoja; ja on heillä oikeus ottaa osaa keskusteluihin, mutta ei päätöksiin, elleivät he samalla ole valtuuston jäseniä. Heidän poissalonsa ei estä asian käsittelyä valtuustossa.

22 §.

Sittenkun asiasta on valtuuston kokouksessa keskusteltu ja puheenjohtaja julistanut keskustelun päättyneeksi, tehköön hän semmoisen äänestysesityksen, että vastaus „jaa" taikka „ei" ilmaisee valtuuston päätöksen.

Kun vastaus on annettu, ilmoittakoon puheenjohtaja, mikä hänen käsityksensä mukaan on tullut päätökseksi, ja

vahvistakoon sen, ellei muuta äänestystä vaadita, vasaranlyönnillä. Jos äänestystä vaaditaan, toimitettakoon se julkisesti ja nimenhuudolla.

Se mielipide, jonka puolesta enimmät äänet on annettu, tulkoon valtuuston päätökseksi, paitsi milloin päätöksen tekoon tämän lain mukaan vaaditaan määräenemmistö. Äänten jakautuessa tasan tulee se mielipide päätökseksi, johon puheenjohtaja yhtyy.

Kun valtuuston on päätettävä sellaisen kiinteistön tahi oikeuden myymisestä, panttaamisesta tahi vaihtamisesta, joka lahjan, testamentin tahi muun laillisen saannon kautta on tullut kunnan omaksi, vaaditaan päätöksen tekoon, että vähintään kaksi kolmannesta valtuuston saapuvilla olevista jäsenistä sitä kannattaa.

Kun äänestyksen tulos on saatu selville, julistakoon puheenjohtaja päätöksen.

23 §.

Vaalit, jotka ovat valtuuston, taksoituslautakunnan tahi muiden kunnallisten hallintokuntain toimitettavat, tapahtukoot suhteellista vaalitapaa noudattamalla, jos valittavia on kaksi tai useampia ja jos neljännes vaaliin osaa ottavista sitä vaatii.

Jos yksi on valittava tai milloin enemmistövaalitapaa muuten käytetään, tulee valituksi se tai ne, jotka vaalissa ovat saaneet enimmät äänet.

Suhteelliset ja vaadittaessa muutkin vaalit toimitetaan suljetuilla lipuilla. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.

24 §.

Valtuuston päätös voidaan julistaa kiireellisenä täytäntöönpantavaksi, jos kolme neljännestä läsnä olevista jäsenistä sitä kannattaa; ja on tämä päätöksessä nimenomaan mainittava. Täytäntöönpano älköön silloin estäkö se, ettei päätös ole saanut lain voimaa, ellei muutoksen hakeminen sen kautta kävisi hyödyttömäksi tahi kuvernööri, huomatessaan päätök-

sen lainvastaiseksi, näe olevan syytä täytäntöönpanemista kieltää.

25 §.

Valtuuston kokouksissa kirjoittaa pöytäkirjan valtuuston valitsema sihteeri.

Milloin pöytäkirjaa ei voida heti tarkistaa, voi valtuusto antaa puheenjohtajan ja vähintään kahden aina kerraksi sitä varten valitun jäsenen toimeksi pöytäkirjan tarkistamisen valtuuston määrättävänä päivänä.

Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri sekä, tarkistuksen heti tapahtuessa, vähintään kaksi valtuuston jäsentä, ja muutoin tarkistajat. Jos tarkistajista yksi tahi useammat kieltäytyvät pöytäkirjaa allekirjoittamasta, väittäen, ettei se sisällöltään vastaa sitä, mitä valtuuston kokouksessa on tapahtunut, merkitköön puheenjohtaja sen pöytäkirjaan ja lykätköön tarkistamisen valtuuston seuraavaan kokoukseen. Tarkistettu pöytäkirja on edeltäpäin ilmoitettuna päivänä valtuuston kokoushuoneessa tai muussa valtuuston määrättävässä paikassa julkiluettava.

26 §.

Sillä, joka on ollut valtuuston kokouksessa käsiteltyä asiaa päättämässä, olkoon oikeus heti ilmoittaa vastalause tehtyä päätöstä vastaan. Jos vastalauseen tekijä tahtoo saada vastalauseensa perusteltuna pöytäkirjaan liitetyksi, antakoon sen kirjallisesti sihteerille viimeistään pöytäkirjan tarkistamistilaisuudessa.

27 §.

Valtuuston päätös ratkaistussa asiassa on, niin pian kuin se on tarkistettu, maistraatille kirjallisesti ilmoitettava.

Lähetettävät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja sekä varmentaa nimellään sihteeri.

28 §.

Valtuutetuilla on oikeus maistraatilta saada niitä asiakirjoja ja tietoja, jotka he tarpeellisiksi katsovat.

29 §.

Valtuusto saakoon, milloin tarpeelliseksi havaitsee, asettaa erityisiä valiokuntia asioita valmistamaan.

30 §.

Puheenjohtaja pitäköön valtuuston kokouksessa huolta järjestyksestä ja saakoon, varoitettuansa, toimittaa pois kuuntelijan, joka käyttäytyy sopimattomasti. Jos syntyy semmoinen epäjärjestys, jota puheenjohtaja ei voi ehkäistä, hajoittakoon hän kokouksen.

3 LUKU.

Maistraatti.

31 §.

Maistraatin tulee valvoa, että kaupungin yhteistä omaisuutta, tuloja, etuja ja oikeuksia asianmukaisesti hoidetaan sekä että toimeenpanoa varten asetetut lautakunnat, hallintokunnat tai henkilöt panevat täytäntöön valtuuston tekemät päätökset.

Jos maistraatti havaitsee, että joku valtuuston tekemä päätös on lakia, voimassa olevia asetuksia tai määräyksiä vastaan, taikka että alistaminen tai ilmoittaminen on laiminlyöty, milloin sen olisi pitänyt tapahtua, olkoon velvollinen kieltämään apunsa tämmöisen päätöksen toimeenpanemiseen. Sellaisessa tapauksessa tulee maistraatin kirjallisesti ilmoittaa valtuustolle, ettei päätöstä käy toimeenpaneminen ja esiintuoda syyt siihen.

Asianomaisella on valta semmoisesta kiellosta valittaa siinä järjestyksessä, joka on säädetty muutoksen hakemisesta maistraatin päätöksiin.

32 §.

Maistraatti saa tehdä valtuustolle ehdotuksia kaupungin yhteisistä asioista.

33 §.

Esitykset ja lausunnot, joita valtuusto tai eri tarkoituksia varten asetetut toimikunnat valtion viranomaiselle antavat, ovat lähetettävät maistraatin kautta.

34 §.

Maistraatin kokoonpanosta, velvollisuuksista ja tehtävistä julkisena viranomaisena sekä tuomioistuimena talous- ja järjestysasioissa kuin myös muiden virka- ja palvelusmiesten asettamisesta kaupungin ja kunnallishallinnon tarpeita varten olkoon voimassa, mitä siitä erikseen on säädetty.

35 §.

Kaupungissa, jossa ei ole maistraattia, olkoot kaikki ne tehtävät, jotka sanottu viranomainen tämän lain kautta on saanut toimeksensa, kaupunkiin erityisesti asetetun hallituksen hoidettavina.

4 LUKU.

Raastuvankokous.

36 §.

Raastuvankokous pidetään pormestarin, neuvosmiehen ja maistraatinsihteerin vaaleja varten.

Sellainen kokous pidetään maistraatissa pormestarin tai hänen sijaisensa toimiessa puheenjohtajana.

37 §.

Oikeutettuja ottamaan osaa raastuvankokoukseen ovat kaikki ne kunnan jäsenet, jotka ovat kaupunginvaltuutettujen vaalia varten viimeksi laadittuun vaaliluetteloon äänioikeutetuiksi merkityt; ja on tätä vaaliluetteloa käytettävä äänestysluettelona.

38 §.

Kaikilla vaalioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Älköön vaalioikeutta valtuutetun kautta käytettäkö.

Vaali toimitetaan suljetulla lipulla. Äänten jakaantuessa tasan ratkaisee arpa.

39 §.

Raastuvankokouksen kutsuu kokoon maistraatti.

Kutsumus, jonka tulee sisältää tieto siitä, mitä varten kokous pidetään, on annettava vähintään neljätoista päivää ennen ja julkaistava sillä tavalla kuin kaupungin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

40 §.

Ennenkuin raastuvankokous päätetään, ilmoittakoon maistraatti ajan, milloin kokouksessa tehty pöytäkirja tulee julkisesti tarkistettavaksi. Tarkistukseen ei tarvita muuta kutsumusta.

5 LUKU.

Ilmoittaminen, alistaminen ja valitukset.

41 §.

Kaupunginvaltuuston tai kansanäänestyksen kautta syntyneestä päätöksestä on tieto toimitettava Senaatille, kun päätös koskee sellaisen kiinteän omaisuuden tahi oikeuden myymistä, panttaamista tahi vaihtamista, joka lahjan tahi testamentin kautta on tullut kunnan omaksi ja on määrätty käytettäväksi sen yhteiseksi hyödyksi jotakin erityistä tarkoitusta varten, niin myös kun se koskee sellaista välipuhetta tahi sopimusta, joka vaikuttaisi sen oikeuden muuttamista tahi supistamista, mikä kunnalla on sellaiseen kiinteistöön tahi etuun.

Päätökset, jotka koskevat uusia maksuja yleisestä liikkeestä, kuten tie-, silta-, satama- ja lauttarahoja, tai muutoksia entisiin, ovat voimaan päästäkseen alistettavat Senaatin vahvistettaviksi.

Sellaiset ilmoitukset ja alistukset ovat lähetettävät maistraatin kautta läänin kuvernöörinvirastoon, jonka tulee toimittaa ne Senaattiin.

42 §.

Kuvernöörin vahvistettavaksi on alistettava ne päätökset, jotka koskevat yleisiä määräyksiä siveellisyyden, raittiuden, terveydenhoidon sekä järjestyksen ja turvallisuuden edistämistä kaupungissa.

Tällaiset määräykset ovat saatettavat yleisön tietoon sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

43 §.

Joka ei tyydy valtuuston tekemään päätökseen, saakoon siitä tehdä kirjallisen valituksen, joka ynnä valituksenalainen päätös on valittajan itsensä tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen annettava läänin kuvernöörinvirastoon kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja sai päätöksestä tiedon, sitä päivää kuitenkaan lukuunottamatta; ja tulee valittajan samalla valitukseen liittää todistus päivästä, jona päätös hänelle tiedoksi annettiin.

Jos valittaja laiminlyö, mitä tässä on määrätty, olkoon menettänyt puhevaltansa päätöstä vastaan.

Valittajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä sinä päivänä, jona se on 25 §:n mukaan julkiluettu.

44 §.

Jos siitä valitetaan, ettei päätös ole laillisessa järjestyksessä tehty taikka että se on ristiriidassa yleisen lain tai asetusten kanssa taikka muuten menee valtuuston toimivaltaa ulommaksi, saa kuvernööri, jos näkee syytä olevan, kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Jos valitus perustuu siihen, että valittajan yksityinen oikeus on päätöksellä tullut loukatuksi, ja semmoinen valitus hyväksytään, olkoon oikaisu sille eduksi, joka on valittanut, mutta muutoin pysyy päätös voimassa, ellei sen havaita ole-

van ristiriidassa yleisen lain tai asetusten kanssa, jolloin kuvernööri määrätköön päätöksen kokonansakin kumotuksi.

45 §.

Se, joka on tyytymätön maistraatin päätökseen tämän lain alaan kuuluvissa asioissa, saa hakea siihen muutosta kuvernöörinvirastossa kolmenkymmenen päivän kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta lukien.

Joka tahtoo valittaa raastuvankokouksen päätöksestä, tehköön sen kirjallisella valituksella, joka viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun vaalitoimituksesta tehty pöytäkirja tarkistettiin, sitä päivää lukuunottamatta, on läänin kuvernöörinvirastoon annettava.

Pormestarinvaalia koskevista valituksista on erikseen säädetty.

46 §.

Kuvernöörin päätökseen saa hakea muutosta Senaatin talousosastossa viimeistään ennen kello kahtatoista kolmantenakymmenentenä päivänä päätöksen tiedoksisaamisesta, sitä päivää kuitenkaan lukuunottamatta; ja noudatettakoon siinä, mitä sellaisesta muutoksen hakemisesta yleensä on säädetty, kuitenkin niin että valituksen myös saa valitusajan kuluessa antaa läänin kuvernöörinvirastoon sieltä perille toimitettavaksi.

47 §.

Sellaiset tässä luvussa mainitut valitukset, jotka kohdistuvat kaupunginvaltuuston tekemiin päätöksiin, ottakoon tässä laissa tarkoitettu valtion viranomainen tutkittaviksi ja ratkaistaviksi ainoastaan siltä osalta, mikä koskee päätöksen laillisuutta.

6 LUKU.

Kansanäänestys.

48 §.

Valtuuston päätöksen tarkoituksenmukaisuus voidaan alistaa kansanäänestyksellä ratkaistavaksi. Jos kaupungissa on valtuutettujen vaalia varten viimeksi laaditun vaaliluettelon mukaan ollut enintään viisituhatta äänioikeutettua, on kymmenennen osan kaikista mainitun ääniluettelon mukaan äänioikeutetuista sellaista alistamista vaadittava. Jos äänioikeutettujen luku on suurempi, tulee vaatijain luvun olla kahdeskymmenesosa äänioikeutettujen luvusta, ei kuitenkaan vähemmän kuin viisisataa. Perusteltu vaatimus valtuuston päätöksen kumoamisesta on kirjallisesti annettava valtuuston puheenjohtajalle kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä, kun valtuuston päätös on julkiluettu.

Kansanäänestykseen ei voida vedota:

1) valtuuston toimittamista vaaleista;

2) valtuuston päätöksistä sen sisäisissä järjestysasioissa;

3) valtuuston päätöksistä, jotka koskevat tilintekoa ja tilinpäästöä taikka tulo- ja menoarvion vahvistamista; sekä

4) valtuuston päätöksistä, jotka se 24 §:ssä määrätyssä järjestyksessä on julistanut kiireellisinä täytäntöön pantaviksi.

Kansanäänestys toimitetaan kuten laissa kansanäänestyksestä siitä säädetään.

49 §.

Kansanäänestyksellä syntyneestä päätöksestä ei ole valitusoikeutta. Jos kansanäänestys on tapahtunut lainvastaisesti, saatakoon kuitenkin hakea kuvernööriltä äänestyksen kumoamista sen ajan kuluessa äänestyksen tuloksen julkaisemisesta, kuin muutoksen hakemisesta kaupunginvaltuuston päätökseen on vaadittu.

Jos kansanäänestys edellisessä momentissa mainitusta syystä kumotaan, on valtuuston viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin uuden kansanäänestyksen toimeenpanemiseksi.

7 LUKU.

Erityisiä säännöksiä.

50 §.

Kaupunginvaltuuston sekä valtuuston valitsemain hallintokuntain puheenjohtajain tulee pitää huolta, että pöytäkirjat liitteineen sekä niistä tehdyt luettelot ynnä muut asiakirjat hyvin säilytetään ja kuntalaisten saatavilla tarpeen mukaan pidetään, sekä toimesta erotessaan jättää ne seuraajillensa.

Kunnan jäsen olkoon, jos hän sitä pyytää, oikeutettu saamaan oikeaksi todistetun jäljennöksen sanotuista asiakirjoista tahi otteen mainittujen viranomaisten kokouksissa tehdyistä pöytäkirjoista. Valitusasioissa toimituskirja on annettava joutuisasti ja ainakin ennenkuin puolet kunkin tapauksen varalta säädetystä määräajasta on kulunut.

Valtuuston asiana on määrätä, onko asiakirjoista suoritettava lunastusta ja kuinka paljon. Älköön lunastusta kuitenkaan otettako niistä asiakirjoista, jotka annetaan kunnan yhteisiä tarpeita varten tai asianomaisille virkamiehille tahi yleisille asiamiehille, älköönkä silloinkaan kun valtuuston päätös on pöytäkirjanotteella tiedoksi annettava sille, jota päätös koskee.

51 §.

Sakot, joita kunnanvaltuusto tahi valtuuston valitsemat lautakunnat lain nojalla poissaolosta määräävät, menevät kunnan yleiseen kassaan ja ulosotetaan, ellei niitä hyvällä makseta, sillä tavoin kuin kunnallisveroista on säädetty.

52 §.

Jos kunnallisessa toimessa tai palveluksessa oleva on tässä toimessaan hukannut varoja taikka osottanut vilpillisyyttä tahi muuta epärehellisyyttä, on valtuustolla oikeus pidättää hänet tehtävänsä toimittamisesta, ja on asia viipymättä jätettävä tuomioistuimen käsiteltäväksi sekä siitä ilmoitettava läänin kuvernöörille.

53 §.

Kaupunkikunnan edustajat kuntain edustajain kokoukseen valitsee kaupunginvaltuusto, ja on vaaliin nähden sovellettava, mitä maalaiskuntain kunnallislaissa on siitä säädetty.

54 §.

Jos valtuuston päätös on alistettava valtion viranomaisen vahvistettavaksi, älköön alistusta tehtäkö ennenkuin määräaika kansanäänestyksen vaatimiseen on umpeen kulunut tai kansanäänestys päätöksen hyväksynyt.

55 §.

Tämä laki kumoaa kunnallishallinnosta kaupungissa joulukuun 8 päivänä 1873 annetun asetuksen 1, 2, 3, 4 ja 6 luvun sekä kaikki muut tämän lain kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Sanotun asetuksen 5 luvussa mainitut raastuvankokouksen tehtävät kuuluvat tästedes kaupunginvaltuustolle, ja noudatettakoon kuuluttamisesta ja ilmoituksista tämän lain määräyksiä; sekä olkoot taksoitus- ja tutkijalautakunnan jäsenet poissaolostaan kokouksista sen seuraamuksen alaiset, joka tämän lain 19 §:ssä kaupunginvaltuusmiehille on säädetty.

Tämä laki astuu voimaan .....kuun .. päivänä 19...

Kaupunginvaltuutetut ovat kuitenkin jo vuonna 19.. valittavat sillä tavalla ja siinä järjestyksessä kuin tässä laissa sekä kunnallisessa vaalilaissa säädetään.

Niiden kunnallisten toimihenkilöiden ja hallintokuntien, jotka ovat aikaisemman lainsäädännön mukaan asetetut, tulee edelleenkin olla toimessa, kunnes vastaavat vaalit ovat tämän lain mukaan suoritetut ja valitut ryhtyneet toimeensa; ja on valtuuston tällaisiin vaaleihin viipymättä tämän lain voimaan astuttua ryhdyttävä.

Laki kansanäänestyksestä.

1 §.

Kansanäänestys, josta maalaiskuntain ja kaupunkikuntain kunnallislaeissa säädetään, on toimitettava sillä tavalla ja siinä järjestyksessä kuin tämä laki määrää.

2 §.

Kun lakiin perustuva vaatimus kansanäänestyksestä on valtuuston puheenjohtajalle jätetty, määrätköön valtuusto äänestyksen toimitettavaksi viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä kun päätös tehtiin. Kansanäänestykseen kutsukoon valtuusto kuntalaiset kuulutuksella, joka sisältää myös äänestysesityksen, ja on kuulutus julkaistava sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

3 §.

Äänestys saa tapahtua valtuuston päätöksen hyväksymisestä tai kumoamisesta ainoastaan hyväksyvän ja hylkäävän ehdotuksen välillä.

4 §.

Oikeutettuja ottamaan osaa kansanäänestykseen ovat kaikki ne kunnan jäsenet, jotka kunnanvaltuutettujen vaalia varten viimeksi laadittuun vaaliluetteloon ovat äänioikeutetuiksi merkityt; ja on tätä vaaliluetteloa käytettävä äänestysluettelona.

Kullakin äänioikeutetulla on yhtäläinen äänioikeus.

Työnantajan tai hänen sijaisensa tulee järjestää työnsä niin, etteivät hänen palveluksessaan olevat henkilöt tule estetyiksi käyttämästä äänioikeuttaan; jos hän tätä vastaan rikkoo, rangaistakoon sakolla.

5 §.

Kansanäänestyksen toimittavat kunnallisia vaaleja varten asetetut vaalilautakunnat ja keskuslautakunta, kunnanvaltuuston antamien ohjeiden mukaan. Äänestys toimitetaan erikseen kussakin niistä äänestysalueista, joihin kunta on kunnallisen vaalilain mukaan jaettu.

6 §.

Toimitushuoneeseen on vaalilautakunnan toimesta asetettava nähtäville äänestysesitys sekä hankittava äänestyslippuja, joista toisiin on painettu sana „jaa" ja toisiin sana „ei".

Vaalilautakunta pitäköön myös huolen siitä, että äänestys on salainen.

7 §.

Kun äänestäjä tahtoo käyttää äänestysoikeuttaan, ilmoittautukoon vaalilautakunnalle, ottakoon äänestyslipun, taittakoon sen sekä vieköön leimattavaksi ja pankoon vaali-uurnaan.

Äänestyslautakunta merkitsee luetteloon, että äänestäjä on äänestysoikeuttaan käyttänyt.

8 §.

Äänestystoimituksen alkamisesta, keskeyttämisestä, päättymisestä, äänestyslippujen laskemisesta, pöytäkirjasta ja lippujen kuoreen sulkemisesta sekä keskuslautakunnalle lähettämisestä ja keskuslautakunnan tehtävistä noudatettakoon, mitä kunnallisessa vaalilaissa siinä suhteessa on sanottu.

9 §.

Jos äänestäjä on lippuunsa merkinnyt nimikirjoituksensa tai jonkun muun merkin tai jos lippu on leimaamaton, on sellainen lippu mitätön.

10 §.

Sittenkun keskuslautakunta on kaikki sille saapuneet äänestysliput jakanut jaa- ja ei-ryhmiin, laskekoon se ne ja merkitköön kumpaisenkin ryhmän luvun pöytäkirjaan sekä lähettäköön pöytäkirjan asianmukaisesti allekirjoitettuna kunnanvaltuustolle.

11 §.

Päätöksenä pidetään sitä ehdotusta, jonka hyväksi yksinkertainen äänten enemmistö on annettu. Äänten jakautuessa tasan, katsottakoon valtuuston päätös hyväksytyksi. Asioissa, joissa valtuuston päätökseen vaaditaan määräenemmistö, on sellainen myöskin kansanäänestyksessä vaadittava.

Päätös on saatettava kuntalaisten tiedoksi sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

12 §.

Muuten noudatettakoon kansanäänestystä toimitettaessa soveltuvilta kohdin mitä kunnallisessa vaalilaissa vaalien toimittamisesta säädetään.

13 §.

Tämä laki astuu voimaan .....kuun .. päivänä 19...

Kunnallinen vaalilaki.

1 LUKU.

Äänestysalueet ja vaaliviranomaiset.

1 §.

Maalaiskuntain kunnallislain 7 §:ssä ja kaupunkien kunnallislain 8 §:ssä säädetty valtuutettujen ja tilintarkastajain vaali on alotettava 4 päivänä joulukuuta ja loppuun toimitettava samana tai, jos valtuusto niin määrää, seuraavana päivänä.

2 §.

Kunta on yhtenä vaalipiirinä, ja jakakoon valtuusto sen äänestysalueisiin samojen perusteiden mukaan kuin valtiopäiville toimitettavaa edustajain vaalia varten. Tätä jakoa noudatettakoon, vaikka päätöksestä olisikin valitettu, kunnes valituksen johdosta annettu päätös on saanut lain voiman.

3 §.

Vaalia toimittamaan valitsee valtuusto joka kolmas vuosi kesäkuussa kunnan vaalikelpoisista henkilöistä keskuslautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja ja neljä jäsentä ynnä neljä varajäsentä, sekä, jos kunta on jaettu äänestysalueisiin, erikseen kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja ja kaksi jäsentä ynnä kolme varajäsentä, ja kestää heidän toimikautensa, kunnes uudet lautakunnat on valittu.

Jos keskuslautakunnan tahi vaalilautakunnan puheenjohtaja; jäsen tai varajäsen kuolee tahi poismuuton tai muun laillisen syyn tähden eroaa ennen toimikautensa päättymistä, on täydennysvaali toimitettava.

2 LUKU.

Vaaliluettelo.

4 §.

Vaaliluettelon kullekin äänestysalueelle tehköön alueen vaalilautakunta elokuun kuluessa. Vaaliluetteloon on otettava sen vuoden henkikirjan mukaan kaikki ne äänestysalueella asuvat kunnan jäsenet, jotka ennen kuluvan vuoden alkua ovat täyttäneet kaksikymmentä vuotta. Jos sellainen syy on tietty, jonka vuoksi jollakulla luetteloon merkityllä henkilöllä ei ole vaalioikeutta, on se merkittävä luetteloon hänen nimensä kohdalle. Vaalilautakunta allekirjoittakoon vaaliluettelon.

Kaupungissa tehköön maistraatti tarpeellisen vaaliluettelon kullekin äänestysalueelle.

Asianomaisen henkikirjoittajan on kunakin vuonna ennen elokuun alkua vaalilautakunnalle toimitettava säädettyä maksua vastaan luettelo kaikista kuluvan vuoden henkikirjan mukaan äänestysalueella asuvista henkilöistä, jotka vuoden alkaessa ovat täyttäneet kaksikymmentä vuotta. Luettelo kirjoitetaan kaavakkeille, jotka Senaatti sitä varten vahvistaa.

Asianomainen papisto ja seurakuntain johtajat sekä kruununnimismies ja kaupunginviskaali ovat velvolliset antamaan vaalilautakunnalle tarpeelliset tiedot.

5 §.

Vaaliluettelon pitää syyskuun 1 päivästä alkaen saman kuun 15 päivän loppuun asti olla, asianmukaisen valvonnan alaisena, tarkastettavaksi esille pantuna sopivassa paikassa äänestysalueella, mistä on tieto annettava sillä tavalla kuin kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa.

6 §.

Jos joku äänioikeutettu kunnan jäsen on jätetty pois vaaliluettelosta ja tahtoo pyytää oikaisua, tehköön sen kirjalli-

sesti tai suullisesti vaalilautakunnan kokouksessa 2 päivänä lokakuuta tai antakoon oikaisuvaatimuksensa kirjallisesti sitä ennen vaalilautakunnan puheenjohtajalle. Jos joku arvelee, että toinen henkilö oikeudettomasti on vaaliluetteloon otettu, ja tahtoo pyytää oikaisua, on oikaisuvaatimus tehtävä kirjallisesti viimeistään syyskuun 20 päivänä vaalilautakunnan puheenjohtajalle.

Jos kirjoitus sisältää vaatimuksen, että joku vaaliluetteloon otettu on siitä poistettava, antakoon puheenjohtaja viimeistään syyskuun 24 päivänä hänelle siitä tiedon, ilmoittaen että hänellä on tilaisuus osotetussa paikassa ottaa selkoa kirjoituksesta ja viimeistään syyskuun kuluessa antaa vaalilautakunnalle kirjallinen selityksensä.

Sellainen tiedonanto jätetään kuoressa, johon vastaanottajan nimi ja asuinpaikka on merkitty, postin kautta toimitettavaksi; kuitenkin on vaalilautakunnalla valta toimittaa se hänelle muullakin tavoin. Tiedonanto on sitä paitsi tiedoksipantava sopivaan paikkaan maalla valtuuston kokoushuoneeseen ja kaupungissa raatihuoneeseen.

Vaaliluetteloa vastaan tehdyt muistutukset esitellään ja ratkaistaan vaalilautakunnan kokouksessa lokakuun 2 päivänä.

Joka ei tyydy vaalilautakunnan ratkaisuun, hakekoon ennen lokakuun 15 päivää siihen muutosta läänin kuvernööriltä, jonka tulee viipymättä käsitellä asia ja antaa päätöksestään tieto vaalilautakunnalle, ja toimittakoon lautakunta päätöksestä tiedonannon tiedoksipanolla kuten 3 momentissa on säädetty.

Kuvernöörin päätökseen saa hakea muutosta Senaatin talousosastossa viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluessa kuvernöörin päätöksen antopäivästä, sitä päivää kumminkaan lukuunottamatta; ja noudatettakoon siinä, mitä sellaisesta muutoksen hakemisesta yleensä on säädetty, kuitenkin niin että valituksen myös saa valitusajan kuluessa jättää läänin kuvernöörinvirastoon sieltä perille toimitettavaksi.

Senaatin talousosasto toimituttaa kuvernöörin kautta vaalilautakunnalle asiasta antamansa päätöksen.

7 §.

Ellei vaatimusta vaaliluettelon muuttamisesta ole säädetyn ajan kuluessa vaalilautakunnalle annettu, merkitköön tämä luetteloon todistuksen siitä, että luettelo on lainvoimainen.

Jos muutosta on vaadittu, tulee lautakunnan, sittenkun sen vaatimuksen johdosta antama päätös on saanut lain voiman taikka lopullinen päätös tehtyihin valituksiin on vaalilautakunnalle saapunut, merkitä vaaliluetteloon mainituista päätöksistä johtuvat oikaisut, minkä jälkeen luetteloon on kirjoitettava todistus, että sitä näin oikaistuna on vaalissa noudatettava. Älköön vaalin toimittamista kuitenkaan estäkö taikka sen kumoamista aiheuttako se seikka, ettei lopullista päätöstä vaaliluettelon oikaisemisesta tehtyyn vaatimukseen ole ennen vaalipäivää ehditty antaa tai vaalilautakunnan tietoon saattaa.

3 LUKU.

Valitsijayhdistykset.

8 §.

Kun muutamat vaalipiirin vaalioikeutetuista allekirjoittamallaan asiakirjalla ovat sopineet määrätyssä vaalissa äänestämään yhtä tai useampaa kirjoituksessa mainittua henkilöä, on sellainen valitsijayhdistys oikeutettu keskuslautakunnalta pyytämään yhdistyksen ehdokaslistan julkaisemista sekä sen ottamista siihen vaalilippuun, jota vaalissa on käytettävä. Asiakirjan allekirjoittajia tulee olla vähintään niin monta kuin kunnassa on valtuutettuja, älköönkä sama henkilö allekirjoittako useampaa kuin yhden sellaisen asiakirjan.

9 §.

Asiakirja, jolla valitsijayhdistys perustetaan, olkoon päivätty ja sisältäköön valtuutuksen yhdelle yhdistyksen jäsenelle olemaan sen asiamiehenä sekä ehdokaslistan, jossa saa olla enintään niin monta nimeä, kuin vaalissa on valittava

valtuutettuja, lisättynä kolmanneksella näiden lukumäärästä, ja on ehdokkaitten nimi sekä ammatti tahi toimi selvästi mainittava.

10 §.

Pyyntö valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta tulee asiamiehen kirjallisesti jättää keskuslautakunnalle viimeistään 5 päivänä marraskuuta ennen kello kahtatoista päivällä. Hakemukseen on liitettävä asiakirja, jolla valitsijayhdistys on perustettu. Hakemuksessa tulee asiamiehen vakuuttaa että ne henkilöt, joiden nimet ovat allekirjoituksina sanotussa asiakirjassa, ovat kunnassa vaalioikeutetut ja että he omakätisesti ovat sen allekirjoittaneet.

4 LUKU.

Keskuslautakunnan valmistavat toimenpiteet vaalia varten sekä vaaliliput.

11 §.

Keskuslautakunta antakoon hyvissä ajoin tiedoksi, kuka vastaanottaa asiakirjat sekä milloin ja missä se tapahtuu.

Ilmoitus on julkaistava sillä tavalla kuin muitten kunnallisten ilmoitusten tiedoksiantamisesta on voimassa, sekä tiedoksipanolla keskuslautakunnan kokoushuoneessa.

Keskuslautakunta kokoontuu ainakin marraskuun 5 ja 12 päivänä sekä vaalin jälkeisenä päivänä.

12 §.

Marraskuun 5 päivänä keskuslautakunta tarkastaa ne hakemukset, jotka valitsijayhdistysten puolesta ovat jätetyt, ja saattaa ne vaalioikeutettujen tietoon sillä tavalla kuin muut kunnalliset ilmoitukset sekä sitäpaitsi tiedoksipanolla keskuslautakunnan kokoushuoneessa. Jos havaitaan, ettei hakemus ole asianmukaisesti tehty tai valitsijayhdistys laillisesti perustettu, annettakoon asiamiehelle tieto, ettei hakemukseen ole suostuttu, ja ilmoitettakoon samalla hylkäämisen syyt. Asiamiehellä on kuitenkin oikeus vielä seitsemän päi-

vän kuluessa sen jälkeen oikaista ne kohdat, jotka aiheuttivat hakemuksen hylkäämisen.

Marraskuun 12 päivänä tarkastetaan ne muutokset, jotka asiamies 1 momentissa mainitun oikeuden nojalla on tehnyt.

Tämän jälkeen laaditaan vaalissa käytettävä vaalilippu, joka on saatettava vaalioikeutettujen tietoon samalla tavoin kuin 1 momentissa säädetään sekä sitäpaitsi tiedoksipanolla kunkin äänestysalueen vaalihuoneustossa. Sellaisia vaalilippuja, keskuslautakunnan toimesta kelpaamattomiksi leimattuina, annettakoon myös, mikäli mahdollista, jokaisen valitsijayhdistyksen asiamiehelle yhtä monta kappaletta, kuin siinä asiakirjassa, jolla valitsijayhdistys on perustettu, on allekirjoittajia.

Vaalien jälkeisenä päivänä alotetaan äänten laskeminen, joka on niin pian kuin mahdollista loppuun saatettava.

13 §.

Vaalilippuun otetaan laillisesti perustettujen valitsijayhdistysten ehdokaslistat siinä järjestyksessä, kuin ne ovat jätetyt, kukin varustettuna järjestysnumerollaan sekä erotettuina toisistaan selvillä viivoilla.

Vaalilipussa ei saa olla mitään muuta kuin yhteinen otsakirjoitus, josta käy selville, mitä vaalia varten vaalilippu on laadittu, sekä kaikki ehdokaslistat järjestysnumeroineen.

14 §.

Keskuslautakunta monistuttakoon sen jälkeen joutuisasti vaalilipun ja lähettäköön vaalilippuja kunkin äänestysalueen vaalilautakunnalle tarpeellisen määrän kuoressa, johon on merkittävä tieto niiden luvusta.

5 LUKU.

Vaalit.

15 §.

Vaalitoimitus alkaa kullakin äänestysalueella vaalipäivänä kello yhdeksän aamulla sekä jatkuu kello kahdeksaan

illalla tai kauemminkin, jos vaalilautakunta katsoo sen tarpeelliseksi, keskeytyen kerran päivässä enintään kahden tunnin väliajaksi, vaalilautakunnan määräyksen mukaan.

Työnantajan tai hänen sijaisensa tulee järjestää työnsä niin, etteivät hänen palveluksessaan olevat henkilöt tule estetyiksi käyttämästä vaalioikeuttaan; jos hän tätä vastaan rikkoo, rangaistakoon sakolla.

16 §.

Äänestysalueen vaalilautakunnan asiana on ryhtyä kaikkiin vaalien toimittamista varten tarpeellisiin toimiin sekä valvoa, että vaalihuoneustossa on nähtävänä riittävä määrä vaalilipun jäljennöksiä.

Erittäin tulee olla huolta pidetty siitä, ettei kukaan saa vaalilippua, ennenkuin hän on havaittu vaalioikeutetuksi, sekä että valitsija saattaa täysin säilyttämällä vaalisalaisuuden vaalilippuunsa merkitä, miten hän äänestää, ja että tätä varten tarpeelliset apuneuvot ovat saatavissa.

Vaalilautakunta katsokoon myöskin, että kyllin tilava paikka vaalihuoneen vieressä on tarjona niille valitsijoille, jotka odottavat vuoroansa vaalihuoneeseen päästäkseen, ja että tämä paikka suljetaan kellonlyömällä, jolloin vaalitoimitus on ilmoitettu illalla keskeytettävän tahi lakkautettavan. Milloin toimitus päivällä keskeytetään, suljetaan odotuspaikka, jos vaalilautakunta sen tarpeelliseksi katsoo.

17 §.

Älköön vaalihuoneustossa taikka sen vieressä pidettäkö puheita, älköönkä painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia julkipantako tahi valitsijoille jaettako.

18 §.

Vaalitoimituksessa tulee äänestysalueen vaalilautakunnan puheenjohtajan, juuri ennen äänestyksen alkua, näyttää läsnäolijoille, että vaaliuurna on tyhjä, sekä sitten avata se kuori, jossa lautakunnalle lähetetyt vaaliliput ovat.

19 §.

Valitsija, joka haluaa vaalioikeuttansa käyttää, ilmoittautukoon äänestysalueen vaalilautakunnalle saadakseen vaalilipun.

20 §.

Vaalissa merkitköön valitsija viivalla sen ehdokaslistan, jota hän tahtoo äänestää.

Äänestäjällä ei ole oikeutta millään tavalla muuttaa vaalilippuun otettua ehdokaslistaa, jota hän äänestää.

21 §.

Tehtyään äänestysmerkin vaalilippuunsa vieköön valitsija sen kokoontaitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi ja pankoon leimatun vaalilipun vaaliuurnaan.

22 §.

Sittenkun valitsija on pannut vaalilipun uurnaan, merkittäköön vaaliluetteloon, että hän on käyttänyt vaalioikeuttansa.

23 §.

Jos vaalitoimitus keskeytetään, on vaaliuurna suljettava vaalilautakunnan puheenjohtajan ja vähintään yhden jäsenen sinetillä sekä pantava varmaan talteen. Kun toimitusta sitten jatketaan, tulee lautakunnan ennen sinettien poistamista tarkastaa, että ne ovat ehjät.

Kaikilla niillä valitsijoilla, jotka ovat tulleet saapuville ennen vaalitoimituksen keskeyttämiseen tai äänestyksen lopettamiseen määrättyä kellonlyömää, olkoon oikeus antaa äänensä, ennenkuin toimitus keskeytetään tai äänestys julistetaan päättyneeksi.

24 §.

Niin pian kuin äänestys on päättynyt, otetaan annetut vaaliliput uurnasta ja lasketaan aukaisematta. Samaten las-

ketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon tehtyjen merkintöjen mukaan ovat vaalioikeuttaan käyttäneet.

Kaikki annetut vaaliliput pannaan sen jälkeen kestävään kuoreen, jonka vaalilautakunnan puheenjohtaja ja vähintään yksi jäsen sinetillään huolellisesti sulkevat.

Kuoreen kirjoitetaan sitten osote keskuslautakunnalle ja merkitään tieto lähetyksen sisällyksestä.

25 §.

Jos annettuja vaalilippuja ei voida heti laskea, sentähden että aika on pitkälle kulunut, menetellään vaaliuurnan suhteen, kuten 23 §:ssä on sanottu, ja toimitetaan annettujen vaalilippujen laskeminen ja kuoreen paneminen seuraavana päivänä.

26 §.

Vaalitoimituksessa tekee joku äänestysalueen vaalilautakunnan jäsenistä pöytäkirjan, johon merkitään toimituspäivä, lautakunnan läsnäolevat jäsenet, kellonlyömät, jolloin toimitus alkoi ja keskeytyi sekä äänestys julistettiin päättyneeksi, sekä annettujen vaalilippujen ja vaalioikeuttaan käyttäneiden lukumäärä, minkä ohessa kuoreen sulkemisessa käytettyjen sinettien painoskuvat pannaan pöytäkirjaan.

Toimitus lopetetaan siten, että pöytäkirja julkiluetaan ja vaalilautakunnan puheenjohtaja siihen merkitsee, että pöytäkirja on oikea, minkä jälkeen tämä pannaan keskuslautakunnalle osoitetulla päällekirjoituksella varustettuun kuoreen.

27 §.

Äänestysalueen vaalilautakunnan puheenjohtajan ja jonkun jäsenen tulee yhdessä niin pian kuin mahdollista joko itse viedä tai postin kautta toimittaa sekä 24 §:ssä mainitut vaaliliput että vaalipöytäkirja eri kuorissa keskuslautakunnalle.

6 LUKU.

Äänten laskeminen ja vaalin tuloksen määrääminen.

28 §.

Niin pian kuin jonkun äänestysalueen vaaliliput ovat saapuneet keskuslautakunnalle, ovat kuoret avattavat ja vaaliliput laskettavat sekä saatu luku verrattava äänestysalueen vaalilautakunnan pöytäkirjassa mainittuun.

Sen jälkeen ovat vaaliliput avattavat ja siten järjestettävät, että ne, joissa valitsijat ovat antaneet äänensä saman ehdokaslistan puolesta, yhdistetään yhdeksi ääniryhmäksi.

29 §.

Jos joku niistä, joita valitsija on äänestänyt, ei ole vaalikelpoinen tahi ei ole selvästi nimitetty, olkoon kuitenkin valitsijan ääni voimassa toisiin nähden.

Jos valitsija on vaalilipussaan merkinnyt useampia kuin yhden ehdokaslistan,

tahi pannut vaalilippuun nimikirjoituksensa tai muun asiaankuulumattoman merkin,

tahi käyttänyt muuta kuin vaalilautakunnalta saatua vaalilippua,

tahi, jos vaalilipussa ei ole asianomaisen vaalilautakunnan leimaa,

olkoon sellainen vaalilippu mitätön.

30 §.

Ääniryhmän äänimäärä on sen hyväksyttyjen vaalilippujen luku.

Jos kahden tahi useamman ääniryhmän ehdokaslistoissa on sama nimi ensimäisenä, muodostavat nämä ääniryhmät yhdistetyn ääniryhmän, jonka äänimäärä on siihen kuuluvien yksinkertaisten, 28 §:n 2 momentissa mainittujen ääniryhmien äänimäärien summa.

31 §.

Kunkin yhdistetyn tahi yksinäisenä olevan ääniryhmän äänimäärä jaetaan vuoroonsa yhdellä, kahdella, kolmella ja

niin edespäin, tarpeen mukaan, korkeintaan ääniryhmän ehdokkaiden luvulla.

Näin saadut osamäärät kirjoitetaan perätysten sarjaan suuruutensa mukaan, suurimmasta alkaen, ja merkitään kunkin osamäärän kohdalle, minkä yhdistetyn tahi yksinäisenä olevan ääniryhmän osamääristä se on otettu. Yhtä suurien osamäärien keskinäisen järjestyksen ratkaisee arpa.

Tämän osamääräsarjan alusta erotetaan niin monta lukua kuin vaalissa on valittava valtuutettuja.

32 §.

Kukin yhdistetty tahi yksinäisenä oleva ääniryhmä saa täyttää niin monta paikkaa valtuustossa kuin sen osamääriä on 31 §:n 3 momentin mukaan erotettu.

33 §.

Yksinäisenä olevan ääniryhmän ehdokaslistasta erotetaan, sen alusta alkaen, niin monen ehdokkaan nimi kuin ääniryhmälle 32 §:n mukaan tulee paikkoja valtuustossa, ja ovat nämä ehdokkaat valtuutetuiksi valitut.

34 §.

Yhdistetylle ääniryhmälle tulevista paikoista valtuustossa täyttää ensimäisen se ehdokas, jonka nimi on ensimäisenä kaikissa yhdistetyn ääniryhmän muodostavien yksinkertaisten ääniryhmien ehdokaslistoissa, ja katsotaan hän valituksi sen yksinkertaisen ääniryhmän puolesta, jonka äänimäärä on suurin.

Muut yhdistetylle ääniryhmälle tulleet paikat valtuustossa jaetaan ääniryhmään kuuluvien yksinkertaisten ääniryhmien kesken niinkuin 31, 32 ja 33 §:ssä säädetään, jolloin kunkin ääniryhmän äänimäärä jaetaan vuoroonsa yhdellä, kahdella, kolmella ja niin edespäin, saadut osamäärät järjestetään sarjaan suuruutensa mukaan, sarjasta erotetaan, sen alusta alkaen, niin monta osamäärää, kuin yhdistetyllä ääniryhmällä vielä on oikeus täyttää valtuuston paikkoja, ja kullekin yksinkertaiselle ääniryhmälle tulee niin monta paikkaa valtuustossa, kuin sen osamääriä on erotettu.

35 §.

Ehdokas, jonka nimi on erotettu kahdesta tahi useammasta ehdokaslistasta, katsotaan valituksi sen yksinkertaisen ääniryhmän puolesta, jonka ehdokaslistassa hänen nimensä järjestykseen nähden varhemmin ilmaantuu. Jos hänen nimellään kahdessa tai useammassa ehdokaslistassa on järjestykseen nähden sama asema, katsotaan hän valituksi sen yksinkertaisen ääniryhmän puolesta, jonka äänimäärä on suurempi, mutta jos näiden äänimäärä on sama, ratkaisee arpa.

36 §.

Kun ääniryhmä, 35 §:n säännöksiä sovellettaessa, on kadottanut sen puolesta valituksi katsotun valtuutetun, astuu hänen sijaansa valtuutetuksi ääniryhmän ensimäinen vielä käyttämättä oleva ehdokas.

Jos tämä säännös on sovellettava kahteen tahi useampaan ääniryhmään, alotetaan siitä yksinkertaisesta ääniryhmästä, jonka äänimäärä on suurin, ja jatketaan järjestyksessä ääniryhmien suuruuden mukaan.

37 §.

Ellei ääniryhmän ehdokaslistassa ole 36 §:n säännöksiä sovellettaessa tarvittavaa määrää nimiä, täytetään avoimeksi jäänyt paikka, milloin ääniryhmä kuuluu yhdistettyyn ääniryhmään, siitä ääniryhmästä, jonka osamäärä lähinnä olisi erotettu, jos 34 §:n 2 momentissa mainittua osamäärien erottamista olisi jatkettu, ja, milloin ääniryhmä on pysynyt yksinäisenä, siitä ääniryhmästä, jonka osamäärä lähinnä olisi erotettu, jos 31 §:ssä mainittua osamäärien erottamista olisi jatkettu.

38 §.

Valtuutettujen varajäseniksi valitaan kustakin yksinkertaisesta ääniryhmästä kolmannes sen puolesta valittujen valtuutettujen luvusta tahi, jos siten syntyy murto-osia, lähinnä suurempi kokonaisluku, ja erotetaan tätä varten kunkin yksinkertaisen ääniryhmän ehdokaslistasta eteenpäin järjestyksessä niin monta nimeä, kuin ääniryhmä saa valita

varajäseniä, sivuuttamalla ainoastaan niiden ehdokkaiden nimet, jotka jo ovat valitut valtuutetuiksi.

39 §.

Kun laskemistoimitus keskeytetään, pitää kaikki vaaliliput ja laskelmat niin säilytettämän, ettei kukaan keskuslautakuntaan kuulumaton saa niitä käsiinsä.

40 §.

Keskuslautakunnan laskemistoimituksessa tehdään pöytäkirja, jossa erikseen on mainittava mitättömien vaalilippujen luku kussakin äänestysalueessa sekä valitut henkilöt ja kustakin ääniryhmästä valitut varajäsenet järjestyksensä mukaan. Pöytäkirjaan on liitettävä kaikki vaalin tulosta laskettaessa syntyneet laskelmat, jotka keskuslautakunnan puheenjohtajan tulee sinettisiteellä toisiinsa yhdistää.

41 §.

Keskuslautakunnan kokouksissa, joita pidetään vaalilippujen laskemista ja vaalin tuloksen määräämistä varten, ovat valitsijayhdistysten asiamiehet oikeutetut olemaan saapuvilla.

42 §.

Vaalin tulos julkaistakoon samalla tavalla kuin muutkin kunnalliset ilmoitukset.

7 LUKU.

Erityisiä säännöksiä.

43 §.

Jos valtuuston jäsen kuolee, muuttaa pois taikka muun laillisen tai valtuuston hyväksymän syyn takia eroaa ennen toimikautensa loppumista, astuu hänen sijalleen ensimäinen vielä käyttämättä oleva varajäsen siitä yksinkertaisesta ääniryhmästä, jonka puolesta poistunut on valittu.

Ellei ääniryhmässä ole varajäseniä, astuvat sijaan, jos ääniryhmä kuuluu yhdistettyyn ääniryhmään, pienimmän siihen kuuluvan yksinkertaisen ääniryhmän varajäsenet järjestyksensä mukaan, sen jälkeen lähinnä pienimmän ja niin edespäin, ja, jos ääniryhmä on ollut yksinäisenä, pienimmän yksinkertaisen ääniryhmän varajäsenet ehdokaslistan järjestyksessä ja niin edespäin.

Varajäsen on toimessa sen ajan, mikä poistuneella olisi ollut jälellä.

44 §.

Jos joku tahtoo valittaa valtuutettujen vaalista, tehköön sen samassa järjestyksessä, kuin valitetaan valtuuston päätöksistä. Valitusaika luetaan vaalin tuloksen julkaisupäivästä.

45 §.

Jos valitus hyväksytään ja uusi vaali määrätään, tulee keskuslautakunnan viipymättä ryhtyä uuden vaalin toimittamiseen. Valitut pysyköötkuitenkin toimessaan, kunnes uusi vaali on toimitettu.

46 §.

Jos tässä laissa jotakin tapausta varten säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi, pidettäköön seuraava arkipäivä määräpäivänä.

47 §.

Kunnan tilintarkastajain ja varatilintarkastajain vaalissa on noudatettava tätä lakia, kuitenkin niin että valitsijayhdistyksen ehdokaslistassa saa olla enintään niin monta nimeä kuin vaalissa on valittava tilintarkastajia ja varatilintarkastajia yhteensä.

48 §.

Suhteellisissa vaaleissa, jotka ovat valtuuston toimitettavat, jätetään ehdokaslistat valtuuston puheenjohtajalle valtuuston määrättävänä aikana, ja on muuten soveltuvilta kohdin noudatettava tämän lain määräyksiä. Keskuslautakuntana toimii valtuuston valitsema vaalilautakunta.

49 §.

Kun kunnassa ensi kerta tämän lain mukaan valitaan valtuutetut, asettaa maistraatti kaupungissa ja kunnallislautakunta maalla keskuslautakunnan ja äänestysalueiden vaalilautakunnat, jotka pysyvät toimessa, kunnes valtuusto on uudet lautakunnat valinnut. Muutoin tässä laissa valtuustolle vaaliin nähden määrätyt tehtävät toimittavat maistraatti ja kunnallislautakunta.

Näissä vaaleissa valitaan niin monta valtuutettua kuin maalaiskuntain ja kaupunkien kunnallislaeissa säädetään.

Valtuutetuista eroaa vuosittain kolmannes, ensimäisen vuoden lopussa ne, joiden nimet muodostavat ensimäisissä vaaleissa valittujen viimeisen kolmanneksen, toisen vuoden lopussa ne, joiden nimet muodostavat mainituissa vaaleissa valittujen viimeisen edellisen kolmanneksen, sitten vuoroonsa.

Varajäsenet pysyvät toimessaan niin kauan kuin se ryhmä, jolle heidät on varajäseniksi valittu.

50 §.

Keskuslautakunnan ja vaalilautakunnan jäsenten palkkiot sekä muut vaalista johtuvat menot suorittaa kunta.

51 §.

Tämä laki astuu voimaan .....kuun .. päivänä 19... Jos tässä laissa mainittuja määräaikoja ensimäisenä vuonna, jolloin vaalit tämän lain mukaan ovat toimitettavat, ei voida sovelluttaa vaalivalmistuksissa, on määräpäivät siirrettävä sen mukaan kuin Senaatti tarkemmin määrää.

Kuten edellä on mainittu, on Eduskunta kunnallislainsäädännön uudistamisesta päättäessään jättänyt käsittelemättä kysymyksen kunnallisverotusta koskevain lakisään-

nösten muuttamisesta. Uudistus tälläkin alalla on välttämätön, mutta kysymyksen ratkaisu vaatii laajempia esitöitä kuin tähän asti on suoritettu. Eduskunta pitää tärkeänä, että tämä uudistus ei viivy. Hallituksen olisi senvuoksi mahdollisimman pian annettava Eduskunnalle esitys kunnallisverotusta koskevan lainsäädännön perinpohjaisesta uudistamisesta. Esityksen tulisi rakentua sille pohjalle, että vähävaraisten kansanluokkain verotaakka entisestään huojentuu ja verotus muodostuu asteettain yleneväksi.

Ylläsanotun perusteella Eduskunta ilmoittaa päättäneensä,

että Hallitus mahdollisimman pian Eduskunnalle antaisi esityksen kunnallisverotusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Helsingissä 14 päivänä heinäkuuta 1917.

Helsingissä, Suomen Senaatin kirjapainossa, 1917.

Suomen Eduskunnan kirjelmä, joka koskee maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain, kansanäänestystä tarkoittavan lain sekä kunnallisen vaalilain vahvistamista.

Suomen Senaatille.

Suomen korkeimman valtiovallan käyttämistä koskevan lain nojalla on Eduskunta tänään vahvistanut ja voimaanpantavaksi määrännyt näillä valtiopäivillä hyväksymänsä ehdotukset maalaiskuntain kunnallislaiksi, kaupunkien kunnallislaiksi, laiksi kansanäänestyksestä sekä kunnalliseksi vaalilaiksi, joista kolme ensiksimainittua ovat voimaanastuvat 1 päivänä tammikuuta 1918, mutta kunnallinen vaalilaki heti.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 1917.